69349 4
Službeni vesnik na SRM
91001 Skopje
fah 51

СЛУЖ
СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

„СЛУЖБЕНИ ЛИСТ СФРЈ" излази у издању на српскохрватском односно хрватскосрпском, словеначком, македонском, албанском и мађарском језику. — Огласи по тарифи — Жиро-рачун код Службе друштвеног књиговодства 60802-603-1125

Петак, 3. децембар 1976.
БЕОГРАД
БРОЈ 53 ГОД. XXXII

Цена овом броју је 36 динара. — Претплата за 1976. годину износи 420 динара. — Редакција: Улица Јована Ристића бр. 1. Пошт фах 226. — Телефони: централа 650-155; Уредништво 651-885; Служба претплате 651-732; Комерцијални сектор 651-671; Телекс 11756

764.

На основу члана 337. тачка 1. Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, издајем

УКАЗ
О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О УДРУЖЕНОМ РАДУ

Проглашава се Закон о удруженом раду, који је усвојила Скупштина СФРЈ, на седници Савезног већа од 25. новембра 1976. године.

ПР бр. 528
25. новембра 1976. године
Београд

Председник Републике,
Јосип Броз Тито, с. р.

Председник
Скупштине СФРЈ,
Киро Глигоров, с. р.

ЗАКОН
О УДРУЖЕНОМ РАДУ

ДЕО ПРВИ

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Радници у остваривању свог владајућег положаја у удруженом раду и друштву, слободно, непосредно и равноправно, у односима самоуправне демократске повезаности, узајамне зависности, одговорности и солидарности и у односима равноправности народа и народности, управљају својим и укупним друштвеним радом у основној и другим организацијама удруженог рада, другим самоуправним организацијама и заједницама и у друштву у целини.

Социјалистичким самоуправним друштвено-економским односима у удруженом раду обезбеђује се да радници, на основу права рада друштвеним средствима и једнаких права, обавеза и одговорности у погледу средстава за производњу и других средстава друштвене репродукције у друштвеној својини, управљају у свом, заједничком и општем друштвеном интересу својим радом, условима и резултатима свог рада.

У уређивању општих услова рада и усклађивању, усмеравању и друштвеном планирању у удруженом раду, учествују радници и путем својих делегација и делегата у скупштинама друштвено-политичких заједница, у оквиру њихових уставом и законом, односно статутом утврђених права и дужности.

Члан 2.

Основу социјалистичког самоуправног удруженог рада чине:

— власт радничке класе и свих радних људи;

— друштвена својина средстава за производњу, која искључује било какав систем потчињавања човека и експлоатације туђег рада и која, укидањем отуђености радничке класе и радних људи од средстава за производњу и других услова рада и резултата рада, обезбеђује самоуправљање радних људи у производњи и расподели производа рада и усмеравање развоја друштва на самоуправним основама и омогућује сваком да се, под једнаким условима, укључи у удружени рад и да на основу свог рада стиче доходак за задовољавање личних и заједничких потреба;

— право рада друштвеним средствима које стиче сваки радник у удруженом раду и које је основа остваривања његових права, обавеза и одговорности у удруженом раду;

— самоуправни положај радника, који обезбеђује да радник, остварујући право рада друштвеним средствима, равноправно са другим радницима у удруженом раду, у односима међусобне повезаности, зависности, одговорности и солидарности, управља радом и пословањем организације удруженог рада у којој ради и организација у које удружује рад и средства; слободно преузима обавезе самоуправним споразумима и договорима о основама планова и другим самоуправним споразумима и друштвеним договорима; остварује свој лични, заједнички и друштвени материјални и морални интерес и право да користи резултате свог текућег и минулог рада и тековине општег материјалног и друштвеног напретка; заштићује и унапређује социјалистичке самоуправне односе; усавршава своје радне и друге способности и развија се као целовита стваралачка личност;

— друштвени карактер рада, који произлази из међусобне зависности, повезаности и одговорности радника у удруженом раду у оквиру друштвене поделе рада и друштвене репродукције у целини, заснованих на достигнутом степену продуктивности и општем напретку материјалне основе рада, што чини неопходним удруживање рада и друштвених средстава рада и других средстава друштвене репродукције у интересу радника и друштва у целини;

— демократско, самоуправно одлучивање о раду и друштвеној репродукцији које омогућује да радници личним изјашњавањем у основној организацији удруженог рада и путем својих делегата у радничком савету и делегација и делегата у другим органима управљања слободно и равноправно одлу-

нују о свим питањима управљања радом и друштвеном репродукцијом;

— заснованост скупштина друштвено-политичких заједница на систему самоуправне демократске организованости удруженог рада, која обезбеђује да радници и други радни људи путем делегација и делегата одлучују о питањима која се односе на заједничке интересе и потребе удруженог рада и радних људи и да доносе законе, друге прописе и опште акте и планове, у оквиру уставом, односно статутом утврђених права и дужности друштвено-политичких заједница.

Члан 3.

Противзаконити су свако потчињавање човека и експлоатација туђег рада, сваки облик управљања производњом и другим друштвеним делатностима и сваки облик расподеле, који изопачавају социјалистичке самоуправне друштвене односе у виду присвајања друштвених средстава и резултата рада успостављањем монополе на државно-својинској, групно-својинској или приватно-својинској основи, на основу економске или политичке моћи или у виду бирократске самовоље, технократске узурпације или самовољног одлучивања, као и свака привилегија заснована на монополу управљања средствима за производњу и присвајању резултата рада.

Члан 4.

У социјалистичким самоуправним друштвено-економским односима радници удружују свој рад и средства у друштвеној својини, којима управљају, у различите облике удруживања и међусобне сарадње, ради:

— развијања и унапређивања социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа;

— проширивања и унапређивања материјалне основе удруженог рада, побољшања свог материјалног и друштвеног положаја и задовољавања личних, заједничких и општих друштвених потреба и интереса;

— повећања свог дохотка и укупног дохотка друштва, на основу повећања производности свог и укупног друштвеног рада;

— друштвено и економски целисходног управљања и привређивања текућим и минулим радом;

— самоуправног међусобног усклађивања и планирања рада и развоја привредних и других друштвених делатности;

— самоуправног утврђивања услова рада и стицања и расподеле дохотка.

Члан 5.

Повезивање целокупног друштвеног рада средствима у друштвеној својини у систем самоуправног удруженог рада, радници остварују:

— удруживањем рада у основним организацијама удруженог рада и удруживањем рада и средстава друштвене репродукције у радним организацијама, сложеним организацијама удруженог рада, пословним заједницама и другим облицима удруживања и пословне сарадње, заснованим на заједничким интересима радника;

— удруживањем рада и средстава и сарадњом организација удруженог рада које се баве производњом и другим делатностима са организацијама удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга;

— удруживањем новчаних средстава друштвене репродукције и заједничким коришћењем тих средстава, ради задовољавања заједничких интереса у производњи и репродукцији, проширивања материјалне основе рада или остваривања других заједничких интереса у стицању дохотка;

— слободном разменом рада коју остварују непосредно у организацијама удруженог рада, или у оквиру, односно преко самоуправних интересних заједница и у месним заједницама, као и повезивањем, на тој основи, делатности материјалне производње и друштвених делатности;

— друштвеним планирањем, самоуправним споразумевањем и друштвеним договарањем;

— развијањем самоуправних односа у раду и стицању и расподели дохотка и управљањем и привређивањем текућим и минулим радом;

— одлучивањем у организацијама удруженог рада, другим самоуправним организацијама и заједницама и друштвено-политичким заједницама о питањима која се односе на услове њиховог рада и живота и њихове друге личне, заједничке и друштвене потребе и интересе, на управљање друштвом у целини и на вршење државне власти.

У систем самоуправног удруженог рада повезују се и земљорадници и радни људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана, удруживањем свог рада и средстава рада у задруге или друге облике удруживања и сарадњом, непосредно или преко задруга, са организацијама удруженог рада на основу заједничких интереса и на начелима добровољности и равноправности.

Члан 6.

Радници у удруженом раду, у смислу овог закона, јесу лица која раде друштвеним средствима у организацији удруженог рада, у радној заједници, или другом облику удруживања рада и средстава.

Члан 7.

Радни људи који личним радом самостално у виду занимања обављају уметничку или другу културну, адвокатску или другу професионалну делатност имају на основу свог рада у начелу исти друштвено-економски положај и у основи иста права и обавезе као и радници у организацијама удруженог рада.

Члан 8.

Земљорадници и други радни људи који, обављајући делатност личним радом средствима рада у својини грађана, свој рад и средства удружују у задруге или друге облике удруживања или се непосредно или преко задруге повезују у производњи или промету са организацијом удруженог рада и са њом трајније сарађују, имају на основу свог рада друштвено-економски положај и права, обавезе и одговорности као и радници у организацијама удруженог рада, зависно од степена удружености рада и средстава и свог доприноса остваривању и повећавању дохотка.

Земљорадници и други радни људи који самостално личним радом обављају делатност средствима рада у својини грађана имају на основу свог рада у начелу исти друштвено-економски положај и у основи иста права и обавезе као и радници у удруженом раду друштвеним средствима.

Члан 9.

Радници чији рад као допунски користе радни људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана, односно радници чији рад као допунски користе друга ли-

ца, имају право на средства за задовољавање личних, заједничких и општих друштвених потреба и друга права којима се обезбеђује њихова материјална и социјална сигурност, као и одговарајуће обавезе, у складу са законом и колективним уговором који закључују синдикат и одговарајућа привредна комора, односно удружење у коме су та лица представљена.

Члан 10.

Средства у друштвеној својини заједничка су материјална основа одржавања и развоја социјалистичког друштва и социјалистичких самоуправних односа и њима управљају радници у основној организацији удруженог рада и у свим облицима удруживања рада и средстава, радници у радној заједници, односно други радни људи у самоуправној интересној заједници или другој самоуправној организацији и заједници и у друштвено-политичкој заједници.

Средства за производњу и друга средства удруженог рада, производи удруженог рада, средства за задовољавање заједничких и општих друштвених потреба, природна богатства и добра у општој употреби — друштвена су својина.

Друштвена средства, као ствари, материјална права и новчана средства у друштвеној својини, материјална су основа рада радника у основним и другим организацијама удруженог рада и радним заједницама, или остваривања функција самоуправних интересних заједница и других самоуправних организација и заједница и друштвено-политичких заједница.

Члан 11.

Радници у основним и другим организацијама удруженог рада и у радним заједницама, односно радници и други радни људи у самоуправним интересним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама и у друштвено-политичким заједницама имају у погледу коришћења, управљања и располагања друштвеним средствима права, обавезе и одговорности утврђене уставом и законом, у складу са њиховом природом и наменом.

Члан 12.

Нико не може стећи право својине на друштвена средства која су услов рада у основним и другим организацијама удруженог рада и у радним заједницама или материјална основа остваривања функција самоуправних интересних заједница или других самоуправних организација и заједница и друштвено-политичких заједница.

Акти и радње који су противни одредби става 1. овог члана су без правног дејства.

Члан 13.

Сваки радник који ради у удруженом раду средствима у друштвеној својини стиче право рада друштвеним средствима као своје неотуђиво право да ради тим средствима ради задовољавања својих личних и друштвених потреба и да, као слободан и равноправан с другим радницима у удруженом раду, управља својим радом и условима и резултатима свог рада.

Основна организација удруженог рада је основни облик удруженог рада у коме радници, непосредно и равноправно, обављајући привредну или другу друштвену делатност и радећи средствима у друштвеној својини, остварују своја друштвено-економска и друга самоуправна права и одлучују о другим питањима свог друштвено-економског положаја.

Остварујући право рада друштвеним средствима, радници у основној организацији удруженог рада, заједно и равноправно:

— својим радом учествују у процесу рада и производње и извршавају своје радне обавезе;

— управљају радом и пословањем организације удруженог рада;

— управљају пословима и средствима у целокупности односа друштвене репродукције;

— одлучују о удруживању свог рада и средстава у радну организацију и у друге облике удруживања и повезивања рада и средстава;

— одлучују о целокупном дохотку који стичу заједничким радом у основној организацији удруженог рада и у различитим облицима удруживања рада и средстава, у складу са доприносом остваривању дохотка и обавезама и одговорностима према другим радницима у удруженом раду и друштвеној заједници у целини;

— распоређују чист доходак за личну, заједничку и општу потрошњу, за проширење материјалне основе рада и за резерве, у складу са основима и мерилима договореним на самоуправној основи;

— одлучују о расподели средстава за своју личну и заједничку потрошњу, у складу са основима и мерилима за утврђивање доприноса који својим текућим и минулим радом дају остваривању дохотка, а које на самоуправној основи утврђују са радницима других организација удруженог рада;

— стичу лични доходак према резултатима свог рада и личном доприносу који су својим текућим и минулим радом дали повећању дохотка основне организације удруженог рада;

— уређују међусобне односе у раду.

Остварујући право рада друштвеним средствима, радници у удруженом раду имају право, обавезу и одговорност да се, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, друштвено и економски целисходно користе друштвеним средствима и да та средства стално обнављају, увећавају и унапређују.

Члан 14.

Радници у делу радне организације који чини радну целину, у коме се резултат њиховог заједничког рада може самостално изразити као вредност у радној организацији или на тржишту и у коме могу остваривати своја друштвено-економска и друга самоуправна права, имају право и дужност да такав део радне организације организују као основну организацију удруженог рада (у даљем тексту: основна организација).

Основна организација не може постојати самостално ван састава радне организације.

Основна организација је основица удруживања рада и средстава у радне организације и сложене организације удруженог рада, у пословне заједнице и друге облике удруживања рада и пословне сарадње и у самоуправне интересне заједнице, као и основица друштвеног планирања.

Основна организација је и основна самоуправна заједница радника у удруженом раду у којој радници образују делегације ради непосредног остваривања својих права, обавеза и одговорности и организованог учешћа у вршењу функција скупштина друштвено-политичких заједница.

Доходак у удруженом раду, без обзира у ком се облику удруживања рада и средстава остварује, стиче се само као доходак основне организације и обавезно исказује као њен доходак.

Органи друштвено-политичких заједница и органи организација удруженог рада у свим облицима удруживања рада и средстава, дужни су да се при доношењу прописа, одлука и самоуправних општих аката, односно при предузимању мера и радњи придржавају начела да радници у основним организацијама одлучују о целокупном дохотку оствареном заједничким радом у основној организацији и у свим другим облицима удруживања рада и средстава.

Радници у радној организацији у којој не постоје услови да се поједини њени делови организују као основне организације, остварују у радној организацији сва права и обавезе које имају радници у основној организацији.

Члан 15.

Радници који у организацији удруженог рада обављају административно-стручне, помоћне и њима сличне послове од заједничког интереса за више организација у њеном саставу, радници који обављају такве послове у земљорадничкој или другој задрузи, у пословној заједници, банци и заједници осигурања, и радници који обављају послове за самоуправну интересну заједницу, привредну комору или другу самоуправну организацију и заједницу, односно њихово удружење, друштвено-политичку организацију или другу друштвену организацију, удружење грађана или органа друштвено-политичке заједнице — образују једну или више радних заједница.

Радници у радним заједницама остварују право рада друштвеним средствима, у складу са природом послова које обављају и законом.

Члан 16.

Ради остваривања својих заједничких интереса у раду и стицању дохотка у појединим међусобно зависним деловима удруженог рада и у целокупности односа друштвене репродукције, радници свој рад и средства друштвене репродукције у основним организацијама слободно удружују у радне организације и друге облике удруживања рада и средстава.

Радна организација је самостална самоуправна организација радника повезаних заједничким интересима у раду и организованих у основне организације у њеном саставу или непосредно повезаних јединственим процесом рада, у којој радници заједнички планирају развој и, у складу с тим, удружују рад и средства, утврђују међусобне односе у заједничком пословању, стицању дохотка и остваривању других заједнички утврђених циљева и задатака у раду, производњи и промету, утврђују заједничке основе и мерила за распоређивање дохотка и расподелу средстава за личне дохотке, одлучују о другим заједничким интересима, организују заједничке службе и, на начелима узајамности и солидарности, обезбеђују своју економску стабилност и социјалну сигурност.

Сложена организација удруженог рада је самостална самоуправна организација радника у којој су удружене радне организације. Радне организације могу се удруживати у разне облике сложених организација удруженог рада зависно од међусобне повезаности у раду, производњи и промету и трајности пословних односа у процесу репродукције, у којима радници заједнички планирају развој, утврђују међусобне односе у заједничком пословању и стицању и расподели дохотка, унапређују услове рада и развоја самоуправљања у основним организацијама и радним организацијама, организују обављање кредитних и банкарских послова, развијају научноистраживачки рад, образовање кадрова, здравствену заштиту и друге заједничке делатности и обављају друге послове од заједничког интереса.

Организације удруженог рада могу се удруживати у пословне заједнице ради остваривања одређених заједничких интереса у раду и пословању.

Организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице и друга друштвена правна лица могу самоуправним споразумом основати банку или другу финансијску организацију, као своју самоуправну заједницу за обављање кредитних и других банкарских послова, и у њој, заједно са грађанима и другим лицима, удруживати средства ради остваривања заједничких интереса у обезбеђивању новчаних средстава за обављање, проширивање и унапређивање делатности организација удруженог рада и других самоуправних организација и заједница и ради остваривања других заједничких интереса. Радници организација и заједница који су удружили средства и радници организација и заједница који се користе тим средствима одлучују о намени и коришћењу удружених средстава и о пословању банке, односно друге финансијске организације.

Организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице, друштвено-политичке заједнице и друга друштвена правна лица могу самоуправним споразумом основати заједницу осигурања имовине и лица од истоврсних, односно сродних врста ризика, односно штета, или од више различитих врста ризика, односно штета, и у њој, заједно са грађанима и другим лицима, на начелима узајамности и солидарности, удруживати средства ради осигурања имовине и лица и ради отклањања или смањења неповољног дејства узрока који могу изазвати те штете.

Радници у организацијама удруженог рада и другим облицима удруживања рада и средстава могу се повезивати у шире облике сарадње, у којима самоуправним споразумима утврђују међусобне односе у погледу пословања, усклађивања производње и вршења других делатности према потребама тржишта и самоуправно договореној друштвеној поделе рада, савлађивања стихијног деловања тржишта, укључивања у међународну поделу рада и утврђивања других услова рада и пословања; успостављају и уређују односе између организација удруженог рада које се баве производњом и организација удруженог рада које се баве друштвеним делатностима од интереса за производњу; могу организовати кредитно и банкарско пословање, и остваривати друге заједничке интересе. На тој основи радници у организацијама удруженог рада и другим облицима удруживања рада и средстава заједнички утврђују основе планова.

Ради обезбеђења услова за усклађено и заједничко деловање у стварању нове вредности у материјалној производњи, повећању производности друштвеног рада и развоју друштва у целини, односно ради организованог задовољавања одређених личних и заједничких потреба и интереса у области друштвених делатности и одређених делатности материјалне производње, радници у организацијама удруженог рада и други радни људи, непосредно или преко својих самоуправних организација или заједница, удружују се слободно, односно на основу закона у самоуправне интересне заједнице са радницима у организацијама удруженог рада који обављају те делатности.

Радници и други радни људи удружују се и у самоуправне интересне заједнице у којима обезбеђују своју социјалну сигурност и у којима удружују средства ради остваривања циљева тих заједница.

Радници могу своје основне организације и радне организације повезивати и у друге облике удруживања ради остваривања одређених заједничких интереса утврђених самоуправним споразумом, у складу са законом.

Члан 17.

Организације удруженог рада које обављају привредну делатност, њихове пословне заједнице, банкарске организације и заједнице осигурања имовине и лица удружују се у привредне коморе или друга општа удружења ради заједничког унапређивања рада и пословања, усклађивања посебних, заједничких и општих друштвених интереса, покретања иницијативе за доношење закона и утврђивање економске политике, за закључивање самоуправних споразума и друштвених договора, пружања помоћи при утврђивању развојне политике, припремању планова и самоуправном уређивању друштвено-економских односа, као и решавања других питања од заједничког интереса.

Земљорадничке задруге, организације кооперанта и други облици удруживања земљорадника, односно њихови савези удружују се у привредне коморе, у складу са законом.

Ради остваривања циљева из става 1. овог члана могу се и организације удруженог рада које обављају друштвене делатности удруживати у удружења за поједине делатности, односно области рада и у друга општа удружења.

Члан 18.

Целокупна нова вредност коју радници у удруженом раду створе својим укупним радом друштвена је својина, а остварује се у условима социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа у новчаном облику у целини као доходак основних организација, на основу деловања законитости тржишта и на самоуправној основи друштвено утврђених услова стицања дохотка.

На основу права рада друштвеним средствима, а остварујући друштвену функцију у друштвеној репродукцији, радници стичу доходак основне организације зависно од остварене производности свог и укупног друштвеног рада, резултата управљања и располагања средствима за производњу у друштвеној својини и од успеха у прилагођавању производне или друге делатности потребама тржишта или самоуправно договореним условима рада, као и зависно од природних услова.

Радници у основној организацији у односима међусобне повезаности и зависности и у односима самоуправног удруживања са радницима у другим организацијама удруженог рада на начелима солидарности и узајамне одговорности, располажу дохотком основне организације у складу са њиховим, уставом и овим законом, утврђеним правима, обавезама и одговорностима и без њихове сагласности нико се не може користити нити може располагати дохотком који они остваре ако за то није овлашћен законом, односно одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице у оквиру њених уставом утврђених права и дужности.

Доходак основне организације је израз и материјална основа остваривања социјалистичких друштвено-економских односа и појединачних, заједничких и општих друштвених интереса, на којој се заснивају самоуправна права и друштвена одговорност радника да обезбеђују јединство управљања својим радом и условима, средствима и резултатима рада у целокупности односа друштвене репродукције, да обезбеђују своју власт и контролу над новчаним и другим материјалним токовима друштвене репродукције и развој социјалистичких самоуправних производних односа и да обезбеђују остваривање својих друштвених, радних, социјалних, образовних, културних и других животних и стваралачких интереса.

Распоређивањем целокупног дохотка у основној организацији радници обезбеђују материјалне и друге услове рада и развоја свих делова удруженог рада и услове вршења друштвених функција, који доприносе сталном повећању производности њиховог и укупног друштвеног рада и повећавању дохотка, односно који доприносе развоју друштва.

У оствареном дохотку основних организација у области материјалне производње изражавају се и резултати рада радника у области образовања, науке, културе, здравства, социјалне заштите и других друштвених делатности и на основу тих резултата рада радници у тим делатностима, из укупно оствареног дохотка, слободном разменом рада, према доприносу који својим радом дају стварању нове вредности у материјалној производњи, повећању производности укупног друштвеног рада и развоја друштва у целини, као и у складу са самоуправно договореним потребама развоја тих делатности, стичу доходак и на тој основи остварују једнак друштвено-економски положај као и радници у организацијама удруженог рада материјалне производње.

Слободном разменом рада радници у области образовања, науке, културе, здравства, социјалне заштите и других друштвених делатности стичу доходак и из личних доходака радника, односно из дохотка или других прихода радних људи на основу рада којим задовољавају њихове личне и заједничке потребе и интересе у тим делатностима.

Члан 19.

У остваривању права рада друштвеним средствима, радници у удруженом раду су одговорни једни другима и социјалистичком самоуправном друштву у целини за друштвено и економски целисходно коришћење тих средстава, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, и дужни су да их, као материјалну основу свог и укупног друштвеног рада, стално обнављају, увећавају и унапређују, да своје радне обавезе савесно извршавају и да обезбеђују стални пораст производности свог и укупног друштвеног рада.

Радници у основној организацији сносе материјалне и друге последице ако основна организација западне у тешкоће због друштвено и економски нецелисходног управљања средствима, неприлагођавања пословања потребама тржишта, односно самоуправно договореној друштвеној подели рада, лошег рада и пословања или несавесног понашања које има за последицу ниску производност рада и услед тога не стичу довољан доходак за вршење њихове друштвене функције у друштвеној репродукцији.

Члан 20.

На јединственом југословенском тржишту организације удруженог рада слободне су у вршењу привредних и других делатности и равноправне су у стицању дохотка и располагању резултатима рада, у условима деловања законитости тржишта, друштвеног усмеравања привредног и друштвеног развоја и усклађивања односа на тржишту.

Међусобни односи организација удруженог рада и других учесника на јединственом југословенском тржишту успостављају се на начелима јединствених самоуправних друштвено-економских односа, слободног кретања и удруживања рада и средстава,

слободне размене робе, услуга, научних, техничких и технолошких достигнућа и стручних искустава и слободног организовања и удруживања организација удруженог рада.

Међусобне односе у раду и пословању организација удруженог рада радници уређују у складу са јединственим основама система самоуправног друштвеног планирања, јединственим основама система цена, јединственим монетарним, девизним и царинским системом, заједничком монетарном, девизном и царинском политиком, јединственим основама кредитног система и заједничким основама кредитне политике, јединственим системом и заједничком политиком економских односа са иностранством.

Члан 21.

Организације удруженог рада и други учесници на тржишту поступају у складу са законом и добрим пословним обичајима и начелима морала социјалистичког самоуправног друштва и у складу са друштвено-економским односима у удруженом раду, и за своје поступке на тржишту одговорни су једни другима и друштвеној заједници као целини.

Забрањено је удруживање и повезивање организација удруженог рада и свака друга делатност и радња организација удруженог рада и државних органа, који су управљени на спречавање слободног кретања и удруживања рада и средстава и слободне размене робе и услуга, или на стварање монополског положаја на јединственом југословенском тржишту, којим се стичу материјална и друга преимућства која се не заснивају на раду, стварају неравноправни односи у пословању или се нарушавају други економски и самоуправни односи утврђени уставом.

Организације удруженог рада и други учесници на тржишту поступају у складу са усвојеном економском политиком, и дужни су да не ремете стабилност на тржишту и да не наносе штету другим учесницима на тржишту, потрошачима или друштвеној заједници као целини.

Организације удруженог рада које послују на страном тржишту дужне су да поступају у складу са усвојеном економском политиком, под условима међусобне сарадње и организованог наступања на страном тржишту утврђеним савезним законом.

Члан 22.

Радници у основним организацијама одређених делатности, у којима деловање законитости тржишта није једини основ усклађивања рада, потреба и вредновања резултата рада, остварују доходак на начелима слободне размене рада.

Услови стицања дохотка у слободној размени рада утврђују се самоуправним споразумима.

У остваривању слободне размене рада резултати рада радника у делатностима из става 1. овог члана вреднују се према њиховом доприносу стварању нове вредности у материјалној производњи, повећању производности друштвеног рада и развоју друштва у целини, односно задовољавању заједничких потреба и интереса у области тих делатности у оквиру материјалних могућности основних организација у материјалној производњи, на основу планова и заједнички утврђених мерила.

Радници у основној организацији могу остваривати доходак слободном разменом рада са радницима друге основне организације чије потребе задовољавају непосредно у оквиру организација удруженог рада или у оквиру, односно преко самоуправних интересних заједница.

Радници у радној заједници која обавља административно-стручне, помоћне и њима сличне послове или друге послове од заједничког интереса у организацији удруженог рада, земљорадничкој или другој задрузи, пословној заједници, банци или заједници осигурања имовине и лица, стичу доходак слободном разменом рада са радницима у тим организацијама и заједницама, банкама и удружењима, односно задругарима у задрузи — за које врше те послове, у складу са самоуправним споразумом и законом.

Радници у радној заједници која обавља послове за самоуправне интересне заједнице и друге самоуправне организације и заједнице и њихова удружења, друштвено-политичке организације и друге друштвене организације, или удружења грађана, стичу доходак слободном разменом рада, у складу са њиховим статутима и самоуправним споразумима, односно уговорима, сагласно закону.

Начин стицања дохотка радника у радним заједницама органа друштвено-политичких заједница уређује се законом, а ако то природа делатности органа дозвољава — и самоуправним споразумом, односно уговором закљученим између радне заједнице и тих органа, у складу са законом.

Члан 23.

Грађани, као потрошачи робе и корисници услуга, имају право да се самоуправно организују у месним и друштвено-политичким заједницама или на други начин ради утицаја на развој производње и услужних делатности којима се задовољавају њихове потребе, спречавања монопола, односно злоупотребе монополског положаја и заштите других својих интереса.

Организације удруженог рада које производе, односно продају робу или врше услуге за непосредну потрошњу грађана, дужне су да стварају услове и подстичу организовање потрошача робе, односно корисника услуга ради истраживања и утврђивања њихових потреба и интереса и планирања и усклађивања односа производње и потрошње на трајнијој основи.

Органи управљања у организацији удруженог рада у области производње, односно промета робе и услуга за непосредну потрошњу дужни су, у складу са законом, да на захтев организације потрошача приступе закључивању самоуправних споразума којима се утврђују њихови међусобни односи, права и обавезе у погледу редовног и квалитетног снабдевања одређеним производима, уредног вршења услуга, утврђивања цена производа и услуга и учешћа потрошача у оствареном приходу, водећи рачуна о развоју тих делатности, потребама потрошача, обезбеђењу потребних резерви и другим питањима од заједничког интереса.

Члан 24.

Радници у основним и другим организацијама удруженог рада, самоуправним интересним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама имају право и дужност да планирају друштвени и материјални развој својих организација и заједница. Планирањем радници усклађују односе у друштвеној репродукцији, а нарочито односе у стицању дохотка, располагању дохотком и коришћењу средстава, и утврђују услове за остваривање развоја материјалне основе рада и задовољавање својих личних, заједничких и општих друштвених потреба.

Право и дужност планирања радници остварују самосталним доношењем планова у основној орга-

низацији и закључивањем самоуправних споразума о основама планова самоуправних организација и заједница којима утврђују основне интересе и циљеве у друштвеној репродукцији и уређују међусобна права, обавезе и одговорности, доношењем заједничких планова у радној организацији и другим самоуправним организацијама и заједницама, у складу са преузетим обавезама, као и предузимањем мера за остваривање тих планова.

Право и дужност планирања радници остварују и учешћем у закључивању договора о основама планова друштвено-политичких заједница.

Радници су дужни да се при доношењу планова организација удруженог рада придржавају прихваћених обавеза из закључених самоуправних споразума и договора о основама планова и да предузимају одговарајуће мере за њихово спровођење. Ако се организације удруженог рада у доношењу плана или спровођењу мера за његово остваривање не придржавају прихваћених обавеза из самоуправних споразума и договора о основама планова и тиме битно угрозе остваривање утврђених заједничких интереса и циљева, стабилност привреде или равноправност радника у раду и стицању дохотка, скупштина друштвено-политичке заједнице дужна је да према таквим организацијама удруженог рада предузме законом прописане мере.

Члан 25.

Народи и народности у републикама, односно аутономним покрајинама, организовани у удруженом раду и у друштвено-политичким заједницама, слободно управљају својим радом, резултатима рада и природним богатствима у складу са својим уставом утврђеним правима и дужностима, полазећи од тога да су равноправност народа и народности, односно република и аутономних покрајина, њихова међусобна сарадња, свестрана узајамна помоћ и солидарност у обезбеђивању заједничких интереса и савладавању тешкоћа, услов њиховог слободног и свестраног развитка.

Радници у удруженом раду и други радни људи у републици, односно аутономној покрајини утврђују политику друштвеног развоја, усмеравају и усклађују друштвеним планирањем материјални и друштвени развој, утврђују друштвене обавезе ради остваривања планова, уређују друштвено-економске односе у складу са јединственим системом социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа, и са једнаким одговорностима учествују у одлучивању о заједничким интересима у федерацији и начину њиховог остваривања.

Члан 26.

Радници остварују самоуправљање у организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама, на начелима равноправности, узајамне одговорности и солидарности, на начин утврђен самоуправним општим актима и законом, и то:

— одлучивањем на зборовима радника, референдумом и другим облицима личног изјашњавања;

— одлучивањем путем делегата у радничким саветима организација удруженог рада и делегација и делегата у органима управљања у самоуправним интересним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама и у скупштинама друштвено-политичких заједница;

— контролом извршавања одлука које радници, односно њихови органи доносе у остваривању свог права управљања радом и пословањем организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице и контролом рада органа и служби организација, заједница и других облика удруженог рада, самоуправних интересних и месних заједница и органа друштвено-политичких заједница.

Органи основне организације и других самоуправних организација и заједница дужни су да, у складу са смерницама које дају радници, обезбеде обавештавање радника о пословању основне организације, односно друге самоуправне организације и заједнице, о њеном материјалном и финансијском стању, стицању и расподели дохотка, коришћењу средстава и другим питањима од интереса за одлучивање и вршење контроле.

Органи друштвено-политичке заједнице дужни су да раднике у основним организацијама и другим самоуправним организацијама и заједницама обавештавају о питањима која су од значаја за остваривање самоуправних права, обавеза и одговорности, као и о другим питањима од значаја за рад и одлучивање у тим организацијама и заједницама и друштвено-политичким заједницама.

Органи основне организације, других самоуправних организација и заједница и органи друштвено-политичких заједница дужни су да обезбеде да обавештавање радника буде редовно, благовремено, истинито, потпуно и разумљиво.

Члан 27.

Радници и други радни људи у организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама самоуправно усклађују и уређују друштвено-економске и друге самоуправне односе самоуправним споразумима, статутима и другим самоуправним општим актима.

Самоуправним споразумом радници и други радни људи и њихове самоуправне организације и заједнице усклађују и уређују своје друштвено-економске и друге самоуправне односе и интересе у друштвеној репродукцији и на тој основи удружују рад и средства и утврђују своја међусобна права, обавезе и одговорности у односима удруживања рада и средстава.

Друштвеним договором органи друштвено-политичких заједница, организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице обезбеђују и усклађују самоуправно уређивање друштвено-економских и других односа од пирет заједничког интереса за учеснике договора или од општег друштвеног интереса.

Члан 28.

За свој рад и одлучивање у остваривању својих самоуправних друштвених функција радници су одговорни другим радницима у удруженом раду и друштвеној заједници, нарочито у погледу остваривања утврђених заједничких циљева и задатака организација удруженог рада, заштите друштвене својине и развијања самоуправљања и уставом утврђеног социјалистичког самоуправног друштвеног уређења.

Ако радник неизвршавањем својих обавеза које је преузео самоуправним споразумом или другим самоуправним општим актом онемогући или повреди остваривање права других радника или утврђених заједничких интереса у основној организацији, овлашћени орган дужан је да покрене поступак за заштиту тих права и интереса и да, у оквиру својих права и дужности, предузме мере прописане законом или на основу закона.

Члан 29.

Привредне и друге делатности у удруженом раду средствима у друштвеној својини обављају се у организацијама удруженог рада и другим облицима удруживања рада и средстава. Те делатности могу се, под условима одређеним законом, обављати и у друштвено-политичким и другим законом одређеним друштвеним организацијама и удружењима грађана, ако је то од интереса за остваривање друштвених функција и задатака тих организација.

Привредне и друге делатности од значаја за народну одбрану могу се обављати и у оквиру Југословенске народне армије, у складу са савезним законом.

Привредне и друге делатности могу се обављати и самосталним личним радом средствима рада у својини грађана, под условима који су законом прописани, ако обављање тих делатности законом није забрањено.

Услови за обављање професионалних делатности личним радом самостално у виду занимања, ако је обављање тих делатности од посебног друштвеног интереса, уређују се законом.

Члан 30.

Организације удруженог рада за које је законом или на закону заснованом одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице утврђено да обављају делатности или послове од посебног друштвеног интереса, дужне су да те делатности, односно послове обављају под условима и на начин којима се обезбеђује остваривање посебног друштвеног интереса.

Члан 31.

Земљорадници могу свој рад, земљиште, средства рада, односно друга средства у својини земљорадника, удружити у земљорадничке задруге и друге облике удруживања земљорадника или их удружити са радом радника и друштвеним средствима у организацијама удруженог рада у односима трајније међусобне повезаности или трајније пословне сарадње — ради унапређивања пољопривредне производње, организованог укључивања у робну размену, стварања услова за обезбеђивање и унапређивање здравственог, пензијског и инвалидског осигурања и других облика социјалне сигурности и њихових других интереса, као и ради заједничког остваривања самоуправног положаја у социјалистичким друштвено-економским односима. Земљорадник и члан његовог домаћинства који се баве земљорадњом имају на основу свог рада у начелу исти положај и у основи иста права и обавезе као и радници у удруженом раду друштвеним средствима.

Земљорадници слободно одлучују о удруживању у земљорадничке задруге и друге облике удруживања земљорадника.

Земљорадник задржава право својине на земљиште, односно на средства рада која удружује у земљорадничку задругу, ако самоуправним споразумом о удруживању, односно посебним уговором није друкчије одређено.

Средства у друштвеној својини која су удружена у земљорадничку задругу и која земљорадничка задруга стекне по другом основу остају у друштвеној својини.

Члан 32.

Радни људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана слободно одлучују о удруживању свог рада и својих средстава рада у занатску или другу задругу или други облик удруживања. У таквим односима ти радни људи имају у начелу исти положај и у основи иста права и обавезе као радници у удруженом раду друштвеним средствима.

Кад радни човек који самостално обавља делатност личним радом средствима рада у својини грађана свој рад и своја средства рада, на начелима добровољности и равноправности, сагласно закону, уз заједнички ризик или без њега, непосредно или преко своје задруге или другог облика удруживања, удружи са радницима у организацијама удруженог рада у различитим облицима пословне сарадње, закључује са тим радницима уговор, односно самоуправни споразум о сарадњи, којим уређује питања равноправног управљања заједничким пословима и заједничког одлучивања о заједнички оствареном дохотку и учествовања у његовој расподели сразмерно свом доприносу у остваривању тог дохотка.

Члан 33.

Радни човек који самостално обавља делатност личним радом средствима рада у својини грађана може, на самоуправној основи, удруживати у оквиру уговорне организације удруженог рада свој рад и средства рада са радом других радника и друштвеним средствима, задржавајући право својине на средствима која је удружио у тој организацији, и има право да као пословођа води пословање те организације и да, заједно са радницима, одлучује о њеном раду и развоју.

Радницима у уговорној организацији удруженог рада, укључујући и пословођу, припадају из чистог дохотка, на основу њиховог рада, средства за задовољавање личних и заједничких потреба као и радницима у другим организацијама удруженог рада, а пословођи и део дохотка по основу средстава која је удружио. Доходак остварен у уговорној организацији удруженог рада, осим дела који се издваја за пословођу по основу средстава која је удружио, друштвена је својина. Средства у друштвеној својини која су удружена у уговорну организацију удруженог рада и која по другом основу стекне та организација остају у друштвеној својини.

Радници у уговорној организацији удруженог рада на основу свог рада, и пословођа на основу свог рада и права својине на средствима која је удружио у тој организацији, равноправно одлучују о коришћењу и управљању удруженим средствима на које пословођа има право својине, у складу са уговором о оснивању уговорне организације удруженог рада.

Члан 34.

Радни човек који самостално обавља делатност личним радом средствима рада у својини грађана може, у законом одређеним делатностима, а у складу са њиховом природом и друштвеним потребама, изузетно и у ограниченом обиму одређеном законом, користити допунски рад других лица која запошљава као раднике.

Члан 35.

Органи друштвено-политичке заједнице имају према организацијама удруженог рада, односно другим самоуправним организацијама и заједницама права и обавезе утврђене уставом и законом.

Ако се у организацији удруженог рада, односно другој самоуправној организацији или заједници, битно поремете самоуправни односи или теже оштете друштвени интереси, или ако организација, односно заједница не извршава законом утврђене оба-

везе, скупштина друштвено-политичке заједнице, у оквиру својих права и дужности, под условима и у поступку прописаним законом, може распустити раднички савет, односно други одговарајући орган управљања у организацији удруженог рада, или предузети законом утврђене мере.

Ако се распоређивањем дохотка, односно расподелом средстава за личне дохотке нарушавају односи који одговарају начелу расподеле према раду или ремети ток друштвене репродукције, могу се предузети мере којима се обезбеђује равноправност радника у примењивању начела расподеле према раду, односно којима се спречавају или отклањају поремећаји у друштвеној репродукцији, у складу са законом.

Члан 36.

У остваривању својих уставом утврђених права и обавеза, синдикат покреће иницијативу за предузимање мера и предузима мере којима се обезбеђује да радници остварују своја друштвено-економска и друга самоуправна права и да одлучују о другим питањима свог друштвено-економског положаја.

Синдикат има право да покреће иницијативу и да даје предлог за закључивање самоуправног споразума, као и да покрене поступак за поновно разматрање закључених самоуправних споразума, ако сматра да се њима вређају самоуправна права радника и друштвено-економски односи утврђени уставом.

Синдикат учествује у поступку закључивања самоуправног споразума којим се уређују међусобни односи радника у раду или утврђују основи и мерила за распоређивање дохотка и расподелу средстава за личне дохотке и потписује тај споразум.

Ако се у организацији удруженог рада одлучује о питањима која се односе на самоуправна права радника, на материјални положај и интересе радника и организације удруженог рада и ако у процесу одлучивања треба ускладити интересе и ставове једног дела радника са интересима већине радника у удруженом раду, органи у организацијама удруженог рада дужни су да синдикату омогуће да учествује у разматрању тих питања, да размотре сваки његов захтев, да о захтеву заузму став и да га, ако се његов захтев одбије, обавесте о разлозима одбијања.

Ако у организацији удруженог рада настане спор између радника појединих делова организације, односно радника и органа организације или радника организације и органа друштвено-политичке заједнице, који се није могао решити редовним путем, синдикат има право да, на захтев радника или по својој иницијативи, покрене поступак за решавање насталог спора.

Члан 37.

Основне организације друге организације удруженог рада, пословне заједнице, радне заједнице, банке, заједнице осигурања имовине и лица и друге финансијске организације, замљорадничке и друге задруге, коморе и друга општа удружења, самоуправне интересне заједнице и друге самоуправне организације и заједнице су друштвена правна лица са правима, обавезама и одговорностима које имају на основу устава, закона и самоуправног споразума о удруживању, односно на основу акта о оснивању.

Члан 38.

Организације удруженог рада и друга друштвена правна лица одговарају за своје обавезе друштвеним средствима којима располажу.

За обавезе организације удруженог рада одговарају и друге организације са којом су удружене под условима и на начин утврђеним самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију или другу организацију удруженог рада у коју су удружене, у складу са законом.

Услови и поступак извршења ради измирења обавеза организација удруженог рада и других друштвених правних лица, као и друштвена средства која се изузимају од извршења, одређују се законом.

Ако организација удруженог рада није у стању да извршава своје обавезе, надлежни орган друштвено-политичке заједнице дужан је да, у складу са својим уставом утврђеним правима и дужностима, тој организацији пружи економску и другу помоћ и да предузме мере за њену санацију, као и друге економске и управне мере којима се стварају услови за отклањање тешкоћа због којих није у могућности да извршава своје обавезе.

Члан 39.

На организације удруженог рада и друге облике удруживања рада и средстава, као и на њихове делове (продавнице, радње, експозитуре, складишта, агенције и др.) примењују се закони и други прописи који важе у месту њиховог пословања.

Начин решавања сукоба закона и других прописа којима се уређују односи у пословању организација удруженог рада и сукоба надлежности између органа различитих друштвено-политичких заједница уређује се законом.

Члан 40.

Несагласности из друштвено-економских и других самоуправних односа у организацијама удруженог рада и другим облицима удруживања рада и средстава и спорови који настају из тих односа решавају се усаглашавањем, посредовањем, путем арбитраже, односно избраних судова, судова удруженог рада и других самоуправних судова.

Члан 41.

Друштвену заштиту самоуправних права радника и друштвене својине остварују скупштине друштвено-политичких заједница и њима одговорни органи, судови удруженог рада и други судови, уставни судови, јавни тужилац, друштвени правобранилац самоуправљања и Служба друштвеног књиговодства, у оквиру права и дужности утврђених уставом и законом.

Друштвени правобранилац самоуправљања, као самостални орган друштвене заједнице, предузима мере и правна средства и врши друга законом утврђена права и дужности ради остваривања друштвене заштите самоуправних права радних људи и друштвене својине, а државни органи и органи самоуправних организација и заједница дужни су, на захтев друштвеног правобраниоца самоуправљања, пружати му податке и обавештења од интереса за вршење његове функције.

Члан 42.

Радници у организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама имају право и дужност да, у оквиру своје редовне делатности, организују, остварују и унапређују општенародну одбрану и друштвену самозаштиту.

У организовању, остваривању и унапређивању општенародне одбране и друштвене самозаштите

радници и други радни људи у основним и другим организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама утврђују програме мера и активности и у ту сврху обезбеђују материјална средства и доносе одговарајуће самоуправне акте и предузимају друге потребне мере.

Члан 43.

Радници у организацији удруженог рада и њени органи дужни су да организују обављање делатности организације на начин којим се осигурава безбедност на раду, као и да спроводе потребне мере заштите на раду и заштите радне средине.

Члан 44.

Организације удруженог рада су дужне да у обављању своје делатности чувају вредности и обезбеђују потребне услове за заштиту и унапређивање човекове средине и да спречавају узроке и отклањају штетне последице који угрожавају природне и радом створене вредности човекове средине.

ДЕО ДРУГИ

ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ РАДНИКА У УДРУЖЕНОМ РАДУ

ГЛАВА I

ОДНОСИ У СТИЦАЊУ ДОХОТКА

ОДЕЉАК 1

ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКА САДРЖИНА ДОХОТКА

Члан 45.

Доходак је део укупног производа друштва који радници у основној организацији стичу у новчаном виду као друштвено признање резултата свог и укупног друштвеног рада, у условима социјалистичке робне производње, а којим радници у основној организацији управљају на основу свог права рада друштвеним средствима.

Радници у основној организацији стичу доходак зависно од производности текућег рада и успешности управљања и привређивања друштвеним средствима као својим и друштвеним минулим радом у основној организацији и у другим облицима удруживања рада и средстава, као и од сталног прилагођавања производње и обављања друге делатности условима тржишта, потребама друштва и односима које радници самоуправно уређују и о којима одлучују у оквиру друштвено-политичких заједница.

Доходак који радници стичу у основној организацији:

1) материјална је основа права радника да одлучују о условима и резулататима свог рада, основни је мотив рада и мерило је успешности производње и обављања друге делатности основне организације и одговорности радника за успешан рад и успешно располагање друштвеним средствима којима управљају;

2) основа је и извор средстава, у оквиру новостворене вредности у материјалној производњи, за задовољавање заједничких и општих друштвених потреба којима се обезбеђују заједнички и општи услови рада и развоја друштва, као и средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника, за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви;

3) основа је и садржина друштвеног планирања у основној организацији и у другим организацијама удруженог рада, у другим самоуправним организацијама и заједницама и у друштвено-политичким заједницама, као и остваривања заједничких интереса и развоја самоуправних друштвено-економских односа у удруженом раду.

Доходак основне организације у материјалној производњи, као новостворена вредност, основа је и извор слободне размене рада са радницима у основним организацијама у друштвеним делатностима који на тој основи стичу доходак према доприносу који својим радом дају у стварању нове вредности у материјалној производњи, повећању производности укупног друштвеног рада и развоју друштва у целини, односно задовољавању личних и заједничких потреба и интереса радника и других радних људи.

Члан 46.

У условима социјалистичке робне производње, радници у основној организацији обезбеђују стално повећање дохотка:

1) развијањем своје радне способности и знања, унапређивањем организације рада, применом научних, техничких и технолошких достигнућа, целисходним и рационалним коришћењем природних услова рада, развијањем иницијатива у раду, потпунијим коришћењем времена рада, савесним испуњавањем радних обавеза и на тој основи повећањем производности рада;

2) економски и друштвено рационалним коришћењем средстава друштвене репродукције, а нарочито потпунијом употребом производних и других радних капацитета и уштедама у материјалу, сировинама и енергији, ефикаснијим коришћењем и привређивањем средствима у основној организацији и удруживањем рада и средстава са радницима у другим основним организацијама;

3) прилагођавањем захтевима домаћег и страног тржишта у погледу обима, врсте и квалитета производа и услуга, односно прилагођавањем самоуправно договореној друштвеној подели рада и на тој основи међусобним усклађивањем планова.

Радници су дужни да пословање основне организације на тржишту, односно у самоуправно договореној друштвеној подели рада, сагласно својој одговорности према другим радницима у удруженом раду, усклађују са заједничким интересима и циљевима утврђеним самоуправним споразумима и договорима о основама планова и економском политиком утврђеном плановима друштвено-политичких заједница.

Члан 47.

Располажући дохотком, радници у основној организацији, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, обезбеђују услове за стално повећање дохотка.

Остварујући ову друштвену функцију, радници у основној организацији дужни су да самоуправним општим актима у основној организацији, односно самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију и другим самоуправним споразумима обезбеде такве основе и мерила за распоређивање дохотка и чистог дохотка и за расподелу средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу, који ће:

1) подстицати, доследном применом начела расподеле према резултатима рада, сваког радника у основној организацији и све њих заједно на постизање што веће производности рада;

2) подстицати, одговарајућим учешћем личног дохотка у резултатима удруживања рада и сред-

става са радницима у другим основним организацијама, сваког радника у основној организацији и свих њих заједно на што целисходније коришћење и стално унапређивање и повећавање средстава друштвене репродукције;

3) подстицати, одговарајућом зависношћу личног дохотка од укупних резултата рада и пословања основне организације, сваког радника у основној организацији и све њих заједно на што успешније прилагођавање делатности основне организације захтевима тржишта, односно интересима и потребама радних људи и друштва у целини;

4) подстицати, одговарајућом унутрашњом организацијом рада и односима у распоређивању и расподели у основној организацији, да се на сваком послу, односно радном задатку и у сваком делу процеса рада у основној организацији развија стваралаштво и радна иницијатива радника и мери њихов допринос успеху заједничког рада и стицању дохотка.

Члан 48.

Доходак основне организације стиче се у оквиру укупног прихода који основна организација оствари својим пословањем кад се из њеног укупног прихода накнади вредност материјалних средстава утрошених у целини у процесу репродукције (материјални трошкови) и обезбеди репродукција сталних средстава за производњу и других средстава рада (трошкови амортизације).

Члан 49.

Радници у основној организацији у друштвеним делатностима стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари слободном разменом рада из дохотка других основних организација и из личних доходака радника, односно из дохотка и других прихода радних људи.

Доходак из става 1. овог члана утврђује се кад се из укупног прихода накнаде материјални трошкови и трошкови амортизације.

Основе и мерила за утврђивање материјалних трошкова и трошкова амортизације који се накнађују из укупног прихода основне организације из става 1. овог члана могу радници у тој основној организацији уредити самоуправним споразумом који закључе, непосредно или у оквиру самоуправне интересне заједнице са радницима у другим основним организацијама, односно са другим радним људима са којима остварују слободну размену рада.

Члан 50.

Радници у радној заједници остварују укупан приход, односно непосредно стичу доходак радне заједнице слободном разменом рада из дохотка основних организација за које обављају послове од заједничког интереса или из прихода и других друштвених средстава којима располажу самоуправне организације и заједнице и органи друштвено-политичких заједница за које обављају те послове.

Самоуправним споразумом или законом утврђује се кад радници у радној заједници непосредно стичу доходак радне заједнице слободном разменом рада.

Члан 51.

Доходак основне организације радници распоређују:

1) за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника, за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви у основној организацији;

2) за обезбеђивање заједничких и општих услова рада и развоја друштва.

Део дохотка основне организације распоређен за потребе из тачке 1. става 1. овог члана представља чист доходак основне организације.

Члан 52.

Чистим дохотком основне организације радници слободно располажу у односима одговорности једних према другим и према друштву у целини и у другим односима утврђеним овим законом.

У располагању чистим дохотком основне организације радници стварају услове за унапређење производње и повећање производности свог и укупног друштвеног рада и повећање дохотка основне организације и на тој основи, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, обезбеђују задовољавање у све већем обиму својих личних, заједничких и општих друштвених потреба и увећање и унапређење материјалне основе свог и укупног друштвеног рада и остварују своју водећу улогу у друштвеној репродукцији.

Члан 53.

Одлучујући о заједничким и општим условима рада и развоја друштва, радници у основној организацији, у складу са начелима узајамности и солидарности и могућностима основне организације и потребама њеног развоја, стварају трајне и стабилне услове унапређивања рада и производње и личног и друштвеног стандарда, у складу са порастом укупног друштвеног дохотка и са потребама општег друштвеног напретка.

Из дохотка основне организације, као заједнички и општи услови рада и развоја друштва, обезбеђују се:

1) средства за задовољавање заједничких потреба у области образовања, науке, културе, здравства, социјалне заштите и других друштвених делатности која се остварују слободном разменом рада и за задовољавање заједничких потреба у области социјалне сигурности;

2) средства за задовољавање општих друштвених потреба у оквиру друштвено-политичких заједница;

3) средства за друге потребе одређене на основу закона.

О заједничким и општим условима рада и развоја друштва који се обезбеђују из дохотка основне организације одлучују радници у основној организацији заједно и равноправно са другим радницима у удруженом раду, у складу са обавезама које су преузели самоуправним споразумима о основама планова и другим самоуправним споразумима и друштвеним договорима, као и путем својих делегација и делегата доношењем закона, односно одлука у скупштинама друштвено-политичких заједница.

Члан 54.

Средства из дохотка основне организације за задовољавање заједничких потреба у области образовања, науке, културе, здравства, социјалне заштите и других друштвених делатности која се остварују слободном разменом рада и за задовољавање заједничких потреба у области социјалне сигурности обезбеђују се, и то:

— за задовољавање заједничких потреба друштва на начелима узајамности и солидарности у

области ових делатности, које су законом утврђене као делатности од посебног друштвеног интереса, односно у области социјалне сигурности, средства се обезбеђују у оквиру самоуправних интересних заједница у складу са оствареним порастом производности рада основних организација које обезбеђују средства и према обиму задовољавања тих потреба, утврђених самоуправним споразумима, односно договорима о основама планова;

— за задовољавање заједничких или појединачних потреба организација удруженог рада, којима се доприноси повећању производности рада и другом унапређењу производње и пословања и на тој основи повећању дохотка, средства се обезбеђују у складу са тим доприносом, у односима између заинтересованих организација непосредно или у оквиру самоуправних интересних заједница.

Средства за задовољавање општих друштвених потреба, која се обезбеђују у друштвено-политичким заједницама порезима и другим дажбинама, одређују се у висини коју, у складу са друштвеним плановима, утврђују скупштине друштвено-политичких заједница.

Члан 55.

Лични доходак радника служи за задовољавање његових личних потреба, као и за задовољавање заједничких потреба и општих друштвених потреба.

Члан 56.

Радници у основној организацији уређују услове стицања дохотка самоуправним споразумима које закључују са радницима у другим основним организацијама са којима су међусобно повезани заједничким интересима у стицању дохотка.

Самоуправним споразумима из става 1. овог члана радници у основној организацији уређују нарочито критеријуме за утврђивање цена и других услова продаје производа и услуга, основе и мерила за учешће у заједнички оствареном дохотку, односно за утврђивање доприноса у слободној размени рада и друге међусобне односе у стицању дохотка, у складу са општим условима и прихваћеним обавезама утврђеним самоуправним споразумима о основама планова самоуправних организација и заједница, односно договорима о основама планова друштвено-политичких заједница и тим плановима, другим самоуправним споразумима и законом.

Члан 57.

Радници у основној организацији планирањем дохотка обезбеђују:

1) основе и услове за повећање дохотка основне организације;

2) распоређивање дохотка и чистог дохотка основне организације и расподелу средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу којима унапређују и усклађују своју и укупну друштвену производњу и развој самоуправних друштвено-економских односа и стварају услове за стабилност у раду и пословању основне организације и за сопствену материјалну и социјалну сигурност и стабилност, за равноправност у остваривању права рада друштвеним средствима и за располагање дохотком на свим степенима и у свим облицима удруживања рада и средстава.

Планирањем дохотка у смислу става 1. овог члана радници у основној организацији стварају и услове за овладавање стихијним деловањем тржишта.

Члан 58.

Доходак основне организације основа је и мотив удруживања рада и средстава са радницима у другим основним организацијама, у банкама и другим финансијским организацијама и у другим облицима удруживања рада и средстава.

Члан 59.

Радници у основној организацији имају, на основу резултата управљања и привређивања средствима друштвене репродукције као својим и друштвеним минулим радом у основној организацији, односно у оквиру учешћа у заједнички оствареном дохотку по основу удруживања рада и средстава, право да:

1) стичу део личног дохотка;

2) обезбеђују, у складу са начелима узајамности и солидарности, шире могућности за стручно оспособљавање, преквалификацију, унапређивање стручног знања и своје радне способности, запошљавање и заштиту материнства, као и за осигурање у случају болести, порођаја, смањења или губитка радне способности, незапослености и старости и за дечју заштиту и друге облике социјалне заштите;

3) стичу друга лична материјална права утврђена законом или самоуправним општим актом на основу закона.

ОДЕЉАК 2

ОСНОВИ СТИЦАЊА ДОХОТКА

Члан 60.

Радници стичу доходак основне организације из укупног прихода који она оствари:

1) продајом производа и услуга на домаћем и страном тржишту, односно у оквиру организације удруженог рада;

2) учешћем у заједнички оствареном дохотку по основу удруживања рада и средстава;

3) слободном разменом рада;

4) на име компензације, регреса, премије, дотације и по другим основима утврђеним законом или самоуправним споразумом, односно уговором у складу са законом.

1. Стицање дохотка продајом производа и услуга

Члан 61.

У основној организацији која непосредно ставља у промет своје производе и услуге, радници стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари продајом тих производа и услуга по ценама на тржишту.

Члан 62.

Радници у основним организацијама, заједно са радним људима у месним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама, самоуправним споразумевањем и друштвеним договарањем, утврђују политику цена у оквиру својих самоуправних права и одговорности.

Радници у основним организацијама самостално, у односима међусобне зависности, повезаности и одговорности, образују цене производа и услуга на јединственом југословенском тржишту, на основу деловања законитости тржишта, а у складу са самоуправним споразумом, друштвеним договором и законом утврђеним условима стицања дохотка.

Члан 63.

Основна организација која производе и услуге продаје другој основној организацији у оквиру радне организације, односно сложене организације удруженог рада, која их користи у даљњој производној или финалној потрошњи, утврђује, споразумно с том основном организацијом, цене по којима се ти производи и услуге продају, имајући у виду трајније односе у кретању цена и друге услове на тржишту и мерила предвиђена самоуправним споразумом, у складу са самоуправним споразумом о удруживању.

2. Стицање дохотка учешћем у заједнички оствареном дохотку

Члан 64.

У међусобним односима, при заједничком остваривању дохотка на основу удруживања рада и средстава, радници у основним организацијама:

1) равноправни су у стицању дохотка према доприносу који су дали остваривању дохотка;

2) споразумно утврђују циљеве, намене, услове и начин удруживања рада и средстава и узајамна права, обавезе и одговорности у стицању дохотка;

3) остварују међусобни утицај на пословну и развојну политику, преузимају заједнички ризик, обезбеђују заједничку одговорност за проширивање материјалне основе рада и за повећање производности рада, у складу са самоуправним споразумом;

4) споразумно усаглашавају ставове, путем заједничког органа или на други начин, о заједничким пословима који проистичу из удруживања рада и средстава, у складу са самоуправним споразумом.

Члан 65.

Радници у основној организацији који удружују рад и средства са радницима у другим основним организацијама имају право на учешће у заједнички оствареном дохотку које остварују у складу са самоуправним споразумом о удруживању.

Право на учешће у заједнички оствареном дохотку у смислу става 1. овог члана остварује се кад радници у основној организацији удружују рад и средства са радницима у другим основним организацијама непосредно или преко радне организације у чијем су саставу или друге организације удруженог рада у коју је удружена, у оквиру банке или друге финансијске организације, односно у оквиру самоуправне интересне заједнице у материјалној производњи или у другом облику удруживања рада и средстава.

Члан 66.

Учешће у заједнички оствареном дохотку радници у основним организацијама који удружују рад и средства остварују према доприносу који су својим текућим и минулим радом дали остваривању тог дохотка, а по основима и мерилима која утврде самоуправним споразумима о удруживању рада и средстава.

Члан 67.

Учешће у заједнички оствареном дохотку радници у основним организацијама који удружују рад и средства остварују као:

1) учешће у заједничком приходу;

2) учешће у заједничком дохотку.

Под заједничким приходом, у смислу тачке 1. става 1. овог члана, подразумевају се:

— приходи остварени продајом производа или услуга који су резултат заједничког рада радника у две или више основних организација које су у саставу једне радне организације или више радних организација (фазна производња, односно производња производа који се утрађују у јединствени производ);

— приходи остварени продајом производа и услуга у сарадњи између производних и других организација удруженог рада и организација удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга, без обзира на то да ли су у саставу исте организације удруженог рада, односно удружене у истој организацији удруженог рада.

Под заједничким дохотком, у смислу тачке 2. става 1. овог члана, подразумева се доходак који заједнички остваре основна организација која се у свом пословању користи средствима других основних организација и основне организације које су удружиле та средства, а које по том основу имају право учешћа у заједничком дохотку.

Члан 68.

Међусобне односе у остваривању заједничког прихода радници у основним организацијама уређују самоуправним споразумом.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана уређују се нарочито:

1) односи у производњи заједничког производа, односно вршењу заједничких услуга, као што су усклађивање планова производње, стандарди материјалних трошкова, критеријуми за утврђивање стопа амортизације, оквирни услови и рокови у којима се врши међусобна испорука, научно-технички и други услови рада и производње којима се обезбеђује повећање производности рада, смањење трошкова производње и побољшање заједничког производа или заједничке услуге;

2) начин остваривања међусобног утицаја на пословну и развојну политику;

3) међусобни односи у обезбеђивању обртних средстава за производњу и промет заједничког производа или заједничке услуге;

4) услови наступања на домаћем и страном тржишту при продаји заједничког производа или заједничке услуге, као што су мерила за образовање цена и други услови њихове продаје;

5) начин усаглашавања ставова о заједничким пословима;

6) састав и надлежност заједничког органа и начин избора његових чланова, ако се тај орган образује;

7) начин сношења ризика и облици међусобне одговорности и одговорности у правном промету с трећим лицима у остваривању заједничког прихода;

8) начин решавања спорова, као и услови и начин раскидања самоуправног споразума.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана уређује се и распоређивање заједничког прихода, а нарочито:

1) цене или други основи и мерила по којима се врши распоређивање заједничког прихода;

2) рокови у којима се обрачунава заједнички приход;

3) услови и начин коришћења средстава заједничког прихода који су резултат изузетних погодности на тржишту; и

4) услови и начин остваривања солидарности, ради обезбеђивања радне и социјалне сигурности

радника, односно ради отклањања поремећаја у пословању или предузимања мера санације основних организација које су учествовале у остваривању заједничког прихода.

Члан 69.

Основи и мерила по којима се врши распоређивање заједничког прихода морају бити такви да обезбеђују услове за повећање производности рада, за рационалније и ефикасније коришћење друштвених средстава у раду и пословању и за смањење материјалних и других трошкова пословања основних организација које су учествовале у остваривању тог прихода.

Основи и мерила из става 1. овог члана утврђују се за дужи период, и то, по правилу, за период за који се доноси средњорочни план.

Ако се распоређивање заједничког прихода врши на основу цена утврђених самоуправним споразумом, приликом утврђивања тих цена морају се имати у виду трајнији односи у кретању цена на тржишту за исте или сличне производе или услуге.

Члан 70.

Заједнички приход распоређује се у целини на основне организације које су учествовале у његовом остваривању.

Заједнички приход привремено се распоређује на основне организације одмах по његовом остваривању и истовремено на све основне организације.

Обрачунавање заједничког прихода врши се у роковима утврђеним самоуправним споразумом, који не могу бити дужи од рокова у којима се, у складу са законом, обрачунава укупни приход основних организација.

Члан 71.

Организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима и производне и друге организације удруженог рада са којима трајније послују дужни су да међусобне односе у тој сарадњи уреде самоуправним споразумом о удруживању или другим самоуправним споразумом.

Производна или друга организација удруженог рада која повремено послује са организацијом удруженог рада која се бави пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима, своје међусобне односе уређују уговором или под условима и на начин утврђеним самоуправним споразумом из става 1. овог члана.

Члан 72.

Организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима и производне и друге организације удруженог рада са којима трајније послују остварују и распоређују заједнички приход, ако савезним законом није одређено да остварују и распоређују заједнички доходак.

Организације удруженог рада из става 1. овог члана самоуправним споразумом уређују нарочито:

1) начин утврђивања заједничке политике производње, односно вршења друге привредне или друштвене делатности и заједничке политике продаје робе и вршења услуга на велико, односно извоза и увоза или вршења других спољнотрговинских послова;

2) начин сношења ризика из заједничког пословања;

3) начин остваривања узајамне одговорности за унапређивање производње, односно вршења друге привредне или друштвене делатности и за унапређивање продаје робе и вршења услуга на велико, односно извоза и увоза или вршења других спољнотрговинских послова;

4) начин усаглашавања ставова о пословима из заједничког пословања;

5) основе и мерила по којима се врши распоређивање заједничког прихода, начин његовог распоређивања и рокови у којима се врши обрачунавање заједничког прихода;

6) начин решавања спорова из заједничког пословања; и

7) услове и начин раскидања самоуправног споразума.

Самоуправном споразуму из става 2. овог члана могу под једнаким условима приступити и друге организације удруженог рада.

Самоуправни споразум из става 2. овог члана евидентира се на начин утврђен савезним законом.

Организације удруженог рада из става 1. овог члана не могу се бавити пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима, ако нису закључиле самоуправни споразум са производним и другим организацијама удруженог рада са којима послују, у складу са савезним законом.

Члан 73.

Заједничко пословање организација удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима и производних и других организација удруженог рада са којима послују, заснива се на међусобној подели рада, у оквиру које те организације удруженог рада:

— самостално обављају послове из заједничког пословања који се односе на њихову делатност, у оквиру циљева и задатака утврђених планом, а у складу са обавезама које су преузеле самоуправним споразумом о заједничким основама тог плана;

— међусобно усклађују вршење послова из заједничког пословања који се односе на њихову делатност и узајамно су одговорне за благовремено обављање тих послова, у споразумно утврђеном обиму и за њихов квалитет.

Организације удруженог рада из става 1. овог члана самоуправним споразумом о основама плана утврђују нарочито развој капацитета производње и промета, унапређивање и усавршавање производа, односно услуга и побољшање њиховог квалитета, могућност пласмана производа, односно услуга на појединим тржиштима, стандарде материјалних трошкова и критеријуме за утврђивање стопа амортизације, структуру и начин утврђивања цена и друге опште услове продаје производа, односно вршења услуге у заједничком пословању.

Члан 74.

Ризик из заједничког пословања сносе организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима и производне и друге организације удруженог рада са којима послују у случајевима утврђеним самоуправним споразумом, а нарочито у случајевима:

— неостваривања планиране производње и промета производа и услуга, у физичком и вредносном облику;

— неостваривања или делимичног остваривања, односно неблаговременог остваривања наплате потраживања из заједничког пословања;

— непотпуног коришћења капацитета производње и промета, са којима учествују у заједничком пословању.

За случајеве из става 1. овог члана самоуправним споразумом утврђују се ризици које заједнички сносе организације удруженог рада, као и услови, начин и основи и мерила сношења ризика из заједничког пословања.

Организације удруженог рада из става 1. овог члана обезбеђују средства за сношење ризика из заједничког пословања, образовањем посебног фонда ризика или на други начин утврђен самоуправним споразумом.

Члан 75.

Основи и мерила по којима се врши распоређивање заједничког прихода, које остваре организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза и увоза или другим спољнотрговинским пословима и производне и друге организације удруженог рада са којима послују, утврђују се у складу са одредбама члана 69. овог закона, а нарочито имајући у виду допринос који су у заједничком пословању дале остваривању заједничког прихода својим радом и удруживањем средстава за обављање и унапређивање производње и промета.

Члан 76.

Приходи које организације удруженог рада остваре вршењем послова увоза, заступништва и посредовања чине заједнички приход који распоређују те организације и организације удруженог рада са којима послују по основима и мерилима утврђеним самоуправним споразумом, у складу са савезним законом.

Члан 77.

Организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на мало и производне и друге организације удруженог рада са којима послују, остварују и распоређују заједнички приход под условима и на начин утврђеним самоуправним споразумом у складу са овим законом.

Организације удруженог рада из става 1. овог члана које не закључе самоуправни споразум о сарадњи, остварују и распоређују заједнички приход под условима и на начин које су утврдиле самоуправним споразумом о овој сарадњи који су закључиле са другим организацијама удруженог рада у складу са обимом, врстом и природом међусобне сарадње.

Члан 78.

Организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на мало дужне су да, на начин одређен законом, остварују сарадњу са потрошачима организованим у месним заједницама и другим самоуправним заједницама и организацијама потрошача.

У остваривању сарадње из става 1. овог члана организације удруженог рада које се баве пословима промета робе и услуга на мало дужне су да се, на начин одређен законом, договарају са потрошачима организованим у месним заједницама и другим самоуправним заједницама и организацијама потрошача о пословима од заједничког интереса, а нарочито о асортиману и квалитету робе коју продају и услуга које врше, о условима и начину продаје робе и вршења услуга и о учешћу потрошача у приходима које остваре продајом робе и вршењем услуга у виду повраћаја дела тих прихода или у ком другом виду утврђеном у складу са законом.

Ради стварања услова да се у промету на мало продаје роба која одговара потребама потрошача и ради обезбеђивања равноправности произвођача те робе, организације удруженог рада које се баве пословима промета робе на мало дужне су да са потрошачима организованим у месним заједницама и другим самоуправним заједницама и организацијама потрошача договорно утврде критеријуме по којима се врши избор робе која се ставља у промет на мало и начин утврђивања робе која одговара тим критеријумима, као и да те критеријуме учине доступним јавности.

Члан 79.

Организација удруженог рада која продаје робу одређене организације удруженог рада са којом је удружена, може у својим продавницама да продаје робу и других организација удруженог рада, ако су те друге организације удруженог рада закључиле самоуправни споразум са организацијом удруженог рада чију робу продаје прометна организација удруженог рада.

Члан 80.

Ради стварања услова за стално повећање дохотка, радници у основној организацији удружују рад и средства са радом радника и средствима у другим основним организацијама и на тој основи обезбеђују, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, усклађивање рада и производње, међусобну поделу рада, стабилнију снабдевеност сировинама, енергијом и другим материјалним условима рада и производње, повећање производности свог и укупног друштвеног рада и заједничко планирање.

Члан 81.

Међусобне односе у остваривању заједничког дохотка радници у основним организацијама уређују самоуправним споразумом.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана уређују се нарочито:

1) циљеви удруживања средстава и намена, услови и начин коришћења тим средствима;

2) начин утврђивања заједничког дохотка;

3) основи и мерила за утврђивање учешћа у заједничком дохотку;

4) услови, начин и рокови учешћа у заједничком дохотку;

5) услови, начин и рокови враћања вредности удружених средстава, односно ствари, новчаних средстава и права који чине удружена средства;

6) међусобне обавезе и одговорности за случај пословања са губитком, као и друге обавезе и одговорности сношења ризика;

7) начин усаглашавања ставова о заједничким пословима;

8) састав и надлежност заједничког органа и начин избора његових чланова, ако се тај орган образује;

9) начин решавања спорова, као и услови и начин раскида самоуправног споразума.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана могу се утврдити заједнички стандарди материјалних трошкова, критеријуми за утврђивање стопа амортизације, погодности које се сматрају изузетним погодностима и услови и начин коришћења дела дохотка који је резултат тих погодности.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана могу се утврдити и међусобне обавезе при испоруци производа и услуга, као и услови под којима се врши поновно удруживање средстава за остваривање циљева ради којих је закључен самоуправни споразум.

Члан 82.

Заједнички доходак распоређује се у целини на основне организације које су учествовале у његовом остваривању.

Учешће у заједничком дохотку утврђује се према доприносу који су радници у основним организацијама дали остваривању тог дохотка својим текућим радом (учешће по основу текућег рада) и управљањем и привређивањем удруженим средствима (учешће по основу минулог рада).

Учешће у заједничком дохотку по основу текућег рада и по основу минулог рада остварује се зависно од резултата који су постигнути у остваривању циљева удруживања рада и средстава по истим основима и мерилима, а у складу са споразумно утврђеним условима, под којима ризик у пословању заједнички сносе радници у основним организацијама који удружују рад и средства.

Радницима у основној организацији која се у свом пословању користи средствима других основних организација обезбеђују се, у оквиру заједничког дохотка, средства за личне дохотке и за заједничку потрошњу у складу са заједничким основима и мерилима за расподелу тих средстава који важе у организацијама удруженог рада, као и средстава за проширење материјалне основе рада према њиховом доприносу остваривању заједничког дохотка.

Учешће у заједничком дохотку по основу минулог рада остварује се из дела тог дохотка после обезбеђивања средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника у основној организацији која се у свом пословању користила удруженим средствима, у складу са заједничким основима и мерилима који важе у организацијама удруженог рада.

Члан 83.

Самоуправним споразумом из члана 81. овог закона не може се предвидети трајно учешће у заједничком дохотку.

Члан 84.

У оквиру учешћа у заједничком дохотку основна организација која је удружила средства има, по основу минулог рада, право на:

1) повраћај вредности удружених средстава у износу који је удружила или у износу ревалоризованом у складу са законом на основу мерила и у облицима утврђеним самоуправним споразумом;

2) накнаду за привређивање удруженим средствима, која се утврђује унапред у одређеном износу, или у износу утврђеном по основима и мерилима у складу са самоуправним споразумом, у облицима утврђеним тим самоуправним споразумом.

Повраћај вредности удружених средстава и накнада за привређивање удруженим средствима остварују се у договореној сразмери са оствареним дохотком.

Члан 85.

Повраћај удружених средстава и накнада за привређивање удруженим средствима остварује се зависно од повећања дохотка основне организације која се користила удруженим средствима, у виду годишњег учешћа у заједничком дохотку. То учешће престаје кад буде враћена вредност удружених средстава заједно са накнадом, односно кад истекне рок утврђен самоуправним споразумом, без обзира у којем је износу остварен повраћај вредности удружених средстава.

Накнада за привређивање удруженим средствима утврђује се по основима и мерилима предвиђеним самоуправним споразумом, којима се обезбеђује остваривање циљева и интереса основних организација које су удружиле рад и средства.

Самоуправним споразумом може се предвидети да се удружена средства враћају основној организацији која их је удружила и из других средстава којима самостално располаже основна организација која се у свом пословању користила удруженим средствима, или у другим облицима, односно на други начин у оквиру њихове сарадње.

Враћена удружена средства улазе у средства рада и пословања организације удруженог рада која је удружила средства, а накнада за привређивање удруженим средствима улази у њен укупни приход.

Основна организација која је удружила средства може се одрећи права да јој се врате удружена средства, односно права на накнаду за привређивање удруженим средствима. О томе радници у основној организацији одлучују личним изјашњавањем.

Ако се самоуправним споразумом основна организација одрекла права да јој се врате удружена средства, односно права на накнаду за привређивање друштвеним средствима, тим самоуправним споразумом може се предвидети да та основна организација не сноси ризик за остваривање заједничког дохотка.

Противзаконит је сваки самоуправни споразум у коме се не утврђује престанак учешћа у заједничком дохотку кад, у оквиру тог учешћа, буду враћена удружена средства заједно са одговарајућом накнадом.

Члан 86.

Ако је самоуправним споразумом предвиђено да основна организација која се у свом пословању користи удруженим средствима испоручује сировине, полупроизводе или готову робу или да врши одређене услуге основној организацији која је удружила средства, или ако су предвиђене друге међусобне обавезе у испоруци одређених производа, односно у вршењу одређених услуга, тим самоуправним споразумом може се предвидети продужетак такве сарадње и после престанка учешћа у заједничком дохотку или престанак такве сарадње.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана не могу се предвидети цене или други материјални услови у међусобној сарадњи који би било коју од основних организација у тој сарадњи довели у неравноправан положај у односу на друге организације удруженог рада на тржишту и у другим међусобним односима, као и у погледу равноправности у одлучивању о њиховом развоју.

Члан 87.

Радници у основним организацијама који удружују рад и средства могу предвидети, у складу са плановима својих основних организација, да ће

средства која су стекли учешћем у заједничком дохотку, у целини или делом, поново удружити за остваривање циљева утврђених тим плановима.

На међусобне односе основних организација из става 1. овог члана примењују се одредбе овог закона које се односе на остваривање заједничког дохотка.

Члан 88.

Основне организације могу у заједничком остваривању дохотка непосредно заснивати међусобне кредитне односе, под условима и на начин утврђеним законом.

Члан 89.

Приходи које банка оствари својим пословањем распоређују се по издвајању трошкова пословања и средстава за радну заједницу банке у целини, као заједнички доходак, на основне организације и друге самоуправне организације и заједнице које су удружиле новчана средства у банку и самоуправне организације и заједнице које се користе тим средствима, према доприносу који су те основне организације дале остваривању тог дохотка.

Основе и мерила за утврђивање доприноса остваривању заједничког дохотка утврђују се самоуправним споразумом, који се закључује на начин утврђен самоуправним споразумом о оснивању банке, у складу са законом.

Заједнички доходак остварен у банци мора се, у року утврђеном самоуправним споразумом или законом, распоредити на основне организације и друге самоуправне организације и заједнице које су удружиле новчана средства у банку и које се користе тим средствима.

Члан 90.

Радници у основној организацији која је на основу закона обавезна да удружи део средстава друштвене репродукције имају право да им се врати тај део средстава, а у складу са законом и право на одговарајућу накнаду.

Члан 91.

Организација удруженог рада може, ради проширивања материјалне основе рада, прикупљати новчана средства грађана.

Грађани имају право да им се врате средства из става 1. овог члана, као и право на накнаду за та средства у виду камате или других на основу закона утврђених погодности.

У случајевима кад се средства из става 1. овог члана користе за отварање нових радних места, основна организација може, у складу са друштвеним договором и законом, прихватити обавезу да заснује радни однос са грађанином који даје средства основној организацији, ако се тиме стварају могућности за његово запошљавање или проширују могућности за запошљавање уопште.

3. Стицање дохотка слободном разменом рада

Члан 92.

Радници у основној организацији која обавља делатност у области образовања, науке, културе, здравства и социјалне заштите или другу друштвену делатност стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари слободном разменом рада, непосредно или преко, односно у оквиру самоуправне интересне заједнице, из дохотка других основних организација, према доприносу који су својим радом дали у стварању нове вредности у материјалној производњи, повећању производности укупног друштвеног рада и развоју друштва у целини.

Радници у основној организацији која обавља делатност из става 1. овог члана стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари слободном разменом рада, непосредно или преко, односно у оквиру месне заједнице или самоуправне интересне заједнице, и из личног дохотка радника или дохотка, односно прихода других радних људи, према доприносу који су својим радом дали задовољавању личних и заједничких потреба и интереса тих радних људи.

Радници у основној организацији која врши делатност из става 1. овог члана стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари на основу самоуправно договорене накнаде за обављање делатности, односно извршене услуге (у даљем тексту: цена услуге), или по другим основима у складу са самоуправним споразумом.

Члан 93.

Основна организација која обавља друштвену делатност остварује средства за проширење материјалне основе рада:

1) у оквиру цене услуга;

2) из наменских средстава, која се обезбеђују на основу самоуправног споразума, у виду самодоприноса грађана или на основу закона, односно одлуке скупштине друштвено-политичке заједнице у складу са законом.

Средства из става 1. овог члана основна организација остварује у складу са развојем друштвених делатности предвиђеним у плановима основних организација, самоуправних интересних заједница и других самоуправних организација и заједница и плановима друштвено-политичких заједница и обавезама које је преузела самоуправним споразумом, односно договорима о основама тих планова.

Члан 94.

Ако се у самоуправним интересним заједницама комуналних делатности, енергетике, водопривреде, саобраћаја и других делатности материјалне производње, у оквиру остваривања заједничких интереса, међусобни односи уређују на начелима слободне размене рада, радници у основним организацијама које обављају те делатности стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари у тој размени, по основима и мерилима утврђеним самоуправним споразумом.

Члан 95.

Радници у радној заједници која у радној организацији или другој организацији удруженог рада обавља административно-стручне послове, помоћне или њима сличне послове од заједничког интереса за више основних организација у њеном саставу и радници у радној заједници која обавља такве послове у земљорадничкој или другој задрузи, банци или заједници осигурања, стичу доходак радне заједнице из укупног прихода који радна заједница оствари слободном разменом рада са радницима у организацијама, односно заједницама за које обављају послове од заједничког интереса.

Радници у радној заједници из става 1. овог члана стичу доходак радне заједнице зависно од

доприноса успеху у пословању и задовољавању потреба и интереса организација, односно заједница за које радна заједница обавља послове и од врсте и обима послова и квалитета њиховог рада, као и од оствареног дохотка, односно прихода тих организација, односно заједница.

Радници у радној заједници из става 1. овог члана имају право на средства за личне дохотке и за заједничку потрошњу у складу са начелом расподеле према раду и основима и мерилима утврђеним самоуправним споразумом који организација, односно заједница за које радна заједница обавља послове од заједничког интереса закључи са радницима у радној заједници, а сходно основима и мерилима по којима се та средства утврђују у основним организацијама.

Самоуправним споразумом који радници у радној заједници закључе са организацијом, односно заједницом за коју радна заједница обавља послове од заједничког интереса, могу се у оквиру укупног прихода, односно дохотка утврдити и средства за проширење материјалне основе рада радне заједнице, у складу са природом послова које обавља и заједничким интересима ради којих је образована радна заједница.

Члан 96.

Радници у радној заједници која обавља послове за самоуправну интересну заједницу или другу самоуправну организацију и заједницу, односно за њихово удружење, за друштвено-политичку организацију или другу друштвену организацију, односно за удружење грађана стичу доходак радне заједнице из укупног прихода који радна заједница остварује слободном разменом рада.

Изузетно, ако је статутом организације или заједнице из става 1. овог члана утврђено да радна заједница не остварује укупан приход, радници непосредно стичу доходак радне заједнице слободном разменом рада.

Радници у радној заједници из става 1. овог члана стичу, у оквиру укупног прихода, односно дохотка радне заједнице, средства за личне дохотке и за заједничку потрошњу у складу са начелом расподеле према раду и са друштвено утврђеним основима и мерилима расподеле који важе за организације удруженог рада.

Члан 97.

Радници у радној заједници која обавља послове за органе друштвено-политичке заједнице стичу доходак радне заједнице сходно начелима слободне размене рада у складу са законом, односно одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице на основу закона, а кад то природа делатности тих органа дозвољава — и самоуправним споразумом, односно уговором закљученим између радне заједнице и тих органа.

Радници у радној заједници из става 1. овог члана стичу, у оквиру дохотка радне заједнице, средства за личне дохотке и за заједничку потрошњу, а кад је самоуправним споразумом, односно уговором предвиђено у складу са законом — и средства за проширење материјалне основе рада радне заједнице.

Члан 98.

Средства рада којима раде радници у радној заједници су средства рада којима управља организација или заједница, односно орган друштвено-политичке заједнице за које радна заједница обавља послове. У погледу коришћења и располагања средствима рада ти радници имају права, обавезе и одговорности утврђене самоуправним споразумом којима се утврђују међусобни односи радне заједнице и организације, заједнице или органа за који радна заједница обавља послове, у складу са законом.

Средства рада којима раде радници у радној заједници из члана 403. овог закона су средства рада којима управљају радници у тој радној заједници ако се резултати њиховог рада могу изразити као вредност, а не постоје други услови да се организују као основна организација.

4. Стицање дохотка по другим основима

Члан 99.

Радници стичу доходак основне организације из укупног прихода који основна организација оствари од компензације, премије, ретреса, повраћаја пореских и других дажбина, дотације и поклона, као и по другим основима прописаним законом.

Основна организација користи дотације и поклоне учињене са одређеном наменом у несмањеном износу само за те намене, у складу са законом

ОДЕЉАК 3

ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ РАДНИХ ЉУДИ КОЈИ ЛИЧНИМ РАДОМ САМОСТАЛНО ВРШЕ ПРОФЕСИОНАЛНУ ДЕЛАТНОСТ

Члан 100.

Радни људи који личним радом самостално у виду занимања обављају научну, књижевну, ликовну, музичку, позоришну, филмску или другу уметничку или културну делатност, односно адвокатску или другу професионалну делатност (у даљем тексту: професионалну делатност) имају у начелу исти друштвено-економски положај и у основи иста права и обавезе као и радници у организацијама удруженог рада.

Радни људи из става 1. овог члана стичу доходак и подмирују обавезе из дохотка у складу са законом.

Члан 101.

Радни људи који личним радом самостално у виду занимања обављају професионалну делатност могу удруживати свој рад и образовати привремене или трајне радне заједнице.

Радне заједнице из става 1. овог члана имају у основи исти положај као и организације удруженог рада.

Радни људи у радним заједницама из става 1. овог члана самостално уређују односе у раду и стицању и расподели дохотка који остваре заједничким радом, у складу са начелима по којима се ови односи уређују у организацијама удруженог рада, а на основу самоуправног споразума у складу са законом.

Радни људи у радној заједници из става 1. овог члана управљају оствареним дохотком и средствима која користе у заједничком раду као друштвена средства, у складу са самоуправним споразумом и законом.

Члан 102.

Радни људи који личним радом самостално у виду занимања обављају професионалну делатност и њихове привремене или трајне радне заједнице

имају право да се користе друштвеним средствима и да управљају њима под условима под којима се друштвеним средствима користе и њима управљају радници у организацијама удруженог рада, а у складу са законом.

Члан 103.

Радни људи који личним радом самостално у виду занимања обављају научну, књижевну, ликовну, музичку, позоришну, филмску или другу уметничку или културну делатност, а под условима утврђеним законом и адвокатску или другу професионалну делатност, остварују сарадњу са радницима у организацијама удруженог рада, непосредно или преко својих организација или удружења, у складу са самоуправним споразумом који закључе са радницима у тим организацијама удруженог рада и законом.

ГЛАВА II

ОДНОСИ У РАСПОРЕЂИВАЊУ ДОХОТКА И ЧИСТОГ ДОХОТКА

ОДЕЉАК 1

УТВРЂИВАЊЕ ДОХОТКА

Члан 104.

Кад се из укупног прихода основне организације накнаде материјални трошкови и трошкови амортизације по минималним стопама прописаним законом, добија се доходак основне организације.

Укупан приход основне организације чине приходи остварени по основима из члана 60. овог закона.

Члан 105.

Материјалне трошкове основне организације чине издаци за утрошене предмете рада, за текуће инвестиционо одржавање средстава рада, за услуге које су потребне у вршењу делатности основне организације, за текуће потребе заштите на раду и заштите радне средине, за текуће потребе стручног образовања и научноистраживачког рада који се обавља у оквиру процеса рада, као и за друге текуће потребе материјалне производње, односно вршења друге делатности које су непосредни услов за рад и производњу, у складу са законом.

Материјалним трошковима основне организације сматрају се и трошкови пословања, односно издаци учињени за плаћање пореза на промет, царине и царинских дажбина на производе и услуге из става 1, овог члана.

У материјалне трошкове основне организације не улазе издаци за личне дохотке и за заједничку потрошњу и издаци за инвестиције и резерве, као ни доприноси, порези и друге дажбине, осим издатака из става 2. овог члана.

Одлучујући о материјалним трошковима, радници у основној организацији користе техничке нормативе за производне потребе, а о материјалним трошковима за које не постоје такви технички нормативи доносе одлуку о висини издатака за те материјалне трошкове.

Кад је самоуправним споразумом предвиђено, радници у основној организацији, заједно са радницима у другим основним организацијама са којима удружују рад и средства, остварују увид и контролу кретања издатака који чине материјалне трошкове и утицај на висину тих издатака.

Члан 106.

Амортизацијом се накнађује пренесена или умањена вредност ствари или материјалних права који чине основна средства у складу са физичким, односно моралним рабаћењем тих ствари и права.

Амортизацијом се, у смислу става 1. овог члана, накнађује и вредност средстава за иновације и друга трајнија унапређења услова рада и производње (студије, анализе, пројекти и др.).

Радници у основној организацији самостално утврђују стопе амортизације, у складу са њиховом одговорношћу да обнављају вредност друштвених средстава којима раде, а зависно од услова коришћења тих средстава и достигнутог научног и техничког развоја и технолошког напретка.

Утврђујући стопе амортизације, радници у основној организацији не могу тиме обезбеђивати средства за инвестиционо улагања изнад вредности основних средстава пренесене или умањене у смислу става 1. овог члана.

Радници у основној организацији могу, споразумно са радницима у другим основним организацијама са којима удружују рад и средства, утврдити критеријум за одређивање стопа амортизације, односно стопе амортизације, у складу са самоуправним споразумима о основама планова и тим плановима.

Ради јединственог утврђивања дохотка и обезбеђивања неопходног нивоа одржавања репродукционе способности основне организације, законом се утврђују минималне стопе амортизације, као и рокови и начин обрачунавања тих стопа амортизације.

Средства амортизације утврђена по стопама изнад минималних прописаних законом, не чине основицу за обрачунавање пореза на доходак основних организација, кад то република, односно аутономне покрајине утврде самостално или међусобним договором.

Члан 107.

Материјални трошкови и трошкови амортизације у основним организацијама које обављају друштвене делатности утврђују се, у складу са природом тих делатности, под условима и на начин утврђеним самоуправним споразумом и законом.

Члан 108.

Радна заједница која остварује укупан приход утврђује доходак сходно одредбама овог закона о утврђивању дохотка основне организације.

Радна заједница која не остварује укупан приход утврђује доходак на начин предвиђен самоуправним споразумом, односно уговором и законом.

Члан 109.

Основне организације које остварују заједнички приход на основу самоуправног споразума из члана 68. овог закона, утврђују заједнички приход на начин предвиђен тим самоуправним споразумом.

Основне организације које остварују заједнички доходак на основу самоуправног споразума из члана 81. овог закона, утврђују заједнички доходак на начин предвиђен тим самоуправним споразумом.

Приходи који чине заједнички приход, односно приходи из којих је остварен заједнички доходак морају се посебно исказати у пословној евиденцији, а радници у основним организацијама који учествују у остваривању заједничког прихода, односно заједничког дохотка имају право увида у остваривање тих прихода на начин предвиђен самоуправним споразумом и законом.

ОДЕЉАК 2

РАСПОРЕЂИВАЊЕ ДОХОТКА

Члан 110.

Доходак основне организације распоређује се на:

— обавезе према основним организацијама које обављају делатности образовања, науке, културе, здравства, социјалне заштите и друге друштвене делатности, а стичу доходак, односно остварују укупан приход слободном разменом рада, за које је законом одређено да се подмирују из дохотка основне организације;

— обавезе којима се обезбеђује социјална сигурност радника, за које је законом одређено да се подмирују из дохотка основне организације;

— обавезе за задовољавање општих друштвених потреба утврђене законом;

— обавезе према радним заједницама које обављају послове од заједничког интереса за основне организације у радној организацији или другој организацији удруженог рада;

— издатке учињене за очување, унапређивање и заштиту човекове радне и животне средине, ако законом није одређено да се накнађују из материјалних трошкова;

— чланарине, односно доприносе привредним коморама и другим општим удружењима организација удруженог рада;

— издатке за општенародну одбрану и друштвену самозаштиту;

— издатке за амортизацију преко износа обрачунатог по минималним стопама;

— новчане казне за привредне преступе и прекршаје, административне таксе и судске трошкове;

— премије за осигурање друштвених средстава;

— друге издатке учињене за извршење законом одређених обавеза које су преузете самоуправним споразумом или уговором, односно других законом прописаних обавеза;

— чист доходак основне организације.

Члан 111.

У дохотку основне организације посебно се утврђује део дохотка који је резултат рада у изузетно повољним природним условима, који је резултат изузетних погодности на тржишту или је резултат других изузетних погодности у остваривању дохотка (у даљем тексту: део дохотка који је резултат изузетних погодности) ради њихове законом или самоуправним споразумом о удруживању утврђене намене.

Део дохотка који је резултат изузетних погодности утврђује се по основима и мерилима предвиђеним самоуправним споразумом, односно законом.

У дохотку основне организације посебно се утврђују и средства која је основна организација остварила на основу разлике премије или по другом законом прописаном основу за одређене намене.

Члан 112.

Обавезе за задовољавање заједничких потреба које се подмирују из дохотка основне организације и утврђују самоуправним споразумом или законом, односно одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице на основу закона, односно обавезе за задовољавање општих друштвених потреба које се подмирују из дохотка основне организације и утврђују законом, одређују се у складу са кретањем друштвеног производа укупне привреде и производности укупног друштвеног рада, у границама утврђеним плановима друштвено-политичких заједница.

Обавезе за задовољавање заједничких потреба могу се подмиривати из дохотка основне организације у складу са доприносом повећању друштвеног производа укупне привреде и производности укупног друштвеног рада, зависно од способности организације удруженог рада да обезбеђује те потребе и од њеног посебног интереса за развој одређених друштвених делатности.

Обавезе за задовољавање општих друштвених потреба које се подмирују из дохотка основне организације утврђују се зависно од способности привреде да, у складу са достигнутим степеном производности укупног друштвеног рада и потребама материјалног и друштвеног развоја које одговарају њеним могућностима и дугорочним интересима развоја производних снага друштва, као и зависно од способности организације удруженог рада да, у складу са општим обавезама привреде и резултатима рада и успехом који је остварила, обезбеди задовољавање личних и заједничких потреба радника и потреба проширене репродукције.

Члан 113.

Ради стварања услова да радници приликом одлучивања о обавезама за задовољавање заједничких потреба и општих друштвених потреба могу да сагледају могућности основне организације и потребе њеног развоја, предлози за утврђивање ових обавеза се, по правилу истовремено и једном годишње, износе на изјашњавање радницима у основној организацији.

Начин остваривања начела из става 1. овог члана уређује се законом, с тим да се прописаним роковима мора обезбедити најмање 30 дана за изјашњавање радника у основној организацији о обавезама које се подмирују из њеног дохотка.

ОДЕЉАК 3

РАСПОРЕЂИВАЊЕ ЧИСТОГ ДОХОТКА

Члан 114.

Радници у основној организацији распоређују чист доходак основне организације за личне дохотке и за заједничку потрошњу, као и за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви, у складу са законом.

Члан 115.

Радници у основној организацији доносе самоуправни општи акт којим се утврђују основи и мерила по којима се врши распоређивање чистог дохотка основне организације.

Самоуправни општи акт из става 1. овог члана доноси се у складу са самоуправним споразумом о заједничким основима и мерилима који су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама у саставу исте радне организације, и он не може бити у супротности са самоуправним споразумом о заједничким основима и мерилима који су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама ван састава радне организације.

Самоуправни општи акт из става 1, односно самоуправни споразум из става 2. овог члана не могу бити у супротности са друштвеним договором који

је закључила, односно коме је приступила основна организација.

Ако самоуправни општи акт из става 1. овог члана није у складу са самоуправним споразумом о заједничким основима и мерилима који су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама у саставу исте радне организације, надлежни орган друштвено-политичке заједнице може одредити мере које се предузимају у случају друштвене заштите самоуправних права и друштвене својине, под условима и на начин утврђеним законом.

Ако је самоуправни општи акт из става 1. овог члана у супротности са самоуправним споразумом који су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама ван састава радне организације или са друштвеним договором који су закључили или су му приступили, може се покренути спор пред судом удруженог рада.

Члан 116.

Радници у основној организацији распоређују део чистог дохотка основне организације за личне дохотке и за заједничку потрошњу сразмерно доприносу који су дали остваривању дохотка основне организације својим текућим радом и управљањем и привређивањем друштвеним средствима.

Распоређујући чисти доходак, радници у основној организацији дужни су да издвајају средства за личне дохотке и за заједничку потрошњу зависно од постигнуте производности свог рада и производности рада радника у другим основним организацијама са којима су удружили рад и средства, од оствареног успеха управљањем и привређивањем средствима у основној организацији и средствима која удружују са радницима у другим основним организацијама и у другим облицима удруживања рада и средстава, од примене научних достигнућа у производњи и организацији рада и од прилагођавања делатности основне организације условима тржишта, односно друштвено договореној подели рада, а у складу са основима и мерилима утврђеним самоуправним општим актима у основној организацији и заједничким основима и мерилима утврђеним самоуправним споразумима и друштвеним договорима.

Распоређујући чисти доходак, радници у основној организацији дужни су да издвајају средства за унапређивање и проширивање материјалне основе и за стварање и обнављање резерви у складу са природом делатности коју обавља основна организација и њеном улогом коју има у друштвеној репродукцији, ради остваривања проширене репродукције у основној организацији и у друштву у целини, обезбеђујући циљеве развоја утврђене самоуправним споразумима и договорима о основама планова и другим самоуправним споразумима и друштвеним договорима.

Члан 117.

Средства за заједничку потрошњу која се издвајају из чистог дохотка основне организације уносе се у фонд заједничке потрошње у тој организацији.

Средства која се из чистог дохотка основне организације издвајају за заједничку потрошњу сматрају се, у погледу плаћања пореза и доприноса, средствима за личне дохотке радника, ако законом није друкчије одређено.

У фонд заједничке потрошње из става 1. овог члана радници у основној организацији удружују и средства за заједничку потрошњу која издвајају из свог личног дохотка.

Члан 118.

Средства за заједничку потрошњу користе се за непосредну потрошњу или за инвестициона улагања у објекте и опрему заједничке потрошње којима се задовољавају потребе становања, исхране, одмора, рекреације, културе, стваралаштва и друге потребе заједничке потрошње.

Радници могу средства за заједничку потрошњу у основној организацији удружити са средствима за заједничку потрошњу којима управљају радници у другим основним организацијама, као и са средствима којима управљају радни људи у месним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама, ради задовољавања потреба заједничке потрошње.

Члан 119.

Радници у основној организацији распоређују део чистог дохотка основне организације за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви полазећи од својих права, обавеза и одговорности да, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, стално обнављају, увећавају и унапређују материјалну основу свог и укупног друштвеног рада и обезбеђују потребне резерве.

Члан 120.

Средства за унапређивање и проширивање материјалне основе рада у основној организацији служе за модернизацију и унапређивање средстава за производњу, односно других средстава рада, за проширивање производних или других радних капацитета, за изградњу нових производних или других пословних објеката, за унапређивање научноистраживачког рада, за улагање у сопствена обртна средства и за друге услове унапређивања и проширивања материјалне основе рада.

Радници у основној организацији могу са радницима у другим основним организацијама, непосредно или у оквиру, односно преко радне организације у чијем је саставу основна организација, средства за унапређивање и проширивање материјалне основе рада удруживати за сврхе из става 1. овог члана у различите облике удруживања, у складу са обавезама које су преузели самоуправним споразумима о основама планова самоуправних организација и заједница, односно договорима о основама планова друштвено-политичких заједница.

Члан 121.

Радници су дужни да у основној организацији образују средства резерви.

Средства резерви образују се у висини која се утврђује зависно од природе делатности коју врши основна организација и од могућих ризика у њеном пословању, а у циљу да се постигне и одржи пословна стабилност и материјална и социјална сигурност радника, у складу са обавезама утврђеним самоуправним споразумом о основама плана и другим самоуправним споразумима које су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама са којима су удружили рад и средства.

Средства резерви морају се обезбедити најмање у висини утврђеној законом.

Члан 122.

Средства резерви у основној организацији служе за покривање губитака у пословању, за покри-

вање издатака за преквалификацију и запошљавање радника у случају кад у основној организацији престане потреба за радом одређеног броја радника, кад основна организација дође у изузетне економске тешкоће или кад се према основној организацији предузимају мере санације, за покривање штета које су настале дејством елементарних непогода и за подмиривање обавеза основне организације по основу јемства или другог облика гаранције, као и за друге сврхе утврђене у складу са законом.

Средства резерви могу се користити на начин да су у сваком тренутку расположива за сврхе из става 1. овог члана.

Члан 123.

Радници у основној организацији могу удруживати средства резерви у фонд заједничких резерви радне организације у чијем је саставу основна организација или друге организације удруженог рада у коју је удружена основна организација, а кад је законом, односно одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице на основу закона одређено дужни су та средства удруживати у фондове заједничких резерви образоване за територију друштвено-политичке заједнице.

Фондовима заједничких резерви из става 1. овог члана управљају радници у основним организацијама који су удружили средства резерви, на начин утврђен самоуправним споразумом или законом, односно одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице на основу закона.

Радници у основној организацији могу удруживати средства резерви и са средствима самоуправних интересних заједница за запошљавање.

Члан 124.

Део дохотка који је резултат изузетних погодности користи се за развој основне и друге организације удруженог рада у којој је остварен, ако законом није одређено да се користи за развој материјалне основе удруженог рада у општини и републици, односно аутономној покрајини.

Радници у основним организацијама који су рад и средства удружили у радну организацију или сложену организацију могу самоуправним споразумом о основама плана или другим самоуправним споразумом предвидети да се део дохотка који је резултат изузетних погодности, а којим самостално располажу, у целини или делом уноси у фонд заједничких резерви или на други начин заједнички користи за развој тих организација.

ОДЕЉАК 4

РАСПОДЕЛА СРЕДСТАВА ЗА ЛИЧНЕ ДОХОТКЕ РАДНИКА

Члан 125.

Раднику у основној организацији припада лични доходак који служи за задовољавање његових личних потреба, као и за задовољавање заједничких и општих друштвених потреба које се, на основу самоуправног споразума, односно закона, подмирују из његовог личног дохотка.

Члан 126.

Лични доходак радника утврђује се према резултатима његовог рада и према његовом личном доприносу који је својим текућим радом и управљањем и привређивањем друштвеним средствима као својим и друштвеним минулим радом дао повећању дохотка основне организације, у складу са начелом расподеле према раду и сразмерно порасту производности свог рада и рада радника у другим основним организацијама са којима је удружио рад и средства и укупног друштвеног рада.

Поред начела расподеле према раду, радници у основној организацији примењују и начело солидарности, првенствено коришћењем средстава заједничке потрошње ради учествовања у покривању одређених социјалних и других потреба радника са нижим личним дохотком и чланова његове породице.

Члан 127.

Радници у основној организацији обавезни су да утврде основе и мерила за расподелу средстава за личне дохотке.

Ако радници у основној организацији не утврде основе и мерила из става 1. овог члана, примају само законом зајемчени лични доходак.

У случају из става 2. овог члана, надлежни орган друштвено-политичке заједнице може одредити мере које се предузимају ради друштвене заштите самоуправних права и друштвене својине, под условима и на начин утврђеним законом.

Члан 128.

Самоуправни општи акт којим се утврђују основи и мерила за расподелу средстава за личне дохотке доноси се у складу са самоуправним споразумом о заједничким основима и мерилима који су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама у саставу исте радне организације, а не може бити у супротности са самоуправним споразумом о заједничким основима и мерилима који су радници у основној организацији закључили са радницима у другим основним организацијама ван састава радне организације.

У основима и мерилима из става 1. овог члана посебно се утврђују основи и мерила по којима се врши расподела средстава за личне дохотке по основу минулог рада.

Самоуправни споразуми и други самоуправни општи акти из става 1. овог члана не могу бити у супротности са друштвеним договором који је закључила, односно коме је приступила основна организација.

У случају из ст. 1. и 3. овог члана примењују се одредбе члана 115. ст. 4. и 5. овог закона.

Члан 129.

Средства за личне дохотке расподељују се на личне дохотке радника у основној организацији, а користе се и за накнаду личног дохотка радника у случајевима утврђеним законом и самоуправним општим актом у складу са законом.

Основима и мерилима за расподелу средстава за личне дохотке радници у основној организацији обезбеђују да се њихови лични дохоци утврђују на основу доприноса у раду и зависно од резултата рада и пословања које оствари основна организација.

Допринос радника у раду утврђује се зависно од квантитета и квалитета рада, узимајући у обзир нарочито обим и сложеност рада, квалитет остварених резултата рада, успешност у коришћењу средстава рада, остварене уштеде у раду, коришћење радног времена, одговорност у раду и услове под којима ради радник.

Допринос радника у раду утврђује се и зависно од повећања дохотка основне организације оствареног нарочито управљањем и привређивањем средствима друштвене репродукције у основној организацији и у различитим облицима удруживања тих средстава као својим и друштвеним минулим радом, као и одлучивањем о пословању основне организације и радне организације или друге организације удруженог рада у чијем је саставу, односно у коју је удружена основна организација и о организовању рада, о реконструкцији, модернизацији и другом техничком унапређењу, о програмима и подели рада, о инвестиционим улагањима и о примени научних, техничких и технолошких достигнућа и стручних искустава у процесу рада у основној организацији.

Раднику припада накнада личног дохотка за дане празника кад се не ради и за време коришћења годишњег одмора, боловања и стручног оспособљавања и усавршавања на које је упућен, као и у другим случајевима одсуствовања са рада утврђеним законом и самоуправним општим актом у складу са законом.

Члан 130.

Радник који иновацијом, рационализацијом или другим видом стваралаштва у раду друштвеним средствима допринесе повећању дохотка основне организације има право на посебну накнаду у тој основној организацији, под условима утврђеним самоуправним општим актом у складу са законом.

Члан 131.

Сваком раднику се по основу рада зајемчује лични доходак најмање у висини која обезбеђује његову материјалну и социјалну сигурност.

Висину зајемченог личног дохотка утврђују радници у основној организацији самоуправним општим актом, у складу са самоуправним споразумом који су закључили с радницима у другим основним организацијама, са друштвеним договором који је закључила, односно коме је приступила основна организација и са законом.

Висина зајемченог личног дохотка утврђује се зависно од општег степена производности укупног друштвеног рада и општих услова средине у којој радник задовољава своје личне и заједничке потребе.

Члан 132.

Зајемчени лични доходак, утврђен самоуправним општим актом у основној или другој организацији удруженог рада, може бити већи од зајемченог личног дохотка прописаног законом или предвиђен друштвеним договором.

Зајемчени лични доходак утврђен самоуправним општим актом у основној или другој организацији удруженог рада, могу радници у тој организацији одредити из средстава резерви којима управљају, у износу већем од зајемченог личног дохотка прописаног законом или предвиђеног друштвеним договором.

Члан 133.

Радници у основној организацији дужни су да из оствареног чистог дохотка основне организације првенствено обезбеде средства за личне дохотке до висине зајемчених личних доходака.

Ако се из оствареног чистог дохотка основне организације не могу подмирити зајемчени лични доходци, разлика до висине зајемченог личног дохотка подмирује се из средстава резерви основне организације, односно из заједничког резервног фонда у радној организацији или другој организацији удруженог рада у коју је основна организација удружена, у складу са самоуправним споразумом о удруживању.

За подмирење законом прописаног зајемченог личног дохотка користе се и средства заједничког резервног фонда образованог за територију друштвено-политичке заједнице, у складу са самоуправним споразумом и законом.

Члан 134.

Радници у току године привремено утврђују и исплаћују лични доходак као аконтацију за периоде утврђене самоуправним општим актом. Ти периоди не могу бити дужи од једног месеца.

У периодима из става 1. овог члана, лични доходак радника утврђује се у складу са основима и мерилима утврђеним самоуправним општим актом, а према резултатима рада радника и његовом доприносу остваривању резултата заједничког рада у тим периодима (привремени обрачун личног дохотка).

При свакој исплати аконтације личног дохотка раднику се мора уручити у писменом облику обрачун аконтације његовог личног дохотка по свим основима и мерилима по којима је она обрачуната.

Члан 135.

Коначан обрачун личног дохотка за сваког радника у основној организацији утврђује се приликом утврђивања завршног рачуна основне организације.

Коначан обрачун личног дохотка за сваког радника утврђује се без обзира на време које је у току године провео на раду у основној организацији.

Члан 136.

Сваком раднику мора се уручити у писменом облику коначни обрачун његовог личног дохотка, који садржи:

1) износ личног дохотка, исказан по основима и мерилима по којима је вршена расподела средстава за личне дохотке;

2) износ средстава која су из његовог личног дохотка удружена за задовољавање заједничких потреба, исказан по њиховој намени;

3) износ средстава која су из његовог личног дохотка издвојена за опште друштвене потребе;

4) износ средстава за заједничку потрошњу из чистог дохотка основне организације обрачунат по раднику;

5) износ чистог личног дохотка.

Члан 137.

Чист лични доходак радника може бити предмет извршења највише до једне половине за обавезе законског издржавања, а највише до једне трећине за остале обавезе.

Члан 138.

Одредбе чл. 125. до 137. овог закона сходно се примењују и на расподелу средстава за личне дохотке радника у радним заједницама.

Радници у радним заједницама које врше послове за органе друштвено-политичких заједница расподељују средства за личне дохотке у смислу става 1. овог члана, ако законом није друкчије одређено.

ОДЕЉАК 5

ИСКАЗИВАЊЕ ДОХОТКА

Члан 139.

Ради целисходног и рационалног управљања дохотком основне организације радници имају, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, право и обавезу да стално прате резултате свог рада и резултате пословања основне организације, на основу показатеља које утврђују самостално или заједно са радницима у другим основним организацијама са којима су закључили самоуправни споразум о удруживању рада и средстава или самоуправни споразум о основама плана, у складу са основним показатељима утврђеним законом или на основу закона.

Показатељима из става 1. овог члана радници исказују резултате свог рада и пословања основне организације:

1) упоређујући остварене резултате у текућем периоду са резултатима које су остварили у одговарајућем периоду претходних година и са циљевима и задацима утврђеним у плану основне организације;

2) упоређујући остварене резултате са резултатима које су остариле основне оранизације са којима су удружили рад и ередства, са основним организацијама које врше исте или сродне делатности или са самоуправним организацијама и заједницама са којима су закључили самоуправни споразум или договор о основама плана самоуправних организација и заједница, односно друштвено-политичких заједница.

Показатељима из става 1. овог члана радници исказују и резултате рада и пословања радне организације или друге организације у чијем се саставу налази, односно у коју је удружена основна организација.

Члан 140.

Показатељи којима се обавезно исказују резултати рада радника и пословања основне организације јесу:

1) доходак по раднику;

2) доходак у односу на просечно коришћена средства;

3) чист доходак по раднику;

4) акумулација у односу на доходак;

5) акумулација у односу на чист доходак;

6) акумулација у односу на просечно коришћена средства;

7) лични доходак и средства за заједничку потрошњу по раднику;

8) чист лични доходак по раднику.

Одредба става 1. овог члана сходно се примењује и код исказивања резултата рада радника и пословања основне организације која врши друштвену делатност.

Члан 141.

Доходак по раднику израчунава се тако што се доходак подели са просечним бројем радника, за период за који се утврђује доходак.

Доходак у односу на просечно коришћена средства израчунава се тако што се доходак подели са просечно коришћеним средствима, за период за који се утврђује доходак.

Чист доходак по раднику израчунава се тако што се чист доходак подели са просечним бројем радника, за период за који се утврђује чист доходак.

Акумулација у односу на доходак израчунава се тако што се средства издвојена за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви поделе са дохотком, за период за који се утврђује акумулација.

Акумулација у односу на чист доходак израчунава се тако што се средства издвојена за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви поделе са чистим дохотком, за период за који се утврђује акумулација.

Акумулација у односу на просечно коришћена средства израчунава се тако што се средства издвојена за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви поделе са просечно коришћеним средствима, за период за који се утврђује акумулација.

Лични доходак и средства за заједничку потрошњу по раднику израчунавају се тако што се чист доходак умањен за средства за унапређивање и проширивање материјалне основе рада и за стварање и обнављање резерви подели са просечним бројем радника, за период за који се утврђује чист доходак.

Чист лични доходак по раднику израчунава се тако што се укупна средства за личне дохотке исплаћена радницима поделе са просечним бројем радника.

Члан 142.

Израчунавање показатеља у смислу члана 141. овог закона може се вршити и свођењем просечног броја радника на просечан број условних радника, као аналитичку категорију, на начин утврђен прописима из члана 143. овог закона.

Члан 143.

Савезно извршно веће, у сарадњи с надлежним органима република, односно аутономних покрајина, по претходно прибављеном мишљењу Савеза синдиката Југославије и Привредне коморе Југославије, може, поред показатеља из члана 140. овог закона, прописати за сврхе анализе, планирања и статистичког праћења и друге показатеље на основу којих се исказују резултати рада радника и пословања основне организације и други односи у управљању дохотком и привређивању друштвеним средствима.

Служба друштвеног књиговодства, у сарадњи са Савезним заводом за друштвено планирање, по претходно прибављеном мишљењу Савеза синдиката Југославије и Привредне коморе Југославије, ближе одређује начин утврђивања показатеља из члана 140. овог закона, као и показатеља из става 1. овог члана који методолошки и по садржини морају међусобно бити усклађени.

Члан 144.

Резултати рада радника и пословања основне организације морају се исказивати на начин и у роковима који обезбеђују да радници и органи управљања у основној организацији и другим организацијама удруженог рада са којима су удружили рад и средства и надлежни органи друштвено-политичке заједнице могу утврђивати, разматрати и оцењивати резултате рада радника и пословања основне организације и, на тој основи, предузимати одговарајуће мере.

Резултати рада радника и пословања основне организације, који се исказују утврђеним показатељима, разматрају се и оцењују нарочито:

1) кад се припремају и закључују самоуправни споразуми о основама планова самоуправних организација и заједница и договори о основама планова

друштвено-политичких заједница, као и кад се припремају, доносе и остварују ти планови;

2) кад се припремају и закључују самоуправни споразуми и друштвени договори о ценама и о стицању и распоређивању дохотка и чистог дохотка основне организације;

3) кад се утврђују и доносе одлуке и мере за остваривање циљева и задатака утврђених самоуправним споразумима, односно договорима о основама планова, тим плановима и другим самоуправним споразумима, односно друштвеним договорима;

4) кад се доносе одлуке о распоређивању дохотка и чистог дохотка основне организације;

5) кад се расправљају друга питања од значаја за привређивање друштвеним средствима и остваривање дохотка основне организације.

Подаци утврђени на основу показатеља из члана 140. и члана 143. став 1. овог закона, обавезно се достављају Служби друштвеног књиговодства, у роковима и на начин које пропише та служба. Ти подаци су, под условима одређеним законом, доступни јавности.

Члан 145.

Организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице које се користе средствима која су радници у основним организацијама, на основу самоуправног споразума или на основу закона којим је прописана обавеза удруживања друштвених средстава, удружили у банке или друге финансијске организације, односно у друге самоуправне организације и заједнице дужне су да, по правилу, најмање једанпут у шест месеци обавештавају раднике у тим основним организацијама о резултатима рада у коришћењу удружених средстава.

Обавезе из става 1. овог члана остварују се у роковима и на начин утврђеним самоуправним споразумом о удруживању рада и средстава, самоуправним споразумом о оснивању банке или друге финансијске организације или другим самоуправним општим актом који доноси овлашћени орган банке или друге финансијске организације, или законом.

Члан 146.

Радници у основној организацији преко жиро-рачуна основне организације остварују укупан приход основне организације и располажу средствима којима управљају.

Члан 147.

За сваку основну организацију води се књиговодство, као и евиденција од значаја за рад и одлучивање у основној организацији, у складу са законом.

Основна организација ће, по правилу, вођење књиговодства и евиденције из става 1. овог члана поверити заједничкој служби у радној организацији и другим организацијама удруженог рада у чијем је саставу, односно у коју је удружена, а може поверити и овлашћеној специјализованој организацији, у споразуму са том организацијом.

Основна организација може израчунавање показатеља по којима утврђује резултате рада радника и свог пословања поверити заједничкој служби, као и овлашћеној специјализованој организацији, у споразуму са том организацијом.

Члан 148.

Исказивање укупног прихода и дохотка који остваре основне организације у оквиру радне организације или друге организације врши се у збирном, односно консолидованом билансу који се саставља на начин утврђен самоуправним споразумом о удруживању, у складу са законом.

У збирном билансу исказује се збир укупног прихода и дохотка основних организација из става 1. овог члана.

У консолидованом билансу исказују се укупан приход и доходак основних организација из става 1. овог члана, умањени за износе који се понављају обрачуном у интерном промету.

Члан 149.

По истеку сваког тромесечја саставља се периодични обрачун основне организације.

На крају пословне године саставља се завршни рачун основне организације.

Члан 150.

Пре утврђивања периодичног обрачуна, односно завршног рачуна, радници у основној организацији разматрају и оцењују резултате свог рада и пословања основне организације, на основу информације и извештаја који подноси пословодни орган основне организације.

Раднички савет основне организације може израду информације или извештаја из става 1. овог члана поверити овлашћеној специјализованој организацији.

За тачност података и за стручне процене на којима су засновани предлози које садржи информација и извештај из става 1. овог члана, као и за благовремено подношење те информације, односно тог извештаја, одговарају пословодни орган основне организације или одговарајућа служба, односно овлашћена специјализована организација којој је поверена њихова израда.

Члан 151.

На основу информације и извештаја из члана 150. овог закона којим се утврђују резултати рада радника и пословања основне организације по истеку тромесечја, радници личним изјашњавањем доносе одлуку о привременој расподели оствареног дохотка.

На основу информације и извештаја из члана 150. овог закона којим се утврђују резултати рада радника и пословања основне организације на крају пословне године, радници личним изјашњавањем доносе одлуку о коначној расподели оствареног дохотка.

Раднички савет утврђује периодични обрачун, односно завршни рачун основне организације.

Периодични обрачун и завршни рачун основне организације подлеже оцени Службе друштвеног књиговодства, у складу са законом.

Члан 152.

Ако радници у основној организацији не могу да обезбеде средства за личне дохотке по основима и мерилима утврђеним самоуправним општим актом, ни средства за унапређивање и проширивање материјалне основе рада у висини предвиђеној самоуправним споразумом (минимална акумулација), или ако утврде да не остварују резултате свог рада и пословања основне организације којима обезбеђују континуитет у репродукцији и редовно пословање основне организације, дужни су да донесу програм мера за отклањање тих поремећаја.

Орган управљања у радној организацији или другој организацији удруженог рада у чијем је сас-

таву, односно у коју је удружена основна организација и надлежни орган друштвено-политичке заједнице имају право и дужност да радницима у основној организацији у којој је дошло до поремећаја предложе да донесу програм из става 1. овог члана, односно да предузму мере утврђене у донесеном програму, а ако програм нису донели — да предузму мере за отклањање поремећаја.

Ако у року од 30 дана од дана давања предлога у смислу става 2. овог члана радници у основној организацији не донесу програм или не предузму мере ради отклањања поремећаја, скупштина друштвено-политичке заједнице може, под условима и по поступку утврђеним законом, одредити мере које се предузимају у случају друштвене заштите самоуправних права и друштвене својине.

Радници у основној организацији дужни су да предузму мере из става 1. овог члана и у случају кад на крају обрачунског периода, у времену одређеном законом, основна организација има неизмирене доспеле обавезе.

Члан 153.

Ако основна организација не може да извршава обавезе према друштвено-политичкој заједници и самоуправној интересној заједници које се подмирују из дохотка основне организације, надлежни органи друштвено-политичке заједнице и самоуправне интересне заједнице дужни су да, у складу са програмом који заједнички утврде са основном организацијом, предузму мере којима се стварају услови за отклањање узрока због којих основна организација није у могућности да извршава своје обавезе, а нарочито којима се утврђују ниже стопе, одлаже извршавање или стварају други повољнији услови извршавања обавеза за време док трају те околности.

Надлежни орган самоуправне интересне заједнице предузима мере из става 1. овог члана на начин утврђен самоуправним споразумом.

Ако основна организација не оствари доходак довољан да се накнаде законом зајемчени лични дохоци, није дужна да извршава обавезе према друштвено-политичкој заједници и самоуправној интересној заједници које се подмирују из дохотка.

Члан 154.

Основна организација има губитак у пословању (у даљем тексту: послује са губитком) ако по завршном рачуну не оствари доходак у висини потребној да се накнаде средства за привремено обрачунате и исплаћене личне дохотке или да се подмире законом зајемчени лични дохоци за обрачунски период пословања за који нису привремено обрачунати и исплаћени лични дохоци, односно за који нису подмирени законом зајемчени лични дохоци.

Радници у основној организацији која је пословала са губитком дужни су да, у складу са самоуправним споразумом о удруживању, предузму мере за санацију основне организације, под условима и по поступку утврђеним законом.

Члан 155.

Радна организација или друга организација удруженог рада у чијем је саставу, односно у коју је удружена основна организација у којој су настали поремећаји у пословању (члан 152), односно која послује са губитком (члан 154), као и друштвено-политичка заједница, дужни су да, у складу са начелом узајамности и солидарности, пружају економску и другу помоћ тој основној организацији, ако је то у њиховом заједничком интересу, односно у друштвеном интересу.

У случају из става 1. овог члана, основна организација, сама или споразумно са другим основним организацијама које су у саставу исте радне организације, односно које су удружене у исту организацију удруженог рада, обезбеђује непосредно или преко самоуправне интересне заједнице за запошљавање, у складу са начелом узајамности и солидарности, преквалификацију и запошљавање, ако престане потреба за радом радника у тој основној организацији, или ако је извесно да ће основна организација престати са радом.

ГЛАВА III

ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ОРГАНА ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИХ ЗАЈЕДНИЦА У СТИЦАЊУ И РАСПОДЕЛИ ДОХОТКА

Члан 156.

Органи друштвено-политичких заједница, у оквиру својих надлежности, дужни су да, у складу са уставом и законом утврђеним правима и дужностима, стварају услове да се на самоуправним основама што складније и стабилније развијају односи у стицању дохотка у удруженом раду и да се доведу у што потпунију сагласност посебни интереси и самостално деловање основних организација и организација удруженог рада у којима су оне удружене са њиховим заједничким интересима израженим у самоуправним споразумима и договорима о основама планова и у друштвеним договорима, као и са циљевима развоја утврђеним тим плановима.

Члан 157.

Прописима које доносе и мерама које предузимају за остваривање планова, надлежни органи друштвено-политичких заједница дужни су да обезбеђују такве услове за развој односа у стицању дохотка у удруженом раду којима се омогућује:

1) равноправност радника у основним организацијама у стицању дохотка у удруженом раду и остваривању права која имају по основу текућег и минулог рада;

2) слободно кретање и удруживање рада и средстава друштвене репродукције у удруженом раду на територији Социјалистичке Федеративне Републике Југославије;

3) проширивање могућности за запошљавање и трајно повећање производности рада у удруженом раду, а тиме и укупног друштвеног рада;

4) што потпуније и економски и друштвено што рационалније коришћење средстава за производњу и других средстава рада у удруженом раду.

Члан 158.

Ако се актима органа федерације којима се утврђује или спроводи заједничка економска политика нарушава равноправност организација удруженог рада у стицању дохотка и у располагању резултатима рада, или се нарушава равноправност република, односно аутономних покрајина на јединственом југословенском тржишту, истовремено са утврђивањем заједничке економске политике, односно са доношењем мера за њено спровођење, утврђује се и обезбеђује одговарајући облик компензације, као саставни део мера заједничке економске политике за одговарајући плански период.

Члан 159.

Ако се законом, под условима утврђеним уставом, привремено ограничи право радника у основ-

ној организацији да располаже делом средстава друштвене репродукције, тим законом се, у складу са уставом утврђеним правима и дужностима друштвено-политичке заједнице, утврђују нарочито: случајеви привременог ограничења права располагања делом средстава друштвене репродукције; обим средстава на која се односи то ограничење; време трајања тог ограничења и забрана употребе средстава противно наменама ради којих се ограничава право располагања тим средствима.

Ако се законом, под условима утврђеним уставом, одреди обавезно удруживање дела средстава друштвене репродукције за финансирање одређених неопходних потреба друштвене репродукције, тим законом се, у складу са уставом утврђеним правима и дужностима друштвено-политичке заједнице, утврђују нарочито: обавеза удруживања дела тих средстава; обим средстава на која се односи та обавеза; време трајања те обавезе; забрана употребе средстава противно наменама за које се прописује обавеза њиховог удруживања и учешће у заједничком дохотку по основу удруживања тих средстава.

Члан 160.

Ако организација удруженог рада дође у изузетне економске тешкоће које се нису могле отклонити мерама санације или другим мерама које је она предузела, односно које је у складу са законом предузела друга организација удруженог рада, надлежни орган друштвено-политичке заједнице дужан је да, у складу са уставом утврђеним правима и дужностима, предузме мере да се тој организацији пружи економска и друга помоћ; да се, ако је то у друштвеном интересу, обезбеди њена санација, а нарочито да је ослободи од обавезе плаћања одређених или свих пореза и дажбина које је установила, или да се према њој примене ниже стопе или други повољнији услови плаћања пореза и дажбина за време док трају изузетне економске тешкоће те организације; да се покрене поступак за њену санацију, или да се предузму друге економске и управне мере у складу са законом.

Ако не предузме мере из става 1. овог члана, или ако се предузетим мерама не отклоне изузетне економске тешкоће у које је дошла организација удруженог рада, надлежни орган друштвено-политичке заједнице дужан је да покрене поступак за ликвидацију, односно за отварање стечаја над том организацијом, ако су за то испуњени законом прописани услови.

ГЛАВА IV

МЕЂУСОБНИ РАДНИ ОДНОСИ РАДНИКА У УДРУЖЕНОМ РАДУ

ОДЕЉАК 1

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 161.

Под радним односом радника у удруженом раду, у смислу овог закона, подразумевају се међусобни односи радника у основној организацији, односно у радној заједници, које радници у остваривању права рада друштвеним средствима успостављају у заједничком раду друштвеним средствима и уређују самоуправним општим актима којима утврђују појединачна и заједничка права, обавезе и одговорности, у складу са законом.

Под радним односом, у смислу става 1. овог члана, подразумевају се у складу са законом и међусобни односи у раду у уговорној организацији удруженог рада, земљорадничкој или другој задрузи и другим облицима удруживања рада и средстава.

Члан 162.

Одредбе овог закона о радном односу примењују се на раднике у организацијама удруженог рада које обављају делатности од посебног друштвеног интереса, ако у погледу заснивања и престанка радног односа, односно остваривања одређених права и обавеза у тим организацијама законом није друкчије одређено.

Члан 163.

Одредбе овог закона о радном односу радника у основним организацијама примењују се на раднике у радним заједницама, ако законом није друкчије одређено.

Члан 164.

Радни однос радника у радним заједницама органа друштвено-политичких заједница уређује се законом, а кад то природа делатности органа дозвољава и самоуправним споразумом, односно уговором радне заједнице и тих органа и самоуправним општим актима радне заједнице.

Члан 165.

Радни однос који настаје између радних људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана и радника чијим се радом као допунским користе у обављању те делатности, уређује се у складу са законом.

Члан 166.

Радници у радном односу имају, у складу са законом, право на здравствену заштиту и друга права за случај болести, смањења или губитка радне способности и старости, као и права на друге облике социјалне сигурности.

Радници-жене у радном односу имају поаво на посебну заштиту за време трудноће, порођаја и материнства.

Омладина у радном односу ужива посебну заштиту на раду.

Радници којима привремено престане радни однос имају, у складу са законом, право на здравствену заштиту за случај болести и инвалидности, право на материјално обезбеђење и друга права за време привремене незапослености.

Радници у радном односу имају одређене обавезе према самоуправним интересним заједницама у којима остварују права из ст. 1, 2. и 4. овог члана и према друштвеној заједници.

ОДЕЉАК 2

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА

Члан 167.

Свако може слободно, равноправно и под једнаким условима, на начин одређен законом и самоуправним општим актом, да заснује радни однос са радницима у основној организацији.

Члан 168.

Радни однос може да заснује свако ко испуњава услове које радници у основној организацији ут-

врде према потребама процеса рада, условима рада, пословима и радним задацима у тој организацији, у складу са самоуправним општим актом и законом.

Радни однос може да заснује лице које је навршило 15 година живота и има општу здравствену способност.

Инвалидна лица која су оспособљена за вршење одређених послова, односно за извршавање одређених задатака, сматра се да имају здравствену способност за вршење тих послова, односно задатака.

Страни држављани и лица без држављанства могу заснивати радни однос под условима из ст. 1. и 2. овог члана и условима утврђеним савезним законом.

Члан 169.

Нико не може почети да ради у основној организацији пре него што је, на начин и под условима утврђеним самоуправним општим актом и законом, засновао радни однос, осим ако у складу са законом врши привремене, односно повремене послове (члан 175).

Члан 170.

Кад у основној организацији надлежни орган на основу плана и самоуправних општих аката утврди да у процесу рада, односно у производњи постоји потреба да се повећа број радника за вршење одређених послова, односно радних задатака, доноси одлуку да се заснује радни однос са другим радницима и утврђује број потребних радника.

На основу одлуке из става 1. овог члана, основна организација је дужна да објави, на начин утврђен законом, услове које радник треба да испуњава за вршење послова, односно радних задатака за чије ће вршење засновати радни однос (оглас, односно конкурс).

Ако се одлука односи на послове, односно радне задатке радника који имају посебна овлашћења и одговорности, објављивање услова врши се, у смислу става 2. овог члана, путем јавног конкурса, уз назначење времена за које се врши попуњавање.

Изузетно, у случајевима утврђеним законом, радни однос може се засновати без јавног објављивања огласа, односно конкурса.

Члан 171.

Ако радник из члана 170. став 3. овог закона, по протеку времена на које је изабран, не буде на конкурсу поново изабран, не престаје му радни однос и има право да ради на другим пословима, односно да врши друге задатке који одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом у истој или другој основној организацији у саставу исте или друге радне организације удружене у сложену организацију удруженог рада, односно у њиховим радним заједницама, сагласно самоуправном споразуму.

Одредба става 1. овог члана важи и за инокосног пословодног органа, односно за председника колегијалног пословодног органа, који не буде поново изабран, односно коме престане функција пре истека мандата.

Члан 172.

Избор између кандидата који су се пријавили по огласу, односно конкурсу врши раднички савет или комисија коју он именује, по поступку утврђеном самоуправним општим актом у складу са законом.

Ако нико од кандидата не буде изабран расписује се нов конкурс, односно објављује се нов оглас.

Члан 173.

Сматра се да је радник засновао радни однос кад да писмену изјаву да је упознат са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији, самоуправним општим актом којим се уређује радни однос и другим самоуправним општим актима којима се уређују његова права, обавезе и одговорности и статутом основне организације, и да их прихвата.

Пре давања писмене изјаве раднику се мора уручити самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији, самоуправни општи акт којим се уређује радни однос и статут основне организације.

Ако радник не почне да ради у основној организацији оног дана кад је дао писмену изјаву из става 1. овог члана, права, обавезе и одговорности које има у радном односу остварује од дана кад је почео да ради, одређеног у складу са самоуправним општим актом којим се уређује радни однос.

Ако радник из неоправданих разлога не почне да ради одређеног дана, сматра се да није засновао радни однос.

Члан 174.

Радни однос заснива се на време чије трајање није унапред одређено (радни однос на неодређено време).

Изузетно, у случајевима и под условима утврђеним законом, радни однос може се засновати на време чије је трајање унапред одређено (радни однос на одређено време).

Радници у основној организацији самоуправним општим актом којим се уређује радни однос утврђују послове, односно радне задатке и случајеве кад радник заснива радни однос на одређено време (послови који по својој природи трају одређено време — сезонски послови, повећање обима рада које краће траје, замена одсутног радника који је на одслужењу војног рока, који обавља јавне и друштвене дужности, који је на дужем одсуству и др.).

У случајевима из става 2. овог члана радник има сва права, обавезе и одговорности као и радници који су засновали радни однос на неодређено време, а права чији се обим утврђује према доприносу у раду или дужини радног времена — и зависно од тог доприноса, односно дужине радног времена.

Члан 175.

Сматра се да радник који за основну организацију врши привремене или повремене послове није у радном односу у смислу овог закона.

У смислу става 1. овог члана привременим, односно повременим послом сматра се посао који се на основу уговора врши у основној организацији, а који се, с обзиром на њен процес рада, не обавља као сталан и непрекидан рад, већ траје одређено краће време или потреба за вршењем тог посла настаје с времена на време. Законом се утврђују услови под којима се могу закључити уговори о обављању ових послова и њихово трајање.

Радник може уговором преузети обавезу да сам или заједно са члановима своје породице врши продају појединих производа одређене врсте, односно да врши одређене сезонске послове (продаја штам-

пе. прехрамбених производа и др.), под условима и на начин утврђеним законом.

Члан 176.

Приправник заснива радни однос на неодређено време ако је самоуправним општим актом утврђено да ће се по завршеном приправничком стажу и положеном стручном испиту распоредити на послове, односно радне задатке утврђене тим актом, односно ако је законом утврђена обавеза организација удруженог рада да под одређеним условима примају приправнике на неодређено време.

Приправник заснива радни однос на одређено време, ако у основној организацији не постоје услови да се по завршеном приправничком стажу и положеном стручном испиту распореди на одговарајуће послове, односно радне задатке.

Самоуправним општим актом у складу са законом утврђује се у којим случајевима приправник заснива радни однос на одређено време.

Услови под којима се прима приправник морају бити објављени у огласу, односно конкурсу за пријем приправника.

Члан 177.

Радник има право и дужност да врши послове, односно радне задатке ради чијег је вршења засновао радни однос.

За време трајања радног односа, радник може, у складу са самоуправним општим актом и законом, бити распоређен у основној организацији у којој ради на сваки посао, односно радни задатак који одговара његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом, на основу утврђених потреба рада, у складу са критеријумима предвиђеним у том акту.

Изузетно, радник се може, уз његов пристанак, распоредити привремено или трајно да врши послове, односно извршава радне задатке за које се тражи нижа стручна спрема од оне коју има.

Самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију, односно сложену организацију удруженог рада утврђују се случајеви и услови под којима се радник из једне основне организације може распоредити у другу основну организацију у оквиру исте радне организације или сложене организације удруженог рада, на послове, односно радне задатке који одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом.

Самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију, односно сложену организацију удруженог рада утврђује се право радника да, кад престане потреба да ради у основној организацији због економских тешкоћа у које је дошла основна организација, због техничких и технолошких унапређења или због њеног удруживања, пређе на рад у другу основну организацију у саставу исте или друге радне организације или радне заједнице, према његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом.

У случајевима из ст. 4. и 5. овог члана радни однос се заснива без објављивања огласа, односно конкурса.

Радник из ст. 4. и 5. овог члана заснива радни однос са радницима у другој основној организацији по одредбама члана 173. овог закона.

Кад радна организација, односно сложена организација удруженог рада престане да постоји, радници у радној заједници те организације распоређују се у складу са одредбама ст. 1. до 7. овог члана.

Члан 178.

Радник има право и дужност да савесно и марљиво врши поверене послове и извршава радне задатке и да стално усавршава своје знање, способности и радне вештине да би што успешније вршио одређене послове и извршавао радне задатке, као и дужност да се придржава утврђене радне дисциплине.

За непридржавање својих дужности из става 1. овог члана, радник је одговоран у складу са одредбама овог закона.

ОДЕЉАК 3

УТВРЂИВАЊЕ ПРАВА, ОБАВЕЗА И ОДГОВОРНОСТИ РАДНИКА У РАДНОМ ОДНОСУ

Члан 179.

Радници слободно и равноправно, у складу са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији, утврђују међусобна права, обавезе и одговорности у раду самоуправним општим актом којим се уређује радни однос.

Самоуправни општи акт из става 1. овог члана мора бити у складу и са законом, самоуправним споразумом, статутом и друштвеним договором.

Самоуправним општим актом из става 1. овог члана радници су обавезни да уреде нарочито:

1) услове које радник треба да испуњава за вршење одређених послова, односно радних задатака који се у основној организацији врше према њеној делатности и природи, технологији и другим условима рада; послове, односно радне задатке, при чијем вршењу радници имају посебна овлашћења и одговорности; обавезе у погледу обезбеђивања услова за преквалификацију инвалида рада и других инвалидних лица и послове и радне задатке на којима се они запошљавају; поступак за доношење одлуке о пословима, односно радним задацима за које ће се засновати радни однос; случајеве и услове под којима радници могу или су дужни да привремено или трајно врше и друге послове, односно радне задатке (распоређивање радника); трајање и распоред радног времена, основе и услове престанка радног односа;

2) основе и мерила за распоређивање чистог дохотка у основној организацији;

3) основе и мерила вредновања рада за расподелу средстава за личне дохотке радника и начин исказивања, обрачунавања и исплаћивања личних доходака радника;

4) обавезе радника у раду и њихову одговорност за повреду радних обавеза и причињену штету; повреде радних обавеза које се сматрају лакшим, односно тежим повредама радне обавезе; покретање и вођење поступка и изрицање мера које се могу предузети према радницима за повреду радних обавеза; рокове застарелости покретања и вођења поступка и рокове застарелости извршења мера;

5) обавезе у погледу општенародне одбране и друштвене самозаштите;

6) заштиту радника на раду, мере којима се чува, обезбеђује и унапређује радна средина радника; посебну заштиту жена, омладине, инвалида рада и других инвалидних лица; права и обавезе радника на образовање и усавршавање према потребама рада; услове и начин коришћења одмора и одсуства и друга права и обавезе које радници остварују у основној организацији или преко ње, односно на начин утврђен законом; права која радницима по

престанку радног односа припадају на основу минулог рада.

Права, обавезе и одговорности у раду радници могу да уређују једним или са више самоуправних општих аката.

Члан 180.

Радници у основним организацијама у саставу исте радне организације самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију утврђују заједничке основе и мерила за уређивање одређених права, обавеза и одговорности који произлазе из заједничких интереса.

Радници у основним организацијама у саставу разних радних организација које су у оквиру сложене организације удруженог рада успоставиле међусобне односе ради остваривања заједничких задатака и интереса, могу самоуправним споразумом утврдити заједничке основе и мерила за уређивање одређених права, обавеза и одговорности.

Радници су дужни да самоуправни општи акт којим се уређује радни однос ускладе са заједничким основима и мерилима утврђеним по ст. 1. и 2. овог члана.

Ако радници у основној организацији не ускладе самоуправни општи акт којим се уређује радни однос, радници у тој основној организацији и радници у другим основним организацијама са којима су закључили самоуправни споразум, друштвени правобранилац самоуправљања, синдикат, орган самоуправне радничке контроле и скупштина друштвено-политичке заједнице, могу покренути спор пред судом удруженог рада ради усклађивања тог самоуправног општег акта са заједнички утврђеним основима и мерилима.

Члан 181.

Радници своја права, обавезе и одговорности које имају у основној организацији и у свим другим облицима удруживања рада и средстава, остварују у основној организацији, ако самоуправним споразумом, у складу са законом, није друкчије одређено.

О остваривању појединачних права, обавеза и одговорности радника одлучује раднички савет. Раднички савет може за одлучивање о остваривању појединачних права и обавеза радника образовати комисије.

У основној организацији у којој није образован радничког савет о правима и обавезама радника одлучују сви радници, ако за одлучивање о тим правима и обавезама не образују комисије.

За одлучивање о одговорности због повреде радних обавеза радника образује се посебна комисија (дисциплинска комисија).

Одлука којом се решава о праву, обавези или одговорности радника мора се раднику доставити у писменом облику.

Члан 182.

Радници у основној организацији дужни су да своје послове и радне задатке организују и врше на такав начин да у заједничком раду што успешније остварују обавезе из самоуправног споразума о основама плана и задатке који произлазе из плана.

Члан 183.

Ради остваривања што повољнијих резултата у извршавању заједничких послова и радних задатака у основној организацији, радници могу, у складу са карактером процеса рада и условима рада, узимајући у обзир научне методе и савремена достигнућа, организовати рад по радним јединицама, групама, радним или производним одељењима, сменама и другим облицима вршења рада.

У облицима организовања рада из става 1. овог члана радници не могу остваривати права, обавезе и одговорности које остварују у основној организацији, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 184.

Радно време радника у основној организацији не може бити дуже од 42 часа у седмици.

Радници утврђују радно време самоуправним општим актом у складу са законом (пуно радно време).

У одређеним делатностима и у одређеним случајевима, кад то природа посла, односно радног задатка или изузетне околности захтевају, законом се може прописати да радно време радника у одређеном временском периоду у току године износи више од седам часова дневно, а у осталом периоду године краће од седам часова дневно, с тим да укупно радно време не буде, у просеку, дуже од 42 часа седмично.

Изузетно, радно време радника може за ограничени период трајати дуже од 42 часа у седмици, под условима утврђеним самоуправним општим актом, у одређеним делатностима и у одређеним случајевима прописаним законом.

Ако је законом утврђено да седмично радно време радника буде краће од 42 часа седмично, тако утврђено радно време изједначује се са пуним радним временом.

Радна седмица траје најмање пет радних дана.

Радници утврђују радно време и распоред тог времена у основној организацији тако да обезбеде што потпуније и рационалније коришћење средстава рада и што ефикасније и продуктивније коришћење рада радника, као и да обезбеде усклађеност заједничког рада у основној организацији и заједничког рада са радницима у другим основним организацијама с којима су повезани у остваривању заједничких интереса.

Утврђивањем и распоредом радног времена радници обезбеђују и време за одмор у току рада. Одмор у току рада мора се организовати на начин којим се обезбеђује да се рад не прекида у време одређено за рад са странкама.

Радници-жене могу заснивати радни однос са радним временом краћим од прописаног пуног радног времена, под условима и на начин прописаним законом.

Члан 185.

Распоред, почетак и завршетак радног времена у областима саобраћаја и веза, промета робе на мало, угоститељства, туризма, занатства и других услужних делатности, односно здравства и других друштвених делатности, усклађују се са потребама радника и других радних људи, почетком рада организација у којима раде и њиховој локацији, животним и другим условима места, односно средине у којој живе.

Распоред, почетак и завршетак радног времена у делатностима из става 1. овог члана утврђују самоуправним споразумом организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице, организације потрошача и друге заинтересоване организације.

Скупштина друштвено-политичке заједнице може, а у случајевима одређеним законом је дужна, својом одлуком утврдити распоред, почетак и завршетак радног времена у областима из става 1. овог члана.

Члан 186.

Радно време које је, у складу са законом, утврђено као време проведено на раду ноћу сматра се као посебан услов рада приликом утврђивања права радника на раду и по основу рада.

Члан 187.

Радник у радном односу који ради на пословима, односно радним задацима за које је предвиђено радно време краће од пуног радног времена (члан 184. став 2), има право да, под условима и на начин утврђеним законом, заснује радни однос у више основних организација, односно радних заједница и да на тај начин остварује пуно радно време.

Радник у радном односу који у једној основној организацији, односно радној заједници остварује на пословима и радним задацима које врши пуно радно време, може под условима и на начин утврђеним законом, радити и у другој основној организацији, односно радној заједници.

Члан 188.

Радници у основној организацији или заједно са радницима у другим основним организацијама у истој или другим радним организацијама, са самоуправним интересним заједницама, другим самоуправним организацијама и заједницама и друштвено-политичким заједницама удружују, у складу са законом и самоуправним споразумом, из дохотка, односно чистог дохотка основне организације и свог личног дохотка средства ради узајамног обезбеђивања своје социјалне и материјалне сигурности кад услед техничких и технолошких унапређења, економских тешкоћа, удруживања основне организације или других разлога утврђених законом престане потреба да раде у основној организацији у којој су у радном односу, или кад је поведен поступак за престанак њихове основне организације, односно радне организације у чијем саставу се налази њихова основна организација, као и ради стручног оспособљавања (доквалификације, преквалификације и сл.) за рад према потребама технолошких и других унапређења, односно ради обезбеђења материјалне и социјалне сигурности до заснивања радног односа са радницима у другој основној организацији.

Члан 189.

Радници у основној организацији имају право и дужност да у складу са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији, законом, друштвеним договорима и самоуправним споразумима обезбеде:

— право радника на одмор у току дана, одмор између два радна дана, недељни одмор, годишњи одмор и друге одморе, без обзира да ли је радно време одређено у краћем или дужем трајању у смислу члана 184. ст. 3. и 4. овог закона, као и право на одсуства;

— посебну заштиту трудница од тешког рада, штетног утицаја на раду, прековременог и ноћног рада, породиљско одсуство, скраћено радно време после порођаја и за време нege малог детета, као и друга права којима се обезбеђује заштита функције материнства;

— заштиту омладине од рада на тешким пословима, ноћног и прековременог рада;

— заштиту инвалида рада и других инвалидних лица обезбеђивањем њихове преквалификације, односно доквалификације и послова, односно радних задатака на којима могу радити према извршеној преквалификацији, односно доквалификацији.

Раднику се мора обезбедити и недељни одмор у трајању од најмање 24 часа непрекидно.

Члан 190.

Радници у основној организацији имају право и дужност да стварају услове рада и предузимају мере заштите на раду, који обезбеђују њихов физички интегритет, здравље и личну сигурност на раду и да се придржавају прописаних мера и норматива заштите на раду, као и да обезбеде заштиту од других опасних и штетних утицаја на њихову здравствену и радну способност.

Радници у основној организацији учествују у утврђивању, предузимању и спровођењу мера за очување, унапређивање и заштиту човекове средине, а у основној организацији су дужни да свој рад организују у складу са самоуправним општим актима и прописима о заштити човекове средине.

Радник има право да одбије да ради ако му прети непосредна опасност по живот или здравље због тога што нису предузете прописане мере заштите на раду.

У случају из става 3. овог члана морају се одмах предузети мере за отклањање непосредне опасности по живот, односно здравље радника, а радник се може за то време распоредити да врши послове, односно извршава радне задатке који одговарају његовој стручној спреми и другим радним способностима стеченим радом.

Члан 191.

Радници који због одласка на одслужење, односно дослужење војног рока прекину рад у основној организацији, односно радној заједници имају право да се, у року од 30 дана по одслужењу, односно дослужењу војног рока, врате на рад у исту основну организацију, односно радну заједницу на послове, односно радне задатке које су раније вршили или на друге послове, односно радне задатке који одговарају њиховој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом.

Право да се врати на рад у исту основну организацију има, под условима и на начин утврђеним самоуправним општим актом или законом, и радник кога је основна организација упутила на рад у иностранство, односно који је упућен у иностранство у оквиру међународне техничке или просветно-културне сарадње ако пре одласка није прекинуо радни однос, као и радник који је упућен на стручно усавршавање или образовање уз сагласност његове основне организације, односно радне заједнице.

За време одсуствовања са рада, у смислу ст. 1. и 2. овог члана, мирују права и обавезе које се стичу на раду и по основу рада у основној организацији, односно радној заједници, осим оних права и обавеза за које је законом друкчије одређено.

Члан 192.

Радник изабран, односно именован на самоуправну, јавну или другу друштвену функцију, чије вршење захтева да привремено престане да ради у основној организацији има право да се, у складу са законом, по престанку функције коју је вршио, врати на рад у исту основну организацију, на послове које је радио или на друге послове који одговарају његовој стручној спреми и радној способности стеченој радом.

ОДЕЉАК 4

ОДГОВОРНОСТ ЗА ВРШЕЊЕ РАДНИХ ОБАВЕЗА

Члан 193.

Радници су међусобно и лично одговорни за савесно извршавање радних обавеза у радном односу.

Радник одговара за непридржавање одлука донесених у организацији у којој ради, за повреду радних обавеза и друге повреде радне дисциплине, кад повреду учини својом кривицом.

Радник одговара у основној организацији дисциплински и материјално.

Члан 194.

Самоуправним општим актом којим се уређује радни однос утврђују се повреде радних обавеза.

Самоуправним општим актом којим се уређује радни однос као теже повреде радних обавеза могу се утврдити: неизвршавање или несавесно, неблаговремено и немарно извршавање радних и других обавеза; повреда одредаба о обезбеђивању од опасности пожара, експлозије или других елементарних непогода; незаконито располагање друштвеним средствима и друге незаконите радње; давање нетачних података, ако је то било од битног утицаја на доношење одлука у основној организацији; давање нетачних података од стране одговорних органа којима се радник обмањује у погледу остваривања права која остварује у удруженом раду; пропуштање радње чиме се омета или онемогућава процес рада или управљање у основној организацији; злоупотреба положаја или прекорачење датог овлашћења; онемогућавање раднику да изврши увид у исправе и пословање организације удруженог рада, ако је тај увид потребан за остваривање његових права; непредузимање или недовољно предузимање мера заштите радника на раду или заштите друштвених средстава; пријем радника на рад противно одредбама овог закона; одбијање извршења послова, односно радних задатака или радних налога, ако за то не постоје оправдани разлози; неовлашћена послуга средствима поверених радницима за извршавање послова, односно радних задатака; долазак на рад у напитом стању или употреба алкохола или другог наркотичног средства за време рада које смањује способност за рад; изазивање нереда или туче у основној организацији; неоправдано изостајање са посла; неизвршавање, нередовно или неблаговремено вршење послова, односно радних задатака који се односе на општенародну одбрану и друштвену самозаштиту; немарно вршење послова, односно радних задатака које може довести до повреде пословне, војне или друге законом или самоуправним општим актом утврђене тајне; недостављање исправа и података на захтев овлашћених органа или организација; свака друга повреда радне и друге обавезе која према самоуправном општем акту представља тежу повреду радних обавеза.

Члан 195.

За повреде радних обавеза и друге повреде радне дисциплине раднику се може изрећи једна од следећих дисциплинских мера:

— опомена;

— јавна опомена;

— распоред на друге послове, односно радне задатке за одређено време, у складу са законом;

— новчана казна;

— престанак радног односа.

Мере из става 1. овог члана могу се изрећи сваком раднику, без обзира на посебна овлашћења и одговорности које тај радник има.

Члан 196.

Новчана казна се може изрећи само за следеће теже повреде радних обавеза, односно друге повреде радне дисциплине: неизвршавање или немарно, нередовно или неблаговремено вршење послова, односно радних задатака, услед чега се угрожава живот или безбедност људи или материјална добра веће вредности; изазивање туче или нереда у основној организацији; немарно вршење послова, односно радних задатака које може довести до повреде пословне, војне или друге тајне утврђене законом или самоуправним споразумом; невршење, односно нередовно или неблаговремено вршење послова, односно радних задатака од посебног друштвеног значаја; непредузимање или недовољно предузимање мера заштите радника на раду или повреда његових самоуправних права; злоупотреба положаја или прекорачење датог овлашћења; давање нетачних података којима се радник обмањује у погледу његових права.

Мера новчане казне може се према раднику изрећи до висине утврђене законом, којим се утврђују и намене за које се могу употребити средства од новчаних казни.

Члан 197.

Мера престанка радног односа може се изрећи за теже повреде радних обавеза којима се проузрокује поремећај односа у вршењу послова, односно извршавању радних задатака, онемогућава или отежава рад других радника или на други начин изазивају поремећаји у процесу рада.

Мера престанка радног односа изриче се због теже повреде радне обавезе учињене неоправданим узастопним изостајањем са посла најмање пет радних дана.

Самоуправним општим актом, у складу са законом, утврђује се број радних дана неоправданог изостајања са посла због којег се раднику изриче мера престанка радног односа, као и друге теже повреде радних обавеза због којих се изриче ова мера.

Члан 198.

Извршење мера новчане казне и престанка радног односа може се одложити за време утврђено самоуправним општим актом у складу са законом.

Ако радник у току времена за које је извршење казне одложено не изврши поново тежу повреду радних обавеза, сматра се да мера није изречена.

Члан 199.

За утврђивање повреда радних обавеза или других повреда радне дисциплине, утврђивање одговорности и изрицање мера за те повреде у основној организацији образује се дисциплинска комисија.

Више основних организација у истој радној организацији могу образовати заједничку дисциплинску комисију.

Ако је повредом радне обавезе или другим повредама радне дисциплине настала штета, дисциплинска комисија може донети одлуку о накнади штете или дати иницијативу за покретање поступка за накнаду штете.

Члан 200.

Дисциплинска комисија се састоји од непарног броја чланова, укључујући и председника.

Председника и друге чланове дисциплинске комисије бирају радници на начин на који се бира раднички савет, а за време утврђено самоуправним општим актом.

Одређени број, али не више од једне четвртине укупног броја чланова дисциплинске комисије, морају бити лица ван основне организације, а бирају их радници са листе коју утврђује веће удруженог рада скупштине општине на чијој се територији налази основна организација на предлог синдиката, по поступку утврђеном у ставу 2. овог члана.

За сваки појединн случај позивања радника на одговорност председник дисциплинске комисије утврђује њен састав, с тим да један члан дисциплинске комисије мора бити из основне организације из које је радник који се позива на одговорност.

Члан 201.

Председник и чланови заједничке дисциплинске комисије бирају се на начин утврђен у члану 200. ст. 2. и 3. овог закона.

Председник се бира у свим основним организацијама за које се образује заједничка дисциплинска комисија, а свака од тих организација бира исти број чланова комисије.

Члан 202.

Поступак се покреће на захтев радничког савета, инокосног или председника колегијалног пословодног органа, органа самоуправне радничке контроле, друштвеног правобраниоца самоуправљања и синдиката, као и надлежног органа друштвено-политичке заједнице.

Члан 203.

Раднику мора бити достављен захтев за покретање поступка пред дисциплинском комисијом.

Радник мора бити саслушан пред дисциплинском комисијом и мора му се омогућити одбрана.

О покретању поступка пред дисциплинском комисијом мора бити обавештен синдикат.

Члан 204.

Поступак пред дисциплинском комисијом је јаван, а та комисија може, из разлога чувања војне, пословне или друге законом прописане тајне, искључити јавност.

У току поступка пред дисциплинском комисијом мора бити саслушано мишљење синдиката ако га је доставио.

На захтев, односно уз пристанак радника синдикат га може заступати у поступку пред дисциплинском комисијом.

О саслушању радника и о спровођењу других доказа у претходном поступку, као и о расправи пред дисциплинском комисијом, мора се саставити записник. Комисија мора саставити записник о одговорности радника и примени мера.

Против одлуке дисциплинске комисије радник, односно подносилац захтева за покретање поступка, могу изјавити приговор радничком савету основне организације у којој је радник у радном односу, односно комисији утврђеној статутом, у року који не може бити краћи од осам дана од дана достављања одлуке.

Против одлуке заједничке дисциплинске комисије (члан 199. став 2) приговор се подноси радничком савету основне организације у којој је радник у радном односу.

Раднички савет, односно комисија из става 5. овог члана може одлуку потврдити, преиначити или укинути.

Против одлуке радничког савета, односно комисије из става 5. овог члана радник може покренути поступак пред судом удруженог рада у року од 30 дана од дана достављања одлуке.

Ако раднички савет, односно комисија из става 5. овог члана не донесе одлуку по приговору у року од 30 дана, може се покренути поступак пред судом удруженог рада у року од 30 дана по истеку рока у коме је морала бити донета одлука по приговору.

Члан 205.

Радник који у раду, односно у вези са радом намерно или из крајње непажње проузрокује штету основној организацији, дужан је да је накнади.

Ако штету проузрокује више радника, сваки радник је одговоран за део штете који је проузроковао.

Ако се за сваког радника не може утврдити део штете који је проузроковао, сматра се да су сви радници једнако одговорни и штету накнађују у једнаким деловима.

Ако је више радника проузроковало штету умишљајним кривичним делом, за штету одговарају солидарно.

Члан 206.

Самоуправним општим актом којим се уређује радни однос може се утврдити паушални износ накнаде за штету проузроковану од стране радника, која се одразила на процес рада и извршење обавеза других радника, а тачан износ се не може утврдити, или би утврђивање износа проузроковало несразмерне трошкове.

Самоуправним општим актом из става 1. овог члана утврђују се радње за које се накнада штете може одредити у паушалном износу.

Самоуправним општим актом из става 1. овог члана образује се комисија која доноси одлуку о паушалној накнади штете и одређује орган који покреће поступак пред том комисијом.

Ако је штета знатно већа од паушалног износа накнаде штете, основна организација може накнаду штете захтевати по одредбама члана 205. овог закона.

Члан 207.

Постојање штете из чл. 205. и 206. овог закона и околности под којима је она настала, њену висину и ко је штету проузроковао утврђује се у основној организацији.

Ако радник не накнади штету, основна организација покреће поступак пред судом удруженог рада за накнаду штете.

Члан 208.

Ако радник претрпи штету на раду или у вези са радом, има право да од основне организације захтева накнаду штете, по општим начелима о одговорности за штету.

Ако основна организација у прописаном року не накнади штету, радник има право да накнаду штете захтева пред судом удруженог рада.

Члан 209.

Основна организација која је трећем лицу накнадила штету коју је радник у раду или у вези са

радом проузроковао намерно или крајњом непажњом, има право да захтева од радника накнаду исплаћеног износа сходно одредбама члана 205. овог закона.

Захтев основне организације из става 1. овог члана застарева у року од шест месеци од дана исплаћене накнаде штете.

Члан 210.

Одредбе овог закона о одговорности радника за неизвршавање радних обавеза и о одговорности за штету у основној организацији примењују се и на раднике у радној заједници.

ОДЕЉАК 5

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА

Члан 211.

Раднику престаје радни однос у основној организацији:

1) ако писмено изјави да не жели да ради у основној организацији и да прекида радни однос;

2) ако се са овлашћеним органом писмено споразуме да му престане радни однос у основној организацији;

3) ако одбије да ради на радном месту које му буде понуђено, а које одговара његовој стручној спреми и другим радним способностима стеченим радом, односно ако у случајевима из члана 213. овог закона одбије да се доквалификује или преквалификује за вршење других одговарајућих послова.

Раднику може престати радни однос у основној организацији:

1) ако је приликом ступања у радни однос прећутао или дао неистините податке у вези са условима рада, а ти подаци су битни за извршавање послова, односно радних задатака ради којих је заснивао радни однос;

2) ако не испуњава своје обавезе у раду и на тај начин теже повреди заједничке интересе других радника или основне организације (тежа повреда радних обавеза — члан 197).

Приправнику који је заснивао радни однос на неодређено време престаје радни однос у основној организацији, ако по истеку приправничког стажа не положи стручни испит.

Радници самоуправним општим актом којим се уређује радни однос, у складу са законом, утврђују колико времена радник има право и дужност да остане на раду у случајевима из тач. 1. и 3. става 1. овог члана, с тим да на раду не може да остане дуже од шест месеци.

Члан 212.

Ако се утврди да је потреба за радом радника престала због економских тешкоћа у које је основна организација доведена неодговорним односом појединих радника према раду, радници могу одлучити да радницима, чијим је неодговорним односом основна организација дошла у такав положај, престане радни однос у складу са самоуправним општим актом којим се уређује радни однос.

Поступак за утврђивање одговорности радника из става 1. овог члана утврђује се самоуправним општим актом.

Члан 213.

Раднику не може престати радни однос ако услед удруживања основних организација, технолошких и других унапређења којима се доприноси повећању продуктивности рада и већем успеху основне организације престане потреба за његовим радом у тој организацији.

Радници су дужни да приликом планирања технолошких и других унапређења у основној организацији, предвиде и потребе за радницима у складу са тим унапређењима; да утврде да ли стручна спрема радника одговара новим технолошким и другим унапређењима и да ли постоји могућност да се они стручно оспособе у вези са тим унапређењима; да из чистог дохотка основне организације обезбеде средства за организовање нових послова, односно нових радних задатака за те раднике у истој или другим организацијама удруженог рада, односно за њихово стручно оспособљавање, као и да предвиде, у складу са чланом 177. овог закона, распоређивање радника чији рад више није потребан основној организацији.

У остваривању циљева из става 2. овог члана средствима учествују и самоуправне интересне заједнице за запошљавање, у складу са законом.

Члан 214.

Радник коме, у случајевима и под условима утврђеним самоуправним споразумом у складу са законом, престане радни однос у једној основној организацији ради преласка у другу основну организацију, заснива радни однос са радницима у тој другој основној организацији даном давања писмене изјаве да је упознат са самоуправним општим актом којим се уређује радни однос, другим самоуправним општим актима којима се уређују његова права, обавезе и одговорности и статутом и да их прихвата.

Даном давања писмене изјаве из става 1. овог члана раднику престаје радни однос са радницима у основној организацији у којој је до тада радио.

Члан 215.

Раднику за кога се утврди да нема способности за извршавање послова, односно радних задатака чије му је вршење поверено, или за кога се утврди да трајније не остварује резултате рада који се обично остварују, може престати радни однос, ако одбије да ради на пословима, односно радним задацима који одговарају његовој радној способности.

Чињенице из става 1. овог члана утврђује комисија коју именује раднички савет од радника који морају имати најмање стручну спрему радника чија се способност утврђује.

Комисија на основу свог налаза доноси одлуку у смислу става 1. овог члана.

Члан 216.

Раднику престаје радни однос по сили закона:

1) ако одбије да дâ писмену изјаву о прихватању самоуправног споразума о удруживању рада радника у основној организацији — даном кад је одбио да дâ писмену изјаву, односно истеком последњег дана за давање такве изјаве;

2) ако је на начин прописан законом утврђено да је потпуно неспособан за рад — даном достављања правноснажног решења о утврђивању потпуне неспособности за рад у основној организацији;

3) ако испуни услове за личну пензију — ако законом није друкчије одређено — даном кад решење о престанку радног односа постане коначно;

4) ако му је, по одредбама закона, односно по правноснажној одлуци суда или другог органа забрањено да врши одређене послове, односно радне задатке, а не може му се обезбедити вршење других послова, односно радних задатака — даном достављања правноснажне одлуке основној организацији;

5) ако због издржавања казне затвора мора бити одсутан дуже од шест месеци — даном ступања на издржавање казне;

6) ако му буде изречена мера безбедности, васпитна или заштитна мера у трајању дужем од шест месеци и због тога мора да буде одсутан с рада — даном почетка примењивања такве мере.

Приправнику који је засновао радни однос на одређено време само ради обављања приправничког стажа, радни однос престаје по сили закона истеком времена одређеног за приправнички стаж.

Члан 217.

Радник у основној организацији мора, односно може бити привремено удаљен са рада у случајевима и под условима утврђеним законом.

Члан 218.

Раднику може, под условима и на начин утврђеним самоуправним општим актом којим се уређује радни однос и законом, престати радни однос кад је поведен поступак за престанак његове основне организације, односно престанак радне организације у чијем се саставу налази његова основна организација, а нема могућности да, у складу са одредбама овог закона, настави да ради у другој основној организацији.

Члан 219.

Раднику се одлука да му је престао радни однос у основној организацији и разлози за доношење такве одлуке морају доставити у писменом облику, са поуком о праву на приговор.

ГЛАВА V

ЗАШТИТА ПРАВА РАДНИКА

Члан 220.

Радник у удруженом раду има право да захтева заштиту својих права пред самоуправним органима, судовима удруженог рада и другим судовима, као и пред другим надлежним органима, у складу са законом.

Члан 221.

Захтев за заштиту права радник подноси органу одређеном статутом основне организације, у року од 30 дана од дана кад је сазнао за повреду права, односно од дана кад му је уручена одлука којом је повређено његово право.

Подношење захтева из става 1. овог члана не задржава извршење одлуке којом се утврђује лични доходак, а задржава извршење одлуке о другим неотуђивим правима радника и у другим случајевима одређеним законом.

Члан 222.

Надлежни орган у основној организацији дужан је да по захтеву радника донесе одлуку у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Ако је о захтеву постигнут писмени споразум, тај споразум има снагу извршне исправе.

Радник има право да присуствује расправљању о његовом захтеву и да се изјасни о чињеницама од значаја за доношење одлуке.

Члан 223.

Надлежни орган у основној организацији дужан је да, пре доношења одлуке по захтеву радника, затражи мишљење синдиката.

Синдикат може, на захтев радника или уз његов пристанак, заступати радника у остваривању његовог права.

Ако радник не покрене поступак за заштиту свог права или одбије да га синдикат заступа, а повређено је самоуправно право уопште, поступак ради заштите самоуправног права може покренути синдикат.

Синдикат може учествовати у поступку пред надлежним органом у основној организацији.

Члан 224.

Ако није задовољан одлуком, или ако надлежни орган у основној организацији не донесе одлуку у року од 30 дана од дана подношења захтева, радник има право да у даљем року од 30 дана тражи заштиту права пред судом удруженог рада.

Заштиту права пред судом не може тражити радник који претходно није тражио заштиту права пред надлежним органом у основној организацији, осим ако остварује новчано потраживање.

Члан 225.

Правноснажну судску одлуку донесену у поступку за заштиту права радника пословодни орган или овлашћени радник у основној организацији дужан је да изврши у року од 15 дана од дана достављања судске одлуке, ако у судској одлуци није одређен други рок.

Ако пословодни орган или овлашћени радник у основној организацији не изврши судску одлуку у року из става 1. овог члана, чини тежу повреду радне обавезе.

Члан 226.

У погледу заштите права учесника пријављених по огласу, односно конкурсу, ако је изабран кандидат који не испуњава објављене услове или кандидат који се није пријавио у објављеном року, или ако је на други начин повређен поступак за избор пријављених кандидата, примењују се одредбе овог закона које се односе на заштиту права радника.

ГЛАВА VI

УПРАВЉАЊЕ ДРУШТВЕНИМ СРЕДСТВИМА

ОДЕЉАК 1

ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ РАДНИКА И ДРУГИХ РАДНИХ ЉУДИ У ПОГЛЕДУ КОРИШЋЕЊА, УПРАВЉАЊА И РАСПОЛАГАЊА ДРУШТВЕНИМ СРЕДСТВИМА

Члан 227.

Средства за производњу и друга средства рада у смислу овог закона су ствари, материјална права и новчана средства која радници у основним и другим организацијама удруженог рада и у радним заједницама користе у раду и, као производ удруженог рада и доходак остварен у удруженом раду, произведу, односно стекну тим радом и пословањем (у даљем тексту: средства рада и пословања).

Члан 228.

Основна средства, у смислу овог закона, су ствари које чине средства рада и пословања, а чији је век употребе дужи од једне године и чија се вредност делом преноси на производе удруженог рада и накнађује из остварених прихода у виду амортизације.

Основним средствима сматрају се и ствари из става 1. овог члана које су у изградњи, или изграђене а нису приведене сврси, као и материјална права која су услов рада и пословања, ако се њихова вредност накнађује из остварених прихода у виду амортизације.

Остала средства рада и пословања су обртна средства.

Члан 229.

Средства за задовољавање заједничких потреба, у смислу овог закона, су средства која радници издвајају из дохотка основне организације, односно радне заједнице у којој раде и из својих личних доходака, односно која други радни људи издвајају из свог дохотка или других својих прихода, и удружују их за задовољавање својих личних и заједничких потреба и интереса.

Средства за задовољавање општих друштвених потреба, у смислу овог закона, су средства која се обезбеђују за финансирање рада органа друштвено-политичких заједница и за задовољавање других општих друштвених потреба у друштвено-политичким заједницама.

Члан 230.

У остваривању права рада друштвеним средствима радници у удруженом раду имају у погледу коришћења, управљања и располагања друштвеним средствима права, обавезе и одговорности утврђене законом и самоуправним општим актом у складу са законом.

Члан 231.

Радници у удруженом раду имају право и обавезу да се користе друштвеним средствима и да располажу њима у складу са природом и наменом тих средстава.

Члан 232.

Радници у удруженом раду имају право и обавезу да чувају друштвена средства, да их заштићују од уништења и оштећења и да тим средствима савесно и брижљиво рукују.

Радници у удруженом раду имају право и обавезу да осигуравају друштвена средства, под условима и на начин одређеним законом.

Члан 233.

Радници у удруженом раду имају право да основна средства расходују ако су физички дотрајала или технички застарела (расходовање основних средстава).

Ако је основно средство оштећено или уништено услед више силе или на други начин утврђен законом, радници у удруженом раду имају право да отпишу вредност тог основног средства за износ настале штете, на начин и под условима утврђеним законом (отпис вредности основних средстава).

Радници у удруженом раду усклађују вредност по којој се основна средства воде у евиденцији друштвених средстава са њиховом тржишном вредношћу, у складу са законом (ревалоризација основних средстава).

Члан 234.

Радници у основним организацијама самоуправним општим актом утврђују услове под којима се основна средства дају на привремено коришћење, а нарочито начин њиховог коришћења, време за које се дају на привремено коришћење и друге услове од заједничког интереса.

За основна средства која је дала на привремено коришћење основна организација има право на накнаду, која се утврђује по начелима о удруживању рада и средстава, а у складу са законом.

Члан 235.

Средствима за заједничку потрошњу управљају радници у удруженом раду који су та средства удружили из чистог дохотка своје основне организације, односно радне заједнице у којој раде и из својих личних доходака, на начин утврђен самоуправним општим актом.

Средства из става 1. овог члана не сматрају се средствима која су материјални услов рада радника у основним и другим организацијама удруженог рада и у радним заједницама, односно средствима која су материјална основа остваривања функције самоуправних интересних заједница и других самоуправних организација и заједница и друштвено-политичких заједница, и она се не могу узети у извршење за намирење обавеза које имају те организације и заједнице.

Члан 236.

Радници у удруженом раду су дужни да се земљиштем или другим природним богатством користе под општим условима прописаним законом, као и под посебним условима под којима је оно дато на коришћење.

Радници у удруженом раду који користе земљиште или друго природно богатство дужни су да се, у свом заједничком и општем друштвеном интересу, као и у интересу средине у којој се оно налази, користе тим земљиштем, односно другим природним богатством, на начин којим обезбеђују очување, заштиту и унапређивање човекове средине.

Члан 237.

Радници и други радни људи у самоуправној интересној заједници имају право да средствима која су удружили у ту заједницу управљају као друштвеним средствима, у складу са самоуправним споразумом о оснивању самоуправне интересне заједнице, њеним статутом и законом.

Члан 238.

Радни људи у месној заједници у којој солидарно задовољавају своје личне и заједничке потребе и интересе имају право да управљају друштвеним средствима у тој месној заједници и да у управљању тим средствима одлучују о њиховом коришћењу и о располагању њима, као и о удруживању тих средстава са средствима којима управљају радници у основним организацијама, односно радници и други радни људи у самоуправним интересним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама, у складу са статутом и другим општим актима које доносе овлашћени органи месне заједнице.

Члан 239.

Радници и други радни људи имају право да путем делегација и делегата у скупштини друш-

твено-политичке заједнице управљају средствима за задовољавање општих друштвених потреба у тој друштвено-политичкој заједници и да управљањем тим средствима стварају и обезбеђују услове за свој живот и рад и за задовољавање општих друштвених потреба.

Члан 240.

Радни људи који су организовани у друштвено-политичкој организацији или другој законом одређеној друштвеној организацији имају, као њени чланови, право да управљају средствима која је доприносима или по другом основу остварила та организација и да, управљајући њима као друштвеним средствима, одлучују о коришћењу тих средстава и о располагању њима, у складу са статутом и другим општим актима које доносе овлашћени органи те организације.

Зграде и друге непокретности којима управљају радни људи у организацијама из става 1. овог члана, а које не служе производњи и вршењу друге привредне делатности и не користе се ради стицања дохотка, не могу се одузети од тих организација.

Изузетно, ако то захтевају на основу закона утврђене потребе планског уређивања простора или други законом одређени интереси, непокретности из става 2. овог члана могу се одузети од организација из става 1. овог члана. У том случају, морају им се обезбедити непокретности или други услови који им омогућују несметано остваривање намене којој су служиле одузете непокретности и које одговарају њиховој вредности.

Члан 241.

Грађани, удружења грађана и друга грађанска правна лица имају у погледу коришћења друштвеним средствима права, обавезе и одговорности одређене законом.

ОДЕЉАК 2

ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ДРУШТВЕНИХ ПРАВНИХ ЛИЦА У ПРАВНОМ ПРОМЕТУ ДРУШТВЕНИХ СРЕДСТАВА

1. Располагање друштвеним средствима

Члан 242.

Друштвена средства су у правном промету.

Друштвена средства су, кад је то законом одређено, у ограниченом правном промету или су ван правног промета.

Члан 243.

Друштвена правна лица имају право да у правном промету друштвеним средствима закључују самоуправне споразуме и уговоре и врше друге правне послове и радње у оквиру своје правне способности (у даљем тексту: право располагања).

У остваривању права располагања, друштвена правна лица преносе друштвена средства на друга друштвена правна лица, прибављају средства у друштвену својину од носилаца права својине, отуђују друштвена средства из друштвене својине, дају друштвена средства на привремено коришћење, замењују друштвена средства и по другим основима располажу друштвеним средствима.

Члан 244.

Основна организација има право располагања друштвеним средствима којима, у остваривању права рада друштвеним средствима, управљају радници у тој основној организацији.

Самоуправним споразумом о удруживању може се предвидети да право располагања друштвеним средствима из става 1. овог члана има и радна организација или друга организација удруженог рада, у оквиру овлашћења која су им дале основне организације у њиховом саставу, или која су утврђена законом.

Радна заједница има право располагања друштвеним средствима којима, у остваривању права рада друштвеним средствима, управљају радници у тој радној заједници.

Члан 245.

Самоуправна интересна заједница, месна заједница, друштвено-политичка организација, друштвено-политичка заједница, односно друго друштвено правно лице има право располагања друштвеним средствима којима управљају радници и други радни људи у том друштвеном правном лицу, у оквиру овлашћења која су утврђена самоуправним споразумом, статутом или законом.

Члан 246.

Самоуправни споразум, односно уговор о преносу друштвеног средства без накнаде, о отуђењу друштвеног средства из друштвене својине, о давању на привремено коришћење друштвеног средства другом друштвеном правном лицу, и о замени друштвеног средства за друго средство у друштвеној својини или за средство на коме постоји право својине, закључује се у писменом облику.

Одредба става 1. овог члана не односи се на друштвена средства која друштвено правно лице ставља у правни промет у оквиру свог редовног пословања, као и у другим случајевима одређеним законом.

Самоуправни споразуми, односно уговори који су закључени противно одредби става 1. овог члана, ништави су.

Члан 247.

Ствари које су средства за производњу и друга средства рада и средства заједничке потрошње не могу се без накнаде отуђити из друштвене својине, осим у случајевима одређеним законом.

Члан 248.

Пољопривредно и грађевинско земљиште, шума, шумско земљиште или друго природно богатство, као ни добро у општој употреби, не могу се отуђивати из друштвене својине, ако за пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште законом није друкчије одређено.

Пољопривредно и грађевинско земљиште, шума и шумско земљиште у друштвеној својини могу се пренети на друго друштвено правно лице без накнаде, а уз накнаду — само до висине вредности улагања учињених у то земљиште, односно у ту шуму.

Пољопривредним и грађевинским земљиштем, шумом и шумским земљиштем којим не управљају радници или други радни људи у одређеном друштвеном правном лицу или на коме не постоји право својине, као и другим природним богатством и добром у општој употреби, управља општина на чијој се територији налази та непокретност.

Члан 249.

Одредбе самоуправног споразума, односно уговора које су противне одредбама чл. 247. и 248. овог закона, ништаве су.

Члан 250.

Основна организација која намерава да друштвено средство отуђи из друштвене својине или пренесе у друштвена средства којима управљају радници или други радни људи у другом друштвеном правном лицу, ако га у правни промет не ставља у оквиру свог редовног пословања, дужна је да, у случајевима одређеним самоуправним споразумом, то друштвено средство понуди у писменом облику другим основним организацијама у саставу исте радне организације и саопшти им услове преноса.

Ако основне организације којима је учињена понуда у смислу става 1. овог члана, у року од 30 дана од дана пријема понуде, не изјаве да прихватају понуду, понуђач може друштвено средство отуђити из друштвене својине, односно пренети у друштвена средства којима управљају радници или други радни људи у другом друштвеном правном лицу.

Ако је у условима преноса друштвеног средства предвиђено да се цена мора исплатити у готовом, у целини или делимично, изјава о прихватању понуде има дејство само ако основна организација којој је учињена понуда положи понуђачу или код надлежног суда одговарајући износ цене у року из става 2. овог члана.

Ако основна организација не учини понуду или ако друштвено средство отуђи из друштвене својине, односно пренесе у друштвена средства којима управљају радници или други радни људи у другом друштвеном правном лицу под повољнијим условима од понуђених, основне организације којима је учињена понуда могу судским путем захтевати да се отуђење, односно пренос поништи и да се под истим условима то друштвено средство пренесе у друштвена средства којима управљају њени радници.

Тужба из става 4. овог члана може се поднети у року од 30 дана од дана кад је ималац права прече куповине сазнао за отуђење из друштвене својине, односно за пренос у друштвена средства којима управљају радници или други радни људи у другом друштвеном правном лицу и за услове отуђења, односно преноса, а најдоцније у року од шест месеци од дана извршеног отуђења, односно преноса.

2. Одговорност за обавезе

Члан 251.

Друштвено правно лице одговара за обавезе средствима којима располаже.

Одредба става 1. овог члана примењује се и на радну организацију у оснивању и привремену основну организацију у саставу радне организације у оснивању.

Законом се одређује на која се средства којима располажу одређена друштвена правна лица, с обзиром на значај средстава за вршење њихове делатности или функције, не може спроводити извршење.

Члан 252.

Ако је у саставу радне организације у оснивању организована привремена основна организација, за обавезе радне организације у оснивању супсидијарно одговара привремена основна организација у њеном саставу, ако за ове обавезе није преузела солидарну одговорност.

За обавезе радне организације у оснивању после уписа њеног конституисања у судски регистар солидарно одговарају основне организације у саставу радне организације.

За обавезе радне организације које се нису могле подмирити у смислу ст. 1. и 2. овог члана супсидијарно одговара и оснивач, ако у акту о оснивању радне организације није предвиђено да за ове обавезе оснивач одговара солидарно.

Члан 253.

За обавезе привремене основне организације одговара и радна организација у оснивању супсидијарно, ако за ове обавезе није преузела солидарну одговорност.

Члан 254.

За обавезе радне организације која у свом саставу има основне организације одговарају те основне организације како је предвиђено самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

За обавезе сложене организације удруженог рада одговарају основне организације у саставу радних организација које су удружене у сложену организацију удруженог рада, односно удружене радне организације у чијем саставу нема основних организација, како је предвиђено самоуправним споразумом о удруживању у сложену организацију.

Члан 255.

За обавезе основне организације одговарају и друге основне организације у саставу исте радне организације, како је предвиђено самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

Члан 256.

Нова основна организација која је организована од дела једне основне организације солидарно одговара за обавезе основне организације од које је организована, ако су обавезе настале до уписа у судски регистар организовања нове основне организације.

Одредба става 1. овог члана сходно се примењује и кад је нова основна организација организована из делова више основних организација.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана сходно се примењују и кад се основна организација организује из дела једне, односно из делова више радних организација у чијем саставу не постоје основне организације.

Члан 257.

За обавезе основне организације од које су настале две или више нових основних организација солидарно одговарају те основне организације.

Члан 258.

Ако се основна организација издвоји из састава радне организације и конституише као радна организација, или ако уђе у састав друге радне организације као основна организација, та радна организација, односно основна организација одговара за обавезе које је преузела до уписа те промене у судски регистар.

Члан 259.

Ако се основна организација удружи са другом основном организацијом у нову основну организацију, за обавезе удружених основних организација одговара нова основна организација која је настала њиховим удруживањем.

Одредба става 1. овог члана сходно се примењује кад се удруживањем основне организације и радне организације у чијем саставу нема основних организација конституише нова радна организација.

За обавезе основне организације која је ушла у састав друге основне организације, односно у састав радне организације у чијем саставу нема основних организација, одговара организација у чији је састав ушла.

Члан 260.

Ако су за обавезе основне организације одговорне и друге основне организације, оне остају одговорне за ове обавезе до њиховог измирења, без обзира на статусне промене основне организације која је главни дужник.

Члан 261.

Ако се у радној организацији у којој не постоје основне организације организују основне организације или ако се од радне организације конституишу нове радне организације у чијем се саставу не организују основне организације, нове основне организације, односно нове радне организације солидарно одговарају за обавезе радне организације од које су настале.

Ако се радна организација у чијем саставу не постоје основне организације удружи са другом таквом радном организацијом у нову радну организацију, за њене обавезе одговара нова радна организација.

Ако се радна организација у чијем саставу не постоје основне организације удружи са другом таквом радном организацијом тако да уђе у њен састав, за њене обавезе одговара радна организација у чији је састав ушла.

Члан 262.

Самоуправним споразумом не може се предвидети да основна организација, односно радна организација одговара за обавезе друге организације удруженог рада које проистичу из послова који нису у вези са делатношћу те друге организације удруженог рада.

Одредбе самоуправног споразума које су противне одредби става 1. овог члана ништаве су.

Члан 263.

Радна заједница одговара за обавезе средствима којима располаже.

Члан 264.

Кад постоји солидарна одговорност, поверилац има право да по свом избору захтева испуњење обавезе од сваког солидарног дужника.

Кад постоји супсидијарна одговорност, поверилац има право да захтева испуњење обавезе од супсидијарног дужника само ако је без успеха покушао да потраживање намири од главног дужника.

Ако за исту обавезу супсидијарно одговара више друштвених правних лица, поверилац може да по свом избору захтева испуњење обавезе од сваког супсидијарно одговорног друштвеног правног лица, под условом из става 2. овог члана.

Солидарна и супсидијарна одговорност може бити неограничена или ограничена.

Кад по овом закону постоји солидарна, односно супсидијарна одговорност једног друштвеног правног лица за обавезе другог друштвеног правног лица, солидарни, односно супсидијарни дужник неограничено одговара за све обавезе главног дужника.

На солидарног, односно супсидијарног дужника који је, у целини или делимично, испунио обавезу, прелазе права повериоца према осталим солидарним, односно супсидијарним дужницима, и то за део који пада на сваког од њих.

3. Друштвена средства којима управљају радници или други радни људи у друштвеном правном лицу

Члан 265.

Друштвена средства којима управљају радници или други радни људи у друштвеном правном лицу (у даљем тексту: друштвена средства у друштвеном правном лицу) чине ствари, новчана средства и материјална права, који су материјални услов њиховог рада, односно који су материјална основа остваривања функција у том друштвеном правном лицу.

Члан 266.

Ствар, новчана средства и материјално право могу постати друштвено средство у друштвеном правном лицу на основу самоуправног споразума, уговора или другог правног посла, а у случајевима предвиђеним уставом — и на основу одлуке државног органа или по сили закона.

Члан 267.

Ако је ствар или материјално право постало друштвено средство по основу привременог коришћења, та ствар или то право привремено постаје друштвено средство у друштвеном правном лицу у коме се та ствар или то право привремено користи до његовог повраћаја.

Члан 268.

Ако је непокретност постала друштвено средство без правног основа, њено враћање може се захтевати у року од пет година почев од дана сазнања, а најдоцније у року од десет година.

Ако је покретна ствар постала друштвено средство без правног основа, њено враћање може се захтевати у року од три године почев од дана сазнања, а најдоцније у року од пет година.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана не примењују се на ствари које су постале друштвено средство извршењем кривичног дела или привредног преступа.

Члан 269.

Ствар, новчана средства и материјално право могу престати да буду друштвено средство у друштвеном правном лицу на основу самоуправног споразума, уговора или другог правног посла, а у случајевима предвиђеним уставом — и на основу одлуке државног органа или по сили закона.

Члан 270.

Кад је ствар без правног основа престала да буде друштвено средство у друштвеном правном лицу, овлашћени орган тог друштвеног правног лица дужан је да поднесе захтев да ствар буде враћена.

Ако захтев из става 1. овог члана не поднесе овлашћени орган друштвеног правног лица, радници и други радни људи у том друштвеном правном лицу могу захтевати да га овлашћени орган поднесе у одређеном року. Ако овлашћени орган друштвеног правног лица не поднесе захтев у том року, захтев ће поднети друштвени правобранилац самоуправљања.

Ако овлашћени орган друштвеног правног лица или друштвени правобранилац самоуправљања не поднесе захтев из става 1. овог члана, захтев ће поднети орган друштвено-политичке заједнице одређен законом.

Члан 271.

Ако ствар док је била друштвено средство у другом друштвеном правном лицу у смислу чл. 268. и 270. овог закона буде побољшана тако да се побољшање може одвојити без штете по саму ствар, одвајање се може извршити пре повраћаја ствари.

Ако се побољшање из става 1. овог члана не може одвојити од ствари, његову вредност, у висини нужних и корисних трошкова, накнадиће друштвено правно лице коме се враћа ствар.

Ако се ствар налазила у државини физичког лица или грађанског правног лица, код уређивања односа из ст. 1. и 2. овог члана, суд ће водити рачуна о савесности тог лица.

Захтев из става 2. овог члана застарева у року од три године од дана враћања ствари.

Члан 272.

Ако се омета рад друштвеним средствима или коришћење ствари из друштвених средстава у друштвеном правном лицу, овлашћени орган тог друштвеног правног лица, односно радници и други радни људи у том друштвеном правном лицу могу преко друштвеног правобраниоца самоуправљања поднети захтев да престане ометање и тражити уздржавање од даљег ометања, односно враћање у пређашње стање.

Захтев из става 1. овог члана може се поднети у року од 30 дана од дана сазнања за ометање рада друштвеним средствима, односно ометање коришћења ствари из друштвених средстава.

Члан 273.

Овлашћени орган друштвеног правног лица, односно радници и други радни људи у том друштвеном правном лицу могу преко друштвеног правобраниоца самоуправљања поднети захтев за накнаду штете према општим правилима о одговорности за проузроковану штету, ако је та штета проузрокована изласком ствари из друштвених средстава у том друштвеном правном лицу или ометањем њеног коришћења.

Захтев из става 1. овог члана застарева у року од три године од дана кад је ствар враћена, односно од дана престанка ометања њеног коришћења.

Члан 274.

Материјална права која су друштвена средства у друштвеном правном лицу (право на патент, потраживање и др.) штите се у случају њихове повреде под условима и на начин утврђеним законом.

ГЛАВА VII

ПОВЕЗИВАЊЕ САМОСТАЛНОГ ЛИЧНОГ РАДА У СИСТЕМ САМОУПРАВНОГ УДРУЖЕНОГ РАДА

ОДЕЉАК 1

УДРУЖИВАЊЕ ЗЕМЉОРАДНИКА

1. Удруживање у земљорадничке задруге и друге облике удруживања земљорадника

Члан 275.

Ради остваривања циљева из члана 31. овог закона, земљорадници могу удруживати свој рад, земљиште, средства рада, односно друга средства у својини земљорадника, међусобно и са радом радника и друштвеним средствима, у земљорадничке задруге или друге облике удруживања земљорадника или са радом радника и друштвеним средствима у организацијама удруженог рада, у складу са законом.

У смислу става 1. овог члана, земљорадници слободно одлучују о обиму, трајању и разноврсности удруживања свог рада, земљишта, средстава рада, односно других средстава према споразумно утврђеним потребама заједничке пољопривредне производње, остваривања њихових других економских интереса и остваривања других циљева њиховог удруживања.

Члан 276.

Земљорадници у земљорадничкој задрузи (у даљем тексту: удружени земљорадници) самостално, заједно и равноправно, управљају радом и пословањем задруге, уређују међусобне односе у раду, у стицању дохотка и распоређивању дохотка и чистог дохотка и друге међусобне односе у задрузи, у складу са законом.

Ако одређене послове у земљорадничкој задрузи обављају радници, они су у остваривању својих права и обавеза у задрузи равноправни са удруженим земљорадницима, у складу са законом.

Члан 277.

Права удружених земљорадника по основу личног рада у земљорадничкој задрузи утврђују се сходно правима која имају радници у удруженом раду друштвеним средствима по основу текућег и минулог рада, а зависно од материјалних могућности за њихово остваривање, у складу са законом.

Члан 278.

Земљорадничка задруга има у начелу положај, права, обавезе и одговорности организације удруженог рада.

Члан 279.

У земљорадничкој задрузи може се, под условима утврђеним законом, организовати основна задружна организација и основна организација у коју удружују рад радници који раде у земљорадничкој задрузи.

У основну задружну организацију удружују се земљорадници, или земљорадници и радници који раде у земљорадничкој задрузи, ако ови радници нису организовали основну организацију.

Ако земљорадничка задруга у свом саставу има две или више основних задружних организација има у начелу положај, права, обавезе и одговорности радне организације, у складу са законом.

Основна задружна организација у саставу земљорадничке задруге има у начелу положај, права, обавезе и одговорности основне организације, у складу са законом.

У земљорадничкој задрузи која у свом саставу нема основне задружне организације, односно у основним задружним организацијама у њеном саставу могу се, под условима утврђеним законом, образовати радне јединице.

Радници који у земљорадничкој задрузи обављају административно-стручне, помоћне и њима сличне послове, односно друге послове од заједничког интереса за земљорадничку задругу, односно за основне задружне организације и основне организације у њеном саставу образују радну заједницу, у складу са законом.

Члан 280.

Односи између основне задружне организације и других основних организација у саставу земљорадничке задруге, као и односи тих организација и радне заједнице у земљорадничкој задрузи, уређују се самоуправним споразумом о удруживању земљоредника у земљорадничку задругу, у складу са законом.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана може се предвидети да је основна организација у саставу земљорадничке задруге дужна да обавља послове првенствено за удружене земљоредике, да не може без пристанка удружених земљорадника мењати предмет свог пословања, или се издвојити из састава задруге, ако би се њеним издвајањем отежао нормалан рад и пословање задруге.

Члан 281.

Земљорадник који је удружио земљиште, средство рада, односно друго средство у земљорадничку задругу задржава право својине на том земљишту, средству рада, односно другом средству, ако самоуправним споразумом о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу или посебним уговором закљученим са задругом, односно са другим друштвеним правним лицем, продајом или на други начин не пренесе у друштвену својину земљиште, средства рада, односно друго средство на које има право својине.

Члан 282.

Дохотком земљорадничке задруге која у свом саставу нема основне задружне организације, односно дохотком основне задружне организације управљају удружени земљорадници, са правима, обавезама и одговорностима које имају радници у удруженом раду друштвеним средствима, у складу са самоуправним споразумом о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу и законом.

Дохотком основне организације у саставу земљорадничке задруге управљају радници који су удружили рад у основну организацију, са правима, обавезама и одговорностима које имају радници у другим основним организацијама.

Члан 283.

Доходак земљорадничке задруге која у свом саставу нема основне задружне организације, односно доходак основне задружне организације стичу удружени земљорадници из укупног прихода који се оствари:

1) продајом пољопривредних и других производа, као и вршењем пољопривредних и других услуга;

2) учешћем у заједничком приходу, односно у заједничком дохотку оствареном сарадњом удружених земљорадника са радницима у основним организацијама у саставу земљорадничке задруге, са другом земљорадничком задругом, односно са другом основном задружном организацијом или са радницима у основним организацијама у саставу друге организације удруженог рада, као и са индивидуалним земљорадницима;

3) примањем на име компензације и премија утврђених законом;

4) по другим основима утврђеним законом.

Утврђивање и распоређивање дохотка из става 1. овог члана врши се у складу са законом.

Члан 284.

Удруженим земљорадницима припада део чистог дохотка земљорадничке задруге која у свом саставу нема основне задружне организације, односно део чистог дохотка основне и задружне организације сразмерно доприносу који су својим личним радом и удруживањем земљишта, средстава рада, односно других средстава, односно сарадњом дали остваривању њеног дохотка.

Део чистог дохотка из става 1. овог члана утврђује се зависно од обима, степена и разноврсности радне повезаности и међусобне сарадње удружених земљорадника и њихове узајамне одговорности, а по основима и мерилима којима се одређује допринос удружених земљорадника нарочито:

1) у заједничком и индивидуалном раду у производњи пољопривредних производа;

2) у заједничкој набавци и у заједничком коришћењу пољопривредних оруђа и пољопривредне опреме, као и у набавци и у коришћењу репродукционог материјала за сопствену или заједничку пољопривредну производњу;

3) у заједничкој изградњи пољопривредних објеката и њиховом коришћењу за потребе сопствене или заједничке пољопривредне производње;

4) у заједничкој продаји пољопривредних производа.

Чист доходак, по издвајању дела тог дохотка који припада удруженим земљорадницима у смислу става 2. овог члана, уноси се као друштвена својина у фондове земљорадничке задруге која у свом саставу нема основне задружне организације, односно у фондове основне задружне организације.

Члан 285.

Средства фондова из члана 284. став 3. овог закона, као и друга друштвена средства у земљорадничкој задрузи која у свом саставу нема основне задружне организације, односно основној задружној организацији, користе се у складу са законом, а нарочито за стварање што повољнијих услова за рад удружених земљорадника, за постизање што бољих резултата рада и за повећање производности њиховог удруженог рада, за остваривање других заједничких интереса којима се обезбеђује проширивање и унапређивање њене делатности утврђених самоуправним споразумом о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу и њеним статутом, за намене којима служе премије и друга средства којима се стварају повољнији материјални услови за одређену производњу индивидуалних пољопривредних произвођача и за образовање и обнављање резерви.

Средства фондова и друга друштвена средства из става 1. овог члана могу се користити само на начин којим се обезбеђује њихова несмањена вредност и одговарајући њихов пораст, а не могу се користити на начин којим би се за удружене земљоредике стварали неједнаки услови у коришћењу тих средстава.

Друга друштвена средства из става 1. овог члана остварена на основу закона могу се користити у складу са законом.

Члан 286.

Самоуправни споразум о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу садржи нарочито одредбе о: именима оснивача; фирми и седишту задруге; делатностима којима ће се задруга бавити; износу средстава која се обезбеђују за осни-

вање и почетак рада задруге; именима лица која ће вршити припремне радње до конституисања задруге; року у коме се мора извршити конституисање задруге; избору, односно именовању, делокругу и одговорностима органа управљања и пословодног органа у задрузи; представљању и заступању задруге; економским односима између удружених земљорадника; основима и мерилима о распоређивању чистог дохотка задруге; јемству; поступку доношења статута задруге; условима пријема у задругу; иступању, односно искључењу из задруге; обезбеђивању услова за остваривање задатака и активности у области општенародне одбране и друштвене самозаштите; располагању средствима у случају престанка задруге; поступку за измене и допуне самоуправног споразума и о другим питањима од заједничког интереса.

После закључења самоуправног споразума о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу доноси се статут задруге којим се ближе уређују односи у задрузи и међусобна права, обавезе и одговорности удружених земљорадника.

Члан 287.

Земљорадничка задруга одговара за обавезе средствима којима располаже.

Ако је у земљорадничкој задрузи организована основна задружна организација и основна организација, за обавезе задруге одговара и та основна задружна организација, односно основна организација, супсидијарно или солидарно, како је предвиђено самоуправним споразумом.

Основна задружна организација у саставу земљорадничке задруге одговара за обавезе средствима којима располаже.

За обавезе земљорадничке задруге, односно основне задружне организације које се нису могле измирити у смислу ст. 1. до 3. овог члана одговарају супсидијарно и удружени земљорадници, осим пољопривредним земљиштем, до висине средстава утврђене самоуправним споразумом о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу и уговором који су закључили са задругом, односно законом.

Члан 288.

Земљорадничке задруге могу се удружити у сложену земљорадничку задругу, у складу са законом.

Члан 289.

Земљорадничка задруга, односно основна задружна организација се оснива, односно организује, конституише, уписује у судски регистар и престаје на начин и под условима утврђеним законом.

Члан 290.

Одредбе чл. 275. до 289. овог закона сходно се примењују и на друге облике удруживања земљорадника, у складу са законом.

2. Удруживање земљорадника у односима трајније сарадње са организацијама удруженог рада

Члан 291.

Земљорадници који свој рад, земљиште, средства рада, односно друга средства на која имају право својине удружују, непосредно или преко земљорадничке задруге или другог облика удруживања земљорадника, у односима трајније сарадње са организацијом удруженог рада, закључују са радницима у тој организацији самоуправни споразум о тој сарадњи којим уређују међусобна права, обавезе и одговорности.

У односима из става 1. овог члана удружени земљорадници равноправно са радницима у организацији удруженог рада са којом остварују трајнију сарадњу, управљају заједничким пословима, заједнички одлучују о заједнички оствареном дохотку и учествују у том дохотку према доприносу који су дали остваривању тог дохотка.

Члан 292.

Земљорадници који удружују свој рад, земљишта, средства рада, односно друга средства у односима трајније сарадње са организацијом удруженог рада могу, сами или заједно са радницима те организације, организовати основну организацију кооперанта у саставу те организације.

Основна организација кооперанта има у начелу положај, права и обавезе и одговорности основне организације.

Кад земљорадници непосредно удружују свој рад, земљишта, средства рада, односно друга средства у односима трајније сарадње са организацијом удруженог рада, та организација је дужна, ако за то постоје услови, да подстиче организовање основне организације кооперанта.

Члан 293.

Земљорадници, односно земљорадници и радници из члана 292. став 1. овог закона могу у саставу сложене организације удруженог рада основати и радну организацију кооперанта.

Кооперанти у радној организацији кооперанта која у свом саставу нема основне организације кооперанта, имају положај, права, обавезе и одговорности кооперанта у основној организацији кооперанта.

Кооперанти у радној организацији кооперанта која у свом саставу има две, или више основних организација кооперанта, имају положај, права, обавезе и одговорности удружених земљорадника у задрузи.

Члан 294.

Одлуку о организовању основне организације кооперанта доносе земљорадници, сами или заједно са радницима у организацији удруженог рада са којом остварују трајнију сарадњу.

На основу одлуке о организовању основне организације кооперанта земљорадници, сами или заједно са радницима из става 1. овог члана, закључују самоуправни споразум којим утврђују услове и начин удруживања, као и међусобна права, обавезе и одговорности.

Самоуправним споразумом из става 2. овог члана не може се искључити, ни ограничити, право других земљорадника да под једнаким условима приступе основној организацији кооперанта.

Ако не постоје услови да се организује основна организација кооперанта, организација удруженог рада може закључивати уговоре о трајнијој сарадњи непосредно са појединим земљорадницима.

Члан 295.

У основној организацији кооперанта коју заједно организују, удружени земљорадници и радници равноправно одлучују о пословима од заједничког интереса, а нарочито:

1) о обиму и начину остваривања међусобне сарадње;

2) о резултатима заједничког пословања;

3) о распоређивању дохотка и чистог дохотка оствареног заједничким пословањем.

Начин равноправног одлучивања у основној организацији кооперанатa из става 1. овог члана уређује се самоуправним споразумом о удруживању рада у тој организацији и њеним статутом, у складу са законом.

Члан 296.

Део чистог дохотка основне организације кооперанатa из члана 295. овог закона припада удруженим земљорадницима по основу права својине на земљишта, средства рада, односно друга средства која су удружили у складу са самоуправним споразумом, а сходно начелима која важе за учешће у заједничком дохотку по основу удруживања друштвених средстава.

Члан 297.

Чист доходак основне организације кооперанатa, по издвајању дела тог дохотка који припада удруженим земљорадницима у смислу члана 296. овог закона, распоређује се као и чист доходак других основних организација.

Члан 298.

Основна организација кооперанатa коју су организовали само удружени земљорадници учествује у дохотку који заједнички остварује са другим основним организацијама у саставу организације удруженог рада са којом остварују трајнију сарадњу, сходно начелима која важе за учествовање у заједничком дохотку по основу удруживања друштвених средстава.

У основној организацији кооперанатa из става 1. овог члана односи у стицању дохотка и распоређивању чистог дохотка и други међусобни односи удружених земљорадника уређују се сходно начелима која важе за земљорадничке задруге.

3. Сарадња индивидуалних земљорадника са земљорадничким задругама и организацијама удруженог рада

Члан 299.

Индивидуални земљорадници који, припремено и без заједничког ризика, сарађују са земљорадничком задругом, односно са основном или другом организацијом удруженог рада, остварују своја права у складу са самоуправним споразумом о удруживању земљорадника у земљорадничку задругу и њеним статутом, односно са самоуправним споразумом и статутом те основне или друге организације удруженог рада.

Међусобни односи из става 1. овог члана уређују се уговором, који закључује индивидуални земљорадник са земљорадничком задругом, односно са основном или другом организацијом удруженог рада у складу са начелима која важе за удруживање земљорадника у земљорадничке задруге, односно за остваривање трајније сарадње са организацијама удруженог рада.

4. Удруживање у задружне савезе и друга општа удружења земљорадника

Члан 300.

Земљорадничке задруге, основне задружне организације и основне организације у саставу земљорадничке задруге, други облици удруживања земљорадника, основне и друге организације удруженог рада са којима су земљорадници, непосредно или преко земљорадничких задруга или других облика свог удруживања, удружили рад, земљишта, средства рада, односно друга средства, као и друге заинтересоване организације, могу се удруживати у задружне савезе, у складу са законом.

Задружни савези, у оквиру права и дужности утврђених њиховим статутом, учествују у покретању иницијативе за удруживање земљорадника ради стварања услова за повећање дохотка и побољшавање услова рада и за обезбеђивање социјалне сигурности и социјалних права земљорадника, за самоуправно споразумевање о трајнијој сарадњи земљорадника који нису удружени у земљорадничке задруге или друге облике удруживања земљорадника и о сарадњи земљорадничких задруга, основних и других организација удруженог рада и ради њиховог организованог укључивања у систем социјалистичких самоуправних односа, друштвеног планирања и остваривања других циљева и задатака утврђених њиховим статутом, у складу са законом.

За територију Социјалистичке Федеративне Републике Југославије задружни савези могу се удруживати у савез задружних савеза.

ОДЕЉАК 2

УДРУЖИВАЊЕ САМОСТАЛНОГ ЛИЧНОГ РАДА СРЕДСТВИМА У СВОЈИНИ ГРАЂАНА СА УДРУЖЕНИМ РАДОМ ДРУШТВЕНИМ СРЕДСТВИМА

1. Удруживање радних људи у занатске и друге задруге и њихова сарадња са организацијама удруженог рада

Члан 301.

Радни људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана и који удруже свој рад и своја средства у занатску или другу задругу имају у раду, стицању дохотка и распоређивању дохотка и чистог дохотка и у другим међусобним односима у задрузи, као и у различитим облицима кооперације и другим видовима пословне сарадње са организацијама удруженог рада у начелу исти положај и у основи иста права, обавезе и одговорности као и удружени земљорадници у земљорадничкој задрузи, зависно од обима и степена удруживања рада и средстава у занатску или другу задругу.

Члан 302.

Одредбе чл. 287. и 289. овог закона сходно се примењују на задруге које оснивају радни људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана, ако законом није друкчије одређено.

2. Уговорна организација удруженог рада

Члан 303.

Радни човек који самостално обавља делатност личним радом средствима рада у својини грађана, или који намерава да самостално обавља такву делатност, може удружити свој рад и своја средства, уз заједнички ризик, са радом других радника и друштвеним средствима у оквиру уговорне организације удруженог рада, у складу са законом (у даљем тексту: уговорна организација).

Више радних људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини

ни грађана могу удружити свој рад и своја средства у уговорну организацију, у случајевима и под условима одређеним законом.

Члан 304.

Радни човек из члана 303. овог закона може да удружи свој рад и своја средства само у једну уговорну организацију.

Члан 305.

Радни човек који удружи свој рад и своја средства у уговорну организацију има право да води пословање у тој организацији, у складу са уговором о оснивању те организације (у даљем тексту: пословођа).

Члан 306.

Део средстава за оснивање и почетак рада уговорне организације могу обезбедити основне и друге организације удруженог рада.

Део средстава за оснивање и почетак рада уговорне организације могу обезбедити, ради остваривања својих циљева и задатака, и друштвено-политичке заједнице, самоуправне интересне заједнице, банке и друга друштвена правна лица, под условима утврђеним законом.

Члан 307.

Уговор о оснивању уговорне организације закључују пословођа уговорне организације и овлашћени представници законом утврђеног органа друштвено-политичке заједнице, синдиката и привредне коморе.

Ако су код пословође запошљени радници, ти радници учествују у закључивању уговора о оснивању уговорне организације.

Члан 308.

Уговор о оснивању уговорне организације закључује се у писменом облику.

Уговор о оснивању уговорне организације садржи нарочито: фирму, седиште и делатност уговорне организације; износ, односно вредност средстава која пословођа удружује у уговорну организацију; права и обавезе пословође по основу удруживања рада и средстава; права и обавезе удружених радника по основу рада друштвеним средствима; основе и мерила за утврђивање и начин исплаћивања дела дохотка уговорне организације који припада пословођи по основу права својине на средства која је удружио; начин и рокове исплате вредности, односно повраћаја тих средстава и одговорност уговорне организације за обавезе према трећим лицима.

Члан 309.

На основу уговора о оснивању уговорне организације, радници и пословођа закључују самоуправни споразум о удруживању којим ближе уређују међусобна права, обавезе и одговорности у уговорној организацији.

Члан 310.

Оствареним дохотком и друштвеним средствима у уговорној организацији управљају радници и пословођа на основу права рада друштвеним средствима.

У одлучивању о друштвеним средствима из става 1. овог члана пословођа има, по основу права рада друштвеним средствима, једнака права као и други радници у уговорној организацији.

Члан 311.

Из чистог дохотка који оствари уговорна организација издвајају се средства за личне дохотке и заједничку потрошњу радника и пословође, по основима и мерилима које споразумно утврђују у складу са основима и мерилима који важе у организацијама удруженог рада.

Члан 312.

Чист доходак уговорне организације, после издвајања средстава из члана 311. овог закона, распоређује се на средства која припадају пословођи по основу права својине и на средства која остају у друштвеној својини по основу текућег и минулог рада радника и друштвених средстава у уговорној организацији.

Права пословође по основу права својине утврђују се уговором о оснивању уговорне организације, сходно начелима која важе за удруживање друштвеним средствима.

Члан 313.

Пословођа са радницима уговорне организације, односно са органом управљања у тој организацији споразумно, у складу са уговором о оснивању уговорне организације, самоуправним споразумом о удруживању у уговорну организацију и законом, доносе одлуку о:

1) распоређивању чистог дохотка на део који припада пословођи по основу права својине и на део у друштвеној својини;

2) амортизацији средстава рада у уговорној организацији;

3) обиму и намени средстава за унапређивање и проширивање материјалне основе рада, као и о намени средстава које пословођа поново удружује у тој организацији;

4) пословима предвиђеним уговором који непосредно утичу на остваривање права, обавеза и одговорности пословође утврђеним законом;

5) обезбеђивању услова за остваривање задатака и активности у области општенародне одбране и друштвене самозаштите; и

6) другим међусобним односима утврђеним на основу закона.

Члан 314.

Пословођа слободно одлучује да ли ће средства која је стекао по основу права својине у уговорној организацији, у целини или део тих средстава, поново удружити у ту организацију.

Пословођа споразумно са радницима утврђује услове и начин повлачења средстава на која има право својине, а која је удружио у уговорну организацију.

Члан 315.

Кад вредност средстава која је пословођа удружио у уговорну организацију буде накнађена пословођи у оквиру учешћа у дохотку те организације, или кад та средства, под условима и на начин утврђеним уговором о оснивању те организације, пословођа повуче из те организације, пословођи престаје право на учешће у њеном дохотку по основу права својине, и у складу са законом престају му друга права која као пословођа има у тој организацији.

У случају из става 1. овог члана уговорна организација наставља са радом као организација удруженог рада, у складу са законом.

Члан 316.

Пословођа одговара за законитост рада уговорне организације.

У остваривању права и дужности из става 1. овог члана пословођа има права, обавезе и одговорности које има инокосни пословодни орган организације удруженог рада.

Члан 317.

Уговорна организација одговара за обавезе друштвеним средствима којима располаже и удруженим средствима на која постоји право својине пословође.

Члан 318.

Уговорна организација уписује се у судски регистар, по прописима који важе за организације удруженог рада.

Члан 319.

Уговорна организација се оснива, конституише, удружује и престаје под условима и на начин утврђеним законом.

ДЕО ТРЕЋИ

САМОУПРАВНО ОРГАНИЗОВАЊЕ УДРУЖЕНОГ РАДА

ГЛАВА I

ОБЛИЦИ УДРУЖИВАЊА РАДА И СРЕДСТАВА

ОДЕЉАК 1

ОСНОВНА ОРГАНИЗАЦИЈА УДРУЖЕНОГ РАДА

1. Права и дужности радника у организовању основне организације

Члан 320.

Радници имају право и дужност да део радне организације организују као основну организацију, под следећим условима:

1) да такав део чини радну целину;

2) да се резултат заједничког рада радника у радној целини која се организује као основна организација може самостално изразити као вредност у радној организацији или на тржишту;

3) да радници, као основна самоуправна заједница радника, у тој радној целини могу остваривати своја друштвено-економска и друга самоуправна права.

Члан 321.

Сматра се да радну целину, у смислу члана 320. тачка 1. овог закона, чини део производње, односно другог друштвеног рада у радној организацији у коме су радници непосредно повезани јединственим процесом рада и тиме у раду међусобно зависни, и у коме радећи средствима заједничког рада, остварују заједнички резултат рада.

Члан 322.

Сматра се да се резултат рада радника може самостално изразити као вредност, у смислу члана 320. тачка 2. овог закона, ако је део радне организације који се организује као основна организација способан да остварује укупни приход и стиче доходак на начин и под условима утврђеним овим законом.

Способност дела радне организације да изрази заједнички резултат рада радника у њему као вредност не може се условљавати висином укупног прихода, односно дохотка.

Члан 323.

Сматра се да радници могу да остварују своја друштвено-економска и друга самоуправна права, у смислу члана 320. тачка 3. овог закона, ако непосредно могу остваривати та права и ако у основној организацији могу заједно и равноправно управљати радом и пословањем основне организације и радне организације у чијем је саставу, удруживати рад и средства с другим радницима и управљати дохотком који остваре у различитим облицима удруживања рада и средстава, као и пословима и средствима у целокупности односа друштвене репродукције, уређивати радни однос и учествовати у остваривању функција самоуправних интересних заједница, месних заједница и друштвено-политичких заједница.

Члан 324.

Ако су за делатности, односно послове од посебног друштвеног интереса, у складу са њиховом природом и остваривањем друштвеног интереса, законом ближе утврђени услови из члана 320. овог закона, организовање основних организација у тим делатностима, односно пословима врши се и у складу са тим законом.

Члан 325.

Радници не могу део радне организације који не испуњава било који од услова из члана 320. овог закона организовати као основну организацију.

Радници не могу организовати основну организацију из више делова процеса рада, ако сваки део за себе може, по одредбама члана 320. овог закона, бити организован као основна организација.

У радној организацији не може се организовати основна организација ако не постоје услови да се из делова радне организације организују најмање две основне организације.

Члан 326.

Радници имају право и дужност да изврше одговарајуће промене у организованим основним организацијама, односно радној организацији, ако се услед промене у материјалној основи рада, технички-технолошких и природних услова рада, производне оријентације и места вршења делатности измене услови који су постојали у време организовања основних организација или престану да постоје услови из члана 320. овог закона.

Члан 327.

Друштвеним договором могу се ближе разрадити мерила за примењивање овим законом утврђених услова за организовање основних организација у појединим делатностима.

У закључивању друштвеног договора из става 1. овог члана учествују орган друштвено-политичке заједнице, синдикат, привредна комора, односно одговарајуће опште удружење организација удруженог рада и друге заинтересоване самоуправне организације и заједнице.

2. Организовање основне организације

Члан 328.

Ако радници, односно синдикат или орган управљања у радној организацији сматра да су у било

ком делу радне организације или основне организације испуњени законом прописани услови да се тај део организује као основна организација, дужни су да дају иницијативу за њено организовање и да закажу збор радника тог дела на коме радници оцењују да ли постоје услови за организовање основне организације.

Ако радници на збору оцене да постоје услови за организовање основне организације, референдумом доносе одлуку да се организује основна организација.

Одлука о организовању основне организације садржи нарочито: ознаку дела радне организације, односно основне организације који се организује као основна организација; делатност коју обавља тај део радне организације, односно основне организације, и име лица овлашћеног за подношење пријаве за упис предбележбе те одлуке.

Члан 329.

Радници сваке основне организације, односно дела радне организације, синдикат, друштвени правобранилац самоуправљања, скупштина друштвено-политичке заједнице и други законом овлашћени орган могу дати иницијативу да се организује основна организација ако сматрају да за то постоје законом утврђени услови и могу предложити радницима, односно радничком савету основне организације или радничком савету радне организације да сазову збор радника ради доношења одлуке.

Раднички савет основне организације, односно раднички савет радне организације дужан је да на основу иницијативе из става 1. овог члана проучи предлог и у року од 30 дана сазове збор радника основне организације, односно радне организације ради оцењивања да ли постоје услови предвиђени овим законом за организовање основне организације.

Члан 330.

Одлука о организовању основне организације доставља се свим основним организацијама у истој радној организацији, а ако у радној организацији нису организоване основне организације — та одлука доставља се другим радницима, у року од осам дана од дана њеног доношења.

Радници основних организација, односно радне организације којима је достављена одлука, могу, у року од 30 дана од дана кад им је уручена одлука о организовању основне организације, покренути спор пред судом удруженог рада у погледу постојања услова предвиђених за организовање основне организације.

Ако је поводом организовања основне организације покренут спор, до окончања спора не могу се, противно вољи радника који су донели одлуку о организовању основне организације предузимати мере или доносити одлуке којима се мењају права, обавезе и одговорности тих радника.

Члан 331.

Одлука о организовању основне организације пуноважна је истеком рока од 30 дана од дана уручења одлуке радницима основне организације, односно радне организације, а ако је покренут спор у погледу постојања услова за њено организовање — доношењем правноснажне одлуке суда удруженог рада да постоје ти услови, а у том времену радници су дужни да савесно обављају своје радне обавезе и самоуправне дужности.

Даном кад је одлука о организовању постала пуноважна, радници стичу способност да закључе самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији.

После закључења самоуправног споразума о удруживању рада радника у основну организацију, радници у основној организацији бирају раднички савет, осим у случају кад се по закону не врши избор радничког савета, доносе статут и приступају закључивању самоуправног споразума о удруживању у радну организацију.

Члан 332.

После доношења одлуке о организовању основне организације радници дела радне организације који се организује као основна организација образују са радницима осталих основних организација комисију на делегатској основи, која израђује предлог за распоређивање средстава, права и обавеза на новоорганизоване основне организације.

Ако се у року од осам дана од дана доношења одлуке о организовању основне организације не образује комисија из става 1. овог члана, или ако се у комисији не постигне сагласност о предлогу за распоређивање средстава, права и обавеза, радници у делу који се организује као основна организација израђују предлог и достављају га основним организацијама.

Члан 333.

Распоред средстава, права и обавеза између основних организација врши се на следећим основима:

1) основна средства распоређују се основној организацији у којој радници тим средствима раде, а ако истим основним средствима раде радници две или више основних организација (пословна зграда и сл.), тада се утврђује реалан део, односно идеалан део тог средства које се распоређује појединој основној организацији;

2) обртна средства у роби и другим стварима, који служе као сировина, распоређују се између основних организација сразмерно коришћењу тих средстава у протеклој години, односно сразмерно плану коришћења тих средстава у текућој години;

3) обртна средства у недовршеној производњи и непродатој роби распоређују се основној организацији у чију производну делатност улазе готови производи — основној организацији чији су производ, а средства за продату робу, односно извршене услуге распоређују се основној организацији чија је роба, односно која је извршила услуге, а ако је роба производ више основних организација или је више њих извршило услуге, средства се распоређују тим основним организацијама према основима и мерилима утврђеним у складу са одредбама овог закона којима се уређује распоређивање заједнички оствареног прихода;

4) обртна средства у новцу и друга новчана средства удружена у банку, односно у разне облике удруживања рада и средстава и друге самоуправне организације и заједнице, распоређују се сразмерно доприносу у остваривању дохотка који је претходио расподели ових средстава, водећи рачуна о коришћењу амортизације и другим основима утврђеним самоуправним споразумом;

5) права и обавезе према трећим лицима које се односе на патенте, лиценце и друга права и обавезе у погледу основних и обртних средстава, преузима основна организација у којој су та средства распоређена;

6) обавезе које произлазе из промета робе и услуга (дужници и повериоци из промета робе и

услуга) преузима основна организација за коју је овај промет обављен;

7) средства заједничке потрошње распоређују се на основне организације по основима утврђеним самоуправним споразумом о удруживању, а ако ти основи нису утврђени у самоуправном споразуму — пропорционално броју радника у појединој основној организацији.

Предлог распореда средстава обухвата и распоред права и обавеза између основних организација по основу минулог рада уложеног у средства која су по распореду средстава распоређена основној организацији.

Радници могу споразумно утврдити и друге основе за распоређивање средстава, права и обавеза.

Ако су законом предвиђени други основи за распоређивање средстава, права и обавеза између основних организација које се баве делатностима или пословима од посебног друштвеног интереса и других основних организација, распоред средстава, права и обавеза врши се по основима утврђеним тим законом.

Члан 334.

Основне организације, на основу извршеног распореда средстава по одредбама члана 333. овог закона, утврђују међусобна права и обавезе по основу минулог рада сагласно одредбама овог закона.

Члан 335.

Ако се у року од 60 дана од дана пуноважности одлуке о организовању основних организација не закључи самоуправни споразум о распореду средстава, права и обавеза, свака основна организација може у року од 60 дана покренути спор пред судом удруженог рада.

Ако основне организације не закључе самоуправни споразум о распореду средстава, права и обавеза, а ни било која основна организација не покрене спор пред судом удруженог рада, друштвени правобранилац самоуправљања дужан је да у року од 30 дана од дана истека рокова из става 1. овог члана да иницијативу да се закључи самоуправни споразум.

Ако се по иницијативи из става 2. овог члана у року од 60 дана од дана дате иницијативе не закључи самоуправни споразум о распореду средстава, права и обавеза, друштвени правобранилац самоуправљања дужан је да у даљем року од 15 дана покрене поступак пред судом удруженог рада ради доношења одлуке о распореду средстава, права и обавеза.

Самоуправни споразум о распореду средстава, права и обавеза, односно одлуку суда удруженог рада којом се замењује овај споразум, спроводи пословодни орган радне организације издавањем налога књиговодству за прекњижавање средстава, права и обавеза на поједине основне организације, подношењем предлога органу који води јавну књигу у коју су уписана одређена друштвена средства ради одговарајућег уписа, односно подношењем захтева Служби друштвеног књиговодства да изврши пренос средстава на поједине основне организације.

Члан 336.

Самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији садржи делатности основне организације и основе за уређивање друштвено-економских односа радника у основној организацији, а нарочито: у управљању средствима, распоређивању дохотка и чистог дохотка, у расподели средстава за личне дохотке и у радном односу, као и основе удруживања рада и средстава у радну организацију и обавештавање радника.

Члан 337.

Статут основне организације садржи нарочито одредбе: о називу, седишту и делатности основне организације; о саставу, избору, односно именовању, опозиву, односно разрешењу и делокругу радничког савета, његовог извршног органа и пословодног органа, као и о њиховој одговорности; о питањима о којима се радници лично изјашњавају и о начину личног изјашњавања и одлучивања; о обавезама самоуправних и других органа према синдикату; о начину избора и опозива делегација и делегата у основној организацији и о њиховим правима, дужностима и одговорностима; о заступању и представљању основне организације; о коришћењу и располагању средствима за производњу и другим средствима; о изради и доношењу планова; о остваривању самоуправне радничке контроле и органу самоуправне радничке контроле; о садржини, начину и роковима обавештавања радника; о општенародној одбрани и друштвеној самозаштити; о пословној тајни; о садржају и чувању записника о одлукама радника и колегијалних органа; о начину доношења, измена и допуна статута и о доношењу других самоуправних општих аката основне организације.

3. Издвајање основне организације из састава радне организације

Члан 338.

Радници имају право да, сагласно закону, основну организацију у којој раде издвоје из састава радне организације.

Радници не могу издвојити основну организацију из састава радне организације, ако би то, противно општем интересу, довело до битног отежавања или онемогућавања рада у другим основним организацијама у саставу исте радне организације, односно у радној организацији као целини.

Сматра се да би издвајање основне организације из састава радне организације довело до битног отежавања или онемогућавања рада у осталим основним организацијама, односно радној организацији као целини у смислу става 2. овог члана, ако се тиме прекида или нарушава међусобно повезан процес рада, односно производње и пословања и ако је тиме битно умањена ефикасност коришћења друштвених средстава и битно умањена могућност стицања дохотка у осталим основним организацијама, а основна организација која се издваја не би могла постићи повећање производности рада којим се надокнађује то умањење.

Члан 339.

Одлука о издвајању основне организације из састава радне организације доноси се референдумом, и садржи:

1) означење основне организације која се издваја и радне организације из чијег се састава издваја;

2) означење да ли основна организација која се издваја постаје радна организација или се удружује у другу радну организацију.

Ако основна организација која се издваја постаје радна организација, одлука о издвајању са-

држи и податке које садржи акт о оснивању радне организације, осим података из члана 357. став 2. тач. 1, 5. и 6. овог закона.

Члан 340.

Основна организација која се издваја из састава радне организације дужна је да одлуку о издвајању достави свим основним организацијама у саставу радне организације и органу управљања радне организације, у року од осам дана од дана доношења те одлуке.

Основне организације и други законом овлашћени органи и организације, који сматрају да за издвајање основне организације из састава радне организације не постоје услови утврђени у члану 338. став 2. овог закона, могу покренути спор пред судом удруженог рада, у року од 30 дана од дана уручења одлуке о издвајању.

Ако суд удруженог рада нађе да не постоје услови за издвајање основне организације, поништиће одлуку о издвајању.

Одлука о издвајању основне организације постаје пуноважна истеком рока од 30 дана од дана уручења одлуке о издвајању другим основним организацијама, а ако је покренут спор у погледу постојања услова за издвајање — даном доношења правноснажне одлуке суда удруженог рада да постоје ти услови.

Члан 341.

Основна организација која се издваја дужна је да до пуноважности одлуке о свом издвајању споразумно са другим основним организацијама и радном организацијом као целином, уреди начин и услове извршења међусобних права и обавеза, који су настали до дана издвајања, као и питања накнаде штете која настаје издвајањем.

Радници основне организације која се издваја образују са радницима осталих основних организација комисију која израђује предлог за уређивање права и обавеза са другим основним организацијама, а који служи као основ за коначно уређење њихових међусобних односа.

Ако се споразумно не уреде односи у смислу става 1. овог члана, радници основне организације која се издваја могу покренути спор пред арбитражом. Ако одлука арбитраже, сагласно споразуму о њеном образовању, не представља извршни наслов, а радници нису задовољни том одлуком, могу у року од 30 дана од дана достављања одлуке покренути спор пред судом удруженог рада.

До доношења одлуке арбитраже, односно до правноснажности судске одлуке, основна организација не може се издвојити из састава радне организације.

4. Престанак основне организације

Члан 342.

Основна организација престаје:

1) ако је организовањем основних организација у смислу чл. 326. и 328 овог закона престала да постоји;

2) ако је према њој изречена мера забране вршења делатности због тога што не испуњава законом прописане услове за обављање своје делатности, а у року одређеном у акту о изрицању мере не испуни услове за обављање те делатности, односно не промени делатност;

3) ако трајније није у могућности да обнавља друштвена средства којима послује и да обезбеђује остваривање уставом зајемчених права радника;

4) ако није у могућности да трајније испуњава обавезе које се подмирују из њеног дохотка;

5) ако се правноснажном судском пресудом утврди ништавост уписа организовања основне организације.

Ако основна организација удруженог рада која обавља друштвену делатност не испуњава законом прописане услове, или ако не постоје услови за обављање њене делатности, може бити укинута, под условима и по поступку прописаним законом.

Члан 343.

У случајевима из члана 342. став 1. тачка 1. овог закона радници основне организације која престаје да постоји, заједно са радницима у другим основним организацијама у саставу радне организације, извршиће, сагласно члану 326. овог закона, одговарајуће промене у организовању основних организација.

Ако су околности из члана 342. став 1. тач 2. и 3. овог закона настале услед лошег пословања основне организације или управљања друштвеним средствима, односно преузетим обавезама према трећим лицима, а према самоуправном споразуму за обавезе основне организације не постоји супсидијарна или солидарна одговорност других основних организација, нити оне ту одговорност накнадно преузму, спроводи се поступак редовне ликвидације.

Редовна ликвидација се уређује законом.

Члан 344.

Основна организација која у смислу члана 342. став 1. тачка 4. овог закона није у могућности да испуњава обавезе које се подмирују из њеног дохотка, престаје под условима и на начин утврђеним савезним законом.

Члан 345.

Ако настану промене у организовању основних организација у смислу члана 342. став 1. тачка 1. овог закона, у судски регистар мора се уписати организовање основних организација, а са тим даном брише се из судског регистра основна организација која је престала да постаји.

ОДЕЉАК 2

РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА

1. Услови и начин оснивања радне организације

Члан 346.

Радна организација је самостална самоуправна организација радника повезаних заједничким интересима у раду и организованих у основне организације у њеном саставу или непосредно повезаних јединственим процесом рада.

Сматра се да су радници повезани заједничким интересима у раду у радној организацији у којој су основне организације међусобно повезане процесом рада, односно производње и пословања или другим заједничким интересима у остваривању заједничког резултата рада кад је њихов удео у раду радне организације услов да би радна организација могла успешно да остварује радом радника у њој производну, односно друштвену делатност за чије је вршење основана.

Сматра се да су радници повезани заједничким интересима у раду у радној организацији и кад остварују производну, односно друштвену делатност за чије је вршење основана радна организација у јединственом процесу рада.

Члан 347.

Радна организација оснива се, у складу са одредбама члана 346. овог закона, за вршење привредних, односно других друштвених делатности.

Радна организација која у свом саставу нема основних организација има положај, права, обавезе и одговорности одређене овим законом за основну организацију, а радници у тој радној организацији остварују сва права, обавезе и одговорности које имају радници у основној организацији.

Члан 348.

Друштвеним договором могу се ближе разрадити мерила за примењивање овим законом утврђених услова за оснивање радне организације у појединим делатностима.

У закључивању друштвеног договора из става 1. овог члана учествују орган друштвено-политичке заједнице, синдикат, привредна комора, односно одговарајуће опште удружење организација удруженог рада и друге заинтересоване самоуправне организације и заједнице.

Члан 349.

Радну организацију може основати организација удруженог рада, самоуправна интересна заједница, месна заједница, друштвено-политичка заједница и друго друштвено правно лице.

Радна организација која у свом саставу има основне организације, као и сложена организација удруженог рада, може основати радну организацију у складу са самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију, односно сложену организацију удруженог рада.

Члан 350.

Радну организацију могу основати радни људи и грађанска правна лица у одређеним делатностима, под условима и на начин утврђеним законом.

Радни људи и грађанска правна лица не могу оснивати радне организације за вршење послова промета робе и услуга са иностранством, за промет робе на велико, за вршење послова посредовања у промету робе и услуга, за вршење послова контроле робе, ускладиштења робе, шпедиције, за производњу и промет предмета наоружања и војне опреме, графичке делатности и друге делатности одређене законом.

Члан 351.

Радна организација може се основати ако су обезбеђена потребна средства за њено оснивање и почетак рада и ако су испуњени други прописани услови за вршење њене делатности.

Ако радну организацију оснивају организације удруженог рада, средства за њено оснивање и почетак рада обезбеђују се на начелима удруживања рада и средстава утврђеним овим законом.

Средства за оснивање и почетак рада радне организације морају бити обезбеђена тако да радна организација која се оснива може располагати тим средствима.

Члан 352.

Оснивање радне организације почиње доношењем акта о оснивању радне организације (у даљем тексту: радна организација у оснивању), а завршава се њеним конституисањем.

Члан 353.

Оснивач је дужан да пре доношења акта о оснивању радне организације размотри и усвоји елаборат о друштвеној и економској оправданости оснивања радне организације.

Члан 354.

Пре усвајања елабората оснивач је дужан да прибави мишљење од законом одређених органа и организација о друштвеној и економској оправданости оснивања радне организације и доказе о обезбеђивању основних услова производње и вршења услуга, као што су енергија, основне сировине, полупроизводи и др.

За радне организације које обављају друштвену делатност утврђену законом, пре усвајања елабората, оснивач је дужан да прибави мишљење, а ако је то законом предвиђено — и сагласност о оправданости оснивања радне организације од самоуправних интересних заједница у чију област спада делатност радне организације која се оснива.

О добијеним мишљењима из ст. 1. и 2. овог члана оснивач је дужан да заузме став, и да о свом ставу извести органе, односно организације које су му мишљење доставиле.

Кад радну организацију оснивају основне организације, о мишљењу тих организација раднички савет основне организације дужан је да упозна раднике своје основне организације.

Оснивач је дужан да прибави мишљење, односно сагласност у смислу ст. 1. и 2. овог члана и у случају изградње новог дела радне организације или проширења њене делатности, ако је то законом одређено.

Члан 355.

Ако оснивач не прихвати мишљење органа и организација који су му доставили мишљење о друштвеној и економској оправданости оснивања радне организације, ови органи и организације имају право, на начин и под условима одређеним законом, да дају иницијативу за разматрање њиховог мишљења пред скупштином друштвено-политичке заједнице о питањима из њене надлежности.

Члан 356.

Ако радну организацију оснива основна организација, елаборат о друштвеној и економској оправданости оснивања радне организације разматрају и усвајају радници у тој основној организацији, по претходно прибављеном мишљењу осталих основних организација, а ако је оснивач радна организација, односно сложена организација удруженог рада, елаборат се разматра и усваја на начин утврђен самоуправним споразумом о удруживању.

Члан 357.

Оснивач, после разматрања и усвајања елабората односно после окончања поступка покренутог у смислу члана 355. овог закона, доноси акт о оснивању радне организације.

У акту о оснивању радне организације морају се навести:

1) назив оснивача;

2) фирма под којом ће пословати радна организација;

3) седиште радне организације;

4) делатности којима ће се бавити радна организација;

5) износ средстава за оснивање и почетак рада радне организације, начин њиховог обезбеђења, као и да ли се она обезбеђују уз обавезу враћања или без те обавезе;

6) одговорност и услови одговорности оснивача за обавезе радне организације у оснивању;

7) име лица, односно имена лица која ће вршити припремне радње до уписа конституисања радне организације у судски регистар (привремени пословодни орган радне организације) и његова, односно њихова друга овлашћења;

8) други подаци одређени законом.

Члан 358.

Ако радну организацију оснивају два или више оснивача, њихова међусобна права и обавезе уређују се самоуправним споразумом, а њихова права и обавезе према радној организацији у оснивању — — актом о оснивању.

Члан 359.

Радна организација у оснивању може, у вези са њеним оснивањем, да закључује уговоре и да предузима друге правне радње према условима утврђеним у акту о оснивању.

Актом о оснивању радне организације, у складу са законом, могу се предвидети услови под којима радна организација може вршити пробну производњу, односно другу делатност и иступати на тржишту.

Радна организација у оснивању може се удруживати у самоуправне интересне заједнице.

За време пробне производње могу се радној организацији у оснивању дати законом предвиђене олакшице. Време трајања олакшица може бити најдуже једну годину, ако законом није друкчије одређено.

Члан 360.

У радној организацији у оснивању образује се до конституисања радне организације савет као орган управљања оснивача. Оснивач одређује укупан број чланова савета и именује одређени број његових чланова, који не може бити већи од броја чланова савета које бирају радници који су у радном односу у радној организацији у оснивању.

Савет радне организације у оснивању одлучује о коришћењу и располагању средствима намењеним за оснивање и почетак рада радне организације и о средствима за личне дохотке радника у радној организацији у оснивању и врши друга права и дужности одређене посебним актом оснивача.

У радним организацијама које се оснивају за вршење друштвених делатности, права и дужности из ст. 1. и 2. овог члана има орган одређен законом.

Члан 361.

Привремени пословодни орган радне организације у оснивању води послове и закључује уговоре, предузима друге правне радње у вези са њеним оснивањем, одговара за законитост рада у радној организацији у оснивању и врши друга права и дужности одређена актом оснивача.

Привремени пословодни орган дужан је да обуставе од извршења сваки акт савета радне организације у оснивању за који сматра да није у складу са одлуком оснивача или да је штетан за радну организацију у оснивању, и да о томе одмах обавести оснивача који доноси коначну одлуку.

Привремени пословодни орган, у погледу законитости рада и одговорности радне организације у оснивању, има иста права и дужности које има и пословодни орган радне организације после уписа њеног конституисања у судски регистар.

Члан 362.

До самоуправног организовања радника радне организације у оснивању, савет те организације, на предлог привременог пословодног органа, одлучује о заснивању радног односа радника и уређује њихова међусобна права, обавезе и одговорности. До образовања савета те послове врши привремени пословодни орган.

Члан 363.

Оснивач има право да, у писменом облику, доноси одлуке и даје упутства у вези са изградњом, који су обавезни за радну организацију у оснивању.

Актом о оснивању радне организације може се предвидети да оснивач даје сагласност на одређене самоуправне опште акте, као и за предузимање одређених правних послова за радну организацију у оснивању, што се уписује у судски регистар.

Члан 364.

Радници имају право и дужност да у делу радне организације у оснивању, који је изграђен, односно оспособљен за почетак рада, организују привремену основну организацију у саставу радне организације у оснивању.

Привремена основна организација може се организовати ако су испуњени услови за организовање основне организације, утврђени овим законом.

Одлуку о организовању привремене основне организације у саставу радне организације у оснивању доносе радници већином гласова укупног броја радника дела радне организације у оснивању који се организује као привремена основна организација.

Оснивач и савет радне организације у оснивању могу покренути спор пред судом удруженог рада у погледу испуњења услова за организовање привремене основне организације у року од 30 дана од дана кад им је достављена одлука о организовању привремене основне организације. Тај спор, у истом року, могу покренути друштвени правобранилац самоуправљања, синдикат и овлашћени орган скупштине друштвено-политичке заједнице.

Радници у привременој основној организацији имају иста права, обавезе и одговорности као и радници у основној организацији, ако законом није друкчије одређено.

Од дана предбележбе коначне одлуке о организовању привремене основне организације у судски регистар, привремена основна организација може закључивати уговоре и предузимати друге правне радње у оквиру своје делатности, у складу са актом о оснивању радне организације у оквиру које се организује привремена основна организација.

На организовање привремене основне организације не примењују се одредбе члана 325. став 3. овог закона.

Члан 365.

Савет радне организације у оснивању може доносити одлуке и издавати упутства, који су обавезни за привремену основну организацију у погледу вршења њене делатности, ако је вршење те делатности од значаја за изградњу радне организације.

За пуноважност одлука привремене основне организације о промени делатности, промени седишта, издвајању из састава радне организације у оснивању и избору привременог пословодног органа, као и за пуноважност самоуправног споразума о удруживању рада радника у основној организацији, потребна је сагласност савета радне организације у оснивању.

Ако је радна организација у оснивању преузела одговорност за обавезе привремене основне организације, савет радне организације може одлуком одредити да је за предузимање одређених правних послова потребна његова сагласност, што се уписује у судски регистар.

Члан 366.

Односи између радне организације у оснивању и привремене основне организације у њеном саставу уређују се самоуправним споразумом.

Даном уписа конституисања основних организација у радној организацији престаје да важи самоуправни споразум из става 1. овог члана.

Члан 367.

Оснивач може у току оснивања до завршетка изградње, предложити скупштини општине да, сагласно закону, отвори поступак редовне ликвидације према радној организацији у оснивању, ако више не постоје природни или економски услови за њено оснивање.

2. Конституисање радне организације

Члан 368.

Конституисању радне организације приступа се после завршетка изградње радне организације у оснивању и доношења одлука о организовању основних организација, закључивања самоуправних споразума о удруживању рада радника у основним организацијама, доношења статута основних организација и избора радничких савета основних организација.

Сматра се да је изградња завршена кад је радна организација у оснивању, сагласно закону, оспособљена за вршење делатности ради које је основана.

Ако се радна организација у оснивању не изграђује, конституисање те организације врши се после доношења акта о оснивању радне организације, а ако радна организација у оснивању врши припремне радње за почетак рада — после завршетка тих радњи.

После завршетка изградње, односно после завршетка припремних радњи за почетак рада, савет и привремени пословодни орган радне организације у оснивању дужни су да оснивачу и радницима поднесу извештај о изградњи, односно извршењу припремних радњи за почетак рада, који садржи: стање основних и обртних средстава, реализацију укупног прихода и распоред дохотка, обавезе и потраживања, извештај о свом раду, као и друге податке одређене законом.

Члан 369.

Ако савет радне организације у оснивању, у року од 30 дана од дана завршетка изградње, односно од дана завршетка припремних радњи за почетак рада, не почне са припремама за конституисање радне организације, радници у радној организацији у оснивању могу на збору радника одлучити да сами спроведу припреме за конституисање.

Радници су дужни да збор одрже у року од 15 дана од рока у коме је савет био дужан да почне припреме за конституисање радне организације.

Члан 370.

Ако савет радне организације, односно радници у роковима утврђеним у члану 369. овог закона не изврше радње организовања основних организација и њихово удруживање ради конституисања радне организације, општинска скупштина може по својој иницијативи или на предлог синдиката, друге друштвено-политичке организације или друштвеног правобраниоца самоуправљања у даљем року од 60 дана, спровести припреме за конституисање радне организације.

При спровођењу припрема из става 1. овог члана, скупштина општине има право и дужност да радној организацији пружи стручну помоћ при конституисању, да сазове зборове радника у деловима радне организације за које се сматра да испуњавају услове за организовање основних организација, ради доношења одлуке о организовању основних организација, закључивања самоуправног споразума о удруживању рада радника у основној организацији, доношења статута основних организација и разматрања предлога самоуправног споразума о удруживању у радну организацију.

Члан 371.

Конституисање радне организације састоји се од:

1) закључења самоуправног споразума о удруживању у радну организацију;

2) избора радничког савета, односно другог одговарајућег органа управљања у радној организацији;

3) именовања вршиоца дужности пословодног органа.

Конституисање радне организације у чијем саставу се не организују основне организације састоји се од закључивања самоуправног споразума о удруживању рада радника у основној организацији, избора радничког савета, односно другог одговарајућег органа управљања у радној организацији, доношења статута и именовања вршиоца дужности пословодног органа.

Члан 372.

Самоуправни споразум о удруживању у радну организацију садржи одредбе: о фирми и седишту радне организације; о заступању и представљању радне организације, делатностима основних организација и делатностима радне организације; о заједничким пословима и интересима који се остварују у радној организацији; о координирању процеса рада; о доношењу плана; о усклађивању планова основних организација; о удруживању средстава и њиховој намени; о начину распоређивања и исказивања заједничког прихода; о саставу, избору, опозиву и делокругу органа управљања и извршног органа; о пословодном органу и другим органима у радној организацији и о њиховим правима, обавезама и одговорностима; о правима, обавезама и одговорностима радне заједнице која обавља послове од заједничког интереса за основне организације; о правима и обавезама делегата и њиховој одговорности радницима, односно органу управљања; о међусобним односима основних организација и њиховим правима, обавезама и одговорностима у правном промету; о облицима и условима остваривања одговорности радне организације и њеним овлашћенима у правном промету који врши за основне организације; о решавању спорова из унутрашњих односа (врсти спорова, саставу и поступку арбитра-

же или другог облика за решавање спорова); о народној одбрани и друштвеној самозаштити; о поступку издвајања појединих основних организација из састава радне организације; о начину и условима измене и допуне самоуправног споразума о удруживању, као и друге одредбе од значаја за заједнички рад и пословање основних организација и за остваривање самоуправних права радника у њима.

У самоуправном споразуму о удруживању или посебном споразуму, који чини његов саставни део, утврђује се распоред средстава, права и обавеза радне организације на поједине основне организације.

Самоуправним споразумом о удруживању утврђују се и друга питања која се уређују заједничким самоуправним општим актима, као и поступак доношења тих аката.

Члан 373.

Основна организација која не усвоји самоуправни споразум о удруживању у радну организацију има право да се издвоји из радне организације у оснивању, под условом и на начин који су овим законом одређени за издвајање основних организација из састава радне организације.

Основна организација из става 1. овог члана, пре доношења одлуке о издвајању из радне организације у оснивању, а најкасније у року од 30 дана од дана усвајања самоуправног споразума од стране осталих основних организација, може покренути поступак пред судом удруженог рада о утврђивању да ли се самоуправним споразумом повређују њена права или на закону засновани интереси.

Одлука суда обавезна је за основне организације које закључују самоуправни споразум о удруживању у радну организацију.

Ако основна организација која је покренула поступак из става 2. овог члана није задовољна одлуком суда може се издвојити из радне организације у оснивању, под условима и на начин одређеним овим законом о издвајању основне организације из радне организације.

Члан 374.

После закључења самоуправног споразума о удруживању у радну организацију, а најдоцније у року од 6 месеци од дана закључења тог споразума, на предлог радничког савета радне организације, радници удружених основних организација већином гласова свих радника у свакој од тих организација, доносе статут радне организације.

Статут радне организације садржи нарочито одредбе које су од значаја за организовање, за рад и њено пословање, за остваривање самоуправних права радника и друге одредбе у складу са самоуправним споразумом о удруживању и законом.

Члан 375.

Актом о оснивању радне организације, односно самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију, може се предвидети да радна организација првенствено оснивача снабдева сировинама, полупроизводима или готовом робом или енергијом; да првенствено оснивачу обезбеђује превоз за његове потребе; да продаје робу оснивача или да оснивачу врши одређене услуге; да без пристанка оснивача не може мењати делатност или седиште, ако се тиме отежава остваривање интереса оснивача ради кога је основао радну организацију, као и друга права која се остварују удруживањем рада и средстава, у складу са овим законом.

Права из става 1. овог члана могу се утврдити и посебним самоуправним споразумом између оснивача и радне организације у оснивању. Овим правима радна организација у оснивању не може бити стављена у неравноправни положај на јединственом југословенском тржишту у односу на положај других радних организација које се баве истом делатношћу.

После конституисања радне организације, радници имају право да покрену поступак пред судом удруженог рада за промену права оснивача из ст. 1. и 2. овог члана, ако сматрају да је њима повређена њихова равноправност у вршењу своје делатности.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, друштвено-политичка заједница, као оснивач, може имати законом одређена права само према радној организацији која врши делатности или послове од посебног друштвеног интереса, или послове од интереса за остваривање задатака те друштвено-политичке заједнице.

3. Промене у организовању радне организације и њен престанак

Члан 376.

Радници у основним организацијама у саставу радне организације могу због развоја делатности и организације рада, повећања обима пословања и броја радника и других сличних разлога, организовати основне организације и удружити се у једну или више радних организација, односно могу одлучити да, ради обједињавања и проширивања процеса производње, остваривања боље радне и пословне повезаности и остваривања других заједничких интереса, радну организацију у чијем су саставу основне организације удруже са другом радном организацијом.

Промене из става 1. овог члана врше се самоуправним споразумом о удруживању, а у судски регистар се једновремено уписују промене које су настале у организовању основних организација и удруживању у радну организацију, односно о удруживању радних организација, а из судског регистра се бришу основне организације, односно радне организације које су престале да постоје.

Члан 377.

Радна организација престаје:

1) ако се изврше промене у смислу члана 376. овог закона;

2) престанком свих основних организација у саставу радне организације;

3) ако се судском пресудом утврди ништавост уписа оснивања радне организације.

4. Посебне одредбе за одређене радне организације

Члан 378.

Радници у основним и другим организацијама удруженог рада које производе предмете наоружања и војне опреме, имају иста права и дужности предвиђена овим законом као и радници у другим привредним делатностима, осим оних права и дужности за које је, с обзиром на природу и карактер те делатности, савезним законом друкчије одређено.

Програми и планови производње, изградње и развоја капацитета организација из става 1. овог члана доносе се у складу са плановима организације и изградње, развоја и опремања оружаних снага, а производња и промет предмета наоружања и војне опреме, као и коришћење, управљање и располагање

друштвеним средствима за производњу тих предмета врши се на начин и под условима предвиђеним савезним законом.

Оснивање, конституисање, организовање, именовање и разрешење пословодног органа, промена делатности, удруживање, издвајање и друге статусне промене организације из става 1. овог члана, врши се у сагласности са Савезним секретаријатом за народну одбрану.

Члан 379.

Друштвено-политичке организације и друге законом одређене друштвене организације и удружења грађана могу, ради остваривања својих циљева утврђених статутом, основати радну организацију за обављање привредне или друге друштвене делатности, а те делатности могу обављати непосредно само ако је то одређено законом.

Радна организација из става 1. овог члана не може без пристанка оснивача мењати делатност ради чијег је вршења основана.

Ако за обављање делатности из става 1. овог члана није основана организација удруженог рада, радници који обављају ту делатност имају положај радника радне заједнице која обавља послове за више основних организација у саставу радне организације.

Радници који у организацијама удруженог рада, друштвено-политичким организацијама или за органе друштвено-политичких заједница обављају делатности за потребе друштвеног стандарда (исхрана, одмаралишта, дечје установе и слично) имају положај радника у радним заједницама и не могу се без пристанка оснивача организовати као организације удруженог рада.

Члан 380.

Организације удруженог рада за вршење трговинских услуга могу оснивати организације удруженог рада и други оснивачи из члана 349. став 1. овог закона.

Организације удруженог рада могу за вршење трговинских услуга у виду одржавања сајмова, приређивања изложби и вршења послова продуктних берзи, послова јавних складишта, послова шпедиције, послова заступништва и сличних трговинских услуга, оснивати самоуправне интересне заједнице.

Самоуправне интересне заједнице из става 2. овог члана врше трговинске услуге само својим члановима, ако у погледу појединих врста услуга самоуправним споразумом, у складу са законом, није друкчије одређено.

Организације удруженог рада које нису чланови самоуправне интересне заједнице из става 2. овог члана, могу приступити заједници под условима утврђеним самоуправним споразумом о њеном оснивању.

На самоуправне интересне заједнице из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе члана 389. овог закона.

На организације и самоуправне интересне заједнице из ст. 1. и 2. овог члана сходно се примењују одредбе овог закона о односу производних и прометних организација удруженог рада.

Члан 381.

Организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице сагласно савезном закону, могу оснивати предузећа у иностранству и учествовати средствима у страним предузећима.

Организације удруженог рада могу, под условима и у границама утврђеним савезним законом, у свом пословању користити средства страних лица.

ОДЕЉАК 3

УДРУЖИВАЊЕ У СЛОЖЕНУ ОРГАНИЗАЦИЈУ УДРУЖЕНОГ РАДА

Члан 382.

Сложена организација удруженог рада (у даљем тексту: сложена организација) организује се:

1) удруживањем радних организација које су међусобно повезане производњом сировина, снабдевањем енергијом, репродукционим материјалом, полупроизводима, односно деловима обраде готових производа и прометом робе и услуга;

2) удруживањем радних организација које раде и производе у основи исте врсте производа, односно које врше исте врсте услуга, под условом да се њиховим удруживањем обезбеђује увођење развијеније техничко-технолошке основе рада у удруженим организацијама и таква подела рада којом се омогућује њихова специјализација, а тиме и већа производност друштвеног рада;

3) удруживањем радних организација које производе различите производе или врше различите услуге ради остваривања заједничког дохотка и других одређених заједничких интереса.

У сложеној организацији може се организовати и обављање новчаних и банкарских послова за удружене организације.

У сложену организацију могу се удруживати и радне организације које се баве научноистраживачким радом, образовањем кадрова, здравственом заштитом и другим делатностима од заједничког интереса за удружене организације, у складу са самоуправним споразумом о удруживању у сложену организацију.

У сложену организацију могу се удруживати и земљорадничке задруге и други облици удруживања земљорадника, у складу са самоуправним споразумом о удруживању.

Радна организација може се удружити у две или више сложених организација сагласно самоуправном споразуму о удруживању у радну организацију, односно сагласно самоуправном споразуму о удруживању у сложену организацију у коју је удружена, као и сагласно самоуправном споразуму о удруживању у сложену организацију у коју намерава да се удружи.

Услови и начин повезивања и однос радних организација удружених у сложену организацију утврђују се самоуправним споразумом о удруживању.

Члан 383.

Конституисање сложене организације састоји се од:

1) закључивања самоуправног споразума о удруживању у сложену организацију;

2) избора радничког савета, односно другог одговарајућег органа управљања у сложеној организацији;

3) именовања вршиоца дужности пословодног органа.

Члан 384.

Самоуправни споразум о удруживању радних организација у сложену организацију садржи од-

редбе: о фирми и седишту сложене организације; о делатностима којима ће се сва организација бавити и циљевима ради којих се врши удруживање; о координирању процеса рада; о удруживању средстава и њиховој намени; о правима, обавезама и одговорностима удружених организација у остваривању заједнички утврђених делатности и циљева; о доношењу плана и о усклађивању планова удружених организација; о саставу, избору, опозиву и делокругу органа управљања и њиховог извршног органа; о пословодном органу сложене организације и његовој одговорности; о облицима и условима остваривања одговорности сложене организације и њеним овлашћењима у правном промету који врши за радне организације; о правима, обавезама и одговорности радне заједнице која обавља заједничке послове; о условима и начину иступања из сложене организације, као и друге одредбе од значаја за остваривање утврђених делатности, заједничких послова и циљева.

Члан 385.

После закључивања самоуправног споразума о удруживању у сложену организацију, а најкасније у року од шест месеци од дана закључивања тог споразума, радници основних организација у саставу удружених радних организација, на предлог радничког савета, доносе статут сложене организације, већином гласова свих радника у свакој основној организацији.

Члан 386.

Ако радници свих основних организација у саставу исте радне организације оцене да су испуњени услови из члана 382. овог закона, могу одлучити већином гласова укупног броја радника сваке основне организације да се њихова радна организација организује као сложена организација.

У случају из става 1. овог члана радници сваке основне организације одлучују да се њихова основна организација сама или удружена са другим основним организацијама, ако су испуњени законом одређени услови, организује као радна организација у саставу сложене организације.

У случајевима из ст. 1. и 2. овог члана у судски регистар се уписује престанак радне организације која је организована као сложена организација и престанак основних организација у њеном саставу, а уписују ново организоване радне организације и сложена организација.

Члан 387.

Сложена организација престаје да постоји кад све удружене радне организације то одлуче или кад престану да постоје удружене организације.

ОДЕЉАК 4

УДРУЖИВАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈА УДРУЖЕНОГ РАДА У ДРУГЕ ОБЛИКЕ УДРУЖИВАЊА РАДА И СРЕДСТАВА

Члан 388.

Радници могу самоуправним споразумом удружити своје организације удруженог рада у пословну заједницу, кад су ради остваривања својих делатности и развоја производно, радно или пословно повезани ради заједничког утврђивања поделе рада, међусобног усклађивања услова рада и пословања, испитивања тржишта, усклађивања производње одређене робе и услуга, заједничког иступања на домаћем и страном тржишту, научноистраживачког рада, образовања кадрова, здравствене заштите, као и ради остваривања других одређених заједничких интереса у раду и пословању.

У пословну заједницу може се непосредно удружити и основна организација, ако то није у супротности са самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

У пословну заједницу могу се удружити земљорадничке задруге и други облици удруживања земљорадника, као и друге задруге.

Пословна заједница учествује у правном промету са трећим лицима под условима и на начин утврђеним самоуправним споразумом.

За обавезе у обављању послова од стране пословне заједнице одговарају организације удруженог рада за чији су рачун обавезе преузете.

Ради усклађивања међусобних интереса и координације у раду и пословању самоуправним споразумом образује се на делегатској основи, заједнички орган управљања пословном заједницом и утврђује његов састав, делокруг и начин избора и опозива његових чланова.

Пословна заједница има пословодни орган, који има положај, права, дужности и одговорности пословодног органа организације удруженог рада, ако самоуправним споразумом није одређено да поједина права и дужности пословодног органа пословне заједнице врши заједнички орган пословне заједнице из става 6. овог члана.

Послове заједнице из става 1. овог члана обавља, у складу са самоуправним споразумом, њена радна заједница или организација удруженог рада удружена у пословну заједницу.

Административно-стручне, помоћне и њима сличне послове пословне заједнице обавља радна заједница пословне заједнице.

Члан 389.

У областима и делатностима материјалне производње, чије је трајно обављање неопходно ради задовољавања потреба одређених корисника и неопходан услов за њихов рад и у којима деловање законитости тржишта не може бити једини основ усклађивања рада и потреба, односно вредновања резултата рада, организације удруженог рада у тим областима и делатностима и корисници њихових производа и услуга могу се удруживати у самоуправне интересне заједнице материјалне производње.

Самоуправна интересна заједница материјалне производње образује се самоуправним споразумом који закључују организације удруженог рада — произвођачи производа, односно вршиоци услуга и корисници њихових производа и услуга (чланови заједнице).

Орган управљања заједницом је скупштина која се образује на делегатској основи, а организује тако да се обезбеди равноправно одлучивање произвођача производа, односно вршиоца услуга и корисника о међусобним правима, обавезама и одговорностима.

Скупштина заједнице има свој извршни орган у складу са самоуправним споразумом о њеном образовању.

Заједница престаје да постоји кад то све удружене организације одлуче или кад удружене организације престану да постоје.

Заједнице из става 1. овог члана могу се удруживати са другим самоуправним интересним заједницама материјалне производње, у складу са законом.

Члан 390.

Самоуправне интересне заједнице у области образовања, науке, културе, здравства, социјалне

заштите и других друштвених делатности оснивају радници и други радни људи непосредно или преко своје самоуправне организације и заједнице као корисници услуга заједно са радницима организација удруженог рада који обављају послове у тим делатностима као даваоци услуга и у оквиру заједница остварују слободну размену рада, удружују рад и средства рада и заједнички одлучују о обављању тих делатности у складу са заједничким интересима.

Међусобни односи у овим самоуправним интересним заједницама уређују се тако да се обезбеђује право радника и других радних људи који у њима удружују средства да одлучују о тим средствима и право радника организација удруженог рада које обављају делатности у области за коју је основана самоуправна интересна заједница да у слободној размени рада остварују једнак друштвено-економски положај као и радници у другим организацијама удруженог рада.

Корисници и даваоци услуга у самоуправној интересној заједници споразумно одлучују о врстама, квалитету и обиму услуга и о критеријумима за обезбеђивање средстава која су потребна за вршење тих услуга.

Члан 391.

Ради обезбеђивања своје социјалне сигурности, радници и други радни људи оснивају самоуправне интересне заједнице пензијског и инвалидског осигурања и других видова социјалног осигурања, у којима удружују средства у ту сврху, и утврђују, на начелима узајамности и солидарности, и права по основу минулог рада, своје заједничке и појединачне обавезе према тим заједницама и заједничка и појединачна права која у њима остварују.

На тим основама радници и други радни људи са осталим радним људима могу оснивати самоуправне интересне заједнице и у другим областима, и у тим заједницама, удруживањем средстава у заједничке фондове, остваривати одређене заједничке интересе, на начелима узајамности и солидарности.

Члан 392.

Радни људи, непосредно и преко својих организација удруженог рада и других самоуправних организација и заједница, оснивају самоуправне интересне заједнице у стамбеној области, у којима ове организације и заједнице удружују средства за стамбену изградњу, утврђују политику и програм те изградње и заједно са станарима управљају стамбеним зградама и становима у друштвеној својини и остварују друге заједничке интересе.

Члан 393.

Новчане, банкарске и друге финансијске послове за потребе организације удруженог рада и других облика удруживања рада и средстава врше банке, у складу са савезним законом.

Члан 394.

Организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице, друштвено-политичке заједнице и друга друштвена правна лица могу, самоуправним споразумом у складу са савезним законом, оснивати заједнице осигурања имовине и лица од истоврсних, односно сродних врста ризика, односно штета или од више различитих врста ризика, односно штета.

Члан 395.

Основне организације, радне организације и сложене организације, пословне заједнице, земљорадничке задруге и други облици удруживања земљорадника и друге задруге, банке и други облици удруживања рада и средстава могу се самоуправним споразумом повезивати у заједнице удруженог рада за међусобну планску и пословну сарадњу, кад су у остваривању својих делатности и развоја производно, радно, пословно или на други начин у репродукцији повезани и зависни, кад су у оквиру друштвене репродукције повезани токовима робе, услуга, новца, научноистраживачког рада и кад поједине своје интересе у вршењу делатности и у развоју могу да остварују на основу усклађивања програма развоја, рада и производње, организовања одређених заједничких делатности и удруживања средстава за улагање у развој одређених делатности од заједничког интереса.

Споразумом из става 1. овог члана утврђују се циљеви и задаци који ће се остваривати у заједници, начин њиховог остваривања и друга питања од заједничког интереса, а нарочито: усклађивање њихове делатности и пословања, ради стварања повољнијих услова за стицање дохотка, регулисање размене рада, односно тржишних односа, заједничко укључивање у међународну поделу рада и наступање у размени робе са иностранством, заједничко договарање у погледу улагања у иностранству и улагања страних лица у њихове делатности, договарање о политици развоја и о заједничким основама плана и о удруживању средстава за остваривање одређених пројеката од заједничког интереса.

У заједницу из става 1. овог члана могу се повезивати и самоуправне интересне заједнице.

Ради остваривања заједничких циљева организације из става 1. овог члана могу основати основну банку.

Члан 396.

Ради координације рада и обезбеђивања праћења остваривања закљученог споразума из члана 395. став 1. овог закона и у њему утврђених права, обавеза и одговорности, унапређивања међусобне сарадње, као и вршења других заједничких послова, овим споразумом могу се образовати и посебни органи и ближе одредити њихов делокруг, права, обавезе и одговорности према учесницима споразума.

Члан 397.

Заједница удруженог рада за међусобну планску и пословну сарадњу заједничке циљеве и задатке остварује преко организације — чланице заједнице или преко организација, које се самоуправним споразумом оснивају за остваривање одређених заједничких циљева и задатака.

Члан 398.

Самоуправни споразуми из члана 395. овог закона су јавни и депонују се у привредној комори чији је члан учесник споразума.

Члан 399.

Радници имају право да основне организације које су у саставу исте или различитих радних организација удруже у заједницу основних организација, односно радне организације — у заједницу радних организација, кад је то потребно за остваривање њихових одређених заједничких интереса у појединим фазама и елементима процеса рада, научног истраживања и других сличних делатности.

Самоуправним споразумом о удруживању у заједнице из става 1. овог члана основне организације, односно радне организације утврђују заједничке интересе, начин њиховог остваривања као и друга питања од значаја за међусобне односе у заједници.

Заједнице из става 1. овог члана не могу учествовати у правном промету са трећим лицима, нити се у оквиру заједнице могу успостављати односи у стицању заједничког прихода и заједничког дохотка нити образовати трајна средства заједнице.

ОДЕЉАК 5

РАДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА ОД ЗАЈЕДНИЧКОГ ИНТЕРЕСА

Члан 400.

Радници који обављају административно-стручне, помоћне и њима сличне послове од заједничког интереса за основне организације у саставу радне организације, за организације удруженог рада удружене у сложену организацију или у други облик удруживања организација удруженог рада, образују једну или више радних заједница за обављање заједничких послова.

Као административно-стручни и помоћни послови, у смислу става 1. овог члана, сматрају се нарочито: планско-аналитички послови, персонални послови, послови књиговодства, евиденције и статистике; послови припремања и обраде материјала правно-стручне природе; административни послови (примање и отпремање поште, деловодни протокол, стенографски, дактилографски, архивски и сл.), општи послови, послови чувања објеката, одржавање и чување просторија, као и други послови који по својој природи спадају у ове врсте послова.

У радној заједници могу се обављати и комерцијални, пројектантски, научноистраживачки и други слични послови, ако су мањег обима и не постоје услови да се за вршење ових послова организује основна организација.

Члан 401.

Међусобна права, обавезе и одговорности радника радне заједнице и корисника њихових услуга уређују се самоуправним споразумом.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана утврђују се административно-стручни, помоћни и њима слични послови које обавља радна заједница.

Члан 402.

На радне заједнице не могу се преносити послови о којима одлучују органи управљања организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице, друштвено-политичке организације и друштвено-политичке заједнице.

Члан 403.

Радници који у радној организацији, сложеној организацији и пословној заједници обављају одређене стручне послове од заједничког интереса за успешно обављање производних или других основних делатности основних организација, односно радних организација у њиховом саставу, осим послова из члана 400. став 2. овог закона, ако с обзиром на врсту, обим и значај тих послова могу остваривати укупан приход, односно стицати доходак и друга самоуправна права, организују основну организацију под условима и на начин одређеним овим законом, а ако за организовање основне организације не постоје услови утврђени законом, ове послове врше као радна заједница.

Под одређеним пословима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се следећи послови од заједничког интереса:

1) комерцијални послови на остваривању функције промета робе и услуга;

2) послови истраживања тржишта;

3) послови пројектовања;

4) послови инжењеринга;

5) научноистраживачки послови и стручни послови решавања технолошких проблема (лабораторије, испитне станице и др.);

6) послови за електронску обраду података;

7) послови у вези са стручним образовањем кадрова;

8) други послови одређени законом.

Основна организација која обавља заједничке послове у смислу одредаба овог члана, не може се издвојити из састава радне организације без сагласности радника основних организација, односно радних организација за које обавља заједничке послове.

На обавезе и одговорности радника основне организације организоване за обављање заједничких послова у смислу одредаба овог члана, примењују се одредбе овог закона о радницима који за обављање заједничких послова оснивају радну заједницу у погледу њихових обавеза и одговорности у међусобним односима са радницима удружених основних организација.

Члан 404.

Међусобни односи у погледу услова слободне размене рада и остваривања дохотка, као и други међусобни односи у остваривању заједничких циљева и интереса радника који обављају заједничке послове и радника удружених основних организација за које се ти послови обављају, уређују се самоуправним споразумом о међусобним правима, обавезама и одговорностима.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана уређују се нарочито: врста послова; основи и мерила стицања дохотка радне заједнице; овлашћења радне заједнице у погледу управљања пословима и коришћења средствима у вези са извршавањем њених послова; основни услови у погледу структуре радних места и квалификационе структуре кадрова у радној заједници; одговорност радне заједнице за вршење послова; начин решавања међусобних спорова; начин остваривања координације у раду између пословодног органа организације удруженог рада и руководиоца радне заједнице, као и друга питања од заједничког интереса.

Самоуправним споразумом из става 1. овог члана може се предвидети давање претходне или накнадне сагласности на акте и радње радника радне заједнице у односима који се не односе на остваривање самоуправних права радника радне заједнице, него на остваривање задатака због којих је радна заједница организована.

Члан 405.

Радници радне заједнице доносе самоуправни споразум о удруживању рада радника у радну заједницу, статут радне заједнице, самоуправни

општи акт којим се уређује радни однос и доносе друге самоуправне опште акте, у складу са одредбама овог закона које се односе на те акте у основним организацијама.

Самоуправни општи акти радне заједнице морају бити у складу са самоуправним споразумом из чл. 372, 384. и 404. овог закона.

Члан 406.

Права, обавезе и одговорности радне заједнице у правном промету са трећим лицима друштвеним средствима којима располаже радна заједница уређују се самоуправним споразумом из чл. 372, 384. и 404. овог закона.

Члан 407.

Радна заједница престаје са радом кад основне организације за које врши послове донесу одлуку о њеном престанку.

За обавезе радне заједнице, у случају њеног престанка, солидарно одговарају основне организације.

Средства радне заједнице распоређују се на основне организације у које су распоређени радници радне заједнице, ако самоуправним споразумом није друкчије одређено.

Одредбе овог члана примењују се сходно и на радне заједнице других облика организовања удруженог рада.

Члан 408.

Одредбе овог закона о радним заједницама организација удруженог рада односе се и на радне заједнице у земљорадничкој задрузи, банци и заједници осигурања.

Одредбе овог закона о радним заједницама организација удруженог рада односе се и на радне заједнице у самоуправним интересним заједницама и њиховим удружењима и савезима, у општим удружењима организација удруженог рада, друштвено-политичким организацијама, другим друштвеним организацијама и у удружењима грађана, ако законом није друкчије одређено.

Радници радних заједница из става 1. овог члана остварују своја права у радној заједници у оквиру самоуправног споразума о међусобним правима, обавезама и одговорностима, који закључују са њима одређени органи организација за које радна заједница обавља послове.

Радници у радним заједницама органа друштвено-политичких заједница остварују своја права, обавезе и одговорности у радним заједницама у којима обављају послове за те органе, у складу са законом.

ГЛАВА II

УТВРЂИВАЊЕ И РЕГИСТРОВАЊЕ СТАТУСА ОРГАНИЗАЦИЈЕ УДРУЖЕНОГ РАДА

ОДЕЉАК 1

ДЕЛАТНОСТ, ФИРМА, ОДНОСНО НАЗИВ И СЕДИШТЕ

Члан 409.

Оснивач радне организације, односно радници у организацијама удруженог рада самостално, у складу са законом, утврђују делатност своје организације удруженог рада према врстама привредних, односно других друштвених делатности утврђених законом.

Члан 410.

Основна организација може обављати само једну основну делатност, а поред ње може обављати и споредне делатности под условима из члана 411. овог закона.

Делатности основне организације утврђују се у складу са самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

Делатности радне организације у којој постоје основне организације су основне делатности које обављају те основне организације.

Делатности сложене организације су делатности радних организација удружених у сложену организацију, које су утврђене самоуправним споразумом о удруживању у сложену организацију.

Члан 411.

Свака организација удруженог рада може да, поред својих основних делатности, као споредне делатности обавља и делатности које непосредно служе обављању њених основних делатности ако је уобичајено да се оне обављају уз одређену основну делатност у мањем обиму или повремено, или ако њихово обављање доприноси потпунијем искоришћавању капацитета, сировина, отпадака или помоћног материјала који се употребљава за обављање основних делатности, или ако у другом погледу служе рационалнијем обављању основних делатности.

Основна организација не може обављати споредну делатност за чије обављање, према одредбама овог закона, постоје услови да се организује друга основна организација.

Споредна делатност не уписује се у судски регистар, осим ако организација удруженог рада у обављању те делатности продаје робу или врши услуге лицима која нису купци робе, односно корисници услуга њене основне делатности.

У случају сумње или спора, надлежни орган друштвено-политичке заједнице, односно организација овлашћена законом, утврђује, сагласно пословним обичајима, које се делатности могу обављати као основне, односно као споредне делатности у смислу овог закона.

Члан 412.

Организација удруженог рада не може да отпочне делатност, нити да мења услове њеног обављања, ако надлежни орган није донео решење да су испуњени услови у погледу техничке опремљености и заштите на раду, као и други прописани услови.

Члан 413.

Организација удруженог рада може да промени делатност ако су за то испуњени прописани услови.

Под променом делатности подразумева се утврђивање нове делатности организације удруженог рада уместо раније, утврђивање нове делатности поред већ постојеће, као и напуштање појединих ранијих утврђених делатности.

Актом о оснивању радне организације или самоуправним споразумом закљученим између радне организације у оснивању и њеног оснивача може се утврдити да радна организација не може променити делатност за одређено време, или да се промена делатности у одређеном времену може извршити под условом наступања одређених околности или извршења одређених обавеза, односно испуњења других одређених услова.

За промену делатности потребна је сагласност оснивача само ако је то актом о оснивању радне организације предвиђено или законом прописано.

Члан 414.

Законом се одређује у којим случајевима је за пуноважност одлуке о промени делатности организација удруженог рада које обављају делатности или послове од посебног друштвеног интереса потребна претходна сагласност надлежног органа друштвено-политичке заједнице или одређене самоуправне интересне заједнице.

Законом, односно самоуправним споразумом закљученим у складу са законом између заинтересованих самоуправних организација или заједница и организација удруженог рада из става 1. овог члана може се одредити да се промена делатности те организације може извршити само у случају наступања одређених околности или испуњења других одређених услова.

Члан 415.

Организација удруженог рада може да закључује уговоре и да обавља друге послове промета робе и услуга само у оквиру својих делатности које су уписане у судски регистар.

Члан 416.

Свака радна организација у области привредне делатности има фирму.

Фирма је име под којим послује радна организација.

Свака основна организација у области привредне делатности има назив.

Основна организација послује са трећим лицима под фирмом радне организације у чијем је саставу и под својим називом, а унутар радне организације — под својим називом.

Фирма радне организације и назив основне организације уписују се у судски регистар.

Члан 417.

Фирма, односно назив садржи:

1) ознаку која упућује на делатност радне организације, односно основне организације, а ако радна организација, односно основна организација обавља више делатности у фирми, односно у називу може се назначити само једна од њених основних делатности;

2) ознаку којом се ближе обележава име радне организације, односно основне организације.

Ако радна организација у свом саставу има основне организације то мора бити означено у њеној фирми.

Фирма радне организације, односно назив основне организације може садржати и делове фирме сложене организације у коју је удружена радна организација, сагласно самоуправном споразуму о удруживању.

Фирма радне организације, односно назив основне организације може да садржи додатке у виду цртежа, слике и слично.

Уз фирму, односно назив обавезно се у правном промету наводи седиште радне организације, односно основне организације, а ако је место њиховог седишта у граду подељеном на општине — наводи се и ближа адреса у месту седишта.

Фирма радне организације, односно назив основне организације не може да садржи изразе који су непознати у језицима народа и народности Југославије на којима фирма, односно назив гласи.

Члан 418.

Организација удруженог рада има седиште.

Седиште је место у коме се обавља основна делатност организације удруженог рада, а ако се та делатност обавља у више места као седиште организације сматра се место у коме пословодни орган стално врши своју функцију.

Члан 419.

Организација удруженог рада може променити седиште.

Одлука о промени седишта организације удруженог рада доноси се на начин предвиђен самоуправним споразумом о удруживању, односно статутом или законом.

Под променом седишта организације удруженог рада подразумева се премештање седишта из једног места у друго на територији исте општине, или из места на територији једне општине у место на територији друге општине, у истој или другој републици, односно аутономној покрајини, као и промена ближе адресе.

Ако организација удруженог рада премешта седиште из места на територији једне општине у место на територији друге општине, дужна је да о томе обавести надлежни орган општине са чије територије премешта седиште и надлежни орган општине на чију територију премешта седиште.

Актом о оснивању радне организације може се одредити да је за промену њеног седишта потребна сагласност оснивача, ако законом није друкчије одређено.

Члан 420.

У фирми радне организације морају се назначити врста и обим одговорности основних организација за њене обавезе.

Врста и обим одговорности означавају се следећим ознакама:

1) неограничена солидарна одговорност;

2) ограничена солидарна одговорност;

3) неограничена супсидијарна одговорност;

4) ограничена супсидијарна одговорност.

У фирму радне организације у чијем саставу нема основних организација уноси се ознака потпуне одговорности.

Ако основне организације за обавезе радне организације одговарају само удруженим средствима, онда се у фирму радне организације уноси ознака ограничене одговорности.

Члан 421.

Назив основне организације за чије обавезе према самоуправном споразуму о удруживању одговарају и друге основне организације у саставу исте радне организације, мора да садржи и ознаку да за њене обавезе одговарају и друге основне организације.

Члан 422.

За уношење у фирму, односно у назив имена историјске или друге знамените личности, потребна је дозвола надлежног општинског органа, осим ако је оснивач друштвено-политичка заједница.

У фирму, односно назив не може се унети име живе личности. Изузетно, име живе знамените лич-

ности може се унети у фирму, односно назив по одобрењу Савезног извршног већа и уз пристанак те личности.

За уношење у фирму, односно назив имена историјске или друге умрле знамените личности, потребан је пристанак њених сродника до трећег степена сродства.

При издавању дозволе из става 1. овог члана надлежни општински орган дужан је водити рачуна да се у фирму, односно назив не унесе име историјске или друге знамените личности ако то није умесно због врсте делатности организације.

Регистарски суд одлучиће, на захтев надлежног општинског органа, односно личности из става 2. овог члана, односно сродника из става 3. овог члана, да се из фирме, односно назива брише име историјске, односно друге знамените личности ако нађе да је пословањем доведен у питање углед те личности.

У фирму, односно назив не може се унети назив друштвено-политичке заједнице, осим по одобрењу њеног извршног органа.

Ако се у фирму, односно у назив унесе назив друштвено-политичке заједнице без одобрења одговарајућег извршног органа, регистарски суд ће, на захтев тог органа, из фирме, односно назива организације брисати назив друштвено-политичке заједнице.

Члан 423.

Фирма, односно назив не сме садржати неистините податке или податке који би могли довести до забуне у погледу врсте и обима пословања или у погледу врсте и обима одговорности за обавезе организације, ни ознаке противне самоуправном социјалистичком моралу.

Фирма, односно назив не сме садржати име стране државе или међународне организације, ако међународним уговором није друкчије предвиђено.

Фирма, односно назив не сме садржати грб друштвено-политичке заједнице или сличне амблеме, осим ако је то законом допуштено.

Члан 424.

Радна организација, односно основна организација може имати и скраћену ознаку фирме, односно назива.

У скраћену ознаку фирме, односно назива уноси се и ознака врсте и обима одговорности, а уз ту ознаку — и ознака седишта.

Име знамените личности не може се у фирму уносити у скраћеном облику.

Скраћена ознака фирме, односно назива, поред њиховог потпуног облика, уписује се у судски регистар.

Члан 425.

Фирма, односно назив мора гласити на једном или на више језика народа и народности Југославије, сагласно уставу и закону.

Фирма, односно назив мора бити на једном од језика који је у службеној употреби у месту седишта организације удруженог рада.

Фирма, односно назив може садржати и текст на неком другом језику, али садржина мора бити иста као и на језику народа, односно народности Југославије.

Члан 426.

Фирма радне организације мора се јасно разликовати од фирме других радних организација исте или сродне делатности које су уписане или уредно пријављене за упис у регистар код регистарског суда.

Назив основне организације мора се јасно разликовати од назива других основних организација у саставу исте радне организације.

Члан 427.

Под истом или сличном фирмом не могу бити уписане у регистар истог регистарског суда две или више радних организација које врше исту или сродну делатност.

Члан 428.

Ако су две или више радних организација, исте или сродне делатности, чија су седишта на подручју истог регистарског суда пријавиле суду фирме које се јасно не разликују једна од друге, право на упис фирме има радна организација која је пре пријавила фирму суду.

Члан 429.

Под истим или сличним називом не могу бити уписане у судски регистар две или више основних организација у саставу исте радне организације.

Ако су две или више основних организација у саставу исте радне организације пријавиле регистарском суду називе који се јасно не разликују један од другог, право на упис назива има основна организација која је пре пријавила назив суду.

Члан 430.

Фирма, односно назив могу се у промету употребљавати само онако како су уписани у судски регистар у потпуном облику, а уз то се може употребљавати и њихова скраћена ознака.

Фирма, односно назив могу се употребљавати и као робни знак, осим ако је законом друкчије одређено.

Фирма, односно назив или скраћена ознака фирме, односно назива мора се истаћи на пословним просторијама радне организације, односно основне организације.

Члан 431.

Регистарски суд, приликом уписа у регистар фирме, односно назива, мора по службеној дужности да води рачуна о томе да у регистар не буде уписана фирма, односно назив који се јасно не разликује од фирме радне организације, односно назива основне организације у њеном саставу, уписане или уредно пријављене за упис у судски регистар код тог суда.

Члан 432.

Свака радна организација, односно основна организација има право да пред надлежним судом тражи заштиту фирме, односно назива, ако за то има оправдани интерес.

Захтев се може поднети против радне организације, односно основне организације која је уписана у судски регистар код истог или другог суда.

Право на подношење захтева за заштиту фирме, односно назива престаје по истеку три године од дана уписа у судски регистар фирме, односно назива организације против које се захтева заштита.

Члан 433.

Суд ће туженој организацији забранити употребљавање фирме, односно назива ако нађе да је захтев за заштиту фирме, односно назива оправдан.

У случају из става 1. овог члана суд ће, према околности случаја, досудити тужиоцу, на његов захтев, накнаду штете у примереном износу.

За оправданост захтева за поништај фирме, односно назива довољно је да у промету постоји могућност замене те фирме, односно назива због њихове истоветности или сличности са фирмом, односно називом тужиоца, без обзира да ли је већ дошло до пометње у погледу фирме, односно назива.

Члан 434.

Надлежни суд може овластити тужиоца да на трошак туженог, у целини или у изводу, објави пресуду којом се усваја захтев за заштиту фирме, односно назива.

Члан 435.

Промена фирме радне организације врши се на начин одређен самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију, а ако радна организација у свом саставу нема основне организације, промена њене фирме врши се на начин одређен њеним статутом.

Промена назива основне организације врши се на начин одређен статутом основне организације.

Фирма радне организације, односно назив основне организације мора се променити ако је промењена основна делатност или врста и обим одговорности организације услед чега фирма, односно назив више не одговара њеној делатности.

Промена фирме радне организације, односно назива основне организације уписује се у судски регистар у који је уписана радна организација, односно основна организација.

Члан 436.

Одредбе овог закона о фирми и седишту радне организације сходно се примењују на сложену организацију и пословну заједницу.

Члан 437.

Одредбе овог закона о фирми, односно називу и седишту организације удруженог рада у области привреде сходно се примењују и на организације удруженог рада у области друштвених делатности и друге субјекте уписа у судски регистар, ако законом није друкчије одређено.

ОДЕЉАК 2

ЗАСТУПАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ УДРУЖЕНОГ РАДА

Члан 438.

Организацију удруженог рада заступа и представља инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа, ако статутом или другим самоуправним општим актом организације није друкчије одређено.

Статутом или другим самоуправним општим актом организације удруженог рада може се предвидети да организацију удруженог рада заступа, односно представља, поред инокосног пословодног органа, односно председника колегијалног пословодног органа, један или више радника са посебним овлашћењима и одговорностима у организацији удруженог рада.

Заступник је овлашћен да у име организације удруженог рада, у оквиру њене делатности, а у границама својих овлашћења, закључује уговоре и врши друге правне радње, као и да заступа организацију удруженог рада пред судовима и другим органима.

Статутом или другим самоуправним општим актом организације удруженог рада може се овлашћење заступника ограничити на закључивање одређених уговора, односно на вршење других одређених правних радњи, односно може се одредити да заступник у име организације удруженог рада закључује уговоре или врши друге правне радње само уз сагласност одређеног органа или заједно са одређеним органом организације удруженог рада.

Овлашћења заступника организације удруженог рада, односно ограничење његових овлашћења, морају се уписати у судски регистар.

Представник организације удруженог рада је овлашћен да иступа у њено име, али није овлашћен да за њу предузима правне радње, осим ако је овлашћен и за њено заступање.

Члан 439.

Заступник организације удруженог рада из члана 438. овог закона може, у оквиру својих овлашћења, дати другом лицу писмено пуномоћје за закључење одређених врста уговора и предузимање других одређених врста правних радњи, односно за закључење појединачно одређених уговора и предузимање других појединачних одређених правних радњи.

Статутом организације удруженог рада или одлуком њеног органа управљања може се одредити да заступник може дати пуномоћје у смислу става 1. овог члана само уз сагласност одређеног органа организације.

ОДЕЉАК 3

ПОСЛОВНА ТАЈНА

Члан 440.

Пословном тајном сматрају се оне исправе и подаци које организација удруженог рада одреди самоуправним споразумом, статутом или другим самоуправним општим актом, као што су: исправе и подаци који представљају производну тајну, резултате истраживачког и конструкторског рада и друге исправе и подаци чије би саопштавање неовлашћеном лицу, због њихове природе и значаја, било противно њеним интересима.

Статутом или другим самоуправним општим актом не може се одредити да се све исправе и подаци који се односе на пословање организације удруженог рада сматрају пословном тајном, односно да се пословном тајном не проглашавају исправе и подаци чије саопштавање не би било противно њеним интересима или противно начелу јавности рада организације удруженог рада.

Пословном тајном не могу се прогласити исправе и подаци који су од значаја за остваривање међусобних односа у пословном повезивању организација удруженог рада ни техничко унапређење или иновација која доприноси општем друштвеном напретку, а која је регистрована.

Члан 441.

Организација удруженог рада дужна је чувати као тајну и следеће исправе и податке:

1) које надлежни орган прогласи пословном тајном;

2) које надлежни орган као поверљиве саопшти организацији удруженог рада;

3) који се односе на послове које организација удруженог рада врши за потребе Југословенске народне армије, општенародне одбране и друштвене самозаштите, ако су означени као војна тајна;

4) који садрже понуде за конкурс или јавно надметање — до објављивања резултата конкурса, односно јавног надметања;

5) који су од посебног друштвено-економског значаја.

Које се исправе и подаци из става 1. овог члана сматрају пословном тајном утврђује се законом и прописом на основу закона.

Члан 442.

Исправе и податке који се сматрају пословном тајном на основу статута или другог самоуправног општег акта, могу другим лицима саопштавати овлашћени радници одређени статутом или другим самоуправним општим актом.

Самоуправним општим актом ближе се одређују случајеви кад се исправе или подаци из става 1. овог члана могу саопштавати другим лицима, радници који их, с обзиром на радно место на коме раде, могу саопштавати и лица којима се они могу саопштавати.

Раднички савет организације удруженог рада образује посебан орган који има увид у пословне тајне и који је одговоран за њихово чување, и утврђује који радници могу бити овлашћени за чување или саопштавање пословне тајне.

Члан 443.

Исправе и подаци који се сматрају пословном тајном не смеју се саопштавати ни чинити доступним неовлашћеним лицима, ако законом није друкчије одређено.

Пословну тајну дужни су чувати сви радници који на било који начин сазнају за коју од исправа или података који се сматрају пословном тајном.

Дужност чувања пословне тајне траје и по престанку радног односа радника у организацији удруженог рада чија је пословна тајна у питању.

Члан 444.

Кад је то ради извршавања послова организације удруженог рада неопходно, исправе и податке који се по члану 441. овог закона сматрају пословном тајном, може другим лицима саопштавати само лице овлашћено статутом или другим самоуправним општим актом, уз претходну писмену сагласност надлежног органа који је својим прописом или актом одредио да се ове исправе или подаци сматрају пословном тајном или да их је као поверљиве саопштио организацији удруженог рада, односно уз претходну писмену сагласност заинтересоване организације или лица ако су у питању исправе или подаци из понуда за конкурс или јавно надметање.

У захтеву којим се тражи сагласност, у смислу става 1. овог члана, мора се навести које су исправе или подаци у питању, којем ће се лицу они саопштити, које је лице овлашћено да то саопштење изврши, као и разлози због којих је то саопштење неопходно.

Члан 445.

Организације удруженог рада и одговорни радници у њима дужни су чувати као поверљиве исправе и податке које сазнају у вршењу послова са другим организацијама удруженог рада.

Ако се такве исправе и подаци сматрају пословном тајном у смислу чл. 440. и 441. овог закона, а статутом или другим самоуправним општим актом организације удруженог рада која их је сазнала предвиђени су као пословна тајна, неовлашћено саопштење ових исправа или података представља повреду дужности чувања пословне тајне.

Члан 446.

Не сматра се повредом чувања пословне тајне саопштавање исправа или података који се сматрају пословном тајном, ако се те исправе, односно подаци саопштавају лицима, органима и организацијама којима се они могу или морају саопштавати на основу прописа или на основу овлашћења која произлазе из функције коју они врше или положаја на коме се налазе.

Повредом чувања пословне тајне не сматра се ни саопштавање на седницама радничког савета исправа и података који се сматрају пословном тајном, ако је такво саопштавање неопходно ради вршења његових послова.

Радник који на седницама органа управљања саопштава такве податке дужан је присутне упозорити да се те исправе и подаци сматрају пословном тајном, а присутни су дужни да оно што том приликом сазнају чувају као пословну тајну.

Као повреда чувања пословне тајне неће се сматрати ни саопштење које радник учини органу самоуправне радничке контроле или пријавом кривичног дела, привредног преступа или прекршаја који је учињен, или ако тајну саопшти органу који врши право надзора, а ради остваривања својих самоуправних права или права из међусобних односа радника у удруженом раду.

Члан 447.

Статутом или другим самоуправним општим актом ближе се одређује, према условима пословања, начин руковања исправама и подацима који се сматрају пословном тајном и друге околности од интереса ради чувања пословне тајне.

ОДЕЉАК 4

СУДСКИ РЕГИСТАР

Члан 448.

У судски регистар обавезно се уписују организације удруженог рада, пословне заједнице, банке, заједнице осигурања имовине и лица и друге финансијске организације, радне заједнице које су самоуправним споразумом или другим самоуправним општим актом овлашћене да ступају у промет са трећим лицима, као и други субјекти одређени законом (у даљем тексту: субјекти уписа).

Упис се врши на захтев овлашћеног лица.

Захтев се мора поднети у року од 15 дана од дана кад су се стекли сви услови за упис.

Законом се одређује у којим случајевима се врши упис у судски регистар по службеној дужности суда или на захтев другог надлежног органа.

У судски регистар у који је уписана основна организација, односно радна организација која у свом саставу нема основних организација уписују се и они њени делови који имају одређена овлашћења у промету робе и услуга (пословне јединице), а јединице које немају таква овлашћења само се евидентирају.

Члан 449.

Суд је дужан да изврши упис у судски регистар ако је пријаву са прописаном садржином поднело овлашћено лице, ако су пријави приложене одређене исправе са прописаном садржином којима се доказују чињенице које су од значаја за упис у судски регистар и ако је захтев за упис у складу са законом.

Регистарски суд дужан је да оцени да ли за упис постоје прописани услови.

Ако регистарски суд посумња у истинитост акта којим се доказује чињеница која је предмет уписа, или у законитост поступка по коме је акт донесен, или законитост правне радње која је предмет уписа (закључење одређеног самоуправног споразума, избор, односно именовање органа организације и др.), суд ће по службеној дужности извидети околности које су од значаја за извршење уписа, и одбити захтев за упис ако нађе да за упис не постоје услови.

Члан 450.

Судски регистар води надлежни суд.

Члан 451.

Подаци уписани у судски регистар су јавни и свако може разгледати, преписивати и захтевати да му се изда оверени препис уписа.

Упис у судски регистар има правно дејство према трећим лицима од дана уписа.

Ко се у правном промету, поступајући савесно, поузда у податке уписане у регистар, не сноси штетне правне последице које из тога настану.

Члан 452.

Поступак уписа у судски регистар врши се према правилима ванпарничног поступка, ако законом није друкчије одређено.

Члан 453.

Сви уписи врше се у судски регистар надлежног суда на чијем се подручју налази седиште субјекта уписа (регистарски суд).

Ако у саставу субјекта уписа има и таквих субјеката чија се седишта налазе на подручју другог суда, уписи се врше и у судски регистар тог суда (суд уписа) на основу решења регистарског суда.

Члан 454.

У судски регистар уписује се оснивање, организовање, конституисање и престанак субјекта уписа, као и статусне и друге промене тих субјеката.

У судски регистар уписују се и други подаци о субјектима уписа који су од значаја за правни промет, и то фирма, односно назив, седиште, делатност, овлашћења у правном промету са трећим лицима, врста и обим одговорности у правном промету са трећим лицима, врста и обим одговорности за обавезе других организација удруженог рада утврђене самоуправним споразумом о удруживању, имена лица овлашћених за заступање и границе њихових овлашћења, назив и седиште оснивача, као и број и датум акта о оснивању.

У судски регистар уписују се и подаци о другим чињеницама одређеним законом.

Члан 455.

Уписи у судски регистар су коначни, условни (привремени) и обавештавајући.

Коначни уписи су нарочито уписи оснивања, конституисања, статусних и других промена субјеката уписа и њиховог престанка.

Условни (привремени) уписи су нарочито предбележба одлуке о организовању привремене основне организације, односно основне организације у саставу радне организације и предбележба одлуке о издвајању основне организације из састава радне организације.

Обавештавајући уписи су нарочито забележба покретања спора, забележба покретања поступка редовне ликвидације, забележба покретања поступка принудног поравнања и забележба отварања поступка принудног престанка.

Услови уписа, зависно од предмета уписа, морају се оправдати у року одређеном законом или решењем суда.

Члан 456.

О сваком захтеву за упис у судски регистар, регистарски суд доноси решење.

Решење се у препису доставља подносиоцу захтева и свим удруженим организацијама на које се то решење односи, а може се доставити и другим лицима која за то имају правни интерес, на њихов захтев.

Против решења о упису у судски регистар може се изјавити жалба.

Право на жалбу против решења о упису у судски регистар имају подносилац захтева за упис и друга лица која сматрају да је решењем повређено њихово право или на закону заснован интерес.

Рок за изјављивање жалбе износи осам дана од дана достављања преписа решења.

За лице које сматра да је његово право и на закону заснован интерес повређен решењем о коначном упису, а препис тог решења није му био достављен, рок за жалбу износи 15 дана од дана објаве извода уписа у „Службеном листу СФРЈ", а ако је извод уписа објављен и у републичком, односно покрајинском службеном листу, рок за жалбу рачуна се од дана објаве извода уписа у службеном листу у коме је касније објављен.

Члан 457.

Неосновано извршен упис у судски регистар може регистарски суд брисати по службеној дужности или по захтеву лица које за то има правни интерес.

Захтев за брисање уписа подноси се у року од 15 дана од дана сазнања за упис, а најкасније у року од 60 дана од дана извршеног уписа.

Суд може брисати упис по службеној дужности само у случајевима који су законом, односно правилима ванпарничног поступка предвиђени.

Члан 458.

Ако је упис извршен на основу лажне исправе, ако су у исправи на основу које је извршен упис наведени неистинити подаци, ако је исправа донесена у незаконито спроведеном поступку, ако је незаконито спроведена радња о којој се подаци уписују у регистар или ако постоје други законом предвиђени разлози, може се тужбом за утврђење тражити да се утврди да је упис ништав.

Тужбу може поднети лице које има правни интерес да се утврди ништавост уписа.

Тужбу може поднети и друштвени правобранилац самоуправљања.

Тужба се подноси у року од 30 дана од дана кад је подносилац тужбе сазнао за разлоге ништавости, али се не може поднети после истека рока од три године од дана извршеног уписа.

Члан 459.

Подаци уписани у судски регистар који се односе на организације удруженог рада које се баве привредним делатностима, објављују се у „Службеном листу СФРЈ", а подаци уписани у судски регистар који се односе на организације удруженог рада које се баве друштвеним делатностима објављују се у службеном листу одређеном законом.

Члан 460.

Савезно извршно веће доноси ближе прописе о судском регистру, о збирци исправа и помоћним књигама које се воде уз регистар, о начину уписа у судски регистар о предбележбама и забележбама и њиховом брисању, о лицима овлашћеним за подношење пријаве за упис, о садржини пријаве, о исправама и доказима који се прилажу пријави, о објављивању уписа и о начину издавања извода из судског регистра.

ДЕО ЧЕТВРТИ

ОСТВАРИВАЊЕ САМОУПРАВЉАЊА РАДНИКА У УДРУЖЕНОМ РАДУ

ГЛАВА I

ОДЛУЧИВАЊЕ РАДНИКА

ОДЕЉАК 1

ОБЛИЦИ ОДЛУЧИВАЊА

Члан 461.

У остваривању својих друштвено-економских и других самоуправних права радници одлучују на зборовима радника, референдумом и другим облицима личног изјашњавања, путем делегата у радничком савету и контролом рада органа и служби у организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама, као и путем делегација и делегата у скупштинама самоуправних интересних заједница и скупштинама друштвено-политичких заједница.

ОДЕЉАК 2

ОДЛУЧИВАЊЕ ЛИЧНИМ ИЗЈАШЊАВАЊЕМ

Члан 462.

Радници у основној организацији личним изјашњавањем одлучују о неотуђивим правима референдумом, на зборовима радника, потписивањем, односно давањем посебних изјава у писменом облику и другим облицима личног изјашњавања, утврђеним законом, статутом или самоуправним споразумом.

О свим питањима о којима се одлуке доносе личним изјашњавањем радника мора се обезбедити претходно расправљање о тим питањима на начин одређен статутом.

Пословодни орган основне организације припрема предлог питања о којима се спроводи претходно расправљање из става 2. овог члана са потребним образложењем.

Раднички савет одлучује о изношењу питања о којима се спроводи претходно расправљање.

Раднички савет сазива збор радника ради претходног расправљања.

О организовању претходног расправљања раднички савет обавештава синдикат.

На захтев синдиката раднички савет је дужан да организује претходно расправљање.

Члан 463.

Радници у основној организацији референдумом одлучују: о самоуправном споразуму о удруживању рада радника у основној организацији; о самоуправном споразуму о удруживању у радну организацију, сложену организацију и пословну заједницу; о променама у организовању основне организације; о статуту основне организације, радне организације и сложене организације; о основама плана основне организације; о основима и мерилима за расподелу средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника; о другим самоуправним споразумима, кад је то законом утврђено; о одлукама које се односе на одрицање права на повраћај удружених средстава, односно накнаду за привређивање удруженим средствима, као и о другим питањима утврђеним самоуправним споразумом и статутом основне организације.

Радници референдумом одлучују и о другим питањима о којима се одлучује личним изјашњавањем ако тако одлучи већина радника основне организације.

Члан 464.

Радници на збору радника дају иницијативе, предлоге и мишљења, усаглашавају ставове у остваривању права рада друштвеним средствима и других самоуправних права, утврђују смернице за рад делегација и делегата и доносе одлуке, под условима и на начин утврђеним законом, самоуправним споразумом и статутом.

Члан 465.

Радници самоуправним споразумима и статутима утврђују питања о којима се одлучује потписивањем, односно давањем посебне изјаве у писменом облику.

Члан 466

Предлог акта основне организације о коме радници одлучују личним изјашњавањем, утврђује раднички савет основне организације, ако законом или статутом основне организације није одређено да предлог акта утврђује комисија или друго тело које бирају радници.

Предлог акта који утврђује раднички савет радне организације, односно сложене организације, а о коме радници одлучују личним изјашњавањем, претходно разматра и о њему заузима став радднички савет основне организације.

Члан 467.

О предлогу одлуке о закључивању уговора о кредиту за инвестициона улагања и других уговора и самоуправних споразума којима се прибављају средства у већем обиму за проширење материјалне основе рада или удруживање средстава сопствене акумулације за дугорочнија улагања у својој организацији удруженог рада и другим облицима удруживања тих средстава и за остваривање других заједничких циљева у заједничком раду и заједничком остваривању дохотка уз заједнички ризик, организује се претходна расправа у основној организацији ради прибављања мишљења радника, на начин одређен статутом.

Раднички савет је дужан да предлог из става 1. овог члана достави синдикату.

Ако се о питањима из става 1. овог члана не организује претходна расправа, раднички савет о тим питањима не може донети одлуку.

Члан 468.

Самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији сматра се донесеним ако се за њега изјасни већина радника у тој организацији.

После доношења самоуправног споразума из става 1. овог члана сваки радник у основној организацији слободно одлучује о прихватању самоуправног споразума давањем посебне изјаве у писменом облику.

Други самоуправни општи акт основне организације о коме радници одлучују личним изјашњавањем сматра се усвојеним ако се за њега изјасни већина радника у основној организацији.

Други самоуправни општи акт радне организације, односно сложене организације о коме радници одлучују личним изјашњавањем, сматра се усвојеним ако се за њега изјасни већина радника у свакој основној организацији у саставу организације удруженог рада чији се акт усваја.

Члан 469.

Ако радници референдумом не прихвате предлог акта, предлог се може поновити у року утврђеном статутом основне организације, односно самоуправним споразумом о удруживању, с тим да тај рок не може бити краћи од рока утврђеног законом.

Ако, у року утврђеном самоуправним општим актом, односно законом, радници референдумом не прихвате основе плана основне организације, раднички савет о томе доноси привремену одлуку.

У случају из става 2. овог члана раднички савет обавештава скупштину друштвено-политичке заједнице.

Члан 470.

Ако је статутом основне организације предвиђено да радници на збору радника одлучују о одређеним самоуправним правима, дужностима и одговорностима, а због природе процеса рада или из других разлога не постоји могућност за одржавање јединственог збора свих радника, изјашњавање се врши на зборовима радника у радним јединицама или другим деловима процеса рада одређеним статутом.

Одлука о којој су се радници из става 1. овог члана изјаснили сматра се донесеном ако је усвоји већина од укупног броја радника у основној организацији.

Начин одлучивања на зборовима радника у деловима процеса рада из става 1. овог члана утврђује се статутом основне организације.

Члан 471.

Радници у радној јединици или другом делу основне организације одређеном статутом одлучују на збору радника те јединице, односно тог дела о одређеним самоуправним правима, дужностима и одговорностима, кад радници у појединим деловима процеса рада обављају рад у различитим местима или кад то организација рада захтева (рад појединих група радника у грађевинарству, шумарству, пољопривреди, саобраћају и сл.), утврђеним статутом или самоуправним општим актом којим се уређује радни однос.

Радници у радној јединици или другом делу основне организације одређеном статутом могу на збору радника те јединице, односно тог дела доносити одлуке о расподели средстава за личне дохотке и о коришћењу средстава заједничке потрошње које остваре заједничким радом, као и о другим питањима утврђеним статутом у складу са законом.

Одлука из ст. 1. и 2. овог члана сматра се донесеном ако је усвоји већина радника на збору радника тог дела процеса рада.

ОДЕЉАК 3

ОДЛУЧИВАЊЕ ПУТЕМ ДЕЛЕГАТА И ДЕЛЕГАЦИЈА

1. Заједничка одредба

Члан 472.

Одлучивање путем делегата и делегација радници у основним организацијама и другим организацијама удруженог рада, као и другим облицима удруживања остварују на начин утврђен самоуправним споразумом и статутом организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице и друге самоуправне организације и заједнице.

2. Одлучивање у основној организацији

Члан 473.

Радник, заједно и равноправно са другим радницима у основној организацији одлучује путем делегата у радничком савету основне организације на тај начин што заједно и равноправно са другим радницима утврђује ставове о раду делегата и даје смернице делегату у погледу изјашњавања о питањима о којима раднички савет доноси одлуке.

Члан 474.

Делегати у радничком савету основне организације раде по смерницама радника који су их изабрали, и за свој рад одговарају радницима основне организације.

Члан 475.

Делегат у радничком савету основне организације има право и дужност да о свим питањима о којима одлучује раднички савет износи ставове радника који су га изабрали.

Делегат има право и дужност да са осталим делегатима у току доношења заједничке одлуке усаглашава ставове у радничком савету основне организације.

Делегат има право и дужност да обавештава раднике о свом раду у радничком савету и о раду радничког савета, на начин и у роковима утврђеним статутом основне организације.

Делегат има право и дужност да затражи ставове радника кад му нису дате смернице или оне нису довољне да би се могао изјаснити о питањима о којима одлучује раднички савет.

Члан 476.

Статутом основне организације утврђују се права и обавезе делегата и њихова одговорност радницима.

3. Одлучивање у радној организацији

Члан 477.

Кад делегат у радничком савету радне организације учествује у одлучивању о питањима која се односе на стварање материјалних обавеза основне организације, као и о другим питањима утврђеним статутом основне организације и самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију, дужан је да се изјасни и да гласа у складу са ставом који су заузели радници, односно са ставом који је по тим питањима заузео раднички савет основне организације чији је он делегат.

Кад раднички савет радне организације доноси одлуку о питањима о којима се радници лично изјашњавају у основној организацији, одлука се доноси у сагласности са сваком од тих организација на начин утврђен самоуправним споразумом о удруживању.

Члан 478.

Кад делегат у радничком савету радне организације учествује у одлучивању о питањима о којима радници не одлучују личним изјашњавањем, дужан је да приликом изјашњавања поступа у оквиру смерница које су утврдили радници, односно раднички савет основне организације.

Члан 479.

Делегат у радничком савету радне организације одговоран је за свој рад радницима и радничком савету основне организације у којој је изабран за делегата.

Члан 480.

Делегат у радничком савету радне организације који не изнесе ставове радничког савета основне организације, не гласа у складу са смерницама или не обавештава раднике о свом раду у радничком савету, о раду радничког савета и о питањима о којима није постигнута сагласност делегата, чини повреду своје делегатске дужности, и за ту повреду одговоран је радницима који су га изабрали.

Члан 481.

Самоуправним споразумом о удруживању и статутом радне организације утврђују се начин и рокови обавештавања радничког савета и радника основне организације о раду делегата и радничког савета радне организације, друга права и дужности делегата и њихова одговорност радничком савету.

4. Одлучивање у сложеној организацији

Члан 482.

Одредбе овог закона које се односе на права, дужности и одговорности делегата у радничком савету радне организације, примењују се и на делегате у радничком савету сложене организације.

5. Одлучивање у другим облицима удруживања

Члан 483.

Одредбе овог закона које се односе на права, дужности и одговорности делегата у радничком савету радне организације, примењују се и на делегате у органу управљања у пословној заједници, банци, заједници осигурања имовине и лица и другој самоуправној организацији и заједници, као и на делегате у заједничком органу за вршење послова од заједничког интереса организација удруженог рада које удружују рад и средства, ако законом или самоуправним општим актом, у складу са законом, није друкчије одређено.

Статутом организације удруженог рада, односно друге самоуправне организације или заједнице која је удружена у облик удруживања из става 1. овог члана, утврђују се права, обавезе и одговорности делегата радницима, односно радним људима у самоуправним организацијама и заједницама који су их изабрали.

6. Одлучивање у радној заједници

Члан 484.

Делегат у радничком савету радне заједнице у организацији удруженог рада има права, дужности и одговорности делегата у радничком савету основне организације.

Радна заједница има најмање једног делегата у радничком савету радне организације.

Ако радна организација има више радних заједница оне имају свака по једног делегата у радничком савету радне организације.

Самоуправним општим актом радне заједнице утврђују се права и дужности делегата и њихова одговорност радничком савету и радницима радне заједнице који су их изабрали.

Члан 485.

Радници у радној заједници банке, заједнице осигурања имовине и лица, пословне заједнице, земљорадничке задруге и друге задруге, самоуправне интересне заједнице и друге самоуправне организације и заједнице и њиховог удружења, друштвено-политичке организације, удружења грађана, органа друштвено-политичке заједнице и органа друштвене заједнице, остварују своја самоуправна права, дужности и одговорности, сагласно самоуправном општем акту радне заједнице, сходно одредбама овог закона, ако законом није друкчије одређено.

7. Одлучивање радника путем делегата у скупштинама самоуправних интересних заједница и скупштинама друштвено-политичких заједница

Члан 486.

Делегати у скупштинама самоуправних интересних заједница раде по смерницама чланова самоуправне интересне заједнице који су их изабрали и њима су одговорни за свој рад.

Члан 487.

Делегати у скупштинама друштвено-политичких заједница раде у складу са смерницама својих самоуправних организација и заједница, а самостални су у опредељивању и гласању.

Делегати из става 1 овог члана обавештавају раднике који су их изабрали и делегације које су их делегирале, и њима су одговорни за свој рад.

Члан 488.

Делегати у органима месних заједница одговорни су за свој рад радним људима и грађанима који су их изабрали.

Члан 489.

Односи између делегације коју образују радници у основним организацијама и радничког савета

организације удруженог рада ради непосредног остваривања својих права, дужности и одговорности и организованог учешћа у вршењу функција скупштина друштвено-политичких заједница и самоуправних интересних заједница, заснивају се, у процесу одлучивања, на принципу узајамне сарадње и међусобног обавештавања о питањима од заједничког интереса.

Делегација основне организације има право и дужност да од радничког савета, односно збора радника затражи мишљење о питањима о којима се одлучује у скупштинама самоуправних интересних заједница и скупштинама друштвено-политичких заједница.

ГЛАВА II

ОРГАНИ УПРАВЉАЊА И ДРУГИ ОРГАНИ

ОДЕЉАК 1

ОРГАНИ ОСНОВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

1. Раднички савет

Члан 490.

У основној организацији радници су дужни да образују раднички савет, као орган управљања радом и пословањем основне организације, односно њему по положају и функцији одговарајући орган управљања.

У основној организацији са мање од 30 радника не образује се раднички савет. У таквом случају сви радници врше функцију радничког савета, и одлучују личним изјашњавањем о питањима која су законом стављена у делокруг радничког савета.

Члан 491.

Раднички савет основне организације сачињавају делегати радника свих делова процеса рада у тој организацији.

Састав радничког савета основне организације мора бити такав да одговара социјалном саставу радника у основној организацији.

Број делегата треба да буде сразмерни броју радника сваког дела процеса рада у основној организацији, с тим да сваки део процеса рада има најмање једног делегата.

Члан 492.

Радници бирају делегате у раднички савет основне организације јединствено за целу основну организацију, на основу кандидатуре у појединим деловима процеса рада.

Делегате у раднички савет основне организације бирају, непосредно, тајним гласањем, радници у основној организацији. Утврђивање кандидата и кандидациони поступак спроводи синдикат.

Делегати радника у радничком савету основне организације не могу бити бирани за време дуже од две године.

У основним организацијама у којима у одређеним периодима већи број радника заснива радни однос на одређено време, статутом, самоуправним споразумом и законом утврђују се начин, услови и време учешћа од њих изабраних делегата у раду радничког савета основне организације.

Самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији или статутом основне организације и законом утврђују се начин избора и услови и начин опозива делегата у радници савет основне организације.

Члан 493.

Право да бира и да буде биран за делегата у раднички савет основне организације има сваки радник који је засновао радни однос у основној организацији.

Нико не може више од два пута узастопно бити биран за делегата у исти раднички савет.

У раднички савет основне организације не може бити биран радник који као инокосни пословодни орган, односно председник или члан колегијалног пословодног органа њему одговара, као ни други радници са посебним овлашћењима и одговорностима, као што су заменик и помоћници пословодног органа, руководиоци појединих сектора или други радници са посебним овлашћењима и одговорностима, који су непосредно одговорни радничком савету одређени статутом основне организације и законом.

Члан 494.

Радници могу под условима, на начин и по поступку који се утврђују самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији или статутом основне организације и законом, опозвати своје делегате изабране у раднички савет основне организације.

Предлог за покретање поступка за опозив делегата може дати и синдикат.

Члан 495.

Раднички савет основне организације: утврђује предлог статута и доноси друге самоуправне опште акте којима се уређују односи у организацији; утврђује предлог смернице за план основне организације; утврђује предлог елемената за закључивање самоуправних споразума о основама планова самоуправних организација и заједница и о закључивању договора о основама планова друштвено-политичких заједница; утврђује пословну политику; доноси план основне организације; утврђује мере за спровођење пословне политике и плана основне организације; доноси одлуку о давању, односно узимању кредита у вези са текућим пословањем у складу са планом основне организације; утврђује периодични обрачун и завршни рачун; бира, именује и разрешава од дужности извршни и пословодни орган, односно чланове тих органа у организацији; стара се о обавештавању радника о питањима од интереса за њихово одлучивање и контролу у основној организацији; даје смернице и упутства извршном органу и пословодном органу основне организације и врши контролу над њиховим радом; утврђује програм мера које произлазе из програма општенародне одбране и друштвене самозаштите које се односе на основну организацију и стара се о начину спровођења тих мера.

Раднички савет основне организације врши и друге послове утврђене статутом и другим самоуправним општим актима основне организације, у складу са законом.

Раднички савет основне организације дужан је да поверене послове врши на начин и у границама овлашћења утврђених статутом и другим самоуправним општим актима.

Послови које врши раднички савет основне организације по уставу, закону и статуту те организације, не могу се поверавати извршном органу и пословодном органу.

Члан 496.

Раднички савет основне организације доноси одлуке о питањима из свог делокруга већином гласова свих делегата, ако за доношење одлуке о одређеном питању статутом основне организације или законом није предвиђена друга квалификована већина.

Члан 497.

Одлуке радничког савета основне организације доносе се, по правилу, јавним гласањем делегата у радничком савету.

Статутом основне организације одређују се питања о којима раднички савет доноси одлуке тајним гласањем.

2. Извршни орган радничког савета

Члан 498.

У основној организацији може се образовати један или више извршних органа радничког савета коме се поверава вршење одређених извршних функција.

У основној организацији са мање од 30 радника може се образовати извршни орган који има иста права, обавезе и одговорности као и извршни орган радничког савета.

Извршни послови који се поверавају извршном органу утврђују се статутом основне организације.

Ако је у основној организацији образовано два или више извршних органа радничког савета, статутом основне организације уређују се делокруг, међусобни односи и одговорност тих органа.

Члан 499.

Чланове извршног органа бира раднички савет основне организације из реда својих чланова и из реда других радника основне организације.

У извршни орган не могу бити бирани радници који не могу бити бирани у раднички савет.

Нико не може више од два пута узастопно бити биран у извршни орган радничког савета исте основне организације.

Чланови извршног органа не могу се бирати на време дуже од две године.

Члан 500.

Извршним пословима који се могу поверити извршном органу сматрају се нарочито: предлагање нацрта статута и нацрта других самоуправних општих аката које доноси раднички савет; предлагање плана; давање смерница пословодном органу за извршавање одлука радничког савета и контрола извршавања тих одлука; извршавање одлука које доносе раднички савет или радници личним изјашњавањем, ако њихово извршавање не спада у права и дужности пословодног органа и доношење аката за извршавање тих одлука.

Члан 501.

Ако орган самоуправне радничке контроле, пословодни орган, синдикат, радници у делу процеса рада, комисије или друга тела која су образовали радници, односно раднички савет предлаже радничком савету основне организације да донесе одређену одлуку, извршни орган је дужан да, на захтев радничког савета, савету да мишљење о предложеној одлуци.

Члан 502.

Раднички савет основне организације може укинути акт, односно обуставити меру коју је донео његов извршни орган, ако сматра да је извршни орган доношењем акта, односно предузимањем мере прекорачио овлашћење или повредио самоуправни општи акт, или да се тим актом, односно мером не спроводи утврђена политика или не извршава одлука радничког савета, односно одлука радника.

3. Пословодни орган

Члан 503.

У основној организацији постоји пословодни орган као инокосни пословодни орган или као колегијални пословодни орган.

Ако послови које обавља инокосни пословодни орган основне организације то допуштају, статутом основне организације може се утврдити да инокосни пословодни орган, поред послова из његовог делокруга, обавља и послове радника основне организације.

Не сматра се пословодним органом, у смислу овог закона, инокосни, односно колегијални орган у основној организацији који у складу са статутом основне организације, обавља одређене послове из делокруга пословодног органа основне организације на основу и у оквиру овлашћења тог пословодног органа. Тај орган одговоран је пословодном органу за обављање тих послова и радничком савету у границама датих овлашћења.

Члан 504.

Инокосни пословодни орган основне организације именује се и разрешава одлуком радничког савета основне организације.

Инокосни пословодни орган именује се на основу јавног конкурса, на предлог конкурсне комисије.

Конкурсна комисија за именовање инокосног пословодног органа основне организације одређене законом састављена је од законом одређеног броја представника основне организације и синдиката, као и од представника друштвене заједнице именованих, односно изабраних у складу са законом.

Члан 505.

Конкурс за именовање инокосног пословодног органа основне организације расписује раднички савет основне организације најкасније три месеца пре истека времена на које је инокосни пословодни орган именован.

По завршеном конкурсу, конкурсна комисија утврђује предлог за именовање инокосног пословодног органа двотрећинском већином гласова укупног броја чланова.

Ако конкурсна комисија не може да утврди предлог за именовање инокосног пословодног органа већином из става 2. овог члана, образује се конкурсна комисија у новом саставу.

Ако ни конкурсна комисија у новом саставу не утврди предлог за именовање инокосног пословодног органа, расписује се нови конкурс.

Члан 506.

Конкурсна комисија утврђује једног или више кандидата које предлаже радничком савету ос-

новне организације као могуће кандидате за инокосног пословодног органа те организације.

Раднички савет оцењује да ли предложени кандидати испуњавају услове предвиђене у конкурсу за именовање инокосног пословодног органа.

Раднички савет основне организације може именовати за инокосног пословодног органа само једног од кандидата које је предложила конкурсна комисија.

Ако раднички савет основне организације не именује за инокосног пословодног органа ниједног од предложених кандидата, расписује се нови конкурс.

Члан 507.

Раднички савет основне организације дужан је да о одлуци коју је донео поводом конкурса обавести сваког учесника конкурса.

Сваки учесник конкурса, друго лице чији је правни интерес повређен и друштвени правобранилац самоуправљања може против одлуке радничког савета основне организације о именовању инокосног пословодног органа покренути поступак пред судом удруженог рада, ако сматра да конкурс није спроведен по прописаном поступку или да лице које је именовано за инокосног пословодног органа не испуњава за то прописане услове. Поступак се може покренути у року од осам дана од дана пријема обавештења из става 1. овог члана.

Ако суд удруженог рада утврди да конкурс није спроведен по прописаном поступку, поништиће конкурс и одлуку о именовању инокосног пословодног органа, а ако утврди да лице које је именовано за инокосног пословодног органа не испуњава прописане услове поништиће само одлуку о именовању.

Члан 508.

Инокосни пословодни орган, односно председник и члан колегијалног пословодног органа сматра се да је засновао радни однос кад да писмену изјаву, да је упознат са самоуправним општим актом којим се уређује радни однос, другим самоуправним општим актима којима се уређују његова права, обавезе и одговорности и статутом, и да их прихвата, а права, обавезе и одговорности остварује по одредбама овог закона о радним односима које се односе на раднике у основној организацији.

Даном утврђеним актом о именовању инокосни пословодни орган основне организације ступа на дужност.

Члан 509.

Председник, односно члан колегијалног пословодног органа основне организације именује се и разрешава на начин и по поступку утврђеним законом и статутом основне организације за именовање и разрешење инокосног пословодног органа односне основне организације.

Статутом основне организације може бити одређено да радници са посебним овлашћењима и одговорностима који су изабрани на конкурсу, тим избором постају чланови колегијалног пословодног органа основне организације.

Члан 510.

Ако на место инокосног пословодног органа, односно председника колегијалног пословодног органа основне организације није благовремено могао бити именован нови инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа, раднички савет основне организације на то место именује, без конкурса, вршиоца дужности.

Вршилац дужности има сва права и дужности инокосног пословодног органа.

Послови из делокруга инокосног пословодног органа, односно председника колегијалног пословодног органа могу се обављати од стране вршиоца дужности најдуже шест месеци.

Члан 511.

За инокосног пословодног органа, односно за председника или члана колегијалног пословодног органа основне организације или за вршиоца дужности тих органа, не може бити именовано, нити може да врши послове из делокруга тих органа лице које је за кривично дело против основа социјалистичког самоуправног друштвеног уређења и безбедности земље, против привреде, против права самоуправљања, против друштвене својине или против службене дужности, извршено са умишљајем, осуђено на безусловну казну затвора.

За лице које је са умишљајем учинило друго кривично дело, осим кривичних дела наведених у ставу 1. овог члана, забране из тог става наступају, ако је за такво кривично дело осуђено безусловно на казну затвора најмање три године.

Забрана за лице из става 1. овог члана траје десет година, а забрана за лице из става 2. овог члана траје пет година, од дана издржане, опроштене или застареле казне.

Члан 512.

Мандат инокосног пословодног органа, односно председника и чланова колегијалног пословодног органа траје најдуже четири године.

По истеку мандата исто лице може бити поново именовано на исту функцију, на начин прописан законом.

Члан 513.

Пословодни орган основне организације води пословање основне организације, организује и усклађује процес рада у њој, предлаже пословну политику и мере за њено спровођење, извршава одлуке и закључке донесене личним изјашњавањем радника и одлуке и закључке радничког савета основне организације, и његовог извршног органа, разматра, пре утврђивања, предлог плана и све појединачне одлуке у вези са извршењем плана и даје мишљење и предлоге о њима, обавља и друге послове утврђене законом и статутом основне организације.

Члан 514.

Инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа основне организације има право и дужност да учествује у раду радничког савета основне организације, без права одлучивања.

Инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа дужан је да раднички савет основне организације упозори на незаконите одлуке и друге акте, на одлуке које нису у складу са планом основне организације, као и на нецелисходне одлуке и друге акте.

Кад раднички савет основне организације доноси одлуку о пословима и средствима друштвене

репродукције, ако се та одлука не доноси на предлог пословодног органа, дужан је да претходно затражи мишљење инокосног пословодног органа, односно председника колегијалног пословодног органа. Ово мишљење инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа дужан је да дâ радничком савету.

Инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа који не извршава послове из ст. 1. до 3. овог члана, одговара за повреду радне дужности и самоуправне функције.

Члан 515.

Пословодни орган основне организације самосталан је у вршењу послова из свог делокруга. Пословодни орган одговоран је за свој рад радницима и радничком савету основне организације.

Пословодни орган ради у складу са одлукама и ставовима донесеним личним изјашњавањем радника, радничког савета основне организације и његовог извршног органа, на основу и у складу са самоуправним општим актима.

Пословодни орган, у оквиру делокруга утврђеног законом и статутом основне организације, самостално одлучује о вођењу послова основне организације, о спровођењу појединих задатака или вршењу послова, и о организовању и усклађивању процеса рада.

У процесу рада, пословодни орган има право и дужност да издаје налоге појединим радницима или групама радника за извршавање одређених послова или задатака, у складу са самоуправним општим актима.

Ако пословодни орган образује радне групе, комисије или друга радна и саветодавна тела за разраду одређених питања из његовог делокруга, та тела раде по његовим налозима.

Члан 516.

Међусобни односи пословодних органа основних организација, радних организација и сложене организације утврђују се самоуправним споразумом о удруживању, и заснивају се, у оквиру делокруга тих органа, на међусобној сарадњи и споразумевању.

У случају несагласности између пословодних органа, сваки пословодни орган има право и дужност да о томе обавести раднички савет своје организације удруженог рада и раднички савет организације удруженог рада пословодног органа са којим се није сагласио.

У хитним случајевима и случајевима кад би неизвршење одређене одлуке нанело већу штету или угрозило процес рада, спор између пословодних органа се износи пред заједничко тело за посредовање при усклађивању процеса рада, и о томе се обавештавају раднички савети организација удруженог рада чији се пословодни органи нису споразумели.

Заједничко тело из става 3. овог члана има председника и два члана. По једног члана одређује свака страна у спору, а председника одређују обе стране у спору споразумно. Ово тело се састаје одмах по образовању и даје предлог за усклађивање процеса рада.

Члан 517.

Кад оцени да је пословодни орган друге организације удруженог рада у саставу радне организације, односно сложене организације, прекорачио овлашћења, да поступа противно самоуправном споразуму, односно договору о основама плана, самоуправном споразуму о удруживању и договореној пословној политици, да не извршава или неуредно извршава своје обавезе пословодни орган основне организације, радне организације, односно сложене организације има право и дужност да о томе обавести раднички савет своје организације удруженог рада, раднички савет организације удруженог рада оног пословодног органа на чији рад ставља приговор, органе самоуправне радничке контроле и синдикат.

Раднички савет коме је уложен приговор из става 1. овог члана, дужан је да приговор размотри и донесе одлуку.

Члан 518.

Инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа основне организације одговоран је и друштвеној заједници за законитост рада и за испуњавање законом прописаних обавеза основне организације.

Члан 519.

Ако инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа основне организације сматра да је акт донесен личним изјашњавањем радника или акт радничког савета и других органа основне организације у супротности са законом, самоуправним споразумом о удруживању, статутом основне организације и другим самоуправним општим актом, упозориће на то орган који је донео такав акт.

Ако и после упозорења орган који је донео такав акт остане при свом акту, инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа обуставиће од извршења тај акт, осим појединачних аката донесених у управном поступку и аката по којима је за коначно одлучивање предвиђена надлежност суда, и о томе ће у року од три дана од дана обуставе, обавестити надлежни орган друштвено-политичке заједнице.

Члан 520.

Инокосни пословодни орган основне организације, односно председник и чланови колегијалног пословодног органа или само члан тог органа може бити разрешен и пре истека времена на које је именован:

1) на његов захтев;

2) ако раднички савет утврди да послови који су му поверени превазилазе његове способности и да се то неповољно одражава на вршење пословодне функције, обављање послова, пословне резултате и односе у организацији удруженог рада;

3) ако својим радом теже повреди или у више махова повреди прописе који се односе на рад основне организације или на њену делатност, самоуправни споразум, статут или друге самоуправне опште акте основне организације или неосновано одбија да извршава одлуке радничког савета основне организације или поступа очигледно противно тим одлукама;

4) ако својим несавесним или неправилним радом, или прекорачењем овлашћења, основној организацији или друштвеној заједници нанесе штету у већем обиму, или ако је услед његовог несавесног или неправилног рада могла наступити таква штета;

5) ако услед неизвршења или немарног вршења своје дужности основна организација није могла извршавати план или друге основне задатке или је извршавање тих задатака било знатно отежано;

6) ако је својим поступцима или пропустима онемогућавао остваривање самоуправних права радника или допринео да се поремете самоуправни односи у основној организацији или теже оштете друштвени интереси;

7) кад наступе услови по којима по сили закона престаје рад радника у основној организацији;

8) у другим случајевима предвиђеним законом.

Члан 521.

Иницијативу за покретање поступка за разрешење пословодног органа основне организације могу поднети радничком савету радници сваког дела процеса рада и њихови делегати у радничком савету основне организације.

Иницијативу за покретање поступка за разрешење пословодног органа основне организације може поднети друштвени правобранилац самоуправљања и скупштина општине, односно друге друштвено-политичке заједнице и синдикат.

Раднички савет је дужан да иницијативу за покретање поступка за разрешење пословодног органа основне организације узме у разматрање, о њему донесе одлуку, и о томе обавести подносиоца иницијативе.

Раднички савет, пре него што донесе одлуку из става 3. овог члана, дужан је да затражи мишљење од скупштине општине, односно друге друштвено-политичке заједнице и синдиката.

Раднички савет одлуку о разрешењу пословодног органа основне организације може да изнесе радницима да се референдумом изјасне о потврђивању њиховог става.

Ако радднички савет не прихвати иницијативу друштвеног правобраниоца самоуправљања, скупштине општине, односно друге друштвено-политичке заједнице или синдиката, може се покренути поступак пред судом удруженог рада.

Ако суд удруженог рада утврди да постоје разлози за разрешење пословодног органа из члана 520. овог закона, правноснажну одлуку о томе доставља радничком савету који је дужан да поступи у складу с том одлуком.

Одлука радничког савета о разрешењу пословодног органа је коначна.

Члан 522.

Инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа основне организације који је одлуком радничког савета основне организације разрешен од дужности може пред судом удруженог рада захтевати накнаду штете ако је од дужности разрешен, а нису постојали разлози за разрешење, или ако није спроведен поступак прописан законом, односно самоуправним општим актом. Захтев за накнаду штете подноси се у року од 30 дана од дана достављања одлуке о разрешењу од дужности.

ОДЕЉАК 2

ОРГАНИ РАДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

1. Раднички савет

Члан 523.

У радној организацији радници су дужни да образују раднички савет као орган управљања радом и пословањем, односно њему по положају и функцији одговарајући орган управљања.

Члан 524.

Раднички савет радне организације сачињавају делегати радника основних организација у њеном саставу и делегати радне заједнице, непосредно изабрани на начин и по поступку који су утврђени самоуправним споразумом о удруживању или статутом и законом.

У радничком савету радне организације мора бити заступљена свака основна организација у њеном саставу, најмање са једним делегатом.

У раднички савет радне организације делегати се бирају сразмерно броју радника основних организација.

Члан 525.

У раднички савет радне организације не може бити биран инокосни пословодни орган, председник, односно члан колегијалног пословодног органа основне организације, која је у саставу те радне организације.

Члан 526.

Кад се у радној организацији уместо радничког савета образује њему одговарајући орган управљања, делегати основних организација у том органу бирају се и опозивају на начин и по поступку по коме се бирају и опозивају делегати у раднички савет радне организације.

Члан 527.

Раднички савет радне организације: утврђује предлог статута; доноси самоуправне опште акте за чије доношење је овлашћен самоуправним споразумом о удруживању; утврђује предлог самоуправног споразума о основама плана радне организације; доноси план радне организације; доноси планове и програм из области општенародне одбране и друштвене самозаштите; утврђује пословну политику и мере за њено спровођење и мере за спровођење плана; бира, именује и разрешава од дужности извршни и пословодни орган, односно чланове тих органа у радној организацији; даје смернице и упутства извршном органу и пословодном органу и врши контролу над њиховим радом.

Раднички савет радне организације врши и друге послове утврђене самоуправним споразумом о удруживању у складу са законом.

Члан 528.

Одлуке радничког савета радне организације које се односе на питања о којима се радници у основној организацији лично изјашњавају, доносе се у сагласности са сваком основном организацијом, на начин утврђен самоуправним споразумом о удруживању.

У основној организацији сагласност за доношење одлуке из става 1. овог члана дају, сагласно статуту основне организације, радници личним изјашњавањем.

Статутом основне организације може се одредити да сагласност за доношење одлуке из става 1. овог члана даје раднички савет основне организације, ако се том одлуком утврђују мере за извршење плана и других одлука радничког савета радне организације.

Раднички савет радне организације доноси одлуке о другим питањима из свог делокруга већином гласова делегата свих основних организација, ако самоуправним споразумом и законом није одређена друга квалификована већина.

Члан 529.

Ако су у раднички савет радне организације изабрана два или више делегата из једне основне организације, њихови гласови дати за одлуку радничког савета сматрају се једним гласом кад раднички савет одлучује о питањима о којима се радници лично изјашњавају.

Гласање сваког делегата у радничком савету радне организације евидентира се у записнику.

Члан 530.

Одредбе овог закона о радничком савету основне организације које се односе на услове за избор члана радничког савета, трајање мандата, усаглашавање ставова делегата, јавно гласање делегата и предлог за покретање поступка за опозив делегата радничког савета основне организације примењују се и на раднички савет радне организације.

Одредбе овог закона о радничком савету основне организације примењују се и на раднички савет радне организације у којој нису организоване основне организације.

2. Извршни орган радничког савета

Члан 531.

Одредбе овог закона о извршном органу радничког савета основне организације примењују се и на извршни орган радничког савета радне организације.

3. Пословодни орган

Члан 532.

У радној организацији постоји пословодни орган као инокосни пословодни орган или као колегијални пословодни орган.

Члан 533.

Не сматра се пословодним органом, у смислу овог закона, инокосни, односно колегијални орган у радној организацији који, у складу са самоуправним споразумом о удруживању, обавља одређене послове из делокруга пословодног органа радне организације, на основу и у оквиру овлашћења тог пословодног органа. Тај орган одговоран је пословодном органу и радничком савету за обављање тих послова у границама датих овлашћења.

Члан 534.

Пословодни орган радне организације координира рад пословодних органа основних организација у саставу радне организације у оквиру послова који се врше у радној организацији, у складу са законом и овлашћењима која су основне организације у саставу радне организације утврдиле самоуправним споразумом о удруживању.

Члан 535.

Кад инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа радне организације установи да је акт радничког савета или других органа основне организације у супротности са законом и самоуправним споразумом о удруживању, а инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа основне организације тај акт није обуставио од извршења, упозориће на то пословодни орган и раднички савет основне организације.

Ако инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа основне организације ни у року од осам дана од дана упозорења не обустави од извршења акт из става 1. овог члана, а раднички савет, односно други орган основне организације не усклади тај акт у том року, инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа радне организације обавестиће о томе, у даљем року од три дана, надлежни орган друштвено-политичке заједнице.

Члан 536.

Права, обавезе и одговорности инокосног пословодног органа, односно председника и члана колегијалног пословодног органа радне организације утврђују се самоуправним општим актом којим се уређује радни однос и статутом, у складу са самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

Инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа радне организације заснива радни однос и остварује права из радног односа у радној заједници, а ако није образована радна заједница — у складу са самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

Члан 537.

Пре ступања на дужност инокосни пословодни орган, односно председник и члан колегијалног пословодног органа радне организације потписује изјаву о прихватању самоуправних општих аката из члана 536. став 1. овог закона ако такву изјаву раније није потписао.

Члан 538.

Одредбе овог закона о пословодном органу основне организације које се односе на начин именовања и разрешења, образовање конкурсне комисије, расписивање конкурса и утврђивање предлога за именовање, утврђивање кандидата, ступање на дужност пословодног органа, заштиту права учесника конкурса, начин именовања председника и чланова колегијалног пословодног органа, вршиоца дужности пословодног органа, забрану вршења функције, мандат и поновно именовање, ограничење избора у раднички савет, учешће у раду радничког савета, одговорност за законитост рада, заштиту права, разрешење пре истека времена и покретање поступка о разрешењу — примењују се и на пословодни орган радне организације.

ОДЕЉАК 3

ОРГАНИ СЛОЖЕНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Члан 539.

Одредбе овог закона које се односе на органе радне организације, осим одредаба члана 524. ст. 2. и 3. и члана 529. став 1. овог закона, примењују се и на органе сложене организације.

ОДЕЉАК 4

ОРГАНИ ДРУГИХ ОБЛИКА УДРУЖИВАЊА РАДА И СРЕДСТАВА

Члан 540.

Органи управљања банака, осигуравајућих организација и пословних заједница бирају се на делегатским основама и имају положај, права, дужности и одговорности утврђене самоуправним споразумом о удруживању, у складу са законом.

Члан 541.

Организације удруженог рада које удружују рад и средства, а тим удруживањем се не организују у посебну организацију удруженог рада могу образовати заједнички орган за вршење послова од заједничког интереса, чији се састав, избор, положај, права, дужности и одговорности, као и опозив, утврђују самоуправним споразумом о удруживању, у складу са законом.

Заједнички орган из става 1. овог члана образује се на делегатским основама.

ОДЕЉАК 5

ОРГАНИ РАДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Члан 542.

Одредбе овог закона које се односе на одлучивање радника личним изјашњавањем, раднички савет и извршни орган радничког савета основне организације и њихову одговорност, примењују се и на одлучивање радника личним изјашњавањем, раднички савет и извршни орган радничког савета радне заједнице, ако законом није друкчије одређено.

Члан 543.

Радна заједница има руководиоца радне заједнице, кад је то предвиђено самоуправним споразумом, статутом, односно законом.

Руководилац радне заједнице руководи радом радне заједнице, координира процес рада у радној заједници, извршава одлуке радничког савета радне заједнице, радничког савета организације удруженог рада и њихових извршних органа.

Руководиоца радне заједнице именује и разрешава раднички савет организације удруженог рада по претходно прибављеном мишљењу радничког савета радне заједнице.

Руководилац радне заједнице у вршењу својих права, дужности и одговорности одговоран је радничком савету организације удруженог рада.

Радници у радној заједници и њен руководилац одговорни су за свој рад пословодном органу организације удруженог рада.

Члан 544.

У остваривању заједничких послова, радници радне заједнице раде по упутствима, смерницама и налозима пословодног органа организације удруженог рада у чијем су саставу.

Пословодни орган организације удруженог рада може у остваривању својих овлашћења утврђених самоуправним споразумом о удруживању пренети обављање појединих послова на поједине раднике радне заједнице.

Самоуправним споразумом о удруживању у организацију удруженог рада појединим радницима, односно службама утврђују се овлашћења и дужности чије је обављање услов за вршење права, дужности и одговорности радника и уредно обављање делатности организације удруженог рада.

Члан 545.

Одредбе овог закона о пословодном органу основне организације које се односе на начин именовања и разрешења, образовање конкурсне комисије осим одредбе члана 504. став 3. овог закона, расписивање конкурса и утврђивање предлога за именовање, утврђивање кандидата, ступање на дужност, заштиту права учесника на конкурсу, вршиоца дужности пословодног органа, забрану вршења функције, мандат и поновно именовање, ограничење избора у раднички савет и учешће у раду радничког савета, разрешење пре истека времена, услове и поступак за разрешење, одговорност за законитост рада и заштиту његових права, сходно се примењују и на руководиоца радне заједнице.

ГЛАВА III

ОБАВЕШТАВАЊЕ РАДНИКА У УДРУЖЕНОМ РАДУ

Члан 546.

Органи организације удруженог рада дужни су да обезбеде редовно, благовремено, истинито, потпуно и по садржини и облику приступачно обавештавање радника, и то о целокупном пословању организације удруженог рада и њеном материјално-финансијском стању, о стицању и расподели дохотка и коришћењу средстава, о резултатима оствареним удруживањем средстава из минулог рада у свим облицима удруживања рада и средстава, о припремама за општенародну одбрану и о остваривању друштвене самозаштите, као и о другим питањима од интереса за управљање, одлучивање и остваривање самоуправне радничке контроле.

Радници имају право и дужност да захтевају да буду обавештени о раду и извршавању одлука радничког савета и извршног органа и о раду пословодног органа основне организације, радне организације, сложене организације и других организација и заједница у које су удружили рад и средства.

Синдикат може захтевати да радници буду обавештени о раду и извршавању одлука из става 2. овог члана.

Члан 547.

Органи организације удруженог рада дужни су да раднике обавештавају на начин који омогућава да се сваки радник упозна са извештајима тих органа, да их размотри и да утврди своје ставове.

Начин и рокови обавештавања радника, питања о којима се радници обавештавају, као и који су органи одговорни за обавештавање радника, уређују се законом, статутом и другим самоуправним општим актом организације удруженог рада.

Члан 548.

Обавештења која се дају радницима организације удруженог рада достављају се и органу самоуправне радничке контроле и синдикату.

Члан 549.

Раднички савет и пословодни орган организације удруженог рада дужни су да раднике и син-

дикат обавештавају о упозорењима, налазима и одлукама друштвеног правобраниоца самоуправљања, Службе друштвеног књиговодства, органа надлежног за вршење надзора над законитошћу рада организације удруженог рада, судова, органа друштвено-политичких заједница, односно синдиката, ако то ти органи захтевају.

Члан 550.

Неизвршавање дужности обавештавања радничког савета и других органа организације удруженог рада, радника и синдиката, представља повреду права радника.

Неизвршавањем дужности обавештавања радника и синдиката, пословодни орган чини и повреду радне обавезе. Ако због необавештавања или свесног давања неистинитог обавештења не би била донесена одлука или би била донета штетна одлука, пословодни орган одговара и материјално.

ГЛАВА IV

САМОУПРАВНА РАДНИЧКА КОНТРОЛА

Члан 551.

Ради остваривања и заштите својих самоуправних права, радници у организацијама удруженог рада имају право и дужност да остварују самоуправну радничку контролу непосредно, преко органа управљања и преко посебног органа самоуправне радничке контроле.

Радници у организацији удруженог рада и у другим облицима удруживања рада и средстава остварују самоуправну радничку контролу на начин утврђен статутом, самоуправним споразумом и другим самоуправним општим актом.

Члан 552.

Раднички савет организације удруженог рада дужан је да обезбеди сваком раднику у организацији удруженог рада да остварује увид у исправе, списе и извештаје ради упознавања са материјално-финансијским стањем организације удруженог рада и са њеним пословањем.

Пословодни орган омогућиће радницима увид у све исправе, списе и извештаје, осим ако те исправе, списи и извештаји имају карактер пословне или друге законом или на основу закона утврђене тајне.

Начин упознавања радника са пословањем, планом, пословном политиком и другим питањима од интереса за раднике, уређује се самоуправним општим актом организације удруженог рада.

Одлуке, закључци и ставови од интереса за остваривање самоуправне радничке контроле у облику извода из записника са седница органа у организацији удруженог рада, објављују се на одговарајући начин најкасније у року од седам дана од дана одржавања седнице на којој су донесени.

Члан 553.

Раднички савет, пословодни орган и радници са посебним овлашћењима и одговорностима у организацији удруженог рада дужни су да раднику који им се обрати омогуће увид у њихов рад, на начин утврђен самоуправним општим актом.

Органи у организацији удруженог рада дужни су да, у оквиру свог делокруга, дају одговор на мишљења и предлоге радника, на начин и у роковима утврђеним самоуправним општим актима организације удруженог рада.

Радник који на збору радника, на седници радничког савета или у оквиру других облика одлучивања, односно у вршењу самоуправне радничке контроле у организацији удруженог рада, стави примедбу или предлог и изнесе мишљење, и захтева допунске податке и допунски извештај о раду и пословању организације удруженог рада и међусобним односима у раду, не може због тога бити позван на одговорност, ни стављен у неповољнији положај.

Пословодни орган, односно радник са посебним овлашћењима и одговорностима који позове радника на одговорност или на основу чијег утицаја се радник стави у неповољнији положај, чини тежу повреду самоуправљачке функције и радне обавезе. Тежу повреду самоуправљачке функције и радне обавезе чини пословодни орган, односно радник са посебним овлашћењима и одговорностима ако онемогући раднику увид у исправе и пословање организације удруженог рада.

Пословодни орган, радник са посебним овлашћењима и одговорностима или било који радник, чини тежу повреду самоуправљачке функције и радне обавезе ако члана органа самоуправне радничке контроле, односно орган самоуправне радничке контроле омета или онемогућава у вршењу његове функције.

Члан 554.

Раднички савет у вршењу функције самоуправне радничке контроле, остварује контролу над радом извршног органа, пословодног органа и стручних служби у организацији удруженог рада.

Раднички савет у вршењу контроле над радом извршног органа, пословодног органа и стручних служби даје им смернице и упутства ради отклањања утврђених неправилности.

Члан 555.

Раднички савет организације удруженог рада дужан је да размотри сваки предлог органа самоуправне радничке контроле, и да отклони неправилности, односно да обавести орган самоуправне радничке контроле о утврђеном стању, предузетим мерама или ставу по одређеном питању.

У случају несагласности између радничког савета и органа самоуправне радничке контроле, одлучују радници у складу са самоуправним споразумом о удруживању, односно статутом.

Члан 556.

У основној организацији образује се орган самоуправне радничке контроле.

Орган самоуправне радничке контроле у основној организацији врши контролу: спровођења статута и других самоуправних општих аката основне организације и самоуправних споразума и друштвених договора; спровођења одлука радника, органа управљања, извршног органа и пословодног органа и сагласности тих аката и одлука са самоуправним правима, дужностима и интересима радника; остваривања радних обавеза и самоуправљачких функција радника и органа основне организације; одговорног и друштвено и економски целисходног коришћења друштвених средстава и располагања њима; примене начела расподеле према раду у распоређивању чистог дохотка и расподели средстава за личне дохотке; остваривања и заштите права радника у међусобним односима у удруже-

ном раду; обавештавања радника о питањима од интереса за одлучивање и контролу у основној организацији и остваривања других самоуправних права, дужности и интереса радника.

Орган самоуправне радничке контроле може се образовати и у радној заједници.

Члан 557.

Орган самоуправне радничке контроле образује се на делегатским основама и у радној организацији, сложеној организацији, задрузи, банци и другој финансијској организацији, заједници осигурања имовине и лица, самоуправној интересној заједници и другој самоуправној организацији и заједници, на начин одређен самоуправним споразумом о удруживању, у складу са законом.

У поступку предлагања кандидата за чланове органа самоуправне радничке контроле учествује синдикат.

Члан 558.

Чланове органа самоуправне радничке контроле у основној организацији и радној заједници бирају и опозивају радници на начин одређен самоуправним општим актом, у складу са законом.

Чланове органа самоуправне радничке контроле из члана 557. став 1. овог закона бирају и опозивају радници у основним самоуправним организацијама, односно заједницама, које су удружене у одговарајуће организације, односно заједнице, и то на начелима делегатског система, ако законом није друкчије одређено.

Листу кандидата за чланове органа самоуправне радничке контроле утврђује и кандидациони поступак спроводи синдикат.

Опозив чланова органа самоуправне радничке контроле врши се и на предлог синдиката.

Члан 559.

Права, дужности и одговорности чланова органа самоуправне радничке контроле уређују се статутом и другим самоуправним општим актом у складу са законом.

Орган самоуправне радничке контроле основне организације има право да остварује контролу у радној организацији, сложеној организацији, банкама и другим финансијским организацијама, самоуправним интересним заједницама и у свим другим облицима удруживања у које радници основне организације удружују свој рад и средства, ради контроле целог тока друштвене репродукције, у сарадњи са органима самоуправне радничке контроле у тим организацијама, односно заједницама.

Члан 560.

Пословодни орган организације удруженог рада дужан је да обезбеди обављање административно-стручних послова за потребе органа самоуправне радничке контроле.

Орган самоуправне радничке контроле може утврђивање одређених чињеница од значаја за остваривање његове функције да повери одговарајућим стручњацима ван своје самоуправне организације, односно заједнице.

Члан 561.

У остваривању својих права и дужности, орган самоуправне радничке контроле има право да се обраћа органима надлежним за вршење надзора над законитошћу рада организације удруженог рада, друштвеном правобраниоцу самоуправљања, Служби друштвеног књиговодства и другим органима друштвеног надзора и контроле, као и синдикату, и да са њима сарађује.

Органи и организације из става 1. овог члана дужни су да органу самоуправне радничке контроле дају податке који су неопходни за вршење самоуправне радничке контроле, у складу са законом.

Члан 562.

Ако органи у организацији удруженог рада којима се орган самоуправне радничке контроле обрати ради отклањања недостатака, не отклоне благовремено те недостатке, орган самоуправне радничке контроле обавестиће о томе раднички савет организације удруженог рада и синдикат.

Ако раднички савет не предузме мере, односно радници не донесу одлуку о предузимању мера за отклањање уочених недостатака, орган самоуправне радничке контроле обавестиће о томе синдикат, надлежне органе друштвеног надзора и орган надлежан за вршење надзора над законитошћу рада органа организације удруженог рада.

Ако орган самоуправне радничке контроле сматра да се одлуком, другим актом или мером радничког савета повређују самоуправна права радника или друштвена својина, или да је такав акт раднички савет донео противно ставовима радника, указаће радничком савету на уочене недостатке, и о томе ће обавестити синдикат.

Ако раднички савет поводом упозорења органа самоуправне радничке контроле не преиначи своју одлуку или меру из става 3. овог члана, орган самоуправне радничке контроле може да предложи скупштини друштвено-политичке заједнице да обустави од извршења одлуку или други акт, односно меру којом се повређују самоуправна права радника или друштвена својина.

Члан 563.

За члана органа самоуправне радничке контроле не може бити изабран члан радничког савета, члан извршног органа, као и радник који, сагласно закону, не може бити биран за делегата у раднички савет.

Члан 564.

Орган самоуправне радничке контроле доноси своје закључке на седницама.

Члан 565.

Орган самоуправне радничке контроле дужан је да о свом раду и ставовима обавештава раднике у роковима и на начин утврђеним статутом, самоуправним споразумом о удруживању и другим самоуправним општим актима.

ГЛАВА V

ОДГОВОРНОСТ ЗА ОБАВЉАЊЕ САМОУПРАВЉАЧКИХ ФУНКЦИЈА

Члан 566.

Радник је лично одговоран за савесно обављање самоуправљачких функција.

Статутом основне организације, самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију,

односно сложену организацију, у складу са законом, утврђују се обавезе чланова радничког савета, чланова извршног органа, инокосног пословодног органа, односно председника и чланова колегијалног пословодног органа, као и чланова органа самоуправне радничке контроле — у вршењу самоуправљачких функција, врсте одговорности за повреду тих обавеза и поступак за утврђивање одговорности.

Статутом се утврђују и обавезе радника у вршењу самоуправљачких функција.

Члан 567.

Делегати у радничком савету основне организације су за свој рад лично одговорни радницима основне организације.

Делегати у радничком савету радне организације, односно сложене организације су за свој рад лично одговорни радницима и радничком савету основне организације у којој су изабрани.

Радници могу опозвати свог делегата у радничком савету основне организације и друге организације удруженог рада.

Ако делегат основне организације у радничком савету радне организације, односно сложене организације не поступа по смерницама, раднички савет основне организације обавестиће о томе раднике и може предложити покретање поступка за његов опозив.

Члан 568.

Ако раднички савет, ван оквира својих овлашћења, противно упозорењу пословодног органа, извршног органа, органа самоуправне радничке контроле, друштвеног правобраниоца самоуправљања, Службе друштвеног књиговодства, органа инспекције или другог надлежног органа, донесе одлуку којом се наноси штета организацији удруженог рада, пословодни орган је дужан да обустави од извршења такву одлуку и да покрене поступак пред судом удруженог рада.

Члан 569.

Чланови извршног органа одговорни су за свој рад радничком савету који их је изабрао и радницима организације удруженог рада у којој врше своје функције.

Чланови извршног органа одговорни су нарочито: за извршавање одлуке радничког савета и одлуке коју су радници донели личним изјашњавањем; за редовно, благовремено, истинито и потпуно обавештавање радничког савета и радника које је по садржини и облику њима приступачно; за штету насталу извршавањем одлуке донесене на основу њихових предлога, ако су при давању тог предлога прикрили чињеницу или свесно дали неистинита обавештења радничком савету или радницима.

Ако у поступку разматрања рада извршног органа, раднички савет, односно радници, неповољно оцене рад тог органа, или појединог његовог члана, раднички савет може разрешити од дужности извршни орган или поједине његове чланове.

Члан 570.

Чланови извршног органа сносе материјалну одговорност за штету насталу извршавањем одлуке донесене на њихов предлог ако су при давању предлога прикрили чињенице или свесно дали неистинита обавештења радничком савету или радницима.

Члан 571.

Инокосни пословодни орган, односно председник и чланови колегијалног пословодног органа одговорни су за свој рад радничком савету који их је именовао и радницима организације удруженог рада у којој врше своје функције.

Пословодни орган одговоран је за савесно вршење својих функција, за резултате пословања организације удруженог рада, као и за организовање и усклађивање процеса рада у организацији, у оквиру његових права и дужности.

Одредбе овог закона о материјалној одговорности чланова извршног органа примењују се и на инокосног пословодног органа и чланове колегијалног пословодног органа.

Раднички савет организације удруженог рада утврђује одговорност из става 2. овог члана, а пословодни орган може да покрене поступак пред судом удруженог рада, ако сматра да су чињенице о његовој одговорности погрешно или непотпуно утврђене.

Закључак радничког савета или одлука суда удруженог рада, којом је утврђена одговорност пословодног органа, представља основ за покретање поступка за разрешење пословодног органа.

Члан 572.

Одговорност члана извршног органа, инокосног пословодног органа и председника, односно чланова колегијалног пословодног органа, утврђује се зависно од њиховог утицаја на доношење или извршавање одлуке.

ГЛАВА VI

ДРУШТВЕНИ ДОГОВОРИ, САМОУПРАВНИ СПОРАЗУМИ И ДРУГИ САМОУПРАВНИ ОПШТИ АКТИ

ОДЕЉАК 1

ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ

Члан 573.

Под самоуправним општим актима подразумевају се друштвени договори, самоуправни споразуми којима се на општи начин уређују самоуправни односи и други општи акти организација удруженог рада и других самоуправних организација и заједница.

Члан 574.

Учесници у самоуправном споразумевању и друштвеном договарању су равноправни.

Самоуправни споразум и друштвени договор закључују се слободно и сагласно израженом вољом учесника.

Самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији доноси се сагласно одредби члана 468. став 1. овог закона.

Члан 575.

Самоуправни општи акти морају бити у сагласности са уставом, а не могу бити у супротности са законом и начелима морала социјалистичког самоуправног друштва.

Члан 576.

Поступак самоуправног споразумевања и друштвеног договарања је јаван.

Јавност поступка обезбеђује се на начин који, у складу са законом, утврде учесници самоуправног споразумевања и друштвеног договарања.

Члан 577.

Самоуправни општи акти објављују се пре него што ступе на снагу.

Самоуправни општи акти објављују се на начин утврђен самоуправним општим актом, ако за поједине врсте самоуправних општих аката законом није друкчије одређено.

У самоуправном општем акту може се утврдити, у складу са законом, да тај акт или поједине његове одредбе могу имати повратно дејство само ако то допушта природа односа који се уређују тим самоуправним општим актом.

Члан 578.

Самоуправним споразумом и друштвеним договором може се предвидети арбитража или други начин решавања спорова који настану у спровођењу споразума, односно договора.

Ако самоуправним споразумом није предвиђена арбитража или други начин решавања спорова који настану у спровођењу споразума, те спорове решава суд удруженог рада.

ОДЕЉАК 2

ДРУШТВЕНИ ДОГОВОРИ

Члан 579.

Друштвеним договором обезбеђује се и усклађује самоуправно уређивање друштвено-економских и других односа од ширег заједничког интереса за учеснике договора или од општег друштвеног интереса, а нарочито у областима планирања, цена, распоређивања дохотка и расподеле средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника, међународне размене, политике запошљавања у Југославији и у иностранству, и заштите и унапређивања човекове средине.

Друштвени договор закључују орган друштвено-политичке заједнице и заинтересоване организације удруженог рада, коморе и друга општа удружења, самоуправне интересне заједнице, месне заједнице, друге самоуправне организације и заједнице, синдикати и друге друштвено-политичке организације и друштвене организације.

Члан 580.

Учесници у друштвеном договарању споразумно утврђују поступак за закључивање друштвеног договора.

Члан 581.

Друштвени договор, у име учесника договора, закључују њихови овлашћени органи.

Кад се друштвеним договором обезбеђује и усклађује самоуправно уређивање односа о чијем се уређивању радници лично изјашњавају по одредбама овог закона, овлашћени орган организације удруженог рада може закључити друштвени договор ако га претходно прихвати већина радника у свакој основној организацији у саставу организације удруженог рада која закључује друштвени договор.

Члан 582.

Друштвени договор обавезује учеснике који су га закључили или су му приступили да предузимају потребне мере за његово спровођење.

Учесник у друштвеном договору друштвено-политички је одговоран због непридржавања обавеза из тог договора.

Члан 583.

Закљученом друштвеном договору могу накнадно да приступе организације, заједнице и органи који нису учествовали у његовом закључењу.

На приступање друштвеном договору сходно се примењују одредбе члана 581. овог закона.

Приступање друштвеном договору може се извршити посебном изјавом у писменом облику.

Члан 584.

Друштвени договор престаје да важи даном који сагласно утврде сви учесници.

Члан 585.

Сваки учесник може у свако доба отказати своје учешће у друштвеном договору, ако тим договором није одређено време кад учесник може отказати своје учешће.

Отказ се доставља свим учесницима друштвеног договора.

Отказни рок износи шест месеци, ако друштвеним договором није одређен други рок. Отказни рок почиње тећи од дана кад је отказ достављен учеснику друштвеног договора коме је најдоцније достављен.

ОДЕЉАК 3

САМОУПРАВНИ СПОРАЗУМИ

Члан 586.

Самоуправним споразумом уређују се и усклађују друштвено-економски и други самоуправни односи и интереси у друштвеној репродукцији и у другим облицима остваривања друштвено-економског положаја радника и других радних људи и њихових самоуправних организација и заједница, а нарочито се: удружује рад радника у основној организацији; удружује рад радника у радној заједници; удружују рад и средства у радне организације и друге организације удруженог рада, банке и друге финансијске организације, заједнице осигурања имовине и лица, самоуправне интересне заједнице, као и у друге облике удруживања рада и средстава; утврђују основе плана; усклађују интереси у друштвеној подели рада и друштвеној репродукцији; утврђују основи и мерила за распоређивање дохотка; утврђују критеријуми за самоуправно уређивање цена; утврђују основи и мерила за распоређивање дохотка оствареног заједничким пословањем; уређују односи у остваривању слободне размене рада; уређују међусобна права, обавезе и одговорности радника у удруженом раду и мере за њихово остваривање, као и односи у спровођењу општенародне одбране и друштвене самозаштите.

Самоуправни споразум међусобно закључују радници у основној организацији, односно радној заједници, организације удруженог рада, банке и друге финансијске организације, заједнице осигурања имовине и лица, самоуправне интересне заједнице и друге самоуправне организације и заједнице,

привредне коморе и друга општа удружења самоуправних организација и заједница и синдикати.

Учесници у самоуправном споразуму, поред синдиката, могу да буду и друге друштвено-политичке организације, кад се утврђују односи од интереса за остваривање њихових циљева и задатака утврђеним њиховим статутом.

Друштвено-политичке заједнице, њихови органи и организације могу да буду учесници у самоуправном споразуму кад, на начелу равноправности, средства којима располажу удружују међусобно или са основним организацијама или другим самоуправним организацијама и заједницама.

У самоуправном споразуму може бити учесник и радни човек који обавља пољопривредну, занатску или другу делатност, односно радни човек који самостално у виду занимања обавља професионалну делатност, кад он удружује свој рад и средства са радом радника и средствима друштвене репродукције у основној организацији, односно кад удружује свој рад и средства у земљорадничку задругу или у други облик удруживања рада и средстава.

Члан 587.

Самоуправним споразумом могу се, у оквиру друштвено-економских и других самоуправних односа, утврдити појединачна међусобна права и обавезе заинтересованих организација удруженог рада, односно других друштвених правних лица — учесника у самоуправном споразуму у погледу удруживања рада и средстава или остваривања других појединачних задатака и послова од заједничког интереса, уз одговарајуће учешће свих учесника у заједнички оствареном дохотку и заједничком сношењу ризика.

Не сматрају се, у смислу овог закона, самоуправним споразумима правни послови које учесници у самоуправном споразуму закључују међусобно или са трећим лицима у промету робе и услуга без учешћа уговорних страна у оствареном дохотку и заједничком сношењу ризика (уговор о продаји, о зајму, о грађењу, о превозу и др.).

У смислу овог закона, не сматрају се самоуправним споразумима ни правни послови које, ван самоуправног односа, са организацијом удруженог рада закључују поједини земљорадници или други радни људи који обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана, односно радни људи који самостално у виду занимања обављају професионалну делатност, у погледу једногодишње или краће обавезе испоруке производа, извршења радова или сличних међусобних обавеза.

Члан 588.

Ако је самоуправни споразум закључен ради остваривања недозвољеног интереса и циља или о предмету који је недозвољен, он не производи правно дејство.

Циљ и предмет самоуправног споразума су недозвољени, ако нису у складу са уставом или ако су у супротности са законом или са начелима морала социјалистичког самоуправног друштва.

Члан 589.

Иницијативу за закључење самоуправног споразума дају радници, односно други радни људи непосредно или преко својих самоуправних организација или заједница, као и синдиката или друге друштвено-политичке организације, друштвено-политичке заједнице и привредне коморе.

Члан 590.

Синдикат има право да даје предлоге за закључење самоуправних споразума.

Синдикат учествује у закључивању самоуправног споразума којим се уређује радни однос радника у удруженом раду или утврђују основе и мерила за распоређивање чистог дохотка и расподелу средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника.

Ако синдикат не потпише самоуправни споразум из става 2. овог члана, организација удруженог рада има право да такав споразум примењује, а синдикат може да покрене спор пред судом удруженог рада, ако за спор није надлежан уставни суд.

Суд удруженог рада поништиће самоуправни споразум, односно поједине његове одредбе, ако утврди да се њима повређују самоуправна права радника, да се у распоређивању чистог дохотка и расподели средстава за личну и заједничку потрошњу радника нарушавају односи који одговарају начелу расподеле према раду, или нарушава нормалан ток друштвене репродукције, да се њима на други начин нарушава спровођење политике утврђене друштвеним плановима и друштвеним договорима или повређују начела морала социјалистичког самоуправног друштва.

У случају из става 4. овог члана радницима се обезбеђује исплата зајемченог личног дохотка.

Члан 591.

Поступак закључивања самоуправног споразума између организација удруженог рада, односно других субјеката из члана 586. ст. 2. до 4. овог закона, покреће се на писмени предлог овлашћеног органа било ког учесника.

Члан 592.

Ако је скупштина друштвено-политичке заједнице прописала да су одређене самоуправне организације и заједнице обавезне спровести поступак за самоуправно споразумевање, свака самоуправна организација, односно заједница на коју се та обавеза односи може да поднесе предлог за закључење самоуправног споразума.

Ако у прописаном року ни једна од самоуправних организација, односно заједница не поднесе предлог за закључење самоуправног споразума, тај предлог може поднети синдикат или надлежни орган друштвено-политичке заједнице.

Члан 593.

Самоуправни споразум између организација удруженог рада, односно других субјеката из члана 586. ст. 2. до 4. овог закона, закључују њихови овлашћени органи.

Самоуправни споразум из става 1. овог члана који се односи на питања за која је законом прописано лично изјашњавање радника, може бити пуноважно закључен у име организације удруженог рада само ако га претходно прихвати већина радника у свакој основној организацији у саставу те организације.

Члан 594.

Ако учесник у самоуправном споразумевању без оправданог разлога одустане од даљег учешћа у поступку закључивања самоуправног споразума и услед тога не дође до закључења тог споразума, обавезан је да учеснику коме је поверено извршење

одређених припремних радњи накнади сразмеран део трошкова учињених за извршење тих радњи (трошкови израде елабората и др.).

Ако се заинтересовани учесници не споразумеју о висини накнаде, учесник који сматра да има право на накнаду трошкова може захтевати да о томе одлучи суд удруженог рада.

Члан 595.

Права, обавезе и одговорности учесника самоуправног споразума настају од дана његовог закључења, ако самоуправним споразумом није друкчије одређено.

Члан 596.

Ако учесник у самоуправном споразуму сматра да се самоуправним споразумом повређују друштвено-економски или други самоуправни односи утврђени уставом или законом, може другим учесницима предложити да се самоуправни споразум преиспита.

Предлог у смислу става 1. овог члана могу да поднесу и синдикат, друштвени правобранилац самоуправљања и скупштина одговарајуће друштвено-политичке заједнице.

Организација удруженог рада, друга самоуправна организација и заједница, која није учесник у самоуправном споразуму, може учесницима самоуправног споразума предложити да се самоуправни споразум преиспита у делу за који сматра да се њиме повређује њено право или на закону заснована интерес.

Члан 597.

Предлог за преиспитивање самоуправног споразума доставља се у писменом облику свим учесницима самоуправног споразума, који су дужни да се у року од 30 дана од дана достављања предлога изјасне о основаности предлога.

Ако су сви учесници самоуправног споразума сагласни са предлогом, дужни су да у року од 30 дана од дана достављања изјашњења измене или допуне самоуправни споразум у делу на који се односи предлог и да о томе обавесте предлагача.

Ако учесници самоуправног споразума не поступе по одредбама ст. 1. и 2. овог члана, предлагач може пред судом удруженог рада да покрене поступак ради утврђења да је самоуправни споразум који на спорни начин не уређује друштвено-економске и друге самоуправне односе, ништав у целини, односно у одређеном делу.

Члан 598.

Самоуправни споразум, односно поједини његов део ништав је ако није у сагласности са уставом или ако је супротан закону или начелима морала социјалистичког самоуправног друштва.

У погледу ништавости самоуправног споразума, односно појединог његовог дела којим се утврђују материјалне обавезе учесника, као и у погледу правних последица ништавости, сходно се примењују начела која важе за уговоре.

Члан 599.

Самоуправни споразум престаје да важи одређеног дана или наступањем одређеног догађаја, ако се сви његови учесници у писменом облику о томе сагласе.

Ако је самоуправним споразумом одређен рок његовог важења, самоуправни споразум престаје да важи истеком тог рока, ако се учесници пре истека тог рока не споразумеју да се важност самоуправног споразума продужи.

Ако је самоуправним споразумом одређено да престаје да важи наступањем одређеног догађаја, самоуправни споразум престаје да важи наступањем тог догађаја, ако другим самоуправним споразумом или законом није друкчије одређено.

Ако сви учесници споразума нису сагласни да је настао догађај услед кога самоуправни споразум престаје да важи, заинтересовани учесник може пред арбитражом утврђеном самоуправним споразумом, односно пред судом удруженог рада тражити да се утврди да је самоуправни споразум престао да важи.

Члан 600.

Учесник може да откаже самоуправни споразум под условима и по поступку предвиђеним самоуправним споразумом, у складу са законом.

Самоуправни споразум за учесника који га је отказао престаје да важи по истеку отказног рока предвиђеног у самоуправном споразуму, који почиње тећи од дана достављања отказа свим учесницима самоуправног споразума.

Ако у самоуправном споразуму није предвиђен отказни рок, самоуправни споразум престаје да важи за учесника који је отказао самоуправни споразум по истеку шест месеци почев од последњег дана у години у којој је отказ достављен свим учесницима самоуправног споразума.

Члан 601.

Сваки учесник у самоуправном споразуму може предложити да се због промењених околности услед којих је битно отежано извршење материјалне обавезе учесника у споразуму изврши измена тог споразума.

Ако се учесник у самоуправном споразуму по предлогу заинтересованог учесника не сагласи са изменом самоуправног споразума због промењених околности, арбитража предвиђена самоуправним споразумом, односно суд удруженог рада може, на захтев заинтересованог учесника, раскинути самоуправни споразум, ако утврди да за то постоје оправдани разлози.

Раскид самоуправног споразума не може се захтевати ако је учесник који се позива на промењене околности био дужан да у време закључења самоуправног споразума узме у обзир те околности или их је могао избећи или савладати.

Учесник који захтева раскид самоуправног споразума не може се позивати на промењене околности које су настале по истеку рока одређеног за испуњење његове обавезе.

Ако се усвоји захтев за раскид самоуправног споразума, наложиће се, на захтев других учесника, учеснику који је захтевао раскид да другом учеснику да правичну накнаду за штету коју је због тога претрпео.

Члан 602.

Учесник у самоуправном споразуму на основу кога за учеснике у самоуправном споразуму настају материјалне обавезе, може захтевати да се самоуправни споразум раскине са учесником самоуправног споразума који поред опомене трајније не извршава своје обавезе из самоуправног споразума.

Члан 603.

Ако су самоуправни споразум закључили више од два учесника, а разлози за раскид самоуправног споразума због промењених околности или због неиспуњења обавеза из самоуправног споразума се односе само на неког учесника, самоуправни споразум се не раскида у погледу осталих учесника, ако се то не противи природи односа уређених самоуправним споразумом или интересу који су учесници самоуправним споразумом намеравали да остваре.

Члан 604.

Учесник у самоуправном споразуму који не извршава материјалне обавезе које је преузео самоуправним споразумом, одговоран је за накнаду штете коју је тиме проузроковао осталим учесницима у самоуправном споразуму.

Ако је за случај неизвршења материјалне обавезе од стране учесника у самоуправном споразуму тим споразумом предвиђена новчана накнада у корист другог учесника у споразуму, а неизвршењем обавезе је проузрокована штета већа од износа новчане накнаде, оштећени учесник има право и на накнаду штете преко износа новчане накнаде.

Члан 605.

У случају раскида самоуправног споразума који су закључила два учесника, учесници се ослобађају свих обавеза, осим обавезе да накнаде штету, односно да плате новчану накнаду.

Учесник који је извршио своје обавезе, у целини или делимично, има право на повраћај онога што је у извршењу обавеза дао, односно право на накнаду за корист коју је други учесник остварио.

У случају раскида самоуправног споразума који су закључили више од два учесника, одредбе ст. 1. и 2. овог члана примењују се на учеснике у погледу којих је самоуправни споразум раскинут.

Члан 606.

Ако је испуњење материјалне обавезе једног учесника у самоуправном споразуму постало немогуће због догађаја за које нису одговорни ни он ни остали учесници, њихове међусобне обавезе престају, а ако је нека од тих обавеза извршена, може да се захтева повраћај онога што је дато.

У случају делимичне немогућности извршења материјалне обавезе за коју није одговоран ни један од учесника у самоуправном споразуму, сваки учесник може да захтева сразмерно смањење својих обавеза.

Ако у случају делимичне немогућности извршења материјалне обавезе из става 2. овог члана сразмерно смањење обавеза не одговара оправданом интересу неког учесника у самоуправном споразуму, тај учесник може захтевати да се утврди да је самоуправни споразум према њему без дејства.

Ако је извршење материјалне обавезе неког учесника у самоуправном споразуму постало немогуће због догађаја за који је одговоран он или други учесник у самоуправном споразуму, сходно се примењују одредбе ст. 1. до 3. овог члана, а учесник који је одговоран за наступање догађаја дужан је другом учеснику да накнади штету.

Члан 607.

Одредбе овог закона о самоуправном споразуму примењују се сходно:

1) на уговоре којима се уређују самоуправни односи између радника радне заједнице и организација, заједница, односно органа за које они обављају послове;

2) на уговоре које закључују радни људи који самостално, у виду занимања, обављају професионалне делатности — у погледу удруживања у привремену или трајнију радну заједницу;

3) на уговоре које закључују земљорадници или други радни људи који самостално обављају делатност личним радом средствима рада у својини грађана, односно радни људи који самостално, у виду занимања, обављају професионалне делатности — у погледу удруживања рада и средстава на самоуправној основи са организацијама удруженог рада, односно задругама;

4) на уговоре о оснивању уговорних организација.

Члан 608.

Застарелошћу престаје право да се захтева испуњење материјалних обавеза које произлазе из самоуправног споразума, и то:

1) плаћање износа личног дохотка и другог потраживања радника из радног односа;

2) плаћање накнаде за штету проузроковану повредом самоуправног споразума;

3) плаћање новчане накнаде из члана 604. став 2. овог закона;

4) испуњење друге индивидуалне обавезе која за предмет има одређено давање или чињење процењиво у новцу.

На застарелост захтева из става 1. овог члана сходно се примењују опште одредбе о застарелости потраживања, с тим да ти захтеви застаревају за три године.

ОДЕЉАК 4

ДРУГИ САМОУПРАВНИ ОПШТИ АКТИ

Члан 609.

Под другим самоуправним општим актима, у смислу овог закона, подразумевају се акти којима се на општи начин уређују друштвено-економски и други самоуправни односи између радника, односно других радних људи у организацијама удруженог рада, самоуправним интересним заједницама и другим самоуправним организацијама и заједницама, уређује начин остваривања права, обавеза и одговорности у тим организацијама и заједницама, утврђују органи у тим организацијама и заједницама, њихов делокруг, овлашћења и начин остваривања њихове функције и уређују друга питања унутрашње организације рада и пословања у самоуправним организацијама и заједницама (статут, правилник, одлука којом се на општи начин уређују одређена питања, пословник и др.).

Члан 610.

Самоуправним споразумом и статутом утврђује се који се самоуправни општи акти доносе у организацији удруженог рада, другој самоуправној организацији и заједници, питања која се тим актима уређују, ко их доноси и поступак њиховог доношења.

Статутом, односно другим самоуправним општим актом у складу са статутом уређује се поступак доношења и извршења појединачних самоуправних аката у организацији удруженог рада у остваривању права, обавеза и одговорности радника.

Члан 611.

Статут основне организације доносе, на предлог радничког савета, радници основне организације удруженог рада већином гласова свих радника. Друге самоуправне опште акте основне организације доносе радници већином гласова свих радника основне организације, односно раднички савет већином гласова свих чланова радничког савета.

Статут радне организације, односно сложене организације доносе, на предлог радничког савета, радници основних организација те организације већином гласова свих радника у свакој од тих организација. Друге самоуправне опште акте радне организације, односно сложене организације доносе, у складу са самоуправним споразумом о удруживању и статутом, њен раднички савет већином гласова свих чланова савета.

Члан 612.

Статут организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице не може бити у супротности са самоуправним споразумом о удруживању, а други њихови самоуправни општи акти морају бити у сагласности са статутом.

Одредбе других самоуправних општих аката које су у супротности са самоуправним споразумом о удруживању и статутом не могу се примењивати.

Сви појединачни акти које доносе органи и овлашћени радници у организацији удруженог рада морају бити у складу са одговарајућим самоуправним општим актима.

Члан 613.

Самоуправни општи акти организације удруженог рада морају се ускладити са обавезама преузетим самоуправним споразумима које је она закључила или којима је приступила.

Члан 614.

У основној организацији мора се обезбедити да сваки радник има самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији, статут и друге самоуправне опште акте којима се уређује радни однос, са изменама и допунама које се изврше после њиховог доношења, а морају му бити доступни и други самоуправни општи акти основне организације.

Члан 615.

Организација удруженог рада дужна је да скупштини општине на чијој територији је седиште или делатност организације, друштвеном правобраниоцу самоуправљања, Служби друштвеног књиговодства и другим законом одређеним органима, на њихов захтев, достави на увид самоуправни општи акт који им је потребан ради вршења њихових права и дужности.

ГЛАВА VII

ДРУШТВЕНА ЗАШТИТА САМОУПРАВНИХ ПРАВА И ДРУШТВЕНЕ СВОЈИНЕ

ОДЕЉАК I

ОБЛИЦИ И МЕРЕ ДРУШТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Члан 616.

У остваривању друштвене заштите друштвене својине обезбеђује се заштита социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа на основу друштвене својине.

Друштвеном заштитом, у смислу одредбе става 1. овог члана, обезбеђује се заштита права рада друштвеним средствима и других права на основу друштвене својине кад се онемогућава или ограничава њихово остваривање, врши узурпација друштвених средстава или на други начин незаконито располаже друштвеним средствима, или кад се друштвена средства користе противно природи и намени друштвених средстава, теже повређују друштвени интереси у коришћењу, управљању и располагању друштвеним средствима, или на други начин онемогућава остваривање друштвене функције друштвене својине.

Члан 617.

Скупштина друштвено-политичке заједнице, у остваривању друштвене заштите, предузима привремене мере, ако су у организацији удруженог рада битно поремећени самоуправни односи или теже оштећени друштвени интереси, или ако организација удруженог рада не извршава законом утврђене обавезе.

Члан 618.

Привремене мере друштвене заштите, утврђене законом, предузима скупштина општине, а кад је то законом предвиђено — и скупштина других друштвено-политичких заједница.

Привремене мере друштвене заштите предузима скупштина друштвено-политичке заједнице на чијој територији је седиште организације удруженог рада или на чијој територији она врши своју делатност.

Члан 619.

Сматраће се, у смислу овог закона, да су у организацији удруженог рада поремећени самоуправни односи:

1) ако се не остварују права радника да у основној организацији одлучују о утврђивању и распоређивању чистог дохотка и расподели средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника или ако се одступа од основа и мерила за распоређивање чистог дохотка и расподелу средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника утврђених самоуправним споразумом и другим самоуправним општим актом;

2) ако није обезбеђено остваривање права радника да управља радом и пословањем организације удруженог рада и да одлучује о друштвеним средствима у основној организацији;

3) ако није обезбеђено остваривање права радника да у основној организацији непосредно и равноправно уређују и остварују права и обавезе из међусобних односа у удруженом раду, као и да одлучују о питањима за која је предвиђено да се о њима одлучује личним изјашњавањем;

4) ако се радницима у делу организације удруженог рада онемогућава да се организују као основна организација кад су за то испуњени услови, или да одлучују о другим променама у организацији;

5) ако се у организацији удруженог рада, у року одређеном законом, не донесе самоуправни општи акт чије је доношење по закону обавезно;

6) ако није обезбеђено редовно, благовремено, истинито и потпуно обавештавање радника о питањима и односима који су од значаја за остваривање самоуправних права радника;

7) ако није обезбеђено остваривање самоуправне радничке контроле;

8) ако у радничком савету радне организације није заступљена свака основна организација у њеном саставу;

9) ако орган у организацији удруженог рада не врши послове из свог делокруга или прекорачи своја овлашћења, а тиме се битно нарушавају самоуправна права или друштвена својина; и

10) у другим случајевима предвиђеним законом.

Скупштина друштвено-политичке заједнице утврђује да ли су у случајевима из става 1. овог члана битно поремећени самоуправни односи у организацији удруженог рада.

Члан 620.

Сматраће се, у смислу овог закона, да је организација удруженог рада оштетила друштвене интересе:

1) ако не донесе план у року одређеном статутом основне организације, самоуправним споразумом о удруживању или законом;

2) ако распоређивањем чистог дохотка, односно расподелом средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника нарушава односе који одговарају начелу расподеле према раду или ремети ток друштвене репродукције;

3) ако друштвена средства која трајније не користи не уступи на коришћење заинтересованој организацији удруженог рада у складу са законом и самоуправним споразумом, или ако друштвена средства друштвено-економски нецелисходно користи, или друштвена средства трајније не обнавља, не увећава и не унапређује, а за њихово обнављање, увећавање и унапређивање постоје економски и други услови;

4) ако не обезбеђује остваривање права радника у погледу њихове материјалне и социјалне сигурности;

5) ако отпочне инвестициону изградњу, а није обезбедила средства за завршавање изградње;

6) ако обављајући пословање противно прописима нанесе већу штету друштвеној заједници;

7) ако не спроводи прописане мере заштите на раду;

8) ако не остварује задатке из општенародне одбране и друштвене самозаштите; и

9) у другим случајевима предвиђеним законом.

Скупштина друштвено-политичке заједнице утврђује да ли су у случајевима из става 1. овог члана теже оштећени друштвени интереси.

Члан 621.

Сматраће се, у смислу овог закона, да организација удруженог рада не извршава законом утврђене обавезе ако учестано или дуже време не извршава те обавезе према друштвеној заједници.

Члан 622.

Скупштина друштвено-политичке заједнице може према организацији удруженог рада предузети следеће привремене мере друштвене заштите:

1) сменити пословодни орган;

2) сменити са дужности поједине раднике са посебним овлашћењима и одговорностима;

3) распустити раднички савет;

4) распустити извршни орган;

5) ограничити привремено остваривање одређених самоуправних права радника;

6) именовати привремени орган у организацији удруженог рада;

7) одредити и друге законом прописане привремене мере.

Привремене мере из тач. 5. и 6. става 1. овог члана не могу трајати дуже од времена одређеног законом, а могу трајати највише једну годину.

Члан 623.

Иницијативу за предузимање привремених мера друштвене заштите према организацији удруженог рада може да покрене збор радника основне организације, орган самоуправне радничке контроле, синдикат, Служба друштвеног књиговодства, оснивач организације удруженог рада, надлежни орган скупштине друштвено-политичке заједнице, суд и повериоци.

Друштвени правобранилац самоуправљања има право и дужност да скупштини друштвено-политичке заједнице поднесе предлог за предузимање мера из става 1. овог члана.

Члан 624.

Одлука о распуштању радничког савета садржи и одредбе о расписивању избора за нове чланове радничког савета.

Члан 625.

Одлука о распуштању извршног органа садржи и одредбе о року у коме је раднички савет дужан да изврши избор чланова новог извршног органа.

До избора новог извршног органа, права и дужности тог органа привремено врши раднички савет.

Члан 626.

Одлука о смењивању пословодног органа организације удруженог рада садржи и одредбе о расписивању конкурса за избор новог пословодног органа, као и именовање лица која ће привремено вршити права и дужности пословодног органа.

Члан 627.

Одлуком о смењивању радника који има посебна овлашћења и одговорности именује се радник који ће до именовања новог таквог радника вршити послове смењеног радника и одређује рок у коме ће се именовати, односно распоредити други радник који има посебна овлашћења и одговорности.

Члан 628.

Скупштина друштвено-политичке заједнице може у организацији удруженог рада именовати привремени орган ако се у њој изврше нарочито тешке повреде из чл. 619. до 621. овог закона.

Члан 629.

Пре доношења одлуке о предузимању привремене мере друштвене заштите, скупштина друштвено-политичке заједнице може радницима у организацији удруженог рада одредити рок за отклањање разлога који су основ за предузимање привремене мере.

Ако се у одређеном року у организацији удруженог рада не отклоне разлози који су основ за предузимање привремене мере из става 1. овог члана, скупштина друштвено-политичке заједнице може донети одлуку о именовању привременог ор-

гана и утврдити мере за отклањање разлога због којих је ова мера одређена.

Члан 630.

Одлука о именовању привременог пословодног органа и његова овлашћења уписују се у судски регистар.

Члан 631.

Одлуком скупштине друштвено-политичке заједнице којом се именује привремени орган, утврђује се да ли престаје рад свих или појединих органа организације удруженог рада и које функције управљања, односно извршне или пословодне функције преузима привремени орган.

Члан 632.

Мандат привременог органа престаје даном истека времена за које је именован.

Привремени орган, орган управљања и радници у организацији удруженог рада могу скупштини друштвено-политичке заједнице која је донела одлуку о одређивању привремене мере предложити да њена примена престане и пре одређеног времена, ако су престали разлози због којих је била одређена.

Иницијативу у смислу става 2. овог члана, могу дати синдикат и друштвени правобранилац самоуправљања.

Скупштина друштвено-политичке заједнице која је именовала привремени орган дужна је да у току трајања привремене мере прати ту меру и оцени да ли још постоје разлози за примењивање привремене мере.

Престанак мера из става 1. овог члана уписује се у судски регистар.

Члан 633.

Одлука о привременој мери друштвене заштите сматра се коначним актом.

Члан 634

Одредбе овог закона о привременим мерама друштвене заштите сходно се примењују и на орган управљања, извршни орган и пословодни орган у радној заједници организације удруженог рада, банци, заједници осигурања, земљорадничкој или другој задрузи, самоуправној интересној заједници и другој самоуправној организацији и заједници, ако законом није друкчије одређено.

Члан 635.

Одредбе чл. 616. до 634. овог закона сходно се примењују и на заштиту самоуправних права радника и друштвене својине у другим самоуправним организацијама и заједницама, ако законом није друкчије одређено.

ОДЕЉАК 2

РЕШАВАЊЕ СПОРОВА КОЈИ СЕ НИСУ МОГЛИ РЕШИТИ РЕДОВНИМ ПУТЕМ

Члан 636.

Поводом спора који настане између радника појединих делова организације удруженог рада, односно радника и органа у организацији или радника у организацији и органу друштвено-политичке заједнице, који се није могао решити редовним путем, радници имају право и дужност да своје захтеве изнесу преко синдиката.

Синдикат, на захтев радника или по сопственој иницијативи, покреће поступак пред органом управљања у организацији удруженог рада кад је спор настао између радника у појединим деловима организације или радника и органа у организацији, односно ако је спор настао између радника у организацији и органа друштвено-политичке заједнице — пред надлежним органом управљања у организацији удруженог рада и одговарајућим органом друштвено-политичке заједнице, и заједно с њима утврђује основе и мере за решавање спора.

Члан 637.

Раднички савет је дужан да, по захтеву радника, одмах покрене поступак, да га хитно оконча и да о својој одлуци обавести раднике.

Члан 638.

Ако је карактер спора такав да би могао довести до поремећаја у раду и самоуправним односима, или да би због њега могла настати знатнија штета, радници су дужни да о томе обавесте синдикат, друге друштвено-политичке организације и скупштину друштвено-политичке заједнице. Истовремено, радници ће одредити своје делегате који, са представницима синдиката и других друштвено-политичких организација и скупштине друштвено-политичке заједнице, образују заједнички одбор за решавање насталог спора.

Решавање насталог спора на начин који није у складу са одредбама става 1. овог члана сматра се повредом радне обавезе, односно повредом самоуправљачке функције.

Члан 639.

Ако радници или синдикат нису задовољни током и начином решавања спора, синдикат ће од скупштине одговарајуће друштвено-политичке заједнице захтевати да размотри захтев радника.

Ако скупштина друштвено-политичке заједнице сматра да је захтев из става 1. овог члана оправдан, може, на захтев радника, распустити раднички савет, односно сменити извршни орган или пословодни орган, као и друге раднике са посебним овлашћењима и одговорностима, ако је због њиховог неправилног рада или поступања настао спор.

Члан 640.

Ако дође до спора са органом друштвено-политичке заједнице, или ако до спора дође из разлога који се односи на питања о којима не одлучују радници личним изјашњавањем или раднички савет, раднички савет ће од скупштине друштвено-политичке заједнице која је надлежна захтевати да, у оквиру своје надлежности, донесе одговарајуће прописе или мере.

ОДЕЉАК 3

НАДЗОР НАД ЗАКОНИТОШЋУ РАДА ОРГАНИЗАЦИЈА УДРУЖЕНОГ РАДА

Члан 641.

Надзор над законитошћу рада организација удруженог рада врши надлежни орган општине на чијој територији је седиште организације удруженог рада, ако законом није прописано да надзор врши орган друге друштвено-политичке заједнице.

Под надзором над законитошћу рада, у смислу одредбе става 1. овог члана, подразумева се и надзор у погледу сагласности самоуправних општих аката организације удруженог рада са уставом и законом, као и са другим самоуправним општим актима са којима морају бити у сагласности.

У вршењу надзора над законитошћу рада организације удруженог рада, орган из става 1. овог члана има права и дужности одређене законом.

Члан 642.

У вршењу надзора над законитошћу рада организације удруженог рада, скупштина општине има право и дужност да обустави делимично или у целини од извршења сваки самоуправни општи акт организације удруженог рада који је супротан закону, односно самоуправном општем акту са којим мора бити у сагласности.

Члан 643.

Ако је инокосни пословодни орган, односно председник колегијалног пословодног органа организације удруженог рада обуставио од извршења самоуправни општи акт, односно одлуку радничког савета или другог органа у организацији удруженог рада, која није у складу са уставом, односно која је у супротности са законом обавестиће о томе надлежну скупштину општине. Надлежна скупштина дужна је да, у року од 30 дана од дана пријема обавештења, размотри обустављени самоуправни општи акт, односно обустављену одлуку и да донесе решење.

Ако у року из става 1. овог члана, скупштина општине не донесе одлуку, обустављени самоуправни општи акт, односно одлука може се примењивати.

Члан 644.

Скупштина друштвено-политичке заједнице може, у складу са законом, обуставити од извршења одлуку, други акт и радњу организације удруженог рада којим се повређују самоуправна права радника и друштвена својина.

Ако је скупштина општине обуставила од извршења самоуправни општи акт, односно одлуку радничког савета или другог органа организације удруженог рада, за коју сматра да није у складу са уставом, односно да је супротна закону, дужна је да у року од осам дана од дана доношења решења о обустави покрене пред уставним судом поступак за оцењивање уставности, односно законитости обустављеног акта.

Ако је скупштина општине обуставила од извршења самоуправни општи акт, односно одлуку радничког савета или другог органа организације удруженог рада, за коју сматра да није у складу са другим самоуправним општим актом са којим је морала бити у сагласности, дужна је да у року од осам дана од дана доношења решења о обустави покрене пред судом удруженог рада поступак за оцену сагласности.

Ако скупштина општине у роковима утврђеним у ст. 2. и 3. овог члана не покрене поступак пред уставним судом, односно судом удруженог рада, решење о обустави престаје да важи и самоуправни општи акт који је обустављен може се примењивати.

Члан 645.

Организација удруженог рада дужна је да органу који врши надзор над законитошћу њеног рада, на његов захтев, достави обавештење и податке потребне за вршење тог надзора.

Члан 646.

Одредбе чл. 641. до 645. овог закона о надзору над законитошћу рада организација удруженог рада примењују се и на друге самоуправне организације и заједнице, ако законом није друкчије одређено.

ДЕО ПЕТИ

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

ГЛАВА I

ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУПИ

Члан 647.

Новчаном казном од 50.000 до 1,000.000 динара казниће се за привредни преступ организација удруженог рада ако се удружи или повеже са другом организацијом удруженог рада противно одредби члана 21. став 2. овог закона или изврши другу радњу или делатност противно тој одредби.

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији удруженог рада новчаном казном од 2.000 до 30.000 динара.

Казном из става 2. овог члана казниће се за привредни преступ одговорно лице које у државном органу изврши радњу противно одредби члана 21. став 2. овог закона.

Члан 648.

Новачном казном од 50.000 до 1,000.000 динара казниће се за привредни преступ основна организација:

1) ако заједнички приход не распореди у целини на све основне организације које су учествовале у његовом стварању или ако тај приход одмах по његовом остваривању привремено и истовремено не распореди на све основне организације (члан 70. ст. 1. и 2);

2) ако амортизацијом не накнади пренесену или умањену вредност ствари или материјалних права (члан 106. став 1) или ако утврђујући стопу амортизације обезбеди средства за инвестициона улагања изнад вредности основних средстава (члан 106. став 4);

3) ако не образује средства резерви у смислу члана 121. овог закона;

4) ако средства резерви користи противно одредбама члана 122. овог закона;

5) ако управља фондовима заједничких резерви противно одредби члана 123. став 2. овог закона;

6) ако из оствареног чистог дохотка основне организације првенствено не обезбеди средства за личне дохотке до висине зајемчених личних доходака (члан 133. став 1).

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у основној организацији новчаном казном од 2.000 до 30.000 динара.

Члан 649.

Новчаном казном од 50.000 до 1,000.000 динара казниће се за привредни преступ организација удруженог рада или друго друштвено правно лице, ако пре доношења акта о оснивању радне организације не размотри и не усвоји елаборат о друштвеној или економској оправданости оснивања (чл. 353. и 356) или ако не прибави о томе потребна мишљења (чл. 354. и 356).

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији удруженог рада или другом друштвеном правном лицу новчаном казном од 2.000 до 30.000 динара.

Члан 650.

Новчаном казном до 500.000 динара казниће се за привредни преступ организација удруженог рада:

1) ако се бави пословима промета робе и услуга на велико, односно пословима извоза или увоза или другим спољнотрговинским пословима, а није закључила самоуправни споразум са производном или другом организацијом удруженог рада са којом трајније послује (члан 72. став 5);

2) ако, као организација која се бави пословима промета робе и услуга на мало, не остварује на начин одређен законом, сарадњу са потрошачима организованим у месним заједницама и другим самоуправним заједницама и организацијама потрошача (члан 78);

3) ако пре окончања спора по питању организовања основне организације, противно вољи радника који су донели одлуку о том организовању, предузме мере или донесе одлуку којом се мењају права, обавезе или одговорности тих радника (члан 330. став 3);

4) ако на радну заједницу пренесе послове о којима одлучују органи управљања (члан 402);

5) ако самоуправним споразумом не уреди права, обавезе или одговорност радне заједнице у правном промету са трећим лицима друштвеним средствима са којима располаже радна заједница (члан 406);

6) ако обавља делатност на коју није овлашћена (чл. 410. и 411) или врши послове ван оквира делатности уписаних у судски регистар (члан 415);

7) ако отпочне делатност или измени услове обављања делатности пре него што надлежни орган донесе решење да су испуњени услови у погледу техничке опремљености, заштите на раду или други прописани услови (члан 412);

8) ако промени своју делатност пре него што су за то испуњени прописани услови (чл. 413. и 414).

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији удруженог рада новчаном казном до 20.000 динара.

ГЛАВА II

ПРЕКРШАЈИ

Члан 651.

Новчаном казном до 50.000 динара казниће се за прекршај организација удруженог рада, друга самоуправна организација или заједница ако најмање једанпут у шест месеци не обавести раднике у основној организацији о резултатима рада у коришћењу удружених друштвених средстава или ако ту обавезу не изврши у року и на начин утврђен самоуправним споразумом или другим самоуправним општим актом (члан 145).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији удруженог рада, другој самоуправној организацији или заједници новчаном казном до 10.000 динара.

Члан 652.

Новчаном казном до 50.000 динара казниће се за прекршај организација удруженог рада:

1) ако раднику који је засновао радни однос на одређено време ускрати права која му припадају по одредби члана 174. овог закона;

2) ако самоуправним општим актом у складу са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији не уреди права, обавезе и одговорности према одредбама члана 179. и члана 180. став 3. овог закона, или их уреди противно тим одредбама;

3) ако утврди дуже радно време него што је законом одређено (члан 184. став 1);

4) ако распоредом радног времена не обезбеди време за одмор у току рада (члан 184. став 8);

5) ако у складу са самоуправним споразумом о удруживању рада радника у основној организацији, друштвеним договорима и самоуправним споразумима не обезбеди право радника на одмор, одсуство, посебну заштиту трудница, друга права којима се обезбеђује заштита функције материнства, заштиту омладине, инвалида рада и других инвалидних лица (члан 189);

6) ако ускрати право раднику који је прекинуо рад због извршавања војне обавезе, или који је упућен на рад у иностранство или који је изабран или именован на друштвену функцију, да се врати на рад (чл. 191. и 192);

7) ако донесе одлуку о престанку радног односа радника противно одредбама чл. 211, 212, 213, 215, 216. и 218. овог закона;

8) ако у одређеном року не изврши правноснажну судску одлуку донесену у поступку за заштиту права радника (члан 225);

9) ако у прописаном року не сазове збор радника ради утврђивања постојања услова за организовање основне организације (члан 329. став 2);

10) ако у року од осам дана од дана доношења не достави одлуку о организовању основне организације свим основним организацијама у истој радној организацији, односно другим радницима (члан 330. став 1);

11) ако у року од осам дана од дана доношења не достави одлуку о издвајању из састава радне организације свим основним организацијама у саставу радне организације и органу управљања радне организације (члан 340. став 1);

12) ако почне да послује пре него што је предбележба коначне одлуке о организовању привремене основне организације уписана у судски регистар (члан 364. став 6);

13) ако оснивање, организовање, конституисање или престанак, статусне или друге промене не пријави ради уписа у судски регистар (чл. 289. 290, 302, 318. и 345, члан 376. став 2, члан 386. став 3. и чл. 436, 437. и 448);

14) ако фирму или назив не пријави ради уписа у судски регистар или ако не изврши промену фирме или назива кад је на то обавезна, или ако промену фирме или назива не пријави ради уписа у судски регистар (члан 416. став 5. и чл. 435, 436. и 437);

15) ако своје седиште премести на територију друге општине, а о томе не обавести надлежни орган општине са чије територије премешта седиште и надлежни орган општине на чију територију премешта седиште (члан 419. став 4);

16) ако овлашћења свог заступника или ограничење његових овлашћења не упише у судски регистар (члан 438. став 5);

17) ако именује инокосни пословодни орган без јавног конкурса или без предлога конкурсне комисије (члан 504. став 2);

18) ако именује председника, односно члана колегијалног пословодног органа противно одредбама члана 509. овог закона;

19) ако не поступи по правноснажној одлуци суда удруженог рада о разрешењу пословодног органа (члан 521. став 7);

20) ако радницима не обезбеди уредно обавештавање о целокупном пословању и о другим питањима од интереса за управљање, одлучивање и остваривање самоуправне радничке контроле (члан 546. став 1. и члан 547), или ако ускрати раднику давање података о раду или извршавању одлука радничког савета или извршног органа или о раду пословодног органа (члан 546. став 2);

21) ако одлуку о именовању привременог пословодног органа не упише у судски регистар (члан 630).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији удруженог рада новчаном казном до 10.000 динара.

Члан 653.

Новчаном казном до 50.000 динара казниће се за прекршај основна организација:

1) ако обрачунавање заједничког прихода не врши у роковима утврђеним самоуправним споразумом (члан 70. став 3);

2) ако у току године привремено утврђује и исплаћује лични доходак као аконтацију за период дужи од једног месеца (члан 134. став 1);

3) ако резултате рада радника или своје пословање не исказује према одређеним показатељима или их не исказује на начин и у роковима који обезбеђују да радници или органи управљања, односно органи управљања у организацији удруженог рада са којом су удружили рад и средства или надлежни орган друштвено-политичке заједнице не могу утврђивати, разматрати или оцењивати резултате рада радника или пословање у тој основној организацији (чл. 139, 140, 143. и 144. став 1);

4) ако у роковима и на начин који пропише Служба друштвеног књиговодства не достави тој служби податке на основу показатеља из чл. 140. и 143. овог закона (члан 144. став 3);

5) ако по истеку сваког тромесечја не састави периодични обрачун или ако на крају пословне године не састави завршни рачун (члан 149);

6) ако по истеку тромесечја не донесе одлуку о привременој расподели оствареног дохотка или ако на крају пословне године не донесе одлуку о коначној расподели оствареног дохотка (члан 151. ст. 1. и 2).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у основној организацији новчаном казном до 10.000 динара.

Члан 654.

Новчаном казном до 30.000 динара казниће се за прекршај организација удруженог рада:

1) ако заснује радни однос са лицем које не испуњава прописане услове (члан 168. ст. 2. до 4);

2) ако радник отпочне да ради пре него што је, на начин и под условима утврђеним самоуправним општим актом којим се уређује радни однос и законом, засновао радни однос (члан 169, члан 173. ст. 1. и 2. и члан 214. став 1);

3) ако на утврђени начин не објави у огласу, односно конкурсу услове које радник треба да испуни за вршење послова, односно радних задатака, односно услове под којима се прима приправник (члан 170. ст. 2. и 3. и члан 176. став 4);

4) ако у погледу времена трајања са радником заснује радни однос противно самоуправном општем акту којим се уређује радни однос или закону (члан 174. ст. 1, 2. и 3. и члан 176. ст. 1. и 2);

5) ако раднику одреди радне задатке или послове за чије вршење није заснован радни однос или који не одговарају његовој стручној спреми или радној способности стеченој радом (члан 177);

6) ако раднику не достави у писменом облику одлуку којом се решава о његовом праву, обавези или одговорности (члан 181. став 5);

7) ако се раднику не достави одлука у писменом облику да му је престао радни однос са разлозима за такву одлуку и са поуком о праву на приговор (члан 219);

8) ако самоуправни споразум не депонује у привредној комори чији је члан учесник споразума (члан 398);

9) ако фирму или назив не употребљава у промету онако како је уписана у судски регистар (члан 430. став 1);

10) ако фирму или назив или скраћену ознаку фирме или назива не истакне на својој пословној просторији (члан 430. став 3);

11) ако вршилац дужности инокосног пословодног органа или председника колегијалног пословодног органа остане на тој дужности дуже од шест месеци (члан 510. став 3);

12) ако обавештења која се дају радницима не достави истовремено органу самоуправне радничке контроле и синдикату (члан 548);

13) ако радника и синдикат не обавести о упозорењима, налазима и одлукама друштвеног правобраниоца самоуправљања, Службе друштвеног књиговодства, органа надлежног за вршење надзора над законитошћу рада, судова, органа друштвено-политичких заједница или синдиката на захтев тих органа, односно организација (члан 549);

14) ако самоуправни општи акт не објави на начин утврђен самоуправним општим актом, ако законом није друкчије одређено (члан 577);

15) ако не обезбеди сваком раднику да има самоуправни споразум о удруживању рада радника у основној организацији, статут и друге самоуправне опште акте којима се уређује радни однос и ако му не учини доступним друге самоуправне опште акте (члан 614);

16) ако на захтев скупштине општине, друштвеног правобраниоца самоуправљања, Службе друштвеног књиговодства или другог законом одређеног органа не достави на увид тражени самоуправни општи акт (члан 615);

17) ако органу који врши надзор над законитошћу рада не достави обавештења или податке потребне за вршење надзора кад орган то захтева (члан 645).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији удруженог рада новчаном казном до 5.000 динара.

Члан 655.

Новчаном казном до 30.000 динара казниће се за прекршај основна организација:

1) ако приходе који чине заједнички приход или приходе из којих је остварен заједнички доходак посебно не искаже у пословној евиденцији (члан 109. став 3);

2) ако при исплати аконтације личног дохотка раднику не уручи писмени обрачун по свим основима и мерилима по којима је аконтација обрачуната (члан 134. став 3);

3) ако не утврди коначан обрачун личног дохотка за сваког радника приликом утврђивања завршног рачуна (члан 135.) или ако сваком раднику не уручи у писменом облику коначни обрачун његовог личног дохотка (члан 136).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у основној организацији новчаном казном до 5.000 динара.

Члан 656.

Новчаном казном до 10.000 динара казниће се за прекршај инокосни пословодни орган основне организације, ако једном годишње не изнесе на изјашњавање радницима предлоге за утврђивање обавеза у смислу члана 113. став 1. овог закона или ако не обезбеди најмање 30 дана за изјашњавање радника о обавезама основне организације које се подмирују из њеног дохотка (члан 113. став 2).

Казном из става 1. овог члана казниће се за прекршај председник, односно члан колегијалног пословодног органа, коме је тај орган поверио да изврши дужност наведену у том ставу, а он је не изврши.

Члан 657.

Новчаном казном до 10.000 динара казниће се за прекршај инокосни пословодни орган или одговорно лице у одговарајућој служби основне организације, ако информација или извештај о резултатима рада и пословања основне организације ради утврђивања периодичног обрачуна или завршног рачуна садрже нетачне податке или нетачне стручне процене или су неблаговремено поднесени (члан 150. ст. 1. и 3).

Казном из става 1. овог члана казниће се за прекршај председник, односно члан колегијалног пословодног органа коме је тај орган поверио састављање или подношење информације или извештаја, па он састави или поднесе ту информацију или тај извештај противно обавези наведеној у том ставу.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном предвиђеном у ставу 1. овог члана и одговорно лице у овлашћеној специјализованој организацији којој је поверено састављање информације или извештаја (члан 150. став 3).

Члан 658.

Новчаном казном до 10.000 динара казниће се за прекршај појединац ако удружи свој рад или средство у две или више уговорних организација (члан 304).

ГЛАВА III

УБЛАЖАВАЊЕ КАЗНЕ И ОСЛОБАЂАЊЕ ОД КАЗНЕ

Члан 659.

За привредни преступ, односно прекршај организација удруженог рада може се блаже казнити или ослободити од казне ако је привредни преступ, односно прекршај открио и пријавио орган самоуправне радничке контроле или други орган те организације, односно ако су привредни преступ, односно прекршај открили и пријавили радници у тој организацији.

ДЕО ШЕСТИ

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 660.

Постојеће основне и друге организације удруженог рада, пословне заједнице и организације пословног удруживања дужне су да саобразе своју организацију и ускладе самоуправне споразуме о удруживању, друге самоуправне споразуме, статуте и друге самоуправне опште акте одредбама овог закона у роковима које утврде програмима спровођења одредаба овог закона, а најдоцније у року од две године од дана његовог ступања на снагу.

Земљорадничке и друге задруге и самоуправне интересне заједнице дужне су да саобразе своју организацију и ускладе самоуправне споразуме о оснивању, друге самоуправне споразуме, статуте и друге самоуправне опште акте одредбама овог закона до дана одређеног републичким, односно покрајинским законом.

Члан 661.

Организације, заједнице и задруге из члана 660. овог закона дужне су да захтеве за одговарајуће промене у судском регистру организација удруженог рада поднесу у року од шест месеци од дана усклађивања прописа о уписима у судски регистар (члан 668. став 2) са овим законом.

Члан 662.

Одредбе овог закона о утврђивању укупног прихода, о распоређивању дохотка и чистог дохотка и о расподели средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу радника примењиваће се најдоцније од 1. јануара 1978. године.

Члан 663.

Одредбе овог закона које се односе на заједнице осигурања имовине и лица, банке и друге финансијске организације примењују се од дана примењивања одредаба закона којима се уређују основе система осигурања имовине и лица, односно основе банкарског система.

Члан 664.

Одредбе члана 417. став 6. и члана 422. овог закона не примењују се на назив основних организација и на фирме организација удруженог рада које су уписане у судски регистар до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 665.

У погледу рокова застарелости захтева из члана 608. овог закона који су доспели до дана његовог ступања на снагу, примењују се одговарајући прописи који су тог дана били на снази.

Ако захтев није доспео до дана ступања на снагу овог закона, а рок застарелости одређен у члану 608. овог закона је дужи од рока одређеног ранијим прописом, у погледу рока застарелости примењује се одредба члана 608. овог закона, а ако је рок застарелости одређен овим законом краћи од рока одређеног ранијим прописом, у погледу рока застарелости примењује се ранији пропис.

Члан 666.

Правна последица забране именовања, односно избора за инокосног извршног органа и за члана колегијалног органа, као и за привременог извршног органа, која је до дана ступања на снагу овог

закона наступила услед осуде за кривична дела наведена у одредби члана 134. став 3. Закона о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада („Службени лист СФРЈ", бр. 22/73 и 63/73), траје до истека рока од десет година, рачунајући од дана издржане, опроштене или застареле казне.

Даном ступања на снагу овог закона престаје трајање правне последице забране именовања, односно избора за инокосног извршног органа и за члана колегијалног органа, као и за привременог извршног органа, која је наступила на основу одредбе члана 134. став 4. Закона о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада.

Члан 667.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1) Закон о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада („Службени лист СФРЈ", бр. 22/73 и 63/73);

2) Закон о фирми и називу организација удруженог рада („Службени лист СФРЈ", бр. 22/73);

3) Закон о пословном удруживању („Службени лист СФРЈ", бр. 23/72).

Даном одређеним републичким, односно покрајинским законом, а најдоцније 31. децембра 1977. године, престају да важе:

1) Закон о међусобним односима радника у удруженом раду („Службени лист СФРЈ", бр. 22/73);

2) Закон о промету друштвених средстава основних организација удруженог рада („Службени лист СФРЈ", бр. 22/73).

Члан 668.

Уредба о уписима у судски регистар организација удруженог рада („Службени лист СФРЈ", бр. 42/73) и Упутство за вођење судског регистра организација удруженог рада („Службени лист СФРЈ", бр. 65/73) примењиваће се и по ступању на снагу овог закона.

Прописи из става 1. овог члана имају се ускладити са одредбама овог закона у року од три месеца од дана његовог ступања на снагу.

Члан 669.

Ако је поступак организовања основне организације, оснивања радне организације, оснивања сложене организације, оснивања организације пословног удруживања или поступак вршења статусних промена (издвајања, припајања и др.) био у току на дан ступања на снагу овог закона, окончаће се по одредбама овог закона.

Члан 670.

Скупштина СФРЈ образоваће комисију за праћење спровођења овог закона.

Члан 671.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

765.

На основу члана 337. тачка 1. Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, издајем

У К А З

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ДОПУНАМА ЗАКОНА О СРЕДСТВИМА РЕЗЕРВИ

Проглашава се Закон о допунама Закона о средствима резерви, који је усвојила Скупштина СФРЈ, на седници Већа република и покрајина од 25. новембра 1976. године.

ПР бр. 535
25. новембра 1976. године
Београд

Председник Републике,
Јосип Броз Тито, с. р.

Председник
Скупштине СФРЈ,
Киро Глигоров, с. р.

З А К О Н

О ДОПУНАМА ЗАКОНА О СРЕДСТВИМА РЕЗЕРВИ

Члан 1.

У Закону о средствима резерви („Службени лист СФРЈ", бр. 26/72, 71/72, 40/73, 9/76 и 18/76) у члану 9. у ставу 3. на крају додају се зарез и речи: „и за давање санационих кредита за покриће губитака другим основним организацијама удруженог рада у саставу исте радне организације, односно сложене организације удруженог рада".

Члан 2.

После члана 13а. додаје се нови члан 14. који гласи:

„Основне организације удруженог рада друштвених делатности могу удруживати средства резерви у средства заједничких резерви које користе за покриће губитака и за обезбеђење ликвидности.

Самоуправне интересне заједнице друштвених делатности могу удруживати средства резерви у средства заједничких резерви које користе за покриће расхода које не могу подмирити из редовних прихода и за обезбеђење ликвидности."

Члан 3.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

766.

На основу члана 42. Пословника Скупштине Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, а у договору са органима друштвено-политичких организација у федерацији и скупштинама социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, Скупштина СФРЈ, на седници Савезног већа од 25. новембра 1976. године и на седници Већа република и покрајина од 25. новембра 1976. године, доноси

О Д Л У К У

О ОБРАЗОВАЊУ, ДЕЛОКРУГУ И САСТАВУ КОМИСИЈЕ СКУПШТИНЕ СФРЈ ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ЗАКОНА О УДРУЖЕНОМ РАДУ

1. Образује се Комисија Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду (у даљем тексту: Комисија).

Комисију сачињавају делегати у Скупштини СФРЈ и представници органа Савеза комуниста Југославије, Социјалистичког савеза радног народа Југославије, Савеза синдиката Југославије, Савеза

удружења бораца народноослободилачког рата Југославије и Савеза социјалистичке омладине Југославије, Савезног извршног већа и Привредне коморе Југославије, као и председници одговарајућих тела у скупштинама социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина.

2. Комисија прати спровођење Закона о удруженом раду. У извршењу овог задатка Комисија даје иницијативе и подстиче активност радника у основним и другим организацијама удруженог рада и радних људи у другим самоуправним организацијама и заједницама и друштвено-политичким заједницама и њихових делегата и делегација у спровођењу Закона о удруженом раду, остварује увид у самоуправну праксу и указује на искуства ради њеног унапређивања, покреће иницијативе за доношење аката и предузимање мера за спровођење Закона о удруженом раду, остварује сарадњу с надлежним органима и организацијама федерације и органима друштвено-политичких организација у федерацији, као и с одговарајућим телима у републикама и аутономним покрајинама у спровођењу Закона о удруженом раду.

3. Комисија има председника и одређени број чланова.

Савезно веће и Веће република и покрајина Скупштине СФРЈ бирају, на предлог Комисије Скупштине СФРЈ за избор и именовања, председника и одређени број чланова Комисије из реда делегата у Скупштини СФРЈ.

Органи друштвено-политичких организација у федерацији, Савезно извршно веће и Привредна комора Југославије делегирају своје представнике, који као чланови Комисије учествују у њеном раду.

4. Комисија може у свој рад укључити и на своје седнице позивати представнике самоуправних организација и заједница и представнике органа и организација федерације, као и научне, стручне и јавне раднике.

5. Ради проучавања одређених питања из свог делокруга Комисија може образовати радне групе и друга радна тела.

Чланови радних група и других радних тела које образује Комисија бирају се из реда чланова Комисије и из реда научних, стручних и јавних радника.

Проучавање одређених питања из свог делокруга Комисија може поверити научним, односно стручним организацијама или појединим научним, односно стручним радницима.

6. Комисија доноси свој програм рада.

Комисија може донети и пословник о свом раду.

7. Вршење стручних и других послова за потребе Комисије обезбеђиће стручна служба Скупштине СФРЈ.

8. Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Скупштина СФРЈ

АС бр. 446
25. новембра 1976. године
Београд

Председник
Скупштине СФРЈ,
Киро Глигоров, с. р.

Председник
Већа република
и покрајина,
Зоран Полич, с. р.

Председник
Савезног већа,
Данило Кекић, с. р.

767.

На основу члана 62. Пословника Скупштине Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, а у вези са тачком 3. став 2. Одлуке о образовању, делокругу и саставу Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду, Скупштина СФРЈ, на предлог Комисије за избор и именовања, на седници Савезног већа од 25. новембра 1976. године и на седници Већа република и покрајина од 25. новембра 1976. године, донела је

ОДЛУКУ

О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА И ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ СКУПШТИНЕ СФРЈ ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ЗАКОНА О УДРУЖЕНОМ РАДУ

За председника и чланове Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду бирају се, и то:

— за председника Роман Албрехт, делегат у Савезном већу Скупштине СФРЈ;

— за чланове: Славко Фришчић, Мирко Гајић, Јоже Глобачник, Ђорђије Грујичић, Киро Хаџи Василев, инж. Минчо Јорданов, Радомир Коматина, инж. Живојин Љутић, Војислав Поповић, инж. Ахмед Сирћо, Мирослав Слишковић, Божо Тадић и др Миодраг Зечевић, делегати у Савезном већу Скупштине СФРЈ, и др Жарко Булајић, Павел Јакаб, инж. Руди Кропивник, Звонимир Ликер, др Љубисав Марковић, Војислав Ракић, Борко Темелковски и Нешет Жуби, делегати у Већу република и покрајина Скупштине СФРЈ.

Скупштина СФРЈ

АС бр. 446
25. новембра 1976. године
Београд

Председник
Скупштине СФРЈ,
Киро Глигоров, с. р.

Председник
Већа република
и покрајина,
Зоран Полич, с. р.

Председник
Савезног већа,
Данило Кекић, с. р.

768.

На основу члана 31. став 1. Закона о друштвеној контроли цена („Службени лист СФРЈ", бр. 25/72 и 35/72), Савезно извршно веће доноси

ОДЛУКУ

О ОДРЕЂИВАЊУ МАКСИМАЛНИХ ЦЕНА ЗА РАЈОН-КОРД

1. Произвођачке организације удруженог рада могу своје продајне цене за рајон-корд повећати до 15%.

Цене из става 1. ове тачке важе уз постојеће услове продаје, с тим да престају да важе рабати, суперрабати и друге бонификације, које су произвођачке организације удруженог рада одобравале купцима.

2. Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Е. п. бр. 910
24. новембра 1976. године
Београд

Савезно извршно веће

Потпредседник,
др **Берислав Шефер**, с. р.

769.

На основу члана 347. тачка 5. Устава СФРЈ, а ради извршавања Закона о промету робе и услуга са иностранством („Службени лист ФНРЈ", бр. 27/62 и „Службени лист СФРЈ", бр. 14/65, 28/66, 54/67, 15/71, 29/71 и 26/72), Савезно извршно веће доноси

ОДЛУКУ

О ОБАВЕЗИ ПРИБАВЉАЊА ОДРЕЂЕНИХ УВЕРЕЊА ПРИ УВОЗУ КАФЕ

1. Организације удруженог рада које Савезна дирекција за резерве прехрамбених производа, у смислу Одлуке о одређивању робе за коју робне контингенте утврђује Савезни секретаријат за спољну трговину („Службени лист СФРЈ", бр. 6/76), изабере као најповољнијег увозника, дужне су да за пошиљке кафеног зрна, кафене трешње, кафе у љусци и зелене, пржене, млевене, декофеинизиране, течне и растворљиве кафе (у даљем тексту: кафа) прибаве уверења о пореклу кафе која прате пошиљку, предвиђена Међународним споразумом о кафи од 1976. године (у даљем тексту: Међународни споразум).

2. Ако пошиљке кафе не прате уверења о пореклу кафе, организације удруженог рада из тачке 1. ове одлуке дужне су да, у складу са Међународним споразумом, унесу одређене податке у извештаје о увозу кафе и да попуњене извештаје доставе надлежном царинском органу.

Образац извештаја из става 1. ове тачке издаје Савезна дирекција за резерве прехрамбених производа, у складу са Међународним споразумом.

3. Надлежни царински орган, приликом царињења пошиљки кафе, контролише да ли пошиљке које се увозе прате уверења о пореклу кафе, односно да ли су у извештај о увозу кафе унесени подаци у смислу тачке 2. ове одлуке, да ли стварно стање пошиљке одговара подацима из тих уверења, односно извештаја и оверава тачност одређених података у њима.

4. Уверење из тачке 1. ове одлуке и извештај из тачке 2. ове одлуке, Савезна дирекција за резерве прехрамбених производа доставља Међународној организацији за кафу, са седиштем у Лондону, у року од 30 дана од последњег дана у месецу у коме је завршено прикупљање уверења о пореклу кафе, односно извештаја о увозу кафе.

5. Ближе прописе за спровођење ове одлуке доноси савезни секретар за спољну трговину.

6. Ова одлука примењиваће се на послове увоза кафе који се закључе и банци пријаве од дана ступања на снагу ове одлуке, као и на послове увоза кафе који су закључени и банци пријављени до дана ступања на снагу ове одлуке а по којима увоз није извршен.

7. Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Е п. бр. 911
24. новембра 1976. године
Београд

Савезно извршно веће

Потпредседник,
др **Берислав Шефер**, с р.

770.

На основу члана 29. став 2. Царинског закона („Службени лист СФРЈ", бр. 10/76), Савезно извршно веће доноси

РЕШЕЊЕ

О ИЗМЕНИ РЕШЕЊА О ОСЛОБОЂЕЊУ ОД ПЛАЋАЊА ЦАРИНЕ НА СПЕЦИФИЧНУ ОПРЕМУ ЗА ЗДРАВСТВО

1. У Решењу о ослобођењу од плаћања царине на специфичну опрему за здравство („Службени лист СФРЈ", бр. 35/76 и 48/76) у тачки 1. у тар. броју 84.18/2б алинеја 3 мења се и гласи:

„— Уређаји за механичко и биолошко филтрирање и стерилизацију ваздуха са термичком обрадом, за операционе сале и интензивну негу".

2. Ово решење примењиваће се на увоз извршен од 1. септембра 1976. године.

3. Ово решење ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Е. п. бр. 909
24. новембра 1976. године
Београд

Савезно извршно веће

Потпредседник,
др **Берислав Шефер**, с. р.

771.

На основу члана 59. став 1. у вези са чланом 13 Закона о уношењу и растурању иностраних средстава масовног комуницирања и о иностраној информативној делатности у Југославији („Службени лист СФРЈ", бр. 39/74), савезни секретар за унутрашње послове доноси

РЕШЕЊЕ

О ЗАБРАНИ УНОШЕЊА И РАСТУРАЊА ЛИСТА „KATOLIŠKI GLAS"

Забрањује се уношење и растурање у Југославији листа „Katoliški glas", бр. 41, 42, 43 и 44 из 1976. године, који излази на словеначком језику у Горици, Италија.

Бр. 650 2-47/3
4. новембра 1976. године
Београд

Савезни секретар за унутрашње послове,
Фрањо Херљевић, с. р.

772.

На основу члана 59. став 1, у вези са чланом 13. Закона о уношењу и растурању иностраних средстава масовног комуницирања и о иностраној информативној делатности у Југославији („Службени лист СФРЈ", бр. 39/74), савезни секретар за унутрашње послове доноси

Р Е Ш Е Њ Е

О ЗАБРАНИ УНОШЕЊА И РАСТУРАЊА ЛИСТА „RHEINISCHER MERKUR"

Забрањује се уношење и растурање у Југославији листа „Rheinischer Merkur", број 40 од 1. октобра 1976. године, који излази на немачком језику у Келну, Савезна Република Немачка.

Бр. 650-1-22/472
5. новембра 1976. године
Београд

Савезни секретар за унутрашње послове,
Фрањо Херљевић, с. р.

773.

На основу члана 59. став 1, у вези са чланом 13. Закона о уношењу и растурању иностраних средстава масовног комуницирања и о иностраној информативној делатности у Југославији („Службени лист СФРЈ", бр. 39/74), савезни секретар за унутрашње послове доноси

Р Е Ш Е Њ Е

О ЗАБРАНИ УНОШЕЊА И РАСТУРАЊА ЛИСТА „FIGARO"

Забрањује се уношење и растурање у Југославији листа „Figaro", од 15. септембра 1976. године, који излази на француском језику у Паризу, Француска.

Бр. 650-1-5/434
8. новембра 1976. године
Београд

Савезни секретар за унутрашње послове,
Фрањо Херљевић, с. р.

774.

На основу члана 58. Закона о опорезивању производа и услуга у промету („Службени лист СФРЈ", бр. 33/72, 55/72, 28/73, 36/75 и 58/75), у споразуму са савезним секретаром за тржиште и цене, савезни секретар за финансије прописује

П Р А В И Л Н И К

О ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА О ПРИМЕНИ ПОРЕСКИХ СТОПА И О НАЧИНУ ВОЂЕЊА ЕВИДЕНЦИЈЕ, ОБРАЧУНАВАЊА И ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА НА ПРОМЕТ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА

Члан 1.

У Правилнику о примени пореских стопа и о начину вођења евиденције, обрачунавања и плаћања пореза на промет производа и услуга („Службени лист СФРЈ", бр. 37/72, 4/73, 13/73, 37/73, 3/74, 20/74, 3/75, 26/75 и 4/76) у члану 86. после става 3. додаје се нови став 4, који гласи:

„Изузетно од одредбе става 1. овог члана, порески обвезници, ради утврђивања коначне обавезе пореза на промет за 1976. годину, извршиће попис производа подложних обрачунавању и плаћању пореза на промет, са стањем на дан 31. децембра 1976. године."

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Бр. 5-11742/1
26. новембра 1976. године
Београд

Заменик савезног секретара за финансије,
Божидар Радуновић, с. р.

775.

На основу члана 22. Закона о друштвеној контроли цена („Службени лист СФРЈ", бр. 25/72 и 35/72), представници произвођача и представници потрошача закључују

С П О Р А З У М

О ПРОМЕНИ ЗАТЕЧЕНИХ ЦЕНА ДЕТЕРЏЕНАТА

1. Представници произвођача и представници потрошача закључили су и потписали на дан 15. октобра 1976. године Споразум о промени затечених цена детерџената, с тим да произвођачке организације удруженог рада могу своје затечене продајне цене, уз постојеће услове продаје, повећати тако да највише продајне цене износе, и то за:

	Дин/кг
1) детерџенте за прање у суперауторматима:	
а) у кутијама	18,00
б) у ринфузи	16,20
2) детерџенте за фино прање, у кутијама	19,30
3) универзалне детерџенте:	
а) у кутијама	14,60
б) у ринфузи	13,10
4) детерџенте за ручно прање:	
а) у кутијама	13,50
б) у ринфузи	11,90
5) детерџенте за прање посуђа:	
а) у прашку	16,10
б) течни	16,10
6) детерџенте за претпрање:	
а) у кутијама	17,00
б) у ринфузи	15,20

2. Учесници овог споразума обавезују се да ће производе из тачке 1. овог споразума продавати, односно куповати по ценама и под условима, који су предвиђени у споразуму.

3. На овај споразум дао је сагласност Савезни завод за цене, решењем бр. 3660 од 25. новембра 1976. године.

4. Овај споразум ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Представници произвођача: „Сапониа" — Осијек, „Златорог" — Марибор, „Лабуд" — Загреб,

ХИНС — Нови Сад, „Мерима" — Крушевац, ОХИС — Скопље и „Ривиера" — Котор.

Представници купаца-потрошача: 68 купаца-потрошача потписника Споразума.

776.

На основу члана 22. Закона о друштвеној контроли цена („Службени лист СФРЈ", бр. 25/72 и 35/72), представник произвођача и представници потрошача закључују

СПОРАЗУМ

О ПРОМЕНИ ЗАТЕЧЕНИХ ЦЕНА СОЛИ ЗА ПОСИПАЊЕ ПУТЕВА

1. Представник произвођача и представници потрошача закључили су и потписали на дан 9. априла 1976. године Споразум о промени затечених цена соли за посипање путева, с тим да произвођачке организације удруженог рада могу своје затечене продајне цене, уз постојеће услове продаје, повећати тако да највише продајне цене износе, и то:

	Дин/kg
1) со за посипање путева, пакована у полиетиленске вреће од 50 kg	0,55
2) со за посипање путева у ринфузи	0,50

2. Учесници овог споразума обавезују се да ће производе из тачке 1. овог споразума продавати, односно куповати по ценама и под условима, који су предвиђени у споразуму.

3. На овај споразум дао је сагласност Савезни завод за цене, решењем бр. 1357 од 16. новембра 1976. године.

4. Овај споразум ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ".

Представник произвођача: Комбинат „Сода-со" — Тузла.

Представници купаца-потрошача: Пословно удружење „ПУТ" — Београд, Пословно удружење подузећа за цесте — Загреб, Предузеће за путеве БиХ — Сарајево, „Војводинапут" — Нови Сад и „Македонијапат" — Скопље.

777.

На основу члана 22. Закона о друштвеној контроли цена („Службени лист СФРЈ", бр. 25/72 и 35/72), представник произвођача и представници потрошача закључују

СПОРАЗУМ

О ПРОМЕНИ ЗАТЕЧЕНЕ ЦЕНЕ КЛАСИРАНОГ КАЛЦИТА 0-1 mm

1. Представник произвођача и представници потрошача закључили су и потписали на дан 30. јуна 1976. године Споразум о промени затечених цена класираног калцита 0-1 mm, с тим да произвођачке организације удруженог рада могу своје затечене продајне цене, уз постојеће услове продаје, повећати тако да највиша продајна цена за класирани калцит 0-1 mm износи 240 динара за једну тону.

2. Учесници овог споразума обавезују се да ће производе из тачке 1. овог споразума продавати, односно куповати по ценама и под условима, који су предвиђени у споразуму.

3. На овај споразум дао је сагласност Савезни завод за цене, решењем бр. 2503 од 16. новембра 1976. године.

4. Овај споразум ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ", а примењиваће се од дана који је утврђен у Споразуму.

Представник произвођача: Рудник каолина „Црна" — Камник.

Представници купаца-потрошача: Творница стакла „Стража" — Хум на Сутли, Стекларна — Храстник, Индустрија стакла — Панчево и „Емона" — Љубљана.

778.

На основу члана 22. Закона о друштвеној контроли цена („Службени лист СФРЈ", бр. 25/72 и 35/72), представник произвођача и представници потрошача закључују

СПОРАЗУМ

О ПРОМЕНИ ЗАТЕЧЕНИХ ЦЕНА КАОЛИНА ВАЗДУШНОГ ТИПА ЕКСТРА И КАОЛИНА ПОЛУКАЛОРИЧНОГ У РИНФУЗИ

1. Представник произвођача и представници потрошача закључили су и потписали на дан 30. јуна 1976. године Споразум о промени затечених цена каолина ваздушног типа екстра и каолина полукалоричног у ринфузи, с тим да произвођачке организације удруженог рада могу своје затечене продајне цене, уз постојеће услове продаје, повећати тако да највише продајне цене износе, и то за:

	Дин/тона
1) каолин ваздушног типа екстра	935,10
2) каолин полукалорични у ринфузи	1.091,25

2. Учесници овог споразума обавезују се да ће производе из тачке 1. овог споразума продавати, односно куповати по ценама и под условима, који су предвиђени у споразуму.

3. На овај споразум дао је сагласност Савезни завод за цене, решењем бр. 2504 од 16. новембра 1976. године.

4. Овај споразум ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ", а примењиваће се од дана који је утврђен у Споразуму.

Представник произвођача: Рудник каолина „Црна" — Камник.

Представници купаца-потрошача: Здружене папирнице — Вевче, Товарна целулозе — Крško, Папирница — Количево, Товарна папирја — Радече, Загребачка творница папира — Загреб и Творница папира — Ријека.

ОДЛИКОВАЊА

УКАЗ

ПРЕДСЕДНИК
СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

на основу члана 337. тачка 4. Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и члана 4. Закона о одликовањима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије одлучује да се

одликују:

Из савезних органа и организација

— поводом двадесетпетогодишњице рада, а за нарочите заслуге и успехе у развијању и унапређивању ветеринарства, чиме је учињен значајан допринос привредном напретку земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Савез ветеринара и ветеринарских техничара СФРЈ;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

Баришић Јосипа Маријан, Миловановић Миљка Андреја;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Дамјановић Јоксима Владимир, Јованчевић Петра Јован, Тирнанић Богдана Александар;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Борозан Раде Чедомир, Галовић Душана Бранко, Ковачић Викторја Алдо, Поповић Илије др Видак, Старовић Крстов Мићко;

— за нарочите заслуге на пољу јавне делатности којом се доприноси општем напретку земље

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Божовић Ђорђа Бранислав, Ђукић-Делевић Миљана др Стана, Хинић Миле Богдан, Јованчевић Петра Јован;

Из СР Босне и Херцеговине

— поводом двадесетпетогодишњице постојања, а за нарочите успехе у развијању ваздухопловне и металопрерађивачке индустрије, чиме је учињен значајан допринос јачању одбрамбене моћи и привредном напретку земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Радна организација „Соко" — Мостар;

— поводом деведесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

„Содасо" хемијски комбинат Тузла — ООУР Фабрика соли Тузла;

— поводом осамдесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

Електропривредно предузеће „Електродистрибуција БиХ" — Електродистрибутивна основна организација удруженог рада „Владимир Перић-Валтер" — Сарајево;

— за нарочите заслуге и успехе у развијању и омасовљавању планинарства, а поводом двадесетпетогодишњице рада

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНИМ ЗРАЦИМА

Планинарско друштво „Железничар" — Сарајево;

— поводом четрдесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и успехе на пољу социјално-здравствене заштите

Социјално-медицинска установа за заштиту одраслих лица — Травник;

— поводом тридесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге у раду на социјалистичком васпитавању младих у духу идеја братства и јединства

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Ђачки дом „Дуле Мучибабић" — Мостар;

— за нарочите заслуге на пољу јавне делатности којом се доприноси општем напретку земље

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Ђомић Халила Халид, Радић Мара;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

Локмић Мухарема Шефко, Најдхарт Ђуре Јурај, Симичић Мује Салих;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Трнинић Стевана Милан;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Филиповић Хусније Зијо, Маравић Јована Манојло;

— за нарочите заслуге на пољу јавне делатности којом се доприноси општем напретку земље

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Кадић Алије Мухамед;

Из СР Црне Горе

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Радосављевић Ђуре Рајко, Симоновић Мике Милета, Вујисић Благоја Момчило;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Тошић Милована Јанко;

Из СР Хрватске

— поводом стодесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

ОУР „Далмацијацемент" — Сплит;

— за дугогодишњи револуционарни рад, за нарочите заслуге у јачању свести наших грађана у борби за слободу и независност земље, као и за допринос политици мирољубиве сарадње и пријатељских односа између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и других држава

ОРДЕНОМ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ЗАСТАВЕ СА ЛЕНТОМ

Чалић др Душан, Дракулић Дане Вељко, Харип Јакова Иван;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

Драушник Ђуре Јурица;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Тијардовић Иво;

Из СР Македоније

— поводом двадесетпетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Вунарски комбинат „Тодор Циповски-Мерџан" — Тетово;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

Коробар Ангела Перо, Косев Панде Стојан, Михајлова Панче Филимена, Митевски Илије Никола, Оровчанец Николе Вера;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Давкова-Саздова Пане Родна, Кочовска-Цветковић Петра Фана;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Божиновски Блаже Ристо, Макрадули Кирјако Андон, Нича Наум Никола, Самоников Ристо Љубомир, Захариевски Спиро Драган;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Шакири Рифата Ресул;

— за показану личну храброст у борби против непријатеља за ослобођење земље

ОРДЕНОМ ЗА ХРАБРОСТ

Михајлова Панче Филимена;

Из СР Словеније

— за освајање врха Макалуа на Хималајима преко Јужне Стене, што представља изванредан алпинистички подвиг и значајан допринос угледу југословенског спорта

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

VI Југословенска алпинистичка хималајска експедиција на Макалу (VI JAXE);

— за дугогодишњи рад и нарочите заслуге у образовању и васпитавању младих, као и за допринос ширењу просвете и културе

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНИМ ЗРАЦИМА

Гимназија — Крањ;

— поводом двадесетпетогодишњице постојања а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

„Искра" — ИЕЗЕ — Љубљана, ООУР Фабрика кондензатора — Семич;

— поводом седамдесетогодишњице живота и дугогодишњег револуционарног рада, а за нарочите заслуге у јачању свести наших грађана у борби за слободу и независност земље, као и за допринос политици мирољубиве сарадње и пријатељских односа између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и других држава

ОРДЕНОМ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ЗАСТАВЕ СА ЛЕНТОМ

Брецељ Антона проф. др Богдан;

— за нарочите заслуге на пољу јавне делатности којом се доприноси општем напретку земље

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Воле Леополда Тоне;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

Швигељ Ивана Јоже;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Кепец Франц, Когој-Брицељ Јанеза Ивица, Пољанец-Бродар Мартина Францка, Витковић Николаја Јанез;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Хафнер Антона Тоне, Шеница Антона Катарина;

ОРДЕНОМ РАДА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Брачко Франца Бранимир;

Из СР Србије

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Хемијска индустрија „Милоје Закић" — Крушевац;

— за нарочите заслуге и успехе на унапређењу информативне делатности и значајан допринос стручном уздизању новинарског кадра

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Удружење новинара Србије;

— поводом педесетогодишњице рада, а за нарочите заслуге у развијању спорта и васпитавања чланова и симпатизера Клуба у духу напредних идеја

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНИМ ЗРАЦИМА

Фудбалски клуб „Млади Радник" — Пожаревац;

— за постигнуте успехе у стварању и омасовљавању извиђачких организација и подстицању њиховог рада у духу социјалистичког патриотизма и братства и јединства

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Савез извиђача Србије — Београд, Савез извиђача Београда;

— поводом тридесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Прехрамбени комбинат „Житостиг" — Пожаревац;

— поводом педесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

Фабрика кожа, крзна и конфекције „Милан Китановић" — Ваљево;

— поводом тридесетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

Грађевинско предузеће „Јабланица" — Ваљево;

— за успехе у стварању и омасовљавању извиђачких организација и допринос неговању револуционарних традиција Народноослободилачке борбе

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНОМ ЗВЕЗДОМ

Савез извиђача Општине Ниш;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА ЗЛАТНОМ ЗВЕЗДОМ

Цази Јанка Даница, Павловић Миладина Бранко, Стевовић Милоша Владо, Тривунац Тихомира Ратибор, Шећерагић Абдулаха Мурат, Вујисић Благоја Момчило;

— за нарочите заслуге у стварању и ширењу братства и јединства међу нашим народима и народностима

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Анкуцић Милана Корнелија, Басарић Миле Јово, Дмитровић Михајла Лазо, Ђорђевић-Јовановић Симе Милеса, Ивановић-Ерцег Вида Јелица, Шушиловић Кузмана Милош;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Адамовић Петра Мирко, Булат Љубана Владо, Гребо Мехмеда Есад, Грујичић Душана Милорад, Ивковић-Николиш Љубомира инг. Радмила, Кецман Ђурђа Душан, Кљајић Станка Никола, Курица Љубомира Стево, Мацановић Милана Владо, Мијатовић Гаврила Иван, Милеуснић Стевана Милан, Мрђеновић Лабуда Данило, Новаковић Павла Ђуро, Павличић Марка Душан, Познановић Раде Мирко, Прибић Тодора Будислав, Рудић Павла Анђелко, Синобад Николе Никола, Скорин Јерка Грга, Танасијевић Живка Богољуб, Вучковић Косте Блажа, Железник Марија Антон;

— за нарочите заслуге на пољу јавне делатности којом се доприноси општем напретку земље

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Алба Јакова Нисим, Бабић-Ђаковић Томе Даница, Ђулибрк Јове Бранко, Чикић Остоје Богдан, Дамјановић Ђурђа Милан, Гаговић-Соколовић Василија Нада, Калаба Хуса Мухарем, Кундачина Митра Дако, Лукић Крсте Милисав, Оливерић-Вучковић Николе Ана, Оро Саве Недељко, Рашета-Радаковић Дане Марија, Узелац-Филиповић Матије Љубица;

— за показану личну храброст у борби против непријатеља за ослобођење земље

ОРДЕНОМ ЗА ХРАБРОСТ

Тривунац Тихомира Ратибор;

Из САП Косова

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Лакићевић Николе Јанко;

Из САП Војводине

— поводом стогодишњице рада, а за нарочите заслуге у развијању хуманитарних активности и ширењу здравствене културе грађана

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНИМ ЗРАЦИМА

Општински одбор Црвеног крста — Панчево;

— поводом двадесетпетогодишњице постојања, а за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за привредни напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

„Милан Видак" Фабрика жице и жичаних производа — Футог;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЦРВЕНОМ ЗАСТАВОМ

Контић Илије Павле;

— за нарочите заслуге на пољу јавне делатности којом се доприноси општем напретку земље

ОРДЕНОМ РЕПУБЛИКЕ СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Алексић Јована Ристо, Алексић Тодора Стеван, Бркљач Миле Никола, Дивјак Миле Стеван, Дракулић-Узелац Недељка, Дудуковић Михајла Петар, Јакшић Ђорђа Исидор, Јанковић-Месаровић Душана Душанка, Јањић Тодора Бошко, Јурић Адама Марко, Кнежевић Раде Гојко, Ковач Драге Вељко, Крњајић Јосе Милош, Латиновић Косте Љубо, Лукач Симе Дмитар, Мартиновић Илије Михајло, Милошевић Георгије Никола, Његомир Ђуре Ђура, Његован Јована Вајо, Петронијевић Драгутина Срета, Прица Петра Ђуро, Рашета Миле Дане, Салић Јована Милан, Срдић Павла Алекса, Шакић Милана Јово, Тица Ђорђа Милош, Тодоровић-Кукић Рада Милка, Вукашевић Боже Миле;

— за нарочите заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље

ОРДЕНОМ РАДА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ

Марјановић Лазара Милан, Шевић Милана Никола.

Бр. 30
22. априла 1976. године
Београд

Председник Републике,
Јосип Броз Тито, с. р.

УКАЗ

ПРЕДСЕДНИК
СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

на основу члана 337. тачка 4. Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и члана 4. Закона о одликовањима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије одлучује да се

— за заслуге за народ стечене у борби против непријатеља, за деловање на стварању братства и јединства и испољену храброст у току ослободилачког рата народа Југославије

одликују:

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНИМ ЗРАЦИМА

Прушник Карсел, Zwitter dr Franc;

ОРДЕНОМ БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА СА СРЕБРНИМ ВЕНЦЕМ

Финжгар Станко, Печник Антон, Печник Валентин, Шпорн Миха, Урбанчич Матевж;

ОРДЕНОМ ЗА ХРАБРОСТ

Апнер Јакоб, Брежјак Франц, Брицељ Јакот, Чемерњак Јожеф, Довјак Антон, Финжгар Станко, Хриберник Јоже, Канциан Јоже, Клеменшек Леополд, Кухар Петер, Кужник Андреј, Мак Феликс, Ораже Албин, Пастерк Јохан, Пиопивник Петар, Пристовник Флоријан, Прушник Терезија, Садолшек Михаел, Садовник Виктор, Вејник Франц, Tatschl Peter, Wutte Valentina;

ОРДЕНОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД СА СРЕБРНОМ ЗВЕЗДОМ

Аповник Јанко, Бем Јанез, Цанкар Јанез, Чавко Петер, Долнишек Павли, Довјак Рудолф, Довјак Валентин, Fuks Johann, Göblacher Janko, Хадерлап Антон, Хирм Јакоб, Хриберник Јоже, Јерлих Михаел, Југ Јанез, Канциаћ Јоже, Кандур Мариа, Kaufmann Jože, Клеменшек Леополд, Красник Јурај, Краут Алојс, Кропивник Франц, Krusch Gottfried, Кухар Петер, Липуш Јакоб, Липуш Клара, Лорбек Франц, Мак Ангела, Мак Мирко, Мале Лудвик, Мале Павел, Мале Шиман, Маловршник Јакоб, Маловршник Јохан, Олип Винценц, Олипиц Магдалена, Ораже Фридерик, Ораже Јоже, Павлич Антон, Печник Антон, Печник Франц, Печник Јанез, Печник Лука, Перч Јурај, Пристовник Флориан, Rottar Friede-Jerlih, Рулц Јоже, Рупиц Јоже, Садолшек Иванка, Садолшек Михаел, Серајник Антон, Сиенчник Андреј, Скина Михаел, Sliutz (Šporn) Ana, Старц Примож, Супан Јанез, Шајбер Павел, Шпорн Јанез, Штерн Марија, Швајгер Антон, Травник др Валентин, Trupe John, Урбанчич Терезија, Урх Јожко, Уршич Франц, Уршич Марија, Ужник Албин, Varh Josefine, Вејник Франц;

МЕДАЉОМ ЗА ХРАБРОСТ

Baumgartner Alois, Брадач Блаж, Довјак Јанез, Довјак Јоже, Довјак Матевж, Довјак Петер, Ферчник Хуберт, Грабнер Антон, Грабнер Евалд, Хаберц Резика, Хедерлап Здравко, Халер Франц, Hinterberger Marija, Хојник Ангела, Камник Андреј, Карничар Игнац, Катхолниг Јанез, Катхолниг Леополд, Келих Алојз, Келих Франц, Кошутник Фредерик, Красник инж. Матевж, Кребс Петер, Крушиц Павле, Куес Антон, Кухар Јохан, Лаусекер Ерхарт, Липуш Франц, Мак Франц, Мак Јоже, Мак Павел, Мандељиц Јоже, Мохар Јохан, Огрис Валентин, Одаже Алхим, Oraže Johann, Ораже Михаел, Ораже Мирко, Пастерк Јосеф, Павел Амалија (Шопар), Павел Ана, Павел Марија, Павлић Аполонија, Печник Јанез, Печник Карл, Pečnik Walter, Петрач Фриеди, Подгоршек Антон, Поточник Јакоб, Прешерен Јоже, Розман Марија, Розман Славка, Rutter Jože, Садјак Јанез, Smolnik Fritz, Сриенц Мирко, Supan Johann, Шавле Валентин, Штерн Антон, Травник Рок, Травник Петер, Урх Јожко, Ужник Алојз, Фидо Валентин, Wieser Emil, Wieser Feliks, Волк Антон, Wolte Andrej, Zwitter dr Franc, Жагар Марија;

МЕДАЉОМ ЗАСЛУГА ЗА НАРОД

Блајс Амалија, Брадач Иван, Zepitz (Cepic) Janez, Čertov Johann, Чертов Валентин, Довјак Франц, Довјак Густл, Довјак Јосеф, Duller Janez, Есел Јурај, Габриел Здравко, Голоб Миха, Хафнер Лоренц, Хобел Максимилиан, Јанежић Јанко, Kandur Johann, Клевше Алојз, Колешпрат Павел, Кордеж Петер, Квасчник Јоже, Лаусекер Грегор, Лаусекер Матевж, Мајник Винценц, Мак Јосеф, Мак Јоже, Мак инж. Макс, Мале Матевж, Mavrič Heinrich, Модрић Кристл, Осојник Карл, Пастерк Јожеф, Павлич Јоже, Печник Јожеф, Першек Јакоб, Пичек Валентин, Плишовник Јожеф, Пристовник — Крамар Клара, Рац Грегор, Ражун Алојз, Riepan Wilhelmine, Rotter (Rosman) Mimi, Саботник Франц, Slanitz Mirko, Слуца Тоне, Смолник Феликс, Смолник Карл, Шајн Карл, Шпаровец Станко, Штинглер Лојзе, Штругле Рок, Шварц Франц, Травник Албин, Tschertou Johann, Урак Томаж, Уршић Антон, Ужник Ленарт, Wasner Valentin, Вејник Иван, Vidermann Janez, Wolte Josef, Wutte Valentina, Заблачан Енгелбер, Заблатник Миха, Загар Маргарета, Жлиндер Франц.

Бр. 49
7. јуна 1976. године
Београд

Председник Републике,
Јосип Броз Тито, с. р.

САДРЖАЈ:

		Страна
764.	Закон о удруженом раду	1557
765.	Закон о допунама Закона о средствима резерви	1643
766.	Одлука о образовању, делокругу и саставу Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду	1643
767.	Одлука о избору председника и чланова Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду	1644
768.	Одлука о одређивању максималних цена за рајон-корд	1644
769	Одлука о обавези прибављања одређених уверења при увозу кафе	1645
770.	Решење о измени Решења о ослобођењу од плаћања царине на специфичну опрему за здравство	1645
771.	Решење о забрани уношења и растурања листа „Katoliški glas“	1645
772.	Решење о забрани уношења и растурања листа „Rheinischer Merkur“	1646
773.	Решење о забрани уношења и растурања листа „Figaro“	1646
774.	Правилник о допуни Правилника о примени пореских стопа и о начину вођења евиденције, обрачунавања и плаћања пореза на промет производа и услуга	1646
775.	Споразум о промени затечених цена детерцената	1646
776.	Споразум о промени затечених цена соли за посипање путева	1647
777.	Споразум о промени затечене цене класираног калцита 0-1 mm	1647
778.	Споразум о промени затечених цена каолина ваздушног типа екстра и каолина полукалоричног у ринфузи	1647
Одликовања		1647
Међународни уговори		1081

Издавач: Новинско-издавачка установа Службени лист Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Београд, Јована Ристића 1. Пошт. фах 226. Директор и главни и одговорни уредник Душан Мацановић, Улица Јована Ристића бр. 1. — Штампа Београдски издавачко-графички завод Београд, Булевар војводе Мишића бр. 17.